

«Hundesamfunnets stebarn»

*En kvalitativ studie av
politiets håndhevelse av raseforbudet,
og dets påvirkning på hunder og eiere*

Martine Synnøve Bergersen Lie

Masteroppgave i kriminologi

Institutt for kriminologi og rettssosiologi
Det juridiske fakultet
UNIVERSITETET I OSLO

8. mai 2015

«Hundesamfunnets stebarn»

*En kvalitativ studie av politiets håndhevelse
av raseforbudet, og dets påvirkning
på hunder og eiere*

© Martine Synnøve Bergersen Lie

2015

«Hundesamfunnets stebarn»:

En kvalitativ studie av politiets håndhevelse av raseforbudet, og dets påvirkning på hunder og eiere.

Martine Synnøve Bergersen Lie

<http://www.duo.uio.no/>

Trykk: Webergs Printshop, Oslo

IV

Sammendrag

Tittel: «Hundesamfunnets stebarn»:

En kvalitativ studie av politiets håndhevelse av raseforbudet, og dets påvirkning på hunder og eiere.

Av: Martine Synnøve Bergersen Lie

Veileder: Ragnhild Sollund

Ved: Institutt for kriminologi og rettssosiologi,

Det juridiske fakultet,

Universitetet i Oslo.

Våren 2015.

Med et konstruktivistisk perspektiv på «farlige hunder» er denne studiens siktemål å beskrive og analysere politiets håndhevelse av raseforbudet i hundeforskriften, og dens påvirkning på livene til hunder og eiere som rammes av den, basert på data fra kvalitative dybdeintervjuer med politibetjenter og hundeeiere. Forskriften forbyr seks hundetyper, blant annet pitbullterrier og amerikansk staffordshire terrier, populært kalt «pitbull» og «amstaff». Raseforbud er en «trend» i vestlige land, og temaet berører flere sentrale kriminologiske perspektiver og teorier. Dette prosjektet inngår i kritisk kriminologi-tradisjonen, og begrepet spesiesisme – artsdiskriminering, slik det anvendes i grønn kriminologi er sentralt, sammen med stemping og stigma, og politisosiologiens kategoriserende «politiblikk».

Datamaterialet viser at håndhevelse av hundeforskriften prioriteres lavt av politiet, noe intervjupersonene fra politiet begrunner med at ulovlig hundehold oppfattes som et lite aktuelt problem. Den lave prioriteringen kan imidlertid også skyldes at dette ikke oppfattes som alvorlig kriminalitet eller «ordentlig politiarbeid», i tillegg til at en hundekontroll er tidkrevende og oppfattes som unødvendig ressursbruk, kanskje som følge av en ny kvantitativ målstyring i politiet. Videre er det tydelig at forutsetningene for håndhevelse av raseforbudet avhenger av personlig hundeeierinteresse og -kunnskap hos den enkelte politibetjent. Samtidig

viser hundekontroller seg å bero vel så mye på hundeeieren som på hunden, og raseforbudet gir politiet en utmerket mulighet til å kontrollere mennesker de oppfatter som mistenkelige, på «bekostning» av hundene. Når hunder som ikke har gjort noe galt ofres og avlives i «jakten» på eieren, medfører dette få kvaler for politibetjentene, som mener det oppveies av samfunns – og menneske – hensynet.

Hundeeierne er negative til politiet og uttrykker at de har mistet tillitt til både dem og statsapparatet som følge av hundeforskriften og håndhevelsen av den, og de forventer at politiet har et ønske om å inndra og avlive så mange hunder etter forskriften som mulig. Men kontrollopplevelsene deres, og dataene fra politiintervjuene, stemmer lite med forventningene, noe som kan komme av at de bunner i et felles narrativ om politiet blant hundeeierne, som kan bygge på spesielt negative enkelthendelser, som har blitt en «sannhet». For flesteparten av hundeeierne fremstår hundekontrollene de beskriver som lite inngripende, men to har blitt ransaket og arrestert. Kommunikasjonen mellom dem og politiet, og deres «føyelighet» under kontrollene, kan være en forklaring, i tillegg til at egenskaper ved dem kan ha økt politiets mistanke. For en av dem, med synlig minoritetsbakgrunn, kan det også virke som om hunden ble brukt som et «middel» til å «uroe» og holde oppsyn med ham.

Hundeeierne forteller også om stigmatisering, ikke bare fra privatpersoner, men også borettslag, veterinærer og bedrifter som retter seg mot dyr. De og hundene blir «feilaktig stemplet» som «farlige» og «kriminelle», og ekskluderes fra «hundesamfunnet». Siden hundene er utgangspunktet for stigmatiseringen, er de «tilknyttede stigma» for eierne, som blir «indirekte stemplet» – et stempel de motsetter seg. Hundeeierne uttrykker stor kjærlighet til hundene, og raseforbudet og stigmatiseringen later til å påvirke deres følelsesliv, datamaterialet preges av historier om avmakt, tristhet, mistillit, frykt og sinne. Raseforbudet og stigmatiseringen later også til å ha forsterket deres kjærlighet til hundenes rase. I tillegg har forbudet påvirket hundeeiernes livsførsel, de tar forholdsregler for å unngå politikontroll og stigmatisering, og flere har vurdert å flytte til utlandet for å redde hunden eller få en ny hund av samme rase lovlig.

Hundenes stempel medfører at de får en annen status og behandling enn andre familiehunder, som er dyrene mennesker vanligvis tilegner høyest vern og status. Ulovlige hunder, eller mulige ulovlige hunder hvis lovlighet ikke kan dokumenteres, risikerer dødsstraff, selv om de ikke har gjort noe galt, – et ekstremt eksempel på stemoderlig behandling av dyr i lovverket, og en mulig ny sikkerhetsstyringslogikk i vestlige samfunn. Lovlige hunder av ulovlig type

kan ikke omplasseres, og lever slik på eiernes nåde, slik de aller fleste dyrs skjebner avhenger av eierne. I påvente av en eventuell dødsstraff sitter hundene i «varetekt», og for to av hundene i utvalget har slike opphold vært svært belastende for deres helse.

Raseforbudet har også vanskeliggjort sosialiseringen av hundene det rammer, og begrenset deres mulighet til samvær med artsfrender. Eiernes frykt for at hundene blir inndratt innskrenker også hundenes frihet. I tillegg kan hundene risikere å ikke få behandling om de er syke, grunnet veterinærers stigmatisering og eieres frykt for at veterinærene melder dem til politiet. Raseforbudet kan ha blitt innført som en «enkel løsning» på publikums frykt for «farlige hunder» og hundeangrep, men har fått stor innvirkning på livene til hunder og eiere, som lever som andre hunder og eiere. I tillegg kan det ha gjort hundene mer attraktive for miljøer som vil bruke hunder som «våpen» og til å true med, ettersom hundetypen antakelig er velegnet til å fremkalle frykt når de er definert som farlige og forbudt i lovverket. Slik kan hundeforskriften ha virket mot sin hensikt.

Takk,

Først og fremst til engasjerte hundeeiere og politibetjenter for deltakelsen. Uten dere ville ikke dette vært mulig!

Ragnhild, for all hjelp og konstruktiv kritikk. Du har tatt meg på alvor og trodd på meg, det betyr utrolig mye. Det har vært en ære å ha deg som veileder!

Henrik og Aleksander, for støtte og unikt vennskap. Med impulsiv adspredelse, vin og omsorg, har dere bidratt mer enn dere aner til pusterommene som trengs mellom lange økter på lesesalen. Dere er best!

Asbjørn, for all støtte gjennom oppveksten og skolegangen, – også denne gangen.

Medstudenter i syvende etasje, mastergruppa og Ingvild og Thomas i kosekroken, for godt vennskap. En ekstra takk fortjener dere som har hjulpet i kritiske situasjoner og perioder underveis, blant andre Ingvild og Cecilie.

Ruth, tidenes dame og bullterrier, – hvil i fred ♥, og hestevenner på Brevik, for påminnelser om forskningsfeltets viktighet.

Mamma, pappa og øvrig familie. Mamma, du har lært meg verdien av hardt arbeid og stiller alltid opp. Du tar de svakeste i forsvar, setter andre foran deg selv, og har en sjelden evne til omtanke. Pappa, jeg har alltid hatt deg i ryggen og du har lært meg å være åpen i møte med alle individer, gjøre meg opp min egen mening og å ha en kritisk innstilling til oppleste og vedtatte «sannheter». Din kjærlighet til og respekt for dyr som selvstendige individer er enestående i vår samtid, og det er inspirerende og beundringsverdig hvordan du etterlever det hver eneste dag med hestene og andre dyr du omgås. Det er grunnet verdier jeg har lært av dere at jeg har valgt å studere kriminologi og fordype meg i spørsmål som omhandler dyr.

Til mine fabelaktige venner - dere vet hvem dere er - takk for omtanke, interesse og tålmodighet i to krevende år!

Og Henriette, verdens aller beste bestevenninne, takk for at du har forstått og latt meg være en dårlig venninne i disse to årene, med liten tid og kort stresslunte. Slikt rammer gjerne de nærmeste hardest. Det vil alltid være oss mot verden babes!

Jeg er evig takknemlig,

Martine Synnøve Bergersen Lie,

Oslo 08.05.2015.

... Han er som «Oksen Ferdinand» ...

Innholdsfortegnelse

1	Innledning.....	1
1.1	Om hundeforskriften.....	1
1.1.1	Tilblivelse og formål	1
1.2	Fokus og problemstilling	3
1.3	Førforståelse og forventninger ved start.....	5
1.4	Tidligere forskning og prosjektets bidrag.....	6
1.5	Teoretiske utgangspunkt og oppbygning.....	7
1.5.1	Bakgrunnsforståelse – raseforbud som risikostyring	8
1.5.2	Kapitlene	10
2	Metode.....	13
2.1	Kvalitativt, eksplorerende og induktivt	13
2.1.1	Utvalget	13
2.1.2	Rekruttering.....	15
2.1.3	Intervjuene.....	17
2.1.4	Analysen.....	18
2.2	Andre datakilder	21
2.3	Etiske refleksjoner	21
2.4	Vitenskapelig kvalitet.....	23
2.4.1	«Tykke beskrivelser»	23
2.4.2	Reliabilitet og validitet	24
2.4.3	Overførbarhet	28
3	Håndhevelse av hundeforskriften.....	31
3.1	Erfaring.....	31
3.2	Oppfatninger og forventninger	32
3.2.1	Hundene	32
3.2.2	Eierne	34
3.2.3	Hundeforskriften	35
3.2.4	«Politimentalitet» og lojalitet	35
3.3	Håndhevelsespraksis.....	37
3.3.1	Kunnskapsgrunnlag.....	37
3.3.2	Prioritet og skjønnsutøvelse	41

3.4	Kontroll av hund eller eier?	48
3.4.1	Omtanke for hundene	50
3.5	Oppsummering	52
4	Hundeeiernes politi- og kontrollerfaringer.....	55
4.1	Kontrollopplevelser	55
4.1.1	Geografisk variasjon?.....	56
4.1.2	Faktorer som påvirker kontrollforløp og -hyppighet.....	57
4.1.3	Opplevelser av politiets hundekompetanse	63
4.1.4	Oppfatninger av politiets holdninger til hundene.....	65
4.2	Holdninger og forventninger til politiet.....	68
4.2.1	Forholdsregler og frykt.....	69
4.2.2	Sinne og lite samarbeids- og kampvilje	70
4.3	Hvorfor motstridende beskrivelser?	71
4.4	Oppsummering	75
5	Stigmatisering og påkjenninger.....	77
5.1	Om hundeholdet	77
5.1.1	Bakgrunnen for valg av hund	78
5.1.2	Nære relasjoner	80
5.1.3	Kjærlighet til og forsvar av hundetypen.....	84
5.2	Historier om stigmatisering	86
5.2.1	Stigmatisering og diskriminering fra uventede hold	88
5.2.2	«Indirekte» og «feilaktig» stempling og «tilknyttet stigma»	91
5.3	Emosjonell belastning.....	95
5.3.1	«Berg- og dalbane av følelser».....	95
5.4	Oppsummering	100
6	Hva med hundene?	101
6.1	De «farlige andre»	101
6.2	I menneskers interesse	102
6.2.1	Spesiesisme	103
6.3	Stemoderlig behandling i lovverket.....	111
6.4	Begrenset sosialisering og frihet.....	112
6.5	På liv og helse løs	114
6.5.1	Historien om Trofast	115

6.5.2	Usikker helsehjelp	116
6.6	En «enkel løsning»?.....	116
6.7	Oppsummering	119
7	Avsluttende refleksjoner	121
	Litteraturliste	127
	Vedlegg 1: Morten, Tapper og Trofast.....	143
	Vedlegg 2: Simon og Rocky	144
	Vedlegg 3: Prosjektgodkjennelse fra NSD.....	145
	Vedlegg 4: Inspirasjonsspørsmål - Politiintervju	147
	Vedlegg 5 Inspirasjonsspørsmål – Hundeeierintervjuer	151
	Vedlegg 6: Informasjonsskriv om prosjektet til politistasjonene.....	153
	Vedlegg 7: Forespørsel til politibetjenter om deltakelse i prosjektet.....	155
	Vedlegg 8: Informasjonsskriv til hundeeiere om deltakelse i prosjektet	157
	Vedlegg 9: Hundeforskriften.....	159

1 Innledning

Begrepet «kamphund» har figurert i media angående saker om hundeangrep og såkalte «farlige hunder». Dette har interessert meg ettersom inntrykket mitt fra både mediebildet og samtaler med andre mennesker er at begrepet brukes vidt og tilfeldig, og at enkelte hundetyper automatisk oppfattes som «kamphunder». Noen av disse hundetypene er også definert som farlige og forbudt i hundeforskriften¹. Dette forbudet er prosjektets utgangspunkt.

1.1 Om hundeforskriften

Det såkalte «raseforbudet» i hundeforskriften fra 2004 forbyr seks hundetyper og blandinger med disse, samt ulvehybrider. Dette gjelder pitbullterrier, fila brasileiro, toso inu, dogo argentino, amerikansk staffordshire terrier og tsjekkosllovakisk ulvehund. Hunder som er av ulovlig type, men født før forbudet, får leve, men kan ikke selges eller omplasseres (hundeforskriften § 3a). Dette gjelder i praksis tsjekkosllovakisk ulvehund, ulvehybrider og amerikansk staffordshire terrier, populært kalt amstaff, ettersom hundeforskriften avløste kamphundloven, der de fire andre typene allerede var forbudt. Hunder som kan forveksles med en slik type, eller en blanding med en, og slike hunder som er født før forbudet, skal ha en microchip tilknyttet en stamtavle med DNA-koding registrert hos en registerførende instans, vanligvis Norsk Kennel Klub, som viser rasen deres og fødselsdatoen (ibid. § 2, 3b). Mellom 2002 og 2004 krevdes blodprøver av amstaffvalper og foreldrene som viser slektskapet, for å få dem registrert (Justis- og politidepartementet 2002-2003:176-177). En fysisk kopi av stamtavlen er dokumentasjonspapirer for hundenes lovlighet, og skal bestandig bæres med hunden, dersom de mangler ved en hundekontroll kan politiet inndra hunden på stedet, og eieren må bevise dens lovlighet i ettertid for å få den tilbake (ibid. § 3, 4). Hundehold som bryter med forskriften medfører at hunden blir avlivet (ibid. § 4), mens eieren kan straffes med bot eller fengsel i inntil seks måneder (hundeloven § 28).

1.1.1 Tilblivelse og formål

Hundeforskriftens formål er å «forby hundetyper som pga av (sic!) sine egenskaper kan være farlige for mennesker og dyr [og] bidra til å fremme hundehold som ivaretar sikker-het (sic!), trygghet og alminnelig ro og orden» (Regjeringen.no 2004:1), som følge av en økende frykt

¹ Vedlagt i vedlegg 9

for «farlige hunder» i lokalmiljøer, særlig drabantbyer i Oslo øst (Justis- og politidepartementet 2002-2003). Og «Med farlige hunder menes hunder eller hundetyper som [er] spesielt aggressive, kampvillige og utholdende, og som på grunn av disse egenskapene er farlige for mennesker og dyr» (hundeloven § 19). Imidlertid er både Mattilsynet og Norges Veterinærhøgskole kritiske til det faglige grunnlaget for å definere hundetypene som farlige (Regjeringen.no 2004.:11).

Hundeangrep ble satt på dagsorden da et barn ble drept av fire schæferblandinger og en grønlandshund i 2002, to andre hundeangrep der ett barn ble drept av en grønlandshund i 1994 og ett ble hardt skadet av to schæfere i 1999 ble også trukket fram²(Justis- og politidepartementet 2002-2003:13; Gabrielsen 2013:92). Fedrene til disse barna uttalte seg og ble tillagt mye vekt under høringene til hundeloven og hundeforskriften (Justis- og politidepartementet 2002-2003; Regjeringen.no 2004).

Fra 2002 og frem til etter hundeforskriften kom opplevde en politistasjon i Oslo Øst en opphopning av naboklager og meldinger om aggressive hunder fra mennesker som var redde for hunder de oppfattet som truende overfor dem selv eller hundene deres (Justis og beredskapsdepartementet 2002-2003:169) (Maher og Pierpoint 2011; Harding 2014). Som følge av disse publikumsmeldingene startet de et prosjekt for å stoppe hva som ble oppfattet som et uheldig hundemiljø med aggressive hunder som ble brukt til å true med (Justis og politidepartementet 2002-2003:169). Dette miljøet og prosjektet var også en medvirkende årsak til at «farlige hunder» kom på dagsorden, og Oslo politidistrikt uttalte seg under høringene om erfaringene fra prosjektet og hvilke hundetyper de mente miljøet hadde (ibid.). Dette er «bevisgrunnlaget» for rasene som ble valgt, ingen statistikk over bitt eller angrep (jf. Norsk Kennel Klub u.å.), ettersom Justis- og politidepartementet, som utarbeidet forbudet, mente «Den beste reelle indikasjon på hvilke hunder som har kamphundegenskaper» var «å se på utviklingen i kamphundmiljøene og hvilke hundetyper disse [fokuserte] på gjennom bruk og avl» (Regjeringen.no 2004:8).

Politidirektoratet uttalte at amstaffen var populær i kriminelle og kamphundmiljøer, og dermed utgjorde en «risiko for så vel allmenheten (herunder nærmiljøet), internt i det kriminelle miljøet, samt for polititjenestemenn under utførelse av polititjeneste» (Regjeringen.no 2004:11). I tillegg vektla de at rasens likhet med pitbullen gjorde det

² Merk at disse hundetypene ikke er ulovlige, de ble heller ikke vurdert forbudt (Norsk Kennel Klub u.å.:4).

vanskelig å håndheve kamphundloven, ettersom pitbuller ble «hvitvasket» som amstaff (ibid.). På bakgrunn av dette ble raseforbudet videreført og utvidet med amstaff for å «gjenoppta trygghet i bomiljøer som er plaget av kamphunder og deres eiere, gi klare signaler til disse miljøene, forebygge angrep på både folk og andre hunder, og også forebygge lidelser for kamphundene selv som de blir påført ved hundekamper» (ibid.:8). Norsk Kennel Klub, Norsk terrier klubb og Oslo hundeskole fremholdt imidlertid at de aller fleste amstaff holdes som fredelige familiehunder (ibid.:10-11). Til dette svarer Justis- og beredskapsdepartementet at «hensynet til å motvirke» tilvekst av «nye hunder med kamphundegenskaper» og hvitvasking av pitbuller gjennom amstaff veier «tyngre enn hensynet til miljøer som holder akkurat disse hundene som familiehund og ønsker å fortsette med det» (ibid.:8).

Ulvehybridene og den tsjekkosllovakiske ulvehunden ble forbudt forebyggende, fordi også de ble ansett som «farlige», og det syntes «å være en stigende interesse» internasjonalt for slike kryssninger (Regjeringen 2004:12).

1.2 Fokus og problemstilling

Min interesse er hovedsakelig hva som har skjedd *etter* at hundeforskriften ble innført, jeg diskuterer altså ikke rasene som er valgt. Forskriften betegner *grupper* av individer som farlige. Individene plasseres i gruppene basert på sitt utseende, og deres individuelle personlighetstrekk er irrelevante. Stadfestelsen av hundetyper som farlige gjør dem til mål for politikontroll, og kan antas å ha påvirket andres holdninger til dem og hvordan de og eierne behandles. Jeg er interessert i følgene av dette på mikronivå, hvordan raseforbudet har påvirket *enkeltindivider* som oppfattes som en slik type, og eierne deres. Videre skal politiet håndheve forbudet ved å kontrollere og eventuelt inndra hunder de mistenker for å være ulovlige. En rettssikker håndhevelse fordrer da hundekunnskap og kjennskap til hunderaser hos den enkelte politibetjent, men hvordan fungerer håndhevelsen i praksis? Hvordan håndhever politiet hundeforskriften, hvilket kunnskapsgrunnlag har de for å utføre denne arbeidsoppgaven og hvordan prioriteres og gjennomføres den?

Arbeidet med spørsmålene over har krystallisert seg til denne problemstillingen;

Hvordan håndhever politiet raseforbudet i hundeforskriften, og hvordan påvirker forbudet hunder og eiere som rammes av det?

Dette søker jeg å belyse basert på data fra kvalitative dybdeintervju med politibetjenter i ordenstjenesten ved to politistasjoner og hundeeiere som har eller nylig har hatt hunder som rammes av raseforbudet.

Spørsmål jeg diskuterer i henhold til problemstillingen er;

- Hvordan prioriterer politiet kontroll av mulige ulovlige hunder? Hvilke forutsetninger har politiet for å avgjøre om hunder er lovlige eller ikke? Utviser de skjønn, angående hundenes gemytt og eiernes fremtoning, når de avgjør hvilke hunder de vil kontrollere og eventuelt inndra? Hva føler de når de eventuelt inndrar en hund? Hvilke følger får kontrollpraksisen for hundene?
- Hvordan føler hundeeierne at raseforbudet og debatten om «farlige hunder» har påvirket dem? Hvordan har det påvirket hundene deres? Hvordan opplever de politiets kontrollpraksis i forhold til forbudet?
- Hvordan henger raseforbudet sammen med behandlingen av dyr og deres status i dagens vestlige samfunn?

Med hunder som rammes av hundeforskriften menes både ulovlige hunder og hunder som rammes av dokumentasjonskravet, enten de er blandingshunder som kan minne om de ulovlige rasene, der lovlighet og rasetilhørighet ofte ikke lar seg dokumentere, eller hunder av ulovlige typer, eller blanding med disse, som er lovlige fordi de er født før forbudet. Hunder av lovlige raser som rammes av dokumentasjonskravet omfattes ikke av utvalget. Imidlertid er det sannsynlig at de og eierne deres opplever mye av det samme som intervjupersonene og hundene deres, både angående politikontroll og andres holdninger til dem, ettersom hundene er utseendemessig like de ulovlige hundetyperne.

Av hundetyperne som rammes av hundeforskriften er pitbull og amstaff de mest kjente. Amstaff var en populær rase før den ble forbudt (Gabrielsen 2013), derfor er det fortsatt noen gjenlevende, lovlige individer³. Det er kun den som har hatt utbredelse av betydning i Norge (Norsk Kennel Klub u.å.). Hovedvekten av hunder som rammes av hundeforskriften nå er derfor sannsynligvis amstaff, samt hunder av lovlige raser som rammes av dokumentasjonskravet. Hundeeierne jeg har intervjuet hadde hovedsakelig amstaff eller amstaffblandinger, men funnene gjelder sannsynligvis også eventuelle individer av de andre

³ Da Norsk Kennel Klub ikke registrerer avgatte hunder er antallet gjenlevende lovlige amstaff uvisst.

ulovlige rasene, som også er «muskelhunder» med lignende utseende, og deres eiere, med unntak av den tsjekkosllovakiske ulvehunden, som har et utseende som avviker fra de andre.

1.3 Førforståelse og forventninger ved start

Som dyrevenn er mitt hjerte i prosjektet hos hundene som rammes av raseforbudet, noe som forsterkes av at jeg har fordypet meg i grønn kriminologi⁴, og følgelig er kritisk til hvordan dyr behandles i moderne vestlige samfunn. Jeg ser det ikke som noen svakhet at jeg er tilbøyelig til å beskytte hundene i analysen, ettersom de er den svakeste parten av aktørene prosjektet omhandler, og samfunnsforskningen har en unik mulighet, og kanskje også en plikt, til å synliggjøre de svakeste gruppene i samfunnet (jf. Fangen 2010:166). Jeg har også empati med hundeeierne og et ønske om å synliggjøre deres situasjon, men dette kommer av funn jeg har gjort, jeg hadde ikke i utgangspunktet planer om å tale deres sak, kun hundenes. Jeg visste heller ikke på forhånd hvordan hundeeierne jeg ville møte var, og har vært åpen for å finne positive sider ved raseforbudet, dersom det for eksempel hindrer forferdelige hundeskjebner som følge av uansvarlig hundehold og hundekamper. Men samtidig er jeg grunnleggende kritisk til den systematiske og legale avlivningen av hunder som hundeforskriften fordrer.

Grunnet fagbakgrunnen min er førforståelsen min av politiet i stor grad teoretisk, preget av vitenskapelig litteratur jeg har lest om politiarbeid og en interesse for feltet. Imidlertid er jeg medlem av ulike organisasjoner som fremmer dyrs rettigheter og fremholder at politiets arbeid med saker angående dyr er mangelfullt og nedprioriteres. Jeg har også fått med meg saker i nyhetsbildet som har tydet på manglende omsorg for dyr hos politiet. I en sak jeg husker spesielt godt avlivet en politipatrulje en skadet katt ved å kjøre over den gjentatte ganger med politibilen, istedenfor å ta den med til en veterinær. Ettersom jeg har hatt inntrykk av at politiet har liten forståelse for dyr trodde jeg at politibetjentene jeg intervjuet ville være kritiske til de ulovlige hundetyperne og interesserte i å få bukt med «problemet». Jeg forventet også at de skulle ha lite kunnskap om hunder og hunderaser, men at det ikke hindret dem i å

⁴ Alternativt øko-global kriminologi, som tydeliggjør sammenhengen mellom økonomisk globalisering og dyr, natur og mennesker, og at natur og kultur, dyr og mennesker, ikke sees som dikotome kategorier, med kultur overordnet natur, men samspillende, innen denne kriminologitradisjonen (Larsen 2012b). Guri Larsen mener at betegnelsen «grønn» tilslører maktforholdene som fører til «kulturen» og «menneskenes» forrang, og påpeker at den benyttes til «grønnvasking» i næringslivet, som fagtradisjonen ikke bør forbindes med (ibid.). Hovedfokuset i dette prosjektet er menneskelig undertrykkelse av dyr – spesiesisme, som er sentralt innen både øko-global og grønn kriminologi, og begrepet «grønn kriminologi» benyttes fordi det er mest etablert, samtidig som økonomisk-globale sammenhenger ikke er så sentrale her.

foreta kontroller og inndra hunder. Denne førforståelsen har blitt utfordret ved at politiet later til å være mindre kritiske til ulovlige hunder enn forventet.

Videre førte utsagn jeg kom over i hundeforum til at jeg trodde det ville være et spenningsforhold mellom politiet og hundeeierne, og at hundeeierne hadde opplevd negative holdninger til hundene hos andre mennesker, fortrinnsvis personer med lite kjennskap til hund. Disse forventningene har langt på vei blitt bekreftet, men viser seg å være altfor smale, for eksempel har hundeeierne opplevd stigmatisering fra flere hold enn forventet.

1.4 Tidligere forskning og prosjektets bidrag

Det er gjort lite samfunnsvitenskapelig forskning på raseforbud, både i Norge og internasjonalt, og slik forskning har ikke inkludert politiet. I norsk sammenheng omhandler Johanne Bertlings masteroppgave hundeforskriftens juridiske grunnlag, og argumenterer for at den bryter med beviskravet og likebehandlingsprinsippet i norsk rett (2012), mens kulturforsker Ane Møller Gabrielsen diskuterer dens tilblivelse og funksjon i artikkelen «"Farlig hund" som diskursiv konstruksjon» (2013).

Av kriminologisk arbeid diskuterer Simon Hallsworth tilblivelsen og legitimiteten til det britiske raseforbudet, og ser det i sammenheng med tradisjonell kriminologi (2011), mens Maria Kaspersson viser hvordan forbudet og tanken om at noen hundetyper er «farlige» ikke støttes av bittstatistikk, men har politiske motiv (2008). Jennifer Maher, Harriet Pierpoint (2011) og Simon Harding (2014) tar for seg såkalt «våpen-» eller «statushundehold». Begrepene sikter til hundehold der hunder holdes for å få respekt og status innenfor visse miljøer, men også fra allmenheten, både som følge av deres utseende, som oppfattes som «tøft», og ved å bruke dem som en form for «bevæpning» og trussel, og også beskyttelse. Mens Maher og Pierpoint belyser relasjonen mellom hundene og eierne ved slikt hundehold, viderefører Harding stereotypier av og fordommer til hundene, ved å forske på dem som «farlige redskap» brukt i kriminalitet.

Utover disse norske og kriminologiske arbeidene viser Hillary Twining, Arnold Arluke og Gary Patronek (2000) hvordan pitbulleiere bruker teknikker for å unngå stigmatisering som følge av hundeholdet, utfra Erving Goffmanns teoretiske rammeverk om stigmatisering (1975). Judy Cohen, John Richardson (2002) og Claire Molloy (2011) drøfter medias påvirkning på debatten om «farlige hunder». Cohen og Richardson undersøker

medieframstillingens påvirkning på menneskers oppfatning av pitbuller, mens Molloy ser diskursen og det britiske raseforbudet i sammenheng med økt risikofokus i moderne vestlige samfunn, i likhet med Cecilie A. Thorslunds (2010) diskursanalyse av prosessen mot det danske forbudet. Martin Lodge og Christopher Hood ser også en vestlige «trend» med raseforbud i sammenheng med risikostyring, og viser hvordan enkeltstående hundeangrep er nok til at en slik politisk løsning iverksettes, som et «forced choice» skapt av mediene (2002).

Den tidligere forskningen har hovedsakelig fokusert på tilblivelsen av raseforbudene, framfor virkningene av dem, slik det gjøres her. Flesteparten av studiene er også mindre omfattende og fremstilt i korte artikler, og dette prosjektet gir en dypere analyse av sider ved forbud som er utforsket. Flere av forskningsspørsmålene belyses for første gang, og som sagt er ikke politiet blitt inkludert i forskning på temaet tidligere. Siden hundeforskriften gir den enkelte politibetjent myndighet til å inndra hunder hun eller han mener kan være ulovlige, uavhengig av vedkommendes forutsetninger for å avgjøre en hunds rase, er det viktig å få kunnskap om politiets håndhevelse av forskriften. Intervjupersonene fra politiet var også glade for å få uttale seg om temaet, ettersom de følte at de som yrkesgruppe har blitt urettferdig framstilt i media i enkeltsaker om deres håndtering av hundesaker.

Videre er det viktig å bidra til kunnskapen om raseforbud for å synliggjøre hundene og eiernes situasjon. Mer kunnskap om hundeforskriften og dens virkninger kan øke bevisstheten til befolkningen om forbudet og føre til en diskusjon om dets legitimitet, og etiske spørsmål ved å forby individer på bakgrunn av rasetilhørighet og frykt. Det kan også bidra til å bryte feilaktige forventninger til de ulovlige hundetyperne og eierne deres, og slik motvirke stigmatisering av dem. På sikt kan dette bidra til en ende på at hunder drepes uten å ha gjort noe galt, fordi de bærer kjennetegn som knyttes til farlighet.

1.5 Teoretiske utgangspunkt og oppbygning

Mens raseforbudet har som utgangspunkt at noen hundetyper er iboende farligere enn andre, tar dette prosjektet utgangspunkt i en konstruktivistisk forståelse av «farlige hunder». Jeg ser det ikke som en objektiv sannhet at visse hunder er født spesielt farlige, men forstår «farlige hunder» som en samfunnsmessig og diskursiv konstruksjon (jf. Molloy 2011; Gabrielsen 2013), og tar derfor avstand fra kamphundbegrepet, – som vi skal se var hundene i mitt utvalg *familiehunder*. Stemplingen av hundene som «farlige» kan imidlertid påvirke hvem som

skaffer seg dem, og dermed deres oppvekst og gemytt, men de sees ikke som farligere eller mer aggressive enn andre hunder av natur. Dette støttes av at resultatene i ulike bittstatistikker varierer angående hvilke raser som er registrert med flest bitt, ofte er det andre raser enn de ulovlige (skjønt det er utallige feilkilder i bittstatistikk⁵, noe som gjør dem til tvilsomme kilder angående hunderasens «farlighet»)(Kaspersson 2008). Forskjellige land har også valgt å forby ulike raser, samtidig som selve «... the construction of dogs as risks remains meaningful across national and cultural boundaries» (Molloy 2011:107). Videre har media hatt stor betydning i forkant av kriminaliseringen i ulike land, ved å sette «farlige hunder» på dagsorden og skape eller medvirke til en frykt for dette i befolkningen (Gabrielsen 2013; Molloy 2011; Cohen og Richardson 2002; Thorslund 2010; Hallsworth 2011).

Med det konstruktivistiske perspektivet og ønsket om å fremme hundenes sak, siden de er den svakeste parten ved raseforbudet, inntar prosjektet en kritisk holdning til status quo, i tråd med kritisk kriminologi (Stubbs 2008). Tradisjonen tar avstand fra positivistisk forskning, og engasjerer seg i temaer som omhandler maktulighet og diskriminering av ulike sosiale grupper, deriblant dyr (ibid.; Berry 2012; DeKeseredy og Dragiewicz 2012). Studier innen dette feltet har gjerne et nedenfra og opp -perspektiv, der avvik og kriminalitet forklares med samfunnsforhold fremfor individualistiske teorier (DeKeseredy og Dragiewicz 2012:2; Stubbs 2008:7). I tillegg forfekter de ofte bredere definisjoner av skade enn dem som benyttes i lovverket (DeKeseredy og Dragiewicz 2012; Stubbs 2008), som for eksempel når kriminologer som forsker på dyr og natur i et grønt kriminologisk perspektiv vektlegger handlinger og systemer som er legale, men likevel medfører påkjenninger eller ødeleggelser (se f.eks. Berry 2012; Lynch og Stretesky 2014; G. Larsen 2013a; Beirne 1999; Cazaux 1999).

1.5.1 Bakgrunnsforståelse – raseforbud som risikostyring

Flere og flere deler av samfunnslivet rettsliggjøres ved at de reguleres i et stadig mer finmasket lovverk, som håndheves og sanksjoneres av profesjonelle statlige og private kontrollører og rettsvesenet (Mathiesen 2011; Christie 1977). Eksempelvis var alle hundetyper lovlige i Norge inntil 1991, og kamphundloven, senere hundeforskriften, førte til

⁵ Bittstatistikk tar ofte ikke hensyn til hvor stor andel de ulike rasene utgjør av hundepopulasjonen, og baseres på rapporterte bitt og de rammedes rapportering av rase, så man kan forvente en overrapportering av kjente hundetyper, som «schæfer», «golden retriever» og «pitbull» (jf. Kaspersson 2008). Særlig kan man vente at en del oppgir å ha blitt bitt av en pitbull eller en såkalt «kamphundtype» ettersom det har vært så mye fokus på dem i mediene.

at en helt ny gruppe individer, faktisk av en ny art, ble kriminalisert. Ekspansjonen av retten skjer samtidig som, og er kanskje en effekt av, at tilliten til lovverket er stor i den norske befolkningen, slik at når noe fastsettes der blir det av mange oppfattet som en sannhet og et effektivt tiltak mot noe som oppfattes som et problem (jf. Mathiesen 2011; Aubert 1972), selv om underliggende årsaker ofte forblir uløste (Christie 1977; Aubert 1972; Mathiesen 2011).

Samtidig som tilliten til lovverket er stor rammes flere av det, også uten at de har begått kriminalitet, ikke bare som følge av rettsliggjøringen, men også i tråd med en ny styringslogikk som sies å vokse frem i vestlige samfunn. Ifølge Ulrich Beck har den teknologiske og økonomiske utviklingen ført til et økende fokus på risiko i det postmoderne samfunnet (Beck 1992). I «the new *paradigm of risk society*» (ibid.:19) er hovedfokus på å minimere og hindre farer som kom i kjølevannet av den moderne teknologien og organiseringen i industrisamfunnet, og en mer kritisk befolknings opplevelser av konstant usikkerhet er styrende. Dette medfører et skifte fra at handlinger og beslutninger baseres på tidligere erfaringer, til en orientering mot fremtidige potensielle farer (ibid.:34). Ifølge Magnus Hörnqvist (2004), Estella Baker og Julian Roberts (2005) kommer denne sikkerhetsmentaliteten tydelig til uttrykk i kriminalpolitikken og kriminalitetskontrollen. De mener kontroll-, straffe- og rettssystemene i vestlige land har ekspandert for å skape trygghetsfølelse. Ifølge Hörnqvist har vi fått en «new security mentality», der makt utøves på bakgrunn av risikovurderinger og kontroll, og straffereaksjoner kan inntre *før* en lovstridig eller uønsket handling er begått (2004:4). Liv Finstad ser den samme utviklingen i Norge (2006:54,64-65), og jeg vil referere til den som «den nye styringslogikken».

Den nye styringslogikken innebærer at mange som ikke har gjort noe galt overvåkes, kontrolleres og dermed også mistenkeliggjøres, gjerne fordi de regnes som medlemmer av «risikogrupper» (Hörnqvist 2003; Finstad 2006:64). Gabrielsen beskriver raseforbudet som utslaget av en prosess der denne sikkerhetsmentaliteten ble kombinert med oppfatningen av at enkelte hunderaser er farlige (2013:95), i likhet med Molloy, som mener konstruksjonen av «farlige hunder» og raseforbud er «part of a broader strategy for risk management that is characteristic of late modernity» (2011:109). Hunder som ikke har gjort noe galt, annet enn tilfeldigvis å være født med et visst utseende, har blitt redefinert som de farlige «andre» (Hallsworth 2011:392), slik Michalis Lianos og Mary Douglas mener «contemporary trends encourage us to redefine and dread the other» (2000:103). Lodge og Hood påpeker imidlertid at frykten for «farlige hunder» er nærmere tidligere samfunns frykt for «monsters and

dragons» enn de overhengende, uåtgripelige farene Beck fremhever ved det postmoderne (2002). Likevel knytter også de raseforbudene til økt risikobevissthet og -styring (ibid.).

1.5.2 Kapitlene

I neste kapittel, som beskriver fremgangsmåten i prosjektet og diskuterer dets etiske og kvalitetsmessige grunnlag, skal vi se at tilnærmingen til forskningsspørsmålene, datainnsamlingen og -analysen har vært åpen og eksplorerende. Derfor reflekterer temaene som diskuteres hva som fremsto som viktig i datamaterialet og for intervjupersonene. Dette innebærer at hundenes situasjon presenteres indirekte gjennom hundeeiernes fortellinger om og opplevelser av for eksempel stigmatisering og politikontroll, ettersom de hovedsakelig formidlet opplevelsene fra sitt ståsted, ikke hundenes.

Ved håndhevelsen av forbudene kan politiet kontrollere hunder de synes ser ulovlige ut, uten at et angrep eller noe uønsket må ha funnet sted, i tråd med den nye styringslogikken. I kapittel tre vil jeg presentere og diskutere hvorvidt og hvordan intervjupersonene i politiutvalget oppgir å gjøre dette. Sentrale temaer er deres holdninger og forventninger til ulovlige hundetyper og deres eiere, og intervjupersonenes kunnskap om hunder og hundetyper, samt erfaring med og prioritering av håndhevelse av raseforbudet. Til slutt vil jeg diskutere hvordan de forholder seg til at raseforbudet rammer levende individer, og hvorvidt de gir uttrykk for omtanke for enkeltindividene dette gjelder.

I tråd med prosjektets konstruktivistiske utgangspunkt forstås lovgivere og -håndhevere som «skapere» av kriminalitet. Ordenspatroljerende politibetjenter har stort rom for skjønn angående hva de vil kontrollere og sanksjonere, samtidig som dette påvirkes av arbeidsstedets fokus (Finstad 2003). Og siden handlinger som kan defineres som lovbrudd og kriminalitet nærmest utgjør en «uuttømmelig kilde», har politiets – både organisasjonens, stasjonenes og politibetjentenes – prioriteringer mye å si for hva slags lovbrudd som oppdages og hvem som anmeldes for kriminalitet (se f.eks. Høigård 2007). Slik bidrar politiet og enkeltbetjenter til å «skape» kriminalitet og «kriminelle». Som vi så over bidro for eksempel en politistasjon til å sette «farlige hunder» på dagsorden.

Kategorisering av publikum i ulike kategorier, basert på kombinasjoner av fenotypiske og situasjonelle egenskaper, er grunnleggende for politiets ordenspatroljering (Holmberg 1999; Sollund 2007; Finstad 2003). Ulovlige hundetyper kan inngå i en slik kombinasjon, og

flesteparten av hundeeierne har derfor blitt utsatt for politikontroll som følge av hundeholdet. Hundeeiernes opplevelser av hundekontroller og politiets kunnskap om og holdninger til hundetyperne deres, og hvordan dette har påvirket holdningene deres til politiet, er tema for kapittel fire. Politikontroller er samhandlingssituasjoner, og forløpet og tolkningene av dem er derfor ikke naturgitte (Sollund 2007; Finstad 2003). Avslutningsvis diskuteres grunner til at forventningene og holdningene deres til politiet divergerer fra datamaterialet fra politiintervjuene, og delvis også kontrollopplevelsene de selv beskriver.

Det konstruktivistiske perspektivet på «farlige hunder» baseres på en interaksjonistisk forståelse av avvik. I tråd med stempingsteori sees avvik og avvikere som skapt ved at de(t) defineres slik av andre mennesker, og i ytterste tilfelle loven, og møter reaksjoner som følge av avviksstemplet (jf. Becker 2005). Raseforbudet stempler hunder som farlige og forbyr dem kun på bakgrunn av hvem de er og hvilken kategori de tilhører (jf. Hallsworth 2011). I kapittel fem skal vi se at andre mennesker, samt virksomheter rettet mot dyr, også stempler hundene og eierne og stigmatiserer dem. For å nyansere oppfatningen av hundene og eierne, og presentere individer som rammes feilaktig av denne stempingen, presenteres hundeholdet til intervjupersonene. Vi skal også se at stempingen medfører følelsesmessige påkjenninger for fredelige familiehunder og eierne deres, selv om deres tilværelse egentlig ikke avviker fra annet lovlig familiehundehold.

Som følge av risikoen for politikontroll og stigmatisering, samt påkjenningene det medfører, tar hundeeierne forholdsregler angående hundene, som får følger for deres livsførsel. Sammen med andre konsekvenser av raseforbudet for hundene, diskuteres dette i lys av dyrs status i samfunnet i kapittel seks. Margaretha Järvinen påpeker at det er strukturelle forskjeller angående hvem som stempler og stemples (1998), og definisjonen av amstaff, pitbull og andre hundetyper analyseres i et maktperspektiv. Siden hundene er dyr, tilhører de en «gruppe» som diskrimineres gjennomgående i vestlige samfunn (jf. f.eks. Sollund 2012; Beirne 2007), i tillegg er de prisgitt eierne sine og deres ressurser og sosiale posisjon.

En følge av prosjektets konstruktivistiske mikroperspektiv er at interessen min er konsekvensene for enkeltindividene raseforbudet rammer, både i utvalget og andre. Jeg legger til grunn at dyr har en interesse i å leve, basert på Gary Franciones argumentasjon for dyrs rettigheter fordi de er personer (2008). Han mener at det ikke er deres kognitive egenskaper eller likhet med mennesker som tilsier at vi bør tilegne dem rettigheter, men deres følelser og ønske om å leve, et livsønske han mener er opplagt og synliggjøres ved at de går svært langt

for å redde sine liv (ibid.). Ved å tilkjenne dyr et ønske om og rett til liv, og ha dette som utgangspunkt for vurderingen av raseforbudets virkninger for hundene, plasserer prosjektet seg i en retning innenfor grønn kriminologi som forfekter dyrs rettigheter (jf. Beirne 2007). Mens dyrevelferdsdiskursen har et utilitaristisk preg og åpner for at dyr kan brukes av mennesker så lenge velferden deres er god, og derfor kan tenkes å tillate for eksempel at de avlives, forfekter dyrrettighetsdiskursen at dyr bør tilkjennes retten til liv og selvbestemmelse (ibid.; Benton 1993). For å synliggjøre deres egenverdi kaller jeg hundene i utvalget ved oppdiktete egennavn, og viser til dem som hun eller han framfor «den», ettersom de er levende individer og ikke ting.

Situasjonen til hundene som rammes av raseforbudet sees i sammenheng med et teoretisk rammeverk om spesiesisme, en form for diskriminering der mennesker setter sin art foran andre, og også «rangerer» dyr og verdsetter og behandler dem forskjellig (jf. f.eks. Sollund 2012; Hallsworth 2008). Prosjektet befinner seg altså innen det grønne kriminologiske perspektivet Rob White kaller «speciesist criminology» (2013:25). Imidlertid bør perspektivet heller betegnes «nonspeciesist criminology» (jf. Beirne 1999), ettersom grunnprinsippet er en kriminologi som ikke viderefører spesiesistiske forskningspraksiser, men inkluderer dyr og naturen som fullverdige og likestilte ofre og subjekter for forskning (ibid.; White 2013; jf. Cazaux 1999).

Selve ordet dyr [animal] illustrerer det menneskeskapte skillet mellom egen og andre arter (jf. Beirne 2007:62-63). Denne sekkebetegnelsen om alle andre pattedyrarter enn vår egen vitner om at vi regner oss selv som markant forskjellige fra resten, som sees samlet som «de andre» (ibid:63; Noske 1997), selv om vi er likere enn noen kanskje tror (jf. Hessen 2013; Børresen 1996). Som Barbara Noske påpeker er ikke dette en selvsagt «samfunnsinndeling», alternativt kan vi møte dyrene på deres premisser, istedenfor å vurdere dem utfra vår målestokk (1997). Likevel vil jeg bruke begrepet «dyr» om andre arter, av hensyn til den språklige flyten i fremstillingen. «Ikke-menneskelige» dyr kan være et riktigere begrep, siden det tydeliggjør at også mennesker er dyr, imidlertid er også det antroposentrisk, ved at «de andre» fortsatt omtales samlet, og som om de avviker fra utgangspunktet, siden de er «ikke-menneskelige» (jf. f.eks. Sollund 2009:63).

I avslutningskapitlet samles trådene, og hundenes og eiernes situasjon sees i sammenheng med politiets håndhevelse av forbudet, og de teoretiske perspektivene som er brukt i analysen.

2 Metode

2.1 Kvalitativt, eksplorerende og induktivt

Jeg har gjennomført ti dybdeintervjuer⁶ med tretten informanter, fire intervjuer med til sammen seks politibetjenter ved to ulike stasjoner og seks intervjuer med syv hundeeiere. Når det er forsket lite på temaet før er det naturlig å velge en kvalitativ tilnærming, ettersom lite tidligere forskning gir få forutsetninger for å kunne fremsette velfunderte hypoteser, og man må være åpen for uventede elementer og funn og nye vinklinger (Moen 2013 og Bryman 2012:41). Det gjør også at prosjektet har hatt et eksplorerende preg (jf. Thagaard 2009:16) og blitt til mens det har pågått, uten noen klar rettesnor for hvordan det ville bli, ei heller for hva jeg ønsket å få ut av intervjuene eller hvordan jeg ville analysere dem. Jeg hadde riktignok noen tanker om hva jeg ville finne (se kap.1.3), men de har blitt utfordret og delvis «motbevist». Den beskjedne forkunnskapen gjorde det også naturlig å velge en induktiv tilnærming til analysen, der de teoretiske perspektivene utvikles underveis i analyseprosessen (jf. Bryman 2012:712).

Kvalitative intervjuer var også et naturlig valg siden problemstillingen la opp til et datamateriale som kunne utforskes i dybden (Bryman 2012:401). En annen mulighet var etnografi, men jeg anså det som lite hensiktsmessig for temaet. Det er gjort etnografiske studier av dyr og relasjonen mellom dyr og mennesker (se f.eks. G. Larsen 2013b; Arluke og Sanders 1996), men jeg ville sannsynligvis ikke ha fått data angående politiets kontrollpraksis hverken fra hundenes, hundeeiernes eller politiets perspektiv med denne fremgangsmåten, siden det gjøres få hundekontroller. Likevel fikk jeg observasjonsdata om hundene og hundeholdet fordi jeg møtte noen av hundene under intervjuene, og besøkte et amstafftreff, men dette var mer en «bonus» enn bevisst datainnsamling.

2.1.1 Utvalget

For å sikre intervjupersonenes og hundenes konfidensialitet er de anonymisert med pseudonymer i framstillingen (Thagaard 2009:27), og jeg vil ikke knytte pseudonymer til identifiserbare trekk her.

⁶ Med dybdeintervju menes lengre intervjuer der intervjupersonen(e) har snakket og reflektert inngående om (ofte personlige) opplevelser og tanker angående temaene som ble tatt opp.

Det var god spredning i politiutvalget angående alder og fartstid i politiet, én av intervjupersonene var kvinne, resten menn. For å hindre gjenkjennelse har kvinnen fått mannlige pseudonym, på tross av at politibetjenters kjønn kan ha betydning for arbeidsmåten deres (jf. f.eks. Finstad 2003:102-103; Rabe-Hemp 2008), da en slik kjønnsforskjell ikke kommer til uttrykk i mitt materiale. Ved stasjon én var to av betjentene i 30-årene og hadde jobbet i politiet i seks år, den siste var i 50-årene og divisjonsleder, etter flere tiårs arbeid i politiet. Ved stasjon to intervjuet jeg én nyutdannet på 24 år og to hundeførere i 40- og 50-årene, med lengre fartstid i politiet. Fire av politibetjentene hadde hund selv, hundeførerne hadde tjenestehunder, mens to andre hadde private hunder og drev med hundesport og -dressur på fritiden. Politibetjentene ved samme stasjon hadde ofte lignende oppfatninger og erfaringer, og jeg kom dermed til et «metningspunkt» i intervjuene ved den enkelte stasjon (jf. Bryman 2012:420-421), men det var forskjeller mellom stasjonene.

Av hundeeierne var tre kvinner og fire menn. En av mennene hadde minoritetsbakgrunn, mens resten var etnisk norske. Kvinnene var i 20-, 30- og 50-årene, mens én mann var i 20-årene og resten var mellom 30 og 40 år. To av intervjupersonene bodde i Østfold, to i Akershus og resten i Oslo. De hadde til sammen seks gjenlevende hunder som rammes av raseforbudet, og intervjuene inkluderer historier om ytterligere tre. Fem av hundene var renrasede amstaff, én var amstaffblanding, én var halvt amstaff halvt pitbull og to var blandingshunder av ukjent opphav. En av amstaffene var ulovlig ettersom den var registrert på en annen eier, og pitbull-amstaffen var ulovlig, men hadde falske papirer. Jeg møtte fire av hundene og ytterligere én amstaff som intervjupersonene passet da jeg var hos dem.

Hundeeierne hadde ulike erfaringer som følge av raseforbudet. Selv om de også fortalte mye av det samme, dukket det stadig opp ting jeg kunne ha gått videre med dersom prosjektet hadde vært større, og derfor kom jeg ikke til noe metningspunkt i hundeeierintervjuene. Jeg kunne ha intervjuet flere for å få ytterligere historier om forbudets virkninger; flere med ulovlige hunder, noen som har fått hunden sin avlivet som følge av forbudet og noen med en lovlig hundetype som rammes av dokumentasjonskravet. Men for å hindre en situasjon der jeg ble sittende med en u håndterlig mengde data satte jeg strek etter seks lange intervjuer med hundeeiere, med varighet på halvannen til tre timer⁷.

⁷ For å vie hele min oppmerksomhet til intervjupersonene og ikke distrahere eller «skynde på» dem så jeg sjelden på klokka under intervjuene, derfor har de varierende lengde. I intervjuet på tre timer hadde

2.1.2 Rekruttering

Jeg fryktet at det kunne bli vanskelig å få tilgang til politiintervjuer ettersom det kan være utfordrende å få innpass i store, lukkede organisasjoner (jf. Sollund 2005:46). For å skaffe intervjupersoner sendte jeg en mail med informasjonsskriv om prosjektet og deltakelse vedlagt til politistasjonene, med ønske om at de skulle videreformidle forespørselen min til aktuelle politibetjenter. For å øke mulighetene lot jeg kontaktpersonene, betjentenes overordnede, velge intervjupersoner, avgjøre antall intervjuer og var åpen for både enkelt- og parintervjuer. Uken etter at jeg sendte mailen kontaktet jeg dem på telefon, noe jeg oppga at jeg kom til å gjøre, slik at de ble nødt til å ta stilling til forespørselen. Bekymringen min viste seg imidlertid å være overdrevet, da kontaktpersonene var svært imøtekommende og hjelpsomme med å ordne intervjuer.

Stasjon én ligger i Oslo og ble da jeg forventet, basert på domsavsigelser og lovforarbeider, at Oslo-stasjonene ville ha erfaring med ulovlig hundehold. Stasjon to tilhører Stor-Oslo og kontrollerer både bymiljø og rurale områder⁸. Den ble valgt for å se om det sammensatte kontrollfeltet påvirker deres arbeid med hundeforskriften, ettersom både intervjupersonene ved stasjon én og hundeeierne mente at politiet bryr seg lite om ulovlig hundehold utenfor byen. Jeg så det som lite hensiktsmessig å velge en stasjon med et enda mer landlig kontrollfelt, da jeg forventet at ansatte der ville ha svært lite erfaring med forskriften, på bakgrunn av hva betjentene ved stasjon én og hundeeierne fortalte. Det hadde vært interessant å undersøke hvordan noen uten erfaring med forbudet stiller seg til det, men da de viste seg å ha mindre erfaring enn forventet ved stasjon to, fikk jeg likevel innsikt i dette.

Siden kontaktpersonene ved politistasjonene valgte intervjupersoner hadde jeg liten innvirkning på hvordan utvalget ble. Jeg fikk imidlertid komme med ønsker, og ba da om å få snakke både med noen med og uten erfaring med raseforbudet, de siste kalte kontaktpersonen ved stasjon to interessant nok for «vanlige politifolk», og antydte slik at raseforbudet ikke var et tema på stasjonen. Mens intervjupersonene med kunnskap og erfaring om temaet ble «håndplukket» til meg, ble de andre nærmest tilfeldig «plukket ut» på intervjudagen, og politiutvalget ble slik både strategisk og tilfeldig valgt, både av meg og stasjonene.

intervjupersonen mange relevante og interessante historier, derfor stoppet jeg ikke vedkommende. Intervjuet ble imidlertid ikke spesielt langt transkribert, ettersom vedkommende snakket rolig.

⁸ Ytterligere beskrivelser av stasjonene og kontrollområdene er utelatt for å hindre gjenkjenning. Det er likevel en risiko for at noen vil gjenkjenne stasjonene, da det er et begrenset antall stasjoner i Oslo-området, men det viktigste er å sikre at informasjonen politibetjentene kom med ikke kan knyttes til dem. I tillegg var informasjonen fra politiintervjuene lite kompromitterende, lite egnet til å forulempe stasjonene eller betjentene.

For å komme i kontakt med hundeeiere la jeg ut en forespørsel i en gruppe for motstandere av raseforbudet i et internettsamfunn, med ønske om at hundeeiere med erfaring med politiets håndhevelse av forbudet kontaktet meg på mail. Forespørselen ble delt 82 ganger på diverse sider, deriblant amstafforum og privatpersoners profiler, og ble slik synliggjort for mange potensielle intervjupersoner. 26 personer kontaktet meg på mail, men en god del av dem oppholdt seg langt unna eller hadde lovlige hunderaser og ble høflig avvist. Selv om jeg ville ha intervjupersoner med håndhevelseserfaring, er det et tema for videre forskning hvordan raseforbudet har påvirket hunder (og eiere) det egentlig ikke er ment å ramme. Det støtter også antakelsen i innledningen om at eiere av slike hunder har lignende opplevelser som dem som har ulovlige hundetyper (se kap.1.2).

Selv om mange hundeeiere viste interesse var det en del som ikke svarte da jeg tok kontakt for å avtale intervju. Noe av grunnen kan være at det gikk for lang tid fra vi kom i kontakt til jeg kunne begynne å intervju, slik at de mistet iveren de hadde da de først tok kontakt. Jeg ser derfor i ettertid at jeg burde ha ventet litt med å skaffe intervjupersoner. Noen vegret seg kanskje også for å bli intervjuet fordi de var redde for at det skulle gå utover dem eller hunden deres, for eksempel hvis hunden var ulovlig. I tillegg kan noen ha unnlatt å svare fordi de var usikre på mine intensjoner med prosjektet.

Siden forespørselen min om hundeeierintervjupersoner ble publisert for så mange, spredt utenfor min kontroll, og jeg ikke hadde påvirkning på hvem som kontaktet meg, ble rekrutteringen på et vis tilfeldig. Men av dem som sendte mail kontaktet jeg bevisst personer med ulike erfaringer for å få en spredning i utvalget, når mange ikke svarte ble utvalget imidlertid mindre variert enn jeg håpet da jeg fikk alle henvendelsene. Valget av ordlyd og publikum for forespørselen var imidlertid strategisk. Gruppen mot raseforbudet ble valgt grunnet ønsket om intervjupersoner med erfaringer med håndhevelsen av det, noe jeg håpet ville gjelde noen i denne gruppen. Jeg vurderte også å publisere forespørselen andre steder, men amstafforum og lignende sider er hemmelige og vanskelig tilgjengelige. Jeg så det videre som lite hensiktsmessig å publisere den i mer generelle hundeforum, da antakelig få av medlemmene der har erfaring med håndhevelse av raseforbudet og jeg kunne ha fått mange irrelevante henvendelser. Samtidig er sannsynligvis de fleste som har blitt kontrollert av politiet fordi de har en ulovlig hundetype negative til forbudet, så holdningene til forbudet hos dem jeg nådde ut til skiller seg trolig ikke nevneverdig fra andre med slik erfaring. Og når

forespørselen ble delt så mye og mange tok kontakt, slapp jeg å ta stilling til om jeg skulle publisere den andre steder.

2.1.3 Intervjuene

Intervjuene var en positiv opplevelse, men de var også utfordrende. Det er alltid usikkerhet knyttet til det å møte fremmede mennesker, og det var krevende å passe på at alle temaene ble dekket og samtidig være fokusert og få med meg alt som ble sagt.

For å sikre at dataene ble etterrettelige ble intervjuene tatt opp digitalt med båndopptaker. Alternativet var å notere for hånd under intervjuene, men det kunne hemmet flyten og i tillegg kunne jeg ha gått glipp av informasjon fordi jeg konsentrerte meg om å notere eller ikke rakk å skrive den ned (jf. Thagaard 2009:102). Opptakeren kan ha hindret intervjupersonene i å snakke fritt (jf. Bryman 2012:483), men jeg spurte dem om det var greit at jeg tok opp intervjuet og alle godkjente det. I tillegg viser jeg nedenfor at de snakket mye og tilsynelatende fritt, derfor tror jeg ikke den hindret dem nevneverdig.

To av politiintervjuene og ett hundeeierintervju var parintervjuer. Jeg var positiv til dette da det ble foreslått av kontaktpersonen og de aktuelle hundeeierne, fordi jeg håpet at intervjupersonene ville «sparre» hverandre og utdype det den andre fortalte (jf. Thagaard 2009:90). Særlig tenkte jeg det kunne gi gode data i politiintervjuene, siden kollegaene kunne «hjelpe» hverandre med å huske og diskutere seg imellom, samtidig som de fortsatt ville snakke relativt fritt, ettersom de kjente hverandre godt. Det fungerte imidlertid bare delvis slik, intervjupersonene virket trygge på hverandre og jeg fikk ikke inntrykk av at de var tilbakeholdne på grunn av at den andre var tilstede, men de «sparret» heller ikke. Jeg ble i stor grad nødt til å stille spørsmål til én av gangen, og den ene fikk fort mer plass enn den andre. Under politiintervjuet var det også utfordrende å sitte med to fullt utrustede politibetjenter, med den autoriteten de utstråler, det var egentlig krevende nok å skulle ha følelsen av kontroll over situasjonen med én politibetjent til stede, slik Ragnhild Sollund påpeker at forskerautoriteten kan bli utfordret i politiintervjuer (2005).

Ifølge Steinar Kvale og Svend Brinkmann er det et asymmetrisk maktforhold mellom partene i et forskningsintervju, blant annet siden forskeren kontrollerer situasjonen og intervjupersonen er alene om å åpne seg og dele fortrolig informasjon (2011:51). Imidlertid er det opp til intervjupersonen hva vedkommende deler, og hun eller han kan påvirke intervjuet

ved for eksempel å tilbakeholde informasjon eller stadig snakke om andre ting enn temaet (Thagaard 2009:88). Sollund forteller at det kan være vanskelig å få fyldig og «sann» informasjon i intervjuer med politibetjenter, ettersom de er svært lojale til kollegaer og organisasjonen, og kan være tilbakeholdne med informasjon for å ikke bryte tillitsbåndene eller omtale politiet negativt (2005). I slike intervjuer kan maktrelasjonen også bli motsatt av hva Kvale og Brinkmann beskriver, fordi politibetjentene utøver makt til daglig og yrket gir dem autoritet, samtidig som de har en «oss» «dem»-holdning til omverden, også forskere (ibid.). Dette kan føre til at forskeren underordner seg intervjupersonene og mister kontrollen over intervjuet (ibid.). Det er derfor knyttet usikkerhet til informasjonen jeg fikk om politibetjentenes syn på hundetypene i hundeforskriften og håndhevelse av den, de kan ha vært nøye med hva de sa og søkt å fremstå på en viss måte overfor meg. I delkapitlet «Vitenskapelig kvalitet» diskuterer jeg intervjudataenes troverdighet, og spesielt ett politiintervju der intervjupersonene virket som om de snakket mindre fritt enn resten.

Siden prosjektet er induktivt var det naturlig å legge opp til åpne og løst strukturerte intervjuer. Jeg ønsket å få personlige og spontane skildringer fra intervjupersonene selv, og etterstrebet dette ved å legge få føringer på intervjuet og gi dem frihet til å snakke om det de opplevde som viktig (jf. Bryman 2012:403). Samtidig var jeg forsiktig med hvordan jeg uttrykte meg for å påvirke beretningene deres så lite som mulig, selv om det er et urealistisk ideal å skulle opptre helt nøytralt i et kvalitativt intervju (Thagaard 2009:103-109). Jeg tok meg også god tid og ga intervjupersonene rom til å tenke seg om og komme med ytterligere informasjon, samt analysere det de hadde fortalt. Dette føler jeg fungerte bra ettersom de fleste hadde mye på hjertet. Den åpne fremgangsmåten ga meg også ny innsikt og overraskende funn som jeg trolig ikke ville ha fått hvis jeg hadde gjort dem mer strukturerte og styrt samtalen mer. Det ble imidlertid vanskelig å følge intervjuguiden under hundeeierintervjuene fordi intervjupersonene pratet så selvstendig, derfor skiftet jeg den ut med et ark med punkter om temaer jeg ønsket dekket og tilpasset heller spørsmål der og da, med den opprinnelige intervjuguiden i bakhodet.

2.1.4 Analysen

Under transkripsjonen av intervjuene etterstrebet jeg å gjengi hva som ble sagt så ordrett som mulig (Bryman 2012:486), av respekt for intervjupersonene har jeg imidlertid renskrevet sitatene jeg bruker i fremstillingen, men beholdt meningsinnholdet. Dette fordi muntlig tale er

spontan, og direkte gjengitte sitater kan stille intervjupersonene i et dårlig lys når de presenteres skriftlig (Kvale og Brinkmann 2011:209-210).

I analysen av materialet fokuserte jeg på gjennomgående temaer, og også meninger og opplevelser som skilte seg ut, og gjorde dermed en temasentrert analyse (Thagaard 2009:171). I tråd med Grounded Theory leste jeg intervjutranskripsjonene med et åpent sinn, men begrenset fokus i henhold til problemstillingen, samtidig som jeg reflekterte teoretisk over temaene allerede under lesingen (jf. Bryman 2012:567-575).

Formålet med analysen av hundeeiermaterialet var å samle intervjupersonenes subjektive erfaringer for å belyse effekter raseforbudet har hatt på livene til mennesker og hunder det rammer. Når tilsvarende opplevelser dukket opp i flere intervjuer sa det noe om hvor vanlige de er, det kunne også indikere at de ikke hadde så mye med trekk ved personene å gjøre, men at de faktisk kom av hundeholdet. Materialet ble sortert i ulike tema og sorteringskodene ble utviklet underveis, kodingen var altså datastyrt (jf. Kvale og Brinkmann 2011:224), i tråd med den induktive tilnærmingen. Sitatene ble merket med en overordnet kategori, som for eksempel «opplevelser av stigmatisering» og «opplevelser med politiet», og ble så ytterligere sortert i underkategorier, for eksempel etter hvem hundeeierne hadde opplevd stigmatisering fra. Etter å ha merket transkripsjonene grupperte jeg lignende historier sammen og merket hvilket intervju de var fra, for å enkelt kunne gå tilbake til det opprinnelige datamaterialet og se hvilken sammenheng historien ble fortalt i. Tove Thagaard påpeker viktigheten av å jevnlig returnere til intervjuet et fragment er hentet fra på denne måten gjennom hele analyseprosessen, for å huske konteksten det tilhører og se helheten i datamaterialet (2009:149).

Politibetjentene ble intervjuet som representanter for sin yrkesgruppe, og politimaterialet ble hovedsakelig brukt som en indikator på hvordan politiet som enhet, og de to spesifikke stasjonene, har jobbet med raseforbudet. Likevel er intervjupersonenes opplevelser og meninger subjektive og de individuelle forskjellene mellom dem var også interessante, særlig siden mye oppsøkende politiarbeid styres av betjentes egne initiativ (Holmberg 1999). Det er også klart at betjenter som er vant med hund, som fire av intervjupersonene, opplever og arbeider annerledes med mulige ulovlige hunder enn noen som ikke er det, og at deres tanker og erfaringer må sees i sammenheng med deres personlige kjennskap til hund. Men siden politiets mer generelle tanker og arbeidsmetoder angående hundeforskriften er hovedfokus, sorterte jeg politimaterialet på en annen måte enn hundeeierintervjuene, ved å skrive grundige

sammendrag av hvert intervju og markere representative eller «gode» sitater⁹, samt notere analytiske bemerkninger i marginen.

Lois Presser mener man kan forholde seg til historier i kvalitativt datamateriale på tre måter: «narratives as record», «narratives as interpretation» og «constitutive view of narrative» (2009), der de tre innebærer forskjellige holdninger til sannhetsgehalten i historien. Det dreier seg altså om i hvilken grad man ser dataene som «ekte sannhet» eller situasjonsbetingede konstruksjoner skapt i samspillet mellom intervjuperson og forsker. Siden jeg hovedsakelig var interessert i intervjupersonenes opplevelser analyserte jeg historiene deres med et perspektiv tett opp til det Presser kaller «narratives of interpretation» (ibid.), der intervjupersonenes historier forstås som deres subjektive, men «varige», fortolkninger av det de forteller om (ibid). Det ville ha vært unaturlig analysere historiene til hundeeierne og politiet som objektive sannheter om for eksempel håndhevelsen av raseforbudet, ettersom de beskrev det forskjellig. Ved å se historiene som subjektive beskrivelser og forståelser åpnet jeg derimot for motstridende utsagn, uten at jeg behøvde å mistro det ene eller det andre.

Siden jeg var interessert i strukturelle trekk, slik de kom fram individuelt hos politiintervjupersonene, la jeg opp til et perspektiv på det de fortalte som noe nærmere en objektiv sannhet. Men jeg har fortsatt hatt i bakhodet at det de fortalte meg er *deres* opplevelser og tolkninger, og ikke nødvendigvis representativt for stasjonen eller politiet som helhet. I tillegg viste jeg tidligere at det er knyttet usikkerhet til data fra politiintervjuer, og jeg ser derfor ikke politimaterialet som noen «objektiv sannhet».

Når jeg snakker om «historier» kan man tenke at det er naturlig å gjøre en narrativ analyse av dataene. Narrative perspektiv er relevante, for eksempel var det sentralt å se på hvordan intervjupersonene – kanskje spesielt politibetjentene – snakket om ulovlige hundetyper, og hvordan hundeeierne uttrykte seg om politiet og omvendt. I kapittel fire viser jeg også at hundeeierne ser ut til å trekke på felles narrativer om politiet, som ikke nødvendigvis reflekterer deres egne erfaringer, selv om de kan ha tolket dem inn i disse narrativene. Men siden jeg først og fremst var ute etter informasjonen og opplevelsene i historiene, ikke hvorfor eller hvordan de ble fortalt som de ble, har jeg ikke gjort en fullverdig slik analyse.

⁹ Med gode sitater mener jeg velformulerte beskrivelser eller beretninger som inneholder mye informasjon og gjerne illustrerende eksempler.

2.2 Andre datakilder

Ved siden av intervjumaterialet har jeg lest faglitteratur. I tillegg til det jeg har funnet av samfunnsvitenskapelig forskning om raseforbud har jeg satt meg inn i teorier som opprinnelig er utviklet for andre temaer som jeg kunne bruke i analysen. Annen forskning på raseforbud har gitt meg inspirasjon til forskningsspørsmål og relevante teorier, i tillegg til informasjon om hvilke sider ved forbudet det var forsket lite på, slik at mitt prosjekt kunne produsere ny kunnskap. Spesielt har Hallsworts (2011), Gabrielsens (2013) og Molloy's (2011) studier av det britiske og norske raseforbudet gitt inspirasjon til teoretiske perspektiver (se kap.1.4). Jeg har også vært interessert i fremgangsmåten, metoden og funnene i andre studier. I tillegg til faglitteratur har jeg lest forarbeidene til hundeloven og hundeforskriften for å få kunnskap om begrunnelsene for raseforbudet, men ikke gjort noen fullverdig analyse av dem.

For å finne litteratur har jeg nøstet i litteraturlistene til tidligere forskning og søkt i ulike databaser på nett, hovedsakelig Bibsys og Google Scholar, og sett nærmere på tekster som virket relevante og kunne øke forståelsen min av raseforbud, politiarbeid og funnene mine. Siden prosjektet er induktivt og analyserer forskningstemaet i dybden var denne fleksible fremgangsmåten naturlig (jf. Bryman 2012:111). Søkeord jeg brukte var blant annet «dangerous dogs», «breed specific legislation» og «pitbull»/ «pit bull». Mange av treffene var bittstatistikk, men med et konstruktivistisk utgangspunkt var ikke disse relevante, ettersom «farlighet» forstås som skapt og ikke medfødt eller knyttet til spesifikke raser (se kap.1.5).

2.3 Etiske refleksjoner

Før datainnsamlingen meldte jeg prosjektet til Norsk Samfunnsvitenskapelig Datatjeneste som godkjente det (se vedlegg 3). Videre sørget jeg for å gi intervjupersonene tilstrekkelig informasjon om prosjektet og hva deltakelse innebar, og innhentet muntlig samtykke fra dem, i tillegg til å sikre deres konfidensialitet ved å anonymisere dem allerede under transkriberingen (jf. Bryman 2012:135-146). Under vil jeg forklare dette nærmere, og reflektere over hvorvidt deltakelse medførte belastninger for dem, om forskningen brøt med deres privatlivs fred og i hvilken grad jeg var åpen om prosjektets intensjoner overfor dem.

Som nevnt sendte jeg intervjupersonene informasjonsskriv i forkant av intervjuene, i tillegg tok jeg det med til intervjuene og lot dem lese det før vi begynte. To av politibetjentene fikk

det imidlertid kun under intervjuene¹⁰. I skrevet fikk de den informasjonen som var relevant for dem, og jeg tilbakeholdt ikke informasjon bevisst. Jeg presenterte de aktuelle forskningsspørsmålene, forklarte at prosjektet var åpent og resultatene uvisse og hva deltakelse innbar, samt poengterte at det var frivillig å delta og at de kunne trekke seg når som helst. Siden de ble forespurt av sin overordnede kan politibetjentene ha følt seg presset til å delta, men jeg forsikret meg om at de var innforstått med at deltakelse var frivillig og at de kunne trekke seg når de ville, for å sørge for at de ikke deltok mot sin vilje.

Deltakelsen innebar ikke fysiske belastninger for intervjupersonene. For politibetjentene var temaet i intervjuene ikke av privat art og de rammes ikke følelsesmessig av raseforbudet, derfor var det antakelig heller ikke psykisk belastende for dem. For hundeeierne kan intervjuene imidlertid ha vært krevende følelsesmessig. De var veldig glade i hundene sine og preget av raseforbudet og opplevelser de har hatt som følge av det, og kan ha følt ubehag når de fortalte om opprivende erfaringer. I tillegg var de kanskje også engstelige for konsekvensene for hunden ved å delta. Men de aller fleste hundene var lovlige, og av de to ulovlige hundene var den ene død og eieren til den andre virket ikke engstelig for hunden som følge av deltakelsen. I tillegg uttrykte hundeeierne glede og takknemlighet for å få fortelle sine historier og for at jeg forsket på temaet, og siden de var så glade for å få uttale seg tror jeg de syntes det var mer positivt enn negativt å bidra, slik at eventuelle psykiske belastninger ble oppveid av «fordelene» ved deltakelsen (jf.Kvale og Brinkmann 2011:92).

Siden intervjuene ikke omhandlet private forhold for intervjupersonene i politiet, og fant sted på arbeidsplassen deres i arbeidstiden, med ett unntak, der intervjupersonen selv foreslo et tidspunkt utenfor arbeidstid, påvirket ikke intervjuene deres privatliv. Hundeeierne fortalte derimot personlige og fortrolige historier i intervjuene. Jeg var også hjemme hos tre av dem, men det var de som foreslo å møtes der, og noen var til og med glade for å få besøk. Selv om deltakelsen kan ha forstyrret «privatlivets fred» for hundeeierne, virket det som om de ønsket å dele sine opplevelser og åpne sine hjem for å synliggjøre raseforbudets konsekvenser. Og som Alan Bryman påpeker, innebærer det informerte samtykket en slags godkjenning av at «the right to privacy has been surrendered for that limited domain» (2012:142).

¹⁰ Det ble vedlagt i mailen og jeg spurte om det kunne viderefremmes til potensielle deltakere, men det ble altså ikke gjort. Det er imidlertid naturlig for tre av de fire informantene det gjelder, siden de ble tilfeldig spurt om å delta av den overordnede på intervjudagen.

Siden intervjupersonene er anonymisert vil ikke deltakelsen påvirke hundene. Amstaffmiljøet er imidlertid lite og noen av historiene kan være gjenkjennbare selv om hundene og eierne har pseudonymer, da har jeg i tillegg byttet ut egenskaper som kjønn eller bosted, for å hindre gjenkjennelse (jf. Bryman 2012:136). Ved ekstra belastende historier og informasjon¹¹ har jeg også brukt andre pseudonymer enn de som ellers tilhører personen det gjelder, for å sikre at informasjonen ikke kan knyttes til vedkommende. Jeg informerte også hundeeierne om at de som har kjennskap til miljøet kanskje vil kunne kjenne igjen historiene deres, noe de godkjente. En del av intervjupersonene, også fra politiet, sa i tillegg at de ikke trengte å bli anonymisert, men jeg har likevel gjort det, da det ikke har noe å si for presentasjonen eller er til ulempe for dem.

2.4 Vitenskapelig kvalitet

I kvalitative studier er fremgangsmåten, dataenes troverighet og forskerens tolkninger og fremstilling av funnene grunnlaget for å bedømme den vitenskapelige kvaliteten (Thagaard 2009). Tradisjonelt har den blitt vurdert ut fra kriteriene reliabilitet, intern og ekstern validitet og hvorvidt funnene er objektive eller ikke, som ble utviklet for kvantitative studier (Fangen 2010:236). Men siden fremgangsmåten, og ofte hensikten, er annerledes i kvalitative studier, har innholdet i kriteriene blitt moderert for dem, enkelte har også utformet andre kriterier (ibid.). Jeg støtter meg på Thagaards videreutvikling av det tradisjonelle begrepsapparatet (2009), da jeg ikke vil bidra til å øke skillet mellom de to forskningsmetodene. I stedet for å skille mellom intern og ekstern validitet snakker jeg om validitet og overførbarhet, da generalisering ikke er et siktemål, og heller ikke en mulighet, i mitt prosjekt, og overførbarhet er et mer dekkende ord.

2.4.1 «Tykke beskrivelser»

For at man i det hele tatt skal kunne vurdere forskningskvalitet er det viktig at forskeren gir «tykke beskrivelser» av fremgangsmåten i datainnsamlingen, hvordan den forløp og argumenterer godt for hvorfor funnene tolkes som de gjør (Thagaard 2009). Dette følger av at kvalitativ forskning ikke foregår i et isolert «rom», men at enhver intervju- eller observasjonssituasjon er unik og forskeren og intervjupersonene sammen preger den, samtidig

¹¹ Med dette menes informasjon som kan stille informanten i et dårlig lys og påvirke andres syn på vedkommende dersom hun eller han skulle bli gjenkjent, for eksempel tidligere erfaring med politiet og kriminelt rulleblad.

som forskeren har med seg tidligere erfaringer og en førforståelse inn i forskningen (ibid.). I dette kapitlet har jeg gått grundig gjennom fremgangsmåten for rekruttering, datainnsamling og analyse, og under beskriver jeg intervjuenes forløp, reflekterer over hvordan jeg påvirket intervjupersonene, og viser at prosjektet er troverdig og har solid vitenskapelig kvalitet. I innledningen reflekterte jeg også over min førforståelse av politiet og raseforbud.

2.4.2 Reliabilitet og validitet

Siden forskeren er med på å forme kunnskapen som produseres, er den tradisjonelle forståelsen av reliabilitet, at en annen forsker skal kunne reprodusere forskningen og få samme funn, ikke mulig å oppnå i kvalitative undersøkelser (Thagaard 2009:198). I stedet vektlegges grundige og detaljerte redegjørelser for hvordan man har kommet frem til tolkningene for å vurdere reliabiliteten til et kvalitativt forskningsprosjekt. Man skal beskrive hva ved dataene som førte dit og hvordan materialet kan analyseres med teoriene og begrepsapparatet man bruker (Fangen 2010:251). For å sikre dette gjengir jeg en del av «rådataene» i form av sitater i løpet av fremstillingen og forklarer og begrunner tolkningene, så leseren kan vurdere om de virker rimelige (jf. ibid.:252,254). Slik sørger jeg for «gjennomsiktighet», som innebærer at «forskeren tydeliggjør grunnlaget for fortolkninger ved å redegjøre for hvordan analysen gir grunnlag for de konklusjoner hun eller han kommer frem til» (Thagaard 2009:201). Jeg har også etterstrebet at ikke erfaringene og antakelsene mine skulle få avgjørende betydning for datainnsamlingen og analysen, ved å være bevisst på dem og reflektere over førforståelsen min (ibid.:203-204). I tillegg var det et metodeetisk valg å la både dem som håndhever raseforbudet og de som opplever håndhevelsen få uttale seg. Siden det er sterke meninger om forbudet og politiets håndhevelse av det, ville jeg undersøke begge «siders» situasjon, for å styrke prosjektets vitenskapelige kvalitet og troverdighet.

I kvalitativ forskning utvikler forskningsspørsmålene seg ofte underveis og fokuset kan forandre seg etterhvert som man kommer over nye interessante sider ved temaet (Fangen 2010:41-45). Denne allsidigheten og evnen til å tilpasse seg den sammensatte og omskiftelige sosiale virkeligheten er en av fordelene ved kvalitativ metode. Men det gjør det også lite fruktbart å måle forskningens vitenskapelige kvalitet utfra om dataene og funnene samsvarer med det opprinnelige forskningsspørsmålet, slik intern validitet opprinnelig måles (ibid.:237). I stedet kan man vektlegge grundige beskrivelser av fremgangsmåten og gode begrunnelser for valg forskeren har tatt, samt hvorvidt man tror intervjupersonene har vært oppriktige eller

ikke, for å vurdere prosjektets validitet, ulike «teknikker» og prinsipper kan også øke validiteten (ibid:237). Under argumenterer jeg for dataenes og fremstillingens troverdighet.

Var intervjupersonene ærlige og oppriktige?

Som en hjelp til å vurdere intervjupersonenes troverdighet har jeg brukt min intuisjon og opplevelse av intervjuene (se Fangen 2010:247). Ved siden av det som sies direkte er det mange andre elementer som kan gi informasjon og grobunn for analyse og tolkning, for eksempel toneleie og kroppsspråk (ibid:246-248). Når man skal vurdere troverdigheten til intervjupersonenes historier gjelder det om de er «sanne for dem», eller om de bevisst har holdt tilbake informasjon eller snakket usant, og altså ikke om at det de sier er «objektivt sant» (jf. ibid.:246), noe som samsvarer med «narratives of interpretation» -perspektivet jeg har på datamaterialet. Jeg tror intervjupersonene langt på vei skildret opplevelsene sine slik de opplevde dem og opplever dem i ettertid, selv om de ikke behøver å gjenspeile hva som faktisk har skjedd, ettersom gjenfortellinger alltid vil være preget av fortellerens fortolkninger. Men jeg har vært bevisst på hundeeiernes mulige agenda og usikkerheten knyttet til informasjonen man får i politiintervjuer under datainnsamlingen og analysen, og for å motvirke disse feilkildene har jeg forholdt meg kritisk til dataene. I tillegg ga hundemøtene meg førstehåndsinformasjon om hundene og hundeholdet, og jeg kunne vurdere det intervjupersonene fortalte om dette opp mot mitt eget inntrykk. Under redegjør jeg for intervjuenes forløp og to intervjuer som var utfordrende, og diskuterer dataenes troverdighet.

Intervjupersonene hadde mye på hjertet, og jeg oppfattet det som at de aller fleste uttalte seg fritt, noe jeg også la opp til med den løst strukturerte tilnærmingen. De fleste var ivrige og engasjerte under intervjuene, og fortalte ting som var personlige og av og til kompromitterende, noe som tyder på at de var trygge i situasjonen og ikke tilbakeholdt informasjon. I tillegg hadde hundeeierne sterke meninger og en bestemt forståelse av raseforbudet og erfaringene de fortalte om, som jeg tror det skal noe til å rukke ved. Ettersom jeg la få føringer på hva vi skulle snakke om og intervjupersonene virket trygge og snakket lett, så jeg ikke trengte å si noe særlig, tror jeg de snakket om det som var viktig for dem og ble lite påvirket av meg. Men intervjupersoner vil alltid forholde seg til forskeren og hva de tror vedkommende forventer og vil høre (Thagaard 2009:105-106). Selv om jeg la få uttalte føringer kan jeg ha uttrykket ønsker og reaksjoner som påvirket dem og hva de sa med kroppsspråk og annen ikke-verbal kommunikasjon.

Under hundeeierintervjuene snakket hundeeierne seg ofte gjennom temaene jeg hadde satt opp uten min innblanding, noe som tyder på at det jeg anså som sentralt vedrørende forbudets konsekvenser for dem samsvarer med det de opplever som viktig. Men samtidig er det en risiko for at de forsøkte å bruke meg som «mikrofonstativ». Siden de var negative til raseforbudet var dette en mulighet for dem til å uttrykke sin motstand, og det er sannsynlig at de hadde en agenda med å la seg intervjuet. Likevel snakket de hovedsakelig om personlige erfaringer med forbudet, og intuisjonen min sa meg at de var oppriktige og formidlet historiene slik de opplevde dem, som «narratives of representation». Én av intervjupersonene uttrykte imidlertid sin agenda direkte. Han ønsket i utgangspunktet at prosjektet skulle være en kritikk mot forbudet og ville ikke delta dersom det ble noe annet, noe som kan tyde på at han opplever raseforbudet som svært inngripende. Da jeg forklarte at jeg ikke nødvendigvis ville ta standpunkt til raseforbudet, men var åpen for alle funn, og at konklusjonen var avhengig av dataene blant annet intervjuene ga meg, ville han likevel være med. Det virket som om han hadde en ganske gjennomtenkt historie og prøvde å styre intervjuet, slik at jeg er usikker på om jeg fikk «hele sannheten». Selv om dette intervjuet var mer utfordrende og hundeeierens agenda antakelig preget hva han sa, ga det meg også gode data om erfaringer de andre i utvalget ikke hadde. Det brukes derfor angående de særskilte erfaringene, med forsiktighet og intervjusituasjonen i bakhodet.

Tidligere så vi at forskerens autoritet kan bli utfordret og at det kan være vanskelig å få tilgang til «den virkelige sannheten» i politiintervjuer. I tillegg kan fagfeltet mitt ha gjort intervjupersonene i politiet skeptiske til meg og begrenset informasjonen de ga meg, siden kriminologien tradisjonelt har vært kritisk til politiet. Ett politiintervju fant sted i et avhørsrom, mens resten ble holdt i møterom. Det var en helt annen stemning under dette intervjuet og intervjupersonene var mer ansente enn de andre jeg intervjuet, særlig den ene var påpasselig med hva han sa. Det at vi satt i et rom der de vanligvis skal være autoritære og kritiske til det som blir sagt kan ha ført til at intervjupersonene ble mer skeptiske til meg og ikke snakket så fritt. I tillegg er de vant til å styre samtalen og stille spørsmålene i dette rommet og det kan ha vært ubehagelig for dem at noen andre hadde denne rollen, mens de ble «utspurt». Et annet intervju i et stort møterom var en kontrast til dette, det fløt lettere og intervjupersonen uttalte seg fritt og fortalte ting som tyder på at han ikke var opptatt av å fremstille seg selv eller politiet på en «riktig måte». Han var ikke på jobb og hadde på seg sivile klær, og snakket kanskje friere fordi han ikke var i «politierollen» under intervjuet. De mer hverdagslige omstendighetene beroliget nok også meg, noe som igjen kan ha påvirket ham. En annen grunn

til at han var mer avslappet kan være at han hadde lang fartstid i politiet og var tryggere i politirollen. Han hadde også fått vite om intervjuet i god tid og forberedt seg ved å lese om raseforbudet og se på debatten om det i sosiale medier. De to som var tilbakeholdne ble derimot forespurt av divisjonslederen sin samme dag og kan ha blitt overrumplet over situasjonen og følt seg mer tvunget til å delta, selv om de fikk lese informasjonsskrivet på forhånd og jeg fortalte dem at de kunne trekke seg når som helst. Det de sa samsvarte likevel mye med hva resten av politibetjentene jeg intervjuet fortalte, også den eldre, avslappede intervjupersonen. Derfor tror jeg ikke de snakket usant, og vil bruke dataene, men være bevisst på svakhetene ved intervjuet når de brukes direkte.

Respondentvalidering

Under intervjuene «prøvde» jeg, mer eller mindre ubevisst, tolkninger for intervjupersonene, en valideringsteknikk kalt «respondentvalidering» (Fangen 2010:238; Bryman 2012:391). De bekreftet da vanligvis tolkningene og kom ofte med ytterligere informasjon og tolkninger. Imidlertid kan det ikke være et krav at intervjupersonene er enige i mine tolkninger for at de skal være gyldige (jf. Fangen 2010:238). De har ikke det samme teoretiske og utenfraperspektivet på sin situasjon som jeg har, og kan bekrefte eller avkrefte en tolkning, selv om de egentlig har en annen oppfatning, fordi den fremstiller dem positivt eller angår deres agenda (ibid.). Som Katrine Fangen tenker jeg at «respondentvalidering er nyttig for å utvikle nye data som gir interessante retninger for den videre analysen, men de validerer ikke forskningspublikasjonen» (ibid.:239).

Funnene sees i sammenheng med samfunnsforhold og tidligere forskning

Når man skal gi en så «tykk» beskrivelse av fenomenet man studerer som mulig, gjelder det ikke bare på mikronivå, man bør også se på sosiale strukturer og kontekster utenfor datainnsamlingen for å sørge for en «rimelig tolkning» av dataene, fremholder Fangen (2010:250). I fremstillingen belyser jeg problemstillingen med teorier om blant annet politiarbeid og stigmatisering, og samfunnstrekk som spesiesisme og økt risikostyring, for å se raseforbudet, håndhevelsen av det og påvirkningene på hundene og eierne i en større sammenheng.

For å sikre reliabilitet har jeg vært kritisk til mine egne tolkninger og understøtter dem med annen forskning (jf. Fangen 2010:252). Men selv om jeg støtter meg til tidligere litteratur,

forholder jeg meg kritisk til den og argumenterer for hvorfor jeg vil videreføre eller bestride den, det er ikke sikkert mine funn harmonerer med andres eller kan forklares på samme måte, og det kan være svakheter ved andres forskning. Det er blitt hevdet at man kan gå til eksisterende litteratur for å finne «en slags egentlig betydning av enhver foreteelse» (vist i *ibid.*:248), men selv om jeg har studert tidligere forskning på temaet er det forsket lite på raseforbud, og tidligere forskning har andre fokus enn mitt. Jeg «kobler» likevel funnene mine til annen litteratur om beslektede temaer og prøver å finne teorier der som kan forklare funnene, men forholder meg kritisk til den. Videre vil jeg bestride at det finnes en «egentlig» forståelse av handlinger, da jeg ser det slik at forståelsen av handlinger og relasjoner er avhengig av tiden og rommet de foregår i og ikke nødvendigvis gyldig i andre lignende tilfeller (jf. *ibid.*:249). Dessuten driver jo den konstante produksjonen av perspektiv på sosiale fenomen samfunnsvitenskapen fremover og videreutvikler den.

2.4.3 Overførbarhet

Ifølge Thagaard dreier overførbarhet i kvalitative studier seg om hvorvidt tolkningene i prosjektet også kan brukes på andre sammenhenger og gjelde andre enn intervjupersonene (2009:207). Jeg har hovedsakelig vært interessert i å samle historier om opplevelser knyttet til hundeforskriften, hvorvidt de er representative eller ikke er av underordnet interesse. Videre har jeg gjort et tilfeldig og strategisk utvalg av noen få intervjupersoner, som ikke nødvendigvis tilsvarer den «typiske» eier av en ulovlig hundetype eller politibetjent. Men siden studien er den første i sitt slag og en av få samfunnsvitenskapelige studier av raseforbud, vil den kunne bidra til en større teoretisk forståelse av temaet, slik Fangen mener idealet i forskning er at den «enkelte undersøkelse kan bidra til en mer generell teoretisk forståelse av et fenomen» (2010:255).

Situasjonen for dem som for eksempel har en ulovlig hund uten papirer er annerledes enn situasjonen for dem jeg har intervjuet, men samtidig forteller mine intervjupersoner om hendelser som det er sannsynlig at andre hundeeiere i lignende situasjoner også opplever. Som nevnt er det imidlertid geografiske og individuelle forskjeller med tanke på hvordan politiet forholder seg til raseforbudet, noe som så påvirker hundeeiernes erfaringer med politiet. Men siden jeg har fått informasjon om situasjonen både i og utenfor Oslo kan funnene overføres til andre hunder og eiere både i by- og landområder. Antakelig vil mange av erfaringene og opplevelsene av mistenkeliggjøring og stigmatisering være de samme også

for hunder og eiere i andre land med raseforbud. Stempling av enkelte hundetyper som farlige fører trolig til lignende opplevelser knyttet til det, uavhengig av forbudenes utforming og politiets arbeid.

Siden jeg først og fremst intervjuet politibetjentene som representanter for sin yrkesgruppe kan funnene om politiets arbeid med raseforbudet være overførbare på organisasjonsnivå. Informasjonen om politiets holdninger til, og arbeid mot, ulovlige hunder sier også noe om deres arbeid med dyr generelt og tolkningene kan derfor bidra til å øke forståelsen av dette temaet. Men på grunn av de individuelle og geografiske forskjellene, kan de kun *indikere* hvordan andre politibetjenter, -stasjoner og – distrikter arbeider med forskriften.

For Thagaard er det viktig at studier kan øke kunnskapen om sosiale sammenhenger utover forskningens tema (2009:207). I tillegg til å beskrive situasjonen for hunder og eiere som rammes av raseforbud i og utenfor Norge, og hvordan politiet jobber med og tenker om forbudte hunder, øker prosjektet forståelsen av det menneskesentrerte samfunnets håndtering og behandling av dyr, og funnene og tolkningene kan videreføres til andre studier på området. Forbudet er et påbud om å avlive enkelte «typer» dyr, og ikke «bare» legal mulighet til å gjøre det, slik som i for eksempel husdyrproduksjon eller ved dyreforsøk. Siden prosjektet tar for seg et så utforsket område, med denne spesielle funksjonen, kan funnene utvide forståelsen av relasjonen mellom mennesker, samfunn og dyr, og på denne måten tilføre samfunnsvitenskapen et nytt perspektiv.

3 Håndhevelse av hundeforskriften

I dette kapitlet er temaet politibetjentenes prioritering av og utgangspunkt for å foreta hundekontroller, med utgangspunkt menes deres hundekunnskap og forutsetninger for å skille de ulovlige hundetyperne fra lovlige hunder. Jeg vil også presentere deres oppfatninger av og holdninger til raseforbudet, hundetyperne det rammer og eiere av disse hundene. Siden den enkelte politibetjent har myndighet til å inndra hunder etter raseforbudet, er dette avgjørende for om de kontrollerer en hund og hvordan kontrollen forløper, og dermed hundenes skjebner.

3.1 Erfaring

Ved politistasjon én har de langt mer erfaring med ulovlige hunder enn ved stasjon to. I tiden før og etter det nye forbudet kom i 2004 fikk de en del meldinger om aggressive hunder og hunder som ble brukt til å true andre mennesker og hunder, såkalte «statushunder» eller «våpenhunder» (jf. Maher og Pierpoint 2011; Harding 2012). To av politibetjentene jeg intervjuet ved stasjonen, Karl og Trygve, hadde utført hundekontroller og inndratt hunder som følge av raseforbudet. Den siste betjenten, Pål, hadde ikke erfaring med denne typen saker, men hadde bare jobbet ved stasjonen og i ordenstjenesten i ett år. Han kjente til raseforbudet, men visste ikke hva som står i forskriften utover at den forbyr amstaff og pitbull.

Intervjupersonene tror at de har fått bukt med «statushundmiljøene» i distriktet grunnet raseforbudet og innsatsen mot uønsket hundehold, siden de ikke får meldinger om dem lenger. Imidlertid kan publikumsmeldingene ha sluttet å komme siden det ikke lenger er så mye fokus på «farlige hunder». Videre har antakelig, som Gunnar ved stasjon to påpeker, de som ønsker å bruke hunder slik også kontakter og mulighet til å kjøpe seg falske stamtavler og omgå forbudet.

Ved stasjon to hadde hundeføreren Gunnar hatt en sak angående ulovlig hundehold for mange år siden, intervjupersonene kjente ikke til andre slike saker ved stasjonen. Dersom det hadde vært flere saker ville trolig Gunnar eller Finn ha hørt om dem, siden de jobbet i hundepatruljen og var interesserte i hunder. Nyutdannede Arne hadde ett års praksis og tre måneders erfaring som politibetjent, alt ved stasjon to. Han kjente ikke til hundeforskriften før intervjuet, men gjenkjente vagt fra nyhetssaker at pitbull og amstaff var forbudt. Han reflekterte over forbudet for første gang under intervjuet, og tankene hans var da hovedsakelig

basert på inntrykk fra media, siden han ikke hadde erfaring med temaet og heller ikke hadde hørt noe om det i forbindelse med jobben.

3.2 Oppfatninger og forventninger

Hundeeierne jeg intervjuet fortalte om hva de oppfatter som forutinntatte og negative holdninger til dem og hundene deres hos politi de har møtt, og at de føler seg mistenkeliggjort av politiet. Angående dette har jeg et noe uklart inntrykk fra politiintervjuene. Nedenfor skal vi se hvilke oppfatninger og forventninger politibetjentene uttrykte angående de ulovlige hundetyperne, eierne deres og hundeforskriften.

3.2.1 Hundene

Flere av intervjupersonene kalte hundetyperne i hundeforskriften (unntatt den tsjekkosllovakiske ulvehunden) «kamphunder», selv om de var klare over at det er uenighet om begrepet. Karl sier for eksempel «sanne typer hunder, kall det, det er jo kanskje litt sånn feil å si kamphund, men, folk skjønner jo hva det er i hvert fall», og bruker så begrepet videre under intervjuet, mens Gunnar gjennomgående kaller hundene «farlige». Tre av intervjupersonene stilte seg også uforstående til «at noen vil ha sånn bikkje», og måten de snakket om hundene tydet slik på at de hadde negative holdninger til dem og deler lovgivers oppfatning av dem som farlige.

To av intervjupersonene hadde lite erfaring med hunder, av disse var Arne ved stasjon to negativ til hundetyperne og trodde de var farlige, ettersom lovgiver tilsynelatende mener det, mens Pål ved stasjon én trodde hunders egenskaper varierer individuelt og avhenger av eierne og oppvekstforholdene. Politibetjenter med liten kjennskap til hunder har sannsynligvis få erfaringer som kan bidra til å nyansere bildet av hundene i forskriften, både positivt og negativt, og derfor tror jeg det er sannsynlig at de vil støtte seg til den rådende oppfatningen i samfunnet, slik Arne gjør. Pål baserer likevel forventningene og meningene sine på egne erfaringer, og hadde ingen negative opplevelser med hunder.

Fem av intervjupersonene, deriblant de fire som hadde hunder selv, mente at hundetyperne i forskriften er mer aggressive enn andre hundetyper, men poengterte også at det er forskjeller mellom individer og at mye av gemyttet avhenger av eieren. De mente også at noen lovlig hundetyper er like aggressive, blant annet rottweilere og schæfere, og undres om forbudet

«Hundesamfunnets stebarn»

omfatter nok hundetyper. De anser de ulovlige hundetyperne som lette å «gjøre» aggressive, samtidig som de fire som har hund selv mener de har lettere for å «tenne» og angripe andre hunder. Samboeren til Karl har tidligere hatt en engelsk Staffordshire terrier, som han mener hadde stor kamplyst og *likte* å slåss med andre hunder. Han mener videre at «terskelen» for aggressivitet er spesielt lav hos de ulovlige hundetyperne, og at de ofte vil velge «kamp» framfor flukt i pressede situasjoner;

... hos amstaff og pitbuller og sånn så er jo terskelen for kamp veldig lav. Så det er lite påvirkning som skal til før det vekker den lysten i en sånn type hund (...) så når folk sier at det er bare eier, så synes jeg de rett og slett er uærlige. (...) egenskapene bor i hunden. Sånn at, i en gitt situasjon, så er det veldig liten påvirkning som skal til før aggresjonen vekkes i hunden. (...) Det er klart at eier har mye å si, men ikke sånn som det påstås, at det ikke har noe med hunden å gjøre, om han er farlig eller ikke, eller rasen, da mener jeg at de rett og slett ikke er helt ærlige (...) så er jeg veldig glad for at jeg slipper å møte en pitbull når jeg er ute med egne hunder. De er jo vanligvis veldig fredelige mot folk, og kan bli veldig lydige og sånn, men de har en veldig lav terskel for å rett og slett fly på, tilsynelatende uprovosert da, andre hunder.

Lignende tankegang er synlig hos alle, med unntak av Pål. Trygve, som er hundetrener, forteller at han har erfart rottweilere, amstaff og lignende hunder som mer aggressive mot andre hunder når han har hatt dem på hundekurs.

Politibetjentenes oppfatning av at hundetyperne i raseforbudet er mer aggressive mot andre hunder enn andre raser støttes av Deborah Duffy, Yuying Hsu og James Serpells studie angående hunderasers aggressivitet, men de overgås av flere andre raser, blant andre Akita, Dachs og Chihuahua (2008). Hundetyperne scorer imidlertid lavt på aggressivitet mot mennesker (ibid.; se også Ott, Schalke, von Gaertner og Hackbarth 2008), slik Karl påpeker, motsatt av oppfatningen som formidles i hundeforskriften av at de er farlige mot mennesker og utgjør en stor risiko for hundeangrep. Videre fastslår studiene angående aggressivitet at rase er utilstrekkelig for å forutsi hunders aggresivitetsnivå, som påvirkes av eiere og miljø, og er situasjonelt (Duffy m.fl.2008; Ott m.fl. 2008; Schalke, Ott, Gaertner, Hackbarth og Mittmann 2008). Tanken om at noen hunder er mer aggressive enn andre fordi de tilhører en kategori som skal være «farlig» motstrider også dette prosjektets konstruktivistiske utgangspunkt (se kap.1.5).

3.2.2 Eierne

Fem av intervjupersonene mener hundene ofte har dårlige eiere som vil «tøffe seg» med dem, og mistenker at de også driver med annen kriminalitet. De påpekte imidlertid at det sikkert også er (ellers) lovlige mennesker som har ulovlige hundetyper, i hvert fall hunder som er født før forbudet, men beskriver den typiske eieren av en slik hund på denne måten:

Karl: Nei altså, i hvert fall de vi har vært borti da, så har det vært sånne bolegutter mye... de herre bolegutta som skal tøffe seg gjennom hunden. I hvert fall her da, så var de litt overrepresentert de gutta, med sånn type hund. (...) den type unge menn, som gjerne kler seg deretter og ser litt sånn barske ut, tror de i hvert fall. Og de skremmer andre folk, både med hunden og med seg selv, så kombinasjonen. Det er en typisk sånn, ut fra politiets ståsted da, typisk hundeeier av en sånn type hund.

Pål: ... jeg har ikke noen praktiske eksempler egentlig, men hvis jeg skulle forestille meg en som eier en ulovlig hund så forestiller jeg meg en som kanskje allerede ligger litt på kanten av loven da, i hvert fall hvis du går til innkjøp av en ulovlig hund nå, så tenker jeg at det er flere hundre hunderaser å velge mellom, og hvis man da likevel går til innkjøp av en hund som er ulovlig, så tenker jeg at det er ikke nødvendigvis fordi du har spesiell interesse for hund, da er det mer at du har interesse av å enten bruke den hunden for å skremme andre, eller for å på en måte markere deg selv som en farlig person, men som sagt, jeg har vært veldig lite borte i denne type hunder og eiere, så jeg har ikke liksom, det er min oppfatning da, mer kanskje gjennom media og andre ting enn gjennom personlig erfaring da.

Arne: Jeg har aldri vært borte i noen. Jeg ser i alle fall for meg et miljø som (...) jeg vet ikke om det er noe jeg har lest eller noe jeg finner på selv, men gjengmiljøer, de liker kanskje å ha pitbuller, eller sånn, vakthunder, ja, det er det jeg forestiller meg.

Gunnar: Sånn typisk boletype, torpedotype, som gjerne bruker hunden som et farlig redskap i utøvelsen av pengeinnkreving eller andre ting. Innen visse MC-miljøer veit jeg at det er brukt, men gjerne knyttet til torpedovirksomhet da. Hvis du skal ha beskrivelsen av en boler så er han vel sånn 1,90 høy, glattbarbert på huet, solbrun og med gullkjede rundt halsen, pluss en eller annen hund da med et pigghalsbånd, så ser hunden veldig skummel ut. Det er den typiske eier av en ulovlig hund, som står øverst på lista, så kommer andre sjatteringer nedover.

Ut fra sitatene ser det ut som om politibetjentene oppfatter at hundene som rammes av forskriften ofte holdes som statushunder. Dersom det stemmer at de ulovlige hundetypene holdes i slike miljøer, er det naturlig at politibetjentene med hundeerfaring har inntrykk av at de er aggressive, selv om det egentlig kan skyldes eieren og hvordan vedkommende bruker hunden. I kapittel fem skal vi se nærmere på hundeholdet til hundeeierne i utvalget.

3.2.3 Hundeforskriften

Alle politibetjentene var positive til forskriften, men ved stasjon én presiserte de at de visste for lite om prosessen frem mot forbudet til at de kunne ta noe klart standpunkt for eller imot forbudet eller valget av hundetyper som er forbudt, utover at det er et nyttig «verktøy» i arbeidet; «vi ser jo nytten av den hundeloven i praksis da. Sånn som politimann så ser vi at det er greit i en del tilfeller. Fordi at det gjør jo en del saker mye enklere». Når Karl og Trygve mente at hundetyperne er mer tilbøyelige til aggressivitet enn en del andre hunder baserte de det på hundekunnskap og erfaringer med ulike hundetyper. Ved stasjon to var de derimot sikre på at forbudet var riktig og solid underbygget av lovgiver, selv om de ikke kjente prosessen eller hadde erfaring med hundetyperne. I tråd med dette fremholder Rolf Granér at politibetjentes, -divisjoners og -stasjoners arbeidsmåter og perspektiver varierer mellom å være svært selvstendige, med utgangspunkt i en «ryggmargsrefleks» og «moralske oppfatninger om hva som er rett og galt», og tett knyttet til og avgrenset av lovverket (2014). Intervjupersonene ved stasjon to later til å støtte seg mer til lovverket enn ved stasjon én. Denne tiltroen til lovverket kan føre til at de ikke er så oppmerksomme på det særegne ved enkeltsituasjoner og -skjebner de står overfor og åpner for lite skjønnsutøvelse, som når Gunnar sier «det står jo klart i teksten at faller du under det straffebudet så, selv om hunden er snill som et lam den, så hjelper ikke det».

3.2.4 «Politimentalitet» og lojalitet

Samhold og intern lojalitet mellom kollegaer i politiet og til politirollen er blitt fremhevet innen politiforskning (jf. f.eks. Reiner 2010; Sollund 2007; Finstad 2003). Robert Reiner mener det blant annet skyldes politiorganisasjonens hierarkiske oppbygning og den risikable og uforutsigbare arbeidshverdagen i oppsøkende politiarbeid, der betjentene er nødt til å stole på hverandre og «stå sammen» mot farer, som «de gode» mot «de onde» (2010). Og ifølge Sollund ser forskere denne lojaliteten som universell for politibetjenter, den gjelder både kjente og ukjente, uavhengig av tid og sted (2007:150).

Det var tydelig at politibetjentene i utvalgets identitet var tett knyttet til politirollen og at de hadde en sterk lojalitet til politiorganisasjonen. Blant annet fremholdt de at det er jobben deres å håndheve forbudet, og at de derfor ikke hadde reflektert over det utover dette, selv om flere av dem var interesserte i hunder. De forsvarte også konsekvent saker som kom opp under intervjuene, der hunder har blitt inndratt og eventuelt avlivet, og tilfeller der politiets

håndtering av dyresaker har blitt kritisert i media. Finstad forteller at lojaliteten i politiorganisasjonen fører til at politiet søker å fremstå som enige utad, og ikke vil uttale seg kritisk om organisasjonen og kollegaer til utenforstående (2003:306-307), noe denne forsvarsposisjonen angående avlivninger og mediekritikk kan være preget av.

Anita og Gisle Skoglund skriver at politibetjenter ofte «føler at politiets verdier er sammenfallende med eget verdigrunnlag» (2012:47). Da jeg spurte hva intervjupersonene *personlig* syntes om forbudet ga de uttrykk for at de syntes det var et rart spørsmål, det virket ikke som om de pleide å reflektere over lovverket – og dermed grunnlaget for sitt arbeid – på denne måten. Dette kan være en beskyttelsesmekanisme, Jerome Skolnick mener at det ville være vanskelig for politibetjenter å håndheve lover og regler de ikke er enige i, og at resonans mellom lovverket og egne meninger om det er en slags nødvendighet for politibetjenter for å unngå «stress og konfliktsituasjoner» i arbeidet (1966:59 vist i Petersson 2014:112). Finn og Gunnar ved stasjon to skiller imidlertid mellom personlige meninger og profesjonell yrkesutøvelse. Personlig mener de at forskjellige hundetyper er «predisponert» for ulik atferd, men tilkjenner eiere mye påvirkningskraft på hunders gemytt, - et syn på «farlighet» som divergerer fra raseforbudets deterministiske utgangspunkt. For eksempel tenker de personlig at forbudet mot omplassering er unødvendig, ettersom hver enkelt hund, uansett rase, bør evalueres individuelt før en eventuell omplassering, og at rase er lite avgjørende for hunders omplasseringsegnethet. Men de personlige meningene «trumpes» av politirollen når de er på jobb, og når jeg intervjuer dem, da har de en «politimentalitet» der de støtter seg til lovverket og rettfærdiggjør bestemmelser og håndhevelsen av dem med at de er fastslått i loven, og at noen, som oppleves som legitime beslutningstakere, da har ment at det er riktig.

Videre var Finn og Gunnar nølende med å reflektere over hva de personlig synes om hundeforskriften, og ga direkte uttrykk for at de syntes det var vanskelig siden de var på jobb. Dette viser hvor dominerende «politirollen» og lojaliteten til yrket kan være, og kan også tolkes som et tegn på «stresset» Skolnick mener oppstår dersom deres personlige meninger ikke tilsvarer lovverket. Otto Petersson påpeker imidlertid at en motsetning mellom personlig og profesjonell mening om en lov, slik som hos Finn og Gunnar, ikke behøver å hindre en tilfredsstillende arbeidshverdag for politibetjenter (2014:112), i motsetning til hva Skolnick hevder. En betjent kan overordnet mene at det er viktig at lovverket overholdes, selv om hun eller han er uenig i noen av reglene; «Respekten for det politiske systemet og lovstifteren veier ... tyngre enn (...) at man personlig stiller spørsmålstegn ved relevansen og

rimeligheten ved en del forskrifter» (ibid.:112). Dessuten har politibetjenter i ordenstjenesten stort rom for skjønn og kan ofte velge hva de vil håndheve og ikke (Finstad 2003; Holmberg 1999). Men senere skal vi se at Finn og Gunnar er innsatt på å håndheve forbudet på tross av deres personlige meninger.

3.3 Håndhevelsespraksis

Finstad forklarer hvordan politiet bruker et spesielt blikk når de patruljerer, «politiblikket», for å systematisere og fortolke det de ser (2003:66-67). Blikket er både et nyttig verktøy for å oppdage mistenkelige personer og situasjoner, og et beskyttende omsorgsblikk (ibid:59-60). Siden forbudte hunder bærer ytre kjennetegn, vil det være enkelt for politiet å «spotte» dem med politiblikket, og deres prioritering av, kunnskap om og skjønnsbruk vedrørende hundekontroller belyses under.

3.3.1 Kunnskapsgrunnlag

Paul Larsson forteller at politiet forventes å ha kunnskap om stadig flere temaer, samfunns- og kriminalitetsbildet utvikler seg, blir mer differensiert og fordrer stor kompetanse (2010). I tillegg fører økt risikofokus, høyt utdanningsnivå og kunnskap om rettigheter, og vane med og vilje til å stille krav, hos befolkningen til at de stiller høye krav til politiet (ibid.). Politiets legitimitet anerkjennes ikke like automatisk av borgerne som tidligere, de må i større grad «gjøre seg fortjent» til den (2010). Samtidig har Pål Lagestad og Hild Rønning funnet at politibetjenter har et «omtrentlig» forhold til juridiske regler, baserer fremgangsmåter og avgjørelser under en kontroll på «magefølelsen» og ikke lovverket, og er uinteresserte i å lære mer om lovverket og sette seg inn i nye regler (2010). Selv om publikums forventninger til politiets kunnskap kan være vanskelige for politiet å innfri, gjør den enkelte betjent ifølge Lagestad og Rønning altså sjelden et forsøk på det (ibid.). Dersom dette stemmer innebærer det et motsetningsforhold mellom publikums forventninger til politiet og politiets vilje og innsats for å svare til dem. Denne motsetningen kan tenkes å svekke politiets legitimitet i befolkningen, ettersom den ifølge Larsson blant annet påvirkes av befolkningens inntrykk og opplevelse av politiets kunnskap (2010). Hvordan hundeeiernes holdninger til politiet har blitt påvirket av erfaringer med hundekontroller diskuteres i neste kapittel.

Politibetjent Karl viser til de ulike temaene politiet skal håndheve og ha kunnskap om, og mener befolkningen ikke kan kreve at alle ordensbetjenter skal ha hundekompetanse. Han later også til å mene nettopp at politiet heller ikke skal etterstrebe det, i tråd med Lagestad og Rønnings funn;

... i en ideell verden skulle vi alle være supre på hundeatferd. Men altså, det er jo veldig mye en politimann skal kunne, så hvis du virkelig skal lære noe om hundeatferd, det er liksom ikke gjort på fire skoletimer, det er ganske vanskelig å lære seg, ja, en siberian husky for eksempel, kontra en schæfer, en labrador. Altså, de har veldig forskjellig reaksjonsmønster og sånt. Så at du skal forlange at politifolk liksom skal kunne det der, nei det synes jeg vel kanskje er litt mye forlangt.

I motsetning til Karl ønsker Gunnar ved stasjon to mer kunnskap om raseforbudet og hunderasene ved stasjonen, slik at de lettere kan oppdage ulovlige hunder og håndheve forbudet. Som vi skal se under virker intervjupersonene ved stasjon to generelt mer innstilt på å håndheve forbudet enn ved stasjon én, hvor Karl jobber, og Gunnars ønske om et bedre utgangspunkt for å håndheve forbudet kan kanskje sees som et uttrykk for dette. Forøvrig viser Karls sitat at han mener hunders egenskaper er tett koblet til deres type, slik han mente at hundetyperne i forskriften har lav terskel for aggressivitet.

Selv om Karl mener politibetjenter ikke kan forventes å ha hundekompetanse og hundeforskriften pålegger hundeeieren bevisskravet (§§ 2, 3), motsier en dom angående forskriften dette. Dommen omhandler et avlivningsvedtak om en blandingshund der dokumentasjonspapirer ikke kunne oppdrives grunnet hundens ukjente opphav. Med henvisning til forvaltningslovens § 17 mener dommeren at politiet skulle ha hatt eller opparbeidet seg tilstrekkelig kunnskap om de ulovlige hundetyperne før de fattet vedtaket. Av rettssikkerhetshensyn fordrer også vanskelighetene med å oppfylle dokumentasjonskravet i ettertid eller angående blandingshunder at «det må kunne stilles krav til faglig hundekompetanse hos de(n) som skal avgjøre om det foreligger slik tvil at dokumentasjonskravet inntre», og at «Politidirektoratet[s] vedtak er ugyldig idet det fremstår som vilkårlig idet avgjørelsen ikke bygger på et forsvarlig skjønn». Retten forventer altså at den som krever dokumentasjon på en hunds lovlighet, den enkelte politibetjent, innehar «hundefaglig skjønn». (Øvre Romerike Tingrett 2012)

Mot rettens forventninger synes politibetjenter å ha svake forutsetninger for håndheve forbudet på en sikker måte, med mindre de er personlig interesserte i hunder og kjenner til de ulovlige hundetyperne av den grunn, eller tilfeldigvis får kunnskap om temaet. Gjennom

utdannelsen ved Politihøgskolen gis det ikke opplæring om hunderaser eller raseforbudet, og dyr er generelt ikke i fokus under politiutdannelsen¹². Arne hadde imidlertid undervisning om enkelte paragrafer i hundeloven på høyskolen, men ikke raseforbudet. Gunnar forteller at han fikk en liten innføring i hundeforskriften under et kurs han tok i forbindelse med hundetjenesten, samt da han hadde inndratt en ulovlig hund og juristen som fikk saken hadde interesse for temaet og ga ham en «brush up» på det.

Ved stasjon én har de en hundekontakt, som følge av at de har hatt en del hundesaker ved stasjonen. Dette er en ansatt som skal ha ekstra kunnskap om hundeloven og hundeforskriften, og bistår i saker vedrørende hunder. Trygve mener én annen stasjon har hatt en tilsvarende ordning tidligere, men at stasjon én nå er den eneste stasjonen i landet som har det. Finn forteller imidlertid at han uformelt har tatt på seg rollen som en slags dyre- og hundekontakt ved stasjon to, ettersom han er den med mest erfaring med hunder ved stasjonen, samtidig som han syntes kontakten og samarbeidet med Mattilsynet var for dårlig – for øvrig noe flere av intervjupersonene påpekte, og ønsket å opprette en «kommunikasjonskanal» til dem.

En tidligere hundekontakt ved stasjon én har holdt en forelesning ved stasjonen om raseforbudet på eget initiativ, og betjenter der har derfor antakelig mer kunnskap om hundeforskriften enn andre steder. Dette gjelder imidlertid ikke Pål, som startet ved stasjonen på et senere tidspunkt. At hundekontakten tok initiativ til forelesningen vitner om at vedkommende opplevde et behov for mer kunnskap om temaet. Selv om det ikke er noen standardiserte ordninger for opplæring angående hundeforskriften, har altså «ildsjeler» ved den enkelte stasjon, som Finn og hundekontakten ved stasjon én, sett et behov for slik kunnskap og bidratt til å øke forutsetningene for kunnskapsbasert håndtering av hundesaker på eget initiativ. Likevel er det varierende kunnskapsgrunnlaget problematisk når den enkelte politibetjents mistanke om at en hund er ulovlig kan være nok til at hunden blir inndratt, og i verste fall mister livet, etter forskriften, dersom eieren ikke har dokumentasjon.

Fire av seks av politibetjentene oppga at de hadde lite eller ingen kjennskap til hundeforskriften. Blant disse er hundeførerne ved stasjon to, som visste at «den regulerer hvilke raser som er regnet som farlige», men mente de ikke kjente den «godt nok», og at de ville hatt problemer med å kjenne igjen ulovlige hunder.;

¹² Opplæring i dyrevelferdsloven ble imidlertid nylig innført som en del av studiet for politi som spesialiserer seg innen miljøkriminalitet (Politiet.no 2013).

Gunnar: ... jeg kan med hånda på hjertet si at jeg vet ikke hvordan de ser ut alle disse rasene (...) Pitbull kjenner jeg, amstaff kjenner jeg, men så er det jo en del andre der som jeg ikke er helt sikker på, den brasileiro og toso inu, og dogo argentino. De er jeg ikke sikker på (...) det kan godt hende at jeg har sett flere av de hundene, uten at jeg har tenkt at de er ulovlige.

Pål og Arne, som ikke hadde utpreget hundekunnskap, er ikke bare usikre på hvordan hundene ser ut, men også på hvordan de skal gjennomføre en kontroll, ettersom de ikke helt vet hva som er «beviskravet» for lovlighet.

Pål og Arne mener at de og andre politibetjenter med begrenset hundekunnskap vil forsøke å tilkalle eller rådføre seg med hundekyndige kollegaer dersom de er i en situasjon som dreier seg om hund, enten det angår raseforbudet eller noe annet. Normalt vil det da være hundepatruljen man kontakter, som skal ha fått opplæring om hundeloven, mens det naturlige ved stasjon én er å kontakte hundekontakten. Imidlertid er det ikke alltid noen med hundekompetanse tilgjengelig, Arnes divisjon har ikke hundepatrulje, og betjentene som er på stedet må da ordne saken på egenhånd. Det er i disse tilfellene risikoen for å inndra lovlige hunder kan tenkes å være størst, siden det antakelig er vanskelig for noen uten hundekunnskap å skille hunder av ulovlige typer fra lovlige. Men intervjupersonene mener at en betjent som er i denne situasjonen sannsynligvis ville ha avsluttet (og trolig ikke startet) kontrollen, og latt tvilen komme hunden og eieren til gode. Dette betyr at manglende kunnskap kan være positivt for hundene, selv om bevisbyrden er hos eier, og den enkelte betjent kan innbringe hunder på eget initiativ. Dette støttes av at avlivningsvedtaket om blandingshunden ble underkjent i retten grunnet manglende kunnskap. Når politiet har svak hundekunnskap ser det altså ut til at risikoen for at en hund blir inndratt er liten, og dersom den blir det kan kunnskapsmangelen føre til at vedtaket underkjennes i retten. Imidlertid skal vi se i kapittel seks at ikke alle har like muligheter til å kjempe for hundene i retten.

Arne var likevel klar på at han ville ha igangsatt og fullført en kontroll dersom han hadde en betydelig mistanke om at en hund var ulovlig, selv om han ikke har kunnskap om temaet og mente det var usannsynlig at han ville oppdage hunden i utgangspunktet. Siden divisjonen hans ikke har hundepatrulje og han kan lite om hunder, ville han ha støttet seg på operasjonssentralen, som har kontakt med politijuristene, for å håndtere en slik situasjon riktig. Han nevner også at han kunne ha sendt et bilde av hunden elektronisk til en hundefører eller andre med hundekunnskap, slik at de kunne vurdere om den rammes av forskriften.

Finstad forteller at yngre politimenn er mer opptatt av «å fange tyver» og mer handlingsinnstilte og «sultne» på kriminalitet enn kvinnelige og/eller eldre betjenter, og har en høyere kontrollintensitet (2003:102-103). Reiner mener også nyutdannede har lavere terskel for å kontrollere og pågripe personer enn dem som har jobbet lenge i politiet (2010:134). Dette kan forklare hvorfor Arne, som er nyutdannet og 24 år, ville ha iverksatt og fullført en hundekontroll dersom han mistenkte en hund for å være ulovlig. Han ga generelt uttrykk for å være kriminalitetsorientert i sitt arbeid, og ønsket å oppdage og sanksjonere flest mulige lovbrudd, i tråd med Reiner og Finstads funn om unge og «ferske» politibetjenter. Karl, som er i femtiårene og har lang fartstid i politiet, trekker også frem alder som en forklaring på forskjeller i kontrollforløp. Når hans beskrivelser av fremgangsmåten ved en eventuell hundekontroll divergerer fra noen av opplevelsene til hundeeierne jeg intervjuet forklarer han; «kanskje jeg opptrer på en annen måte enn en som er fem og tjue og gikk ut skolen i går». Videre fremholder han at «det er ikke noe poeng for politiet å produsere masse kriminalitet», og viser slik at han er mindre opptatt av å «finne» lovbrudd enn Arne gir uttrykk for å være, i tråd med Reiners og Finstads teorier (2010; 2003).

3.3.2 Prioritet og skjønnsutøvelse

Politiets ordenspatuljering er i stor grad hendelsesstyrt og består blant annet av publikums- og politiinitiativ (Finstad 2003). Mens det er stor variasjon i publikumsmeldingene, preges det oppsøkende arbeidet og patruljenes egne initiativ av stasjonens fokusområder og betjentenes egne interesser, og betjentene har stort skjønnsrom angående gjennomføringen av en kontroll (ibid:58). Nedenfor skal vi se hvordan håndhevelse av raseforbudet prioriteres og gjennomføres ved de to stasjonene.

Et ikke-tema

«Jeg tror det er ganske likt over hele fjøla, at hund er ikke noe tema, rett og slett». Som sitatet illustrerer viser datamaterialet at det generelt er lite fokus på forbudte hunder i politiet. De får sjelden publikumsmeldinger om slikt hundehold og ser det sjelden selv, dermed oppfattes det ikke som et utbredt problem ved noen av stasjonene, og innsatsen er følgelig lav. Men når vi snakker om det kommer Gunnar ved stasjon to frem til at han ønsker at det blir gjort til et fokusområde ved stasjonen for en periode, slik at de får kartlagt om og i hvilken grad det er et problem, samtidig som en bieffekt ville ha vært økt kunnskap om temaet ved stasjonen.

Finstad beskriver at politiet tilpasser arbeidet etter hva de oppfatter som befolkningens ønsker og forventninger (2003). Dette henger sammen med at politiarbeid påvirkes mye av dagsorden og kriminalpolitikk, og i større grad enn før med den nye styringslogikken (Reiner 2010; Gundhus og Larsson 2014). Ifølge Helene Oppen Gundhus og Larsson har kriminalpolitikken blitt «popularisert» og «medial», og et sentralt politisk tema (2014:291-292). Situasjonen med mediefokus og mange publikumsmeldinger om farlige hunder tidlig på 2000-tallet førte til at de aktivt jobbet mot ulovlig hundehold ved stasjon én. Ifølge Karl er hovedregelen ved stasjonen nå at mulige ulovlige hunder *ikke* blir stoppet. Stasjonens arbeid med hundeforskriften viser hvordan politiets arbeid, og antakelig også publikumsmeldinger, påvirkes av dagsorden. Da det var mye fokus på «farlige hunder» i media fikk de flere publikumsmeldinger om det og kontrollpraksisen var en helt annen, mens det nå er et ikke-tema ved stasjonen, og heller ikke er på dagsorden. Utviklingen angående deres håndhevelse av hundeforskriften vil jeg derfor beskrive som en *aktualitetsrefleksjon*.

Jeg forventet at det hadde vært noe fokus på ulovlige hunder også ved stasjon to da det nye forbudet kom, som en slik «aktualitetsrefleksjon» av mediefokuset. Antakelsen var at også de hadde fått publikumsmeldinger om det siden det var så aktuelt, og at de derfor ville ha søkt å gjøre noe med den tilsynelatende problematikken, men ifølge intervjupersonene hadde ulovlige hunder aldri vært noe fokusområde ved stasjonen.

Håndhevelse av hundeforskriften synes generelt å være lite aktuelt og ha lav prioritet ved stasjonene. Intervjupersonene hadde ikke fått noen føringer om dette fra overordnede, og de fire med mye hundekunnskap mente at andre betjenter ville være enda mindre opptatt av det enn dem, noe jeg også finner sannsynlig, ettersom de som er interessert i hund trolig er mer opptatt av hundesaker enn noen som ikke er det. Ved stasjon to er intervjupersonene imidlertid mer tilbøyelige til å gjennomføre hundekontroller enn ved stasjon én, de oppgir at de vil gjennomføre kontroller dersom de oppdager mulige ulovlige hunder. Ved stasjon én mener de derimot at det vil være dårlig ressursbruk å prioritere håndhevelse av raseforbudet, ettersom ulovlig hundehold ikke oppfattes som et problem lenger, og de oppfatter det som uønsket fra overordnede og operasjonssentralen at de skal ta initiativ til og bruke tid på det. Karl forteller at føringene fra overordnede er at juristene og etterforskerne har stor arbeidsmengde, og at de må prioritere strengt hva de skal bruke tiden på, og Trygve oppfatter det som uønsket av operasjonssentralen at han skal ta initiativ til å kontrollere hunder uten å «spørre om lov», ettersom det ikke synes å være en prioritet og kan bli oppfattet som

unødvendig ressursbruk. Ved stasjon to forteller Gunnar at de har et «lavt innslagspunkt» ved stasjonen for hva de tar tak i, og håndterer saker som oppfattes som lite alvorlige, mens vi så over at betjentene ved stasjon én må prioritere strengt hva de skal bruke tiden på.

Illustrerende for hvor lavt saker angående ulovlige hunder prioriteres har politipatruljer vanligvis ikke med seg chipavleser i bilen. Ved stasjon to er det ikke praksis, mens noen patruljer ved stasjon én har det. Siden de hadde erfaring med denne typen saker er de kanskje mer klare over hvor mye det letter en eventuell hundekontroll å kunne avlese identitetsmerker. Likevel pleier de ikke å kontrollere hunder, og foretrekker å ikke sjekke chip eller dokumentasjon i en eventuell kontroll, noe som utdypes senere, så det er naturlig at de ofte ikke har den med. Det at avleseren ofte ikke er med kan være noe av grunnen til den lave prioriteringen av hundesaker. Når patruljen ikke har den med seg må de tilkalle Viking for å kontrollere hunden, og en kontroll blir mer tid- og ressurskrevende enn om de hadde hatt den i bilen. Forøvrig kan avleseren også brukes på andre hunder og dyr, og tilgang til en slik kunne ha lettet arbeidet med dyresaker generelt.

Selv om de prioriterer hundekontroller lavt eller svært lavt sier fem av politibetjentene at de vil sjekke en hund som kan være ulovlig dersom de likevel kontrollerer eieren, for eksempel ved en razzia. Karl er imidlertid av en annen oppfatning;

(Forteller om en episode der hans patrulje ble tilkalt til en boligblokk hvor beboerne hadde klaget på en hund som bjeffet)[sjekket dere den hunden?] Nei, nei. Det er mulig at vi kunne ha gjort noe med den med tanke på utseendet, men altså, vi var der for å få slutt på den bjeffinga. (...) hvis en hund ikke utgjør et problem, så begynner ikke vi å sjekke i huet og ræva på den hunden (...) vi var i en sak, slagsmål borti her, så dro vi hjem til den ene personen, og der var det to hunder, en sånn liten terrier, Jack Russell, også var det en som jeg var helt sikker på var amstaff. Og da sier han at «den er gammel, så den er lovlig». Men vi hadde ikke tenkt i det hele tatt å ... ja, vi så at det var to hunder der, men. (...) Den var helt rolig, den kom med en ball i kjeften og logra. Vi hadde ikke gjort noe med den hunden ... vi ville snakke med ham på grunn av et slagsmål, og ferdig med det.

Det ser ut til at Karl er den som har aller høyest terskel for å kontrollere en hund ved mistanke om at den er ulovlig, noe som kan komme av hans lange fartstid og lite «sultne» arbeidsmåte, som tidligere ble presentert som en motsats til Arnes vilje til å gjennomføre hundekontroller.

Ikke «egentlig» eller «effektivt» politiarbeid?

De mange service- og bistandsoppgavene til politiet, som utgjør store deler av arbeidsdagen, er ikke like spennende som oppdrag der det er en tydelig «skurk», og politiet er «heltene»

som samles for å bekjempe skurken, som en virkelig versjon av barneleken «politi og røver» (jf. Finstad 2003:97). Finstad forteller at den rendyrkede formen av «egentlig politiarbeid» inneholder «bilpatrolje, mørke, jakt», der patruljen får en «fange», gjerne «en kjenning med såpass mange synder på samvittigheten at vedkommende tilstår flere uopklarte saker» (ibid.:96, 98). Intervjupersonene klassifiserer hundekontroller og håndhevelse av raseforbudet som «forebygging», og en grunn til at det prioriteres lavt kan være at det ikke regnes som «egentlig politiarbeid», og derfor ikke oppleves som meningsfylt og spennende. Angående stasjon én sier Karl; «vi har så mye annet å drive med at hund er ikke prioritert i det hele tatt (...) sånn som her da, det er jo masse familievold for eksempel, vi har masse trafikkulykker som vi må håndtere, det er masse husbråk, det er innbrudd på nattestid. Og da driver ikke vi og leiter etter bikkjer».

Strafferammen for kriminalitet mot dyr er lav, bøter eller fengsel i ett år, tre hvis overtredelsen er grov (dyrevelferdsloven § 37), og politiet kritiseres for lite fokus, kompetanse og innsatsvilje angående slike saker (F.eks. Dagbladet 2015; Dyrevernalliansen 2012; NOAH 2014). I sin studie av anmeldt dyremishandling fant Guri Larsen også at sakene ble nedprioritert av politiet (2003a), og Sollund mener dyr ikke regnes som «ideal victims» (2012a:103). Saker angående dyr inngår ikke i det *egentlige* politiarbeidet, og den lave prioriteringen av håndhevelsen av raseforbudet er i tråd med dette, – ulovlige hunder ser ikke ut til å regnes som «ideelle skurker». Men motsatt av i andre saker er det til hundenes fordel at politiet nedprioriterer dem.

En annen grunn til at håndhevelse av raseforbudet ikke prioriteres kan være utviklingen av en ny målstyring i politiet, med fokus på effektivitet, økonomi og kvantifiserbare resultater, som en effekt av New Public Managements inntog i offentlig sektor (jf. Granér og Kronkvist 2014; Gundhus og Larsson 2014). Politiet måles og bedømmes etter anmeldelser, oppklaringsprosent og midler de har brukt, noe som ifølge Lars Holmberg fører til at arbeidet organiseres slik at man får flest mulige registrerte tilfeller i statistikken (1999:48). En hundekontroll kan ta lang tid, særlig ettersom mange betjenter ikke helt vet hva forskriften sier, hva man skal undersøke og patruljene ikke har med seg chipavleser. Da tenker de kanskje at de vil kunne få flere «treff» i statistikken med mer aktuelle og «ettertraktede» lovbrudd ved å heller være på utkikk etter andre typer mistenkelige forhold enn hundehold.

«Hundeprat» eller kontroll?

Selv om hundeforskriften i utgangspunktet ikke åpner for skjønnsutøvelse er det variasjoner angående hvordan ulike betjenter, stasjoner og distrikter foretrekker å løse saker, noen er raskere til å anmelde og innbringe personer enn andre, som heller gir advarsler og søker å «ordne opp» utenfor rettssystemet (Finstad 2003). Ved stasjon én var det tydelig at betjentene brukte mye skjønn når de avgjorde om de skulle kontrollere en hund, hvordan det skulle foregå og hvorvidt de skulle inndra hunden. Hvis de stoppet en hund foretok de hva Trygve kaller en «hundeprat», der de vurderer hundens gemytt og om det virker som om den har det bra, før de avgjør om de skal etterspørre dokumentasjon og eventuelt inndra den. Som nevnt over ville Trygve og Pål imidlertid kontrollert en mulig ulovlig hund dersom de kom over den i forbindelse med en annen sak. Når betjentene ved stasjon én sier de lar hunder og eiere gå uten å sjekke dokumentasjonen på hunden, dersom hundeholdet virker tilfredsstillende, innebærer det at «mistænkelige bliver utsatt for en nærmere undersøgelse», mens «ikke-mistænkelige får lov at passe sig selv» (Holmberg 1999:176). Holmberg påpeker at det å bli utsatt for en politikontroll også kan innebære å «frikjennes fra mistanke», og at nettopp denne vurderingen av hvem som er mistenkelige og hvem som ikke er det - for eksempel med en «hundeprat» - er politiarbeidets kjerne (ibid.:176).

Ved begge stasjonene vektla politibetjentene at «man bør ha til hensikt å fullføre en kontroll om man begynner», men det kan virke som om de har forskjellige oppfatninger av når en kontroll starter. Selv om de tror en hund er ulovlig, foretar de ingen videre kontroll av dokumentasjonen ved stasjon én, så lenge alt virker i orden og hunden fremstår som harmonisk. «Hundepraten» vil da skyldes deres interesse for og omtanke for hunder, og «ansvaret» overfor befolkningen angående å bekjempe *aggressive* hunder og hundeangrep, ikke et mål om å inndra ulovlige hunder, så lenge de(t) ikke utgjør et problem. Her ble argumentet om at man bør fullføre en kontroll man har begynt på brukt for å forklare hvorfor de ikke kontrollerer avbalanserte hunder utover «hundepraten». En fullstendig hundekontroll ble ansett som uforholdsmessig tidkrevende, spesielt for dem som ikke kan så mye om hunder, og man skulle derfor ikke starte på noe man ikke rekker å fullføre.

Ved stasjon to la intervjupersonene mindre vekt på hundens gemytt og inntrykket av hundeholdet da de beskrev hvordan de ville ha utført en eventuell hundekontroll. De var mer tilbøyelige til å kontrollere mulige ulovlige hunder grundig og inndra dem dersom eierne ikke har dokumentasjon. For dem fordrer målet om å fullføre en kontroll at hvis de stopper en

mulig ulovlig hund skal de be eieren om dokumentasjon, og inndra hunden om ikke papirene er i orden, uavhengig av om hunden og hundeholdet ellers virker uproblematisk. En hund som fremstår som aggressiv vil forsterke mistanken deres og ønsket om å gjennomføre en grundig og ordentlig kontroll, men Gunnar sier;

Man må jo ha i bakhodet at hunden kan fremstå som sosial og omgjengelig i en sånn setting, men du vet jo ikke om denne hunden, du kan jo se om den har deltatt i hundeslagsmål da, men om den er tiltenkt det, det har man jo ikke noen forutsetninger for å vite, eller at den er aggressiv mot andre hunder, det har man ikke noen forutsetning for å vurdere der, så man står jo til syvende og sist igjen med at man må følge det som står og som er vedtatt (i hundeforskriften).

Sitatet viser en forebyggende tankegang hos Gunnar bak viljen til å gjennomføre en kontroll.

På tross av ønsket om å starte og gjennomføre hundekontroller ved stasjon to, påpekte intervjupersonene at de ville ha unnlatt å stoppe en hund de mistenkte for å være ulovlig hvis de allerede var på vei til et annet alvorligere oppdrag. For at betjentene ved stasjon én skulle gjennomføre en fullstendig hundekontroll måtte de derimot ha fått et oppdrag om det, eller hunden måtte virke aggressiv eller ha angrepet noen. Ellers prøver de å «gjøre opp på stedet» med en «hundepprat» (om de i det hele tatt kontrollerer), slik Finstad finner at ordenspatroljerende politi ofte forsøker å ordne saker på stedet, for å være tilgjengelige for Operasjonssentralen og unngå papirarbeid (2003:77).

Det er påfallende at intervjupersonene ved stasjonen med erfaring med problematisk hundehold og miljøer med såkalte «status- eller våpenhunder» synes å håndheve forbudet så skjønnsmessig, mens de ved stasjonen uten slik erfaring mener de vil håndheve det mer kategorisk. Det er imidlertid i tråd med at stasjon to har et lavt innslagspunkt, mens stasjon én er overbelastet med saker. Granér mener politikultur ikke er en ensidig størrelse, men at det snarere dreier seg om *politikulturer* i flertall, som varierer både mellom personer, divisjoner og stasjoner, men også over tid og fra situasjon til situasjon (2014), slik datamaterialet her gir inntrykk av angående prioritering av og skjønnsbruk ved hundekontroller. Sollund synes å støtte teorien om flere politikulturer når hun forteller at selv om betjenter har samme utdanning, har den «uformelle opplæringen» og sosiale kontrollen i kollegiet ved den enkelte stasjonen mye å si for hvordan de utfører politiarbeidet (2007:152-156). Videre finner Finstad at det er forskjeller mellom stasjoner og divisjoner angående hvor ivrige de er til å iverksette kontroller på eget initiativ, og at noens politiblikk «"ser" mer som det er grunn til å stoppe og sjekke» enn andre (2003:58), slik betjentene ved stasjon to var mer tilbøyelige til å stoppe

mulige ulovlige hunder enn ved stasjon én. Betjentene ved stasjon én later til å arbeide mer reaktivt enn ved stasjon to, ettersom de prioriterer å være tilgjengelige for «viktigere» oppdrag fremfor å innlede og/eller fullføre hundekontroller. Mens ved stasjon to vil de gjøre slike kontroller forebyggende og dermed i tråd med en proaktiv arbeidsmåte.

Videre gir ulike kontrollområder og befolkningssammensetninger gir ulikt arbeidsgrunnlag for politiet ved forskjellige steder (Finstad 2003; Sollund 2007), og de mulige stasjonsforskjellene kan komme av deres forskjellige kontrollområder. I metodekapitlet så vi at stasjon to tilhører et mer landlig distrikt enn stasjon én, som ligger i et område i Oslo hvor betjentene forteller at de har mange problemområder og må prioritere strengt hva de skal håndheve. Det ulike erfaringsgrunnlaget kan også forklare at de åpner for mindre skjønnsutøvelse ved stasjon to enn stasjon én. Ved stasjon én kan de ha støttet seg til forskriften, som ikke legger opp til skjønnsvurderinger, og beskrevet en kontroll på bakgrunn av den, mens Karl og Trygve ved stasjon én uttaler seg på bakgrunn av praktisk erfaring med hundekontroller, der fremgangsmåten antakelig påvirkes av både tidspress og den enkelte hund og eier. Dermed er det ikke sikkert betjentene fra de ulike stasjonene ville valgt så forskjellige fremgangsmåter som de gir uttrykk for i beskrivelser av hypotetiske kontroller, som i en virkelig kontrollsituasjon. I tillegg kan de tilsynelatende stasjonsforskjellene skyldes individuelle forskjeller mellom intervjupersonene, og ikke reelle stasjonsforskjeller.

Når jeg ber intervjupersonene om å sammenligne brudd på forskriften med en annen lovbruddstype finner de det vanskelig, men ved stasjon én nevner Pål sykkeltyveri og ved stasjon nevner Gunnar besittelse av marihuana. Gunnar mener også at det bør ligge på et foreleggsnivå, så lenge det kun dreier seg om å inneha en ulovlig hund og hundeholdet ellers er godt. Generelt mener intervjupersonene at ulovlig hundehold i seg selv er lite alvorlig, selv om det kan synes å bli prioritert noe høyere ved stasjon to enn stasjon én. Dette harmonerer med den lave strafferammen, på bøter eller fengsel i inntil seks måneder, for hundeeieren (hundeloven § 28), selv om hundene får den strengeste straffen mulig – dødsstraff (hundeforskriften § 3b). Imidlertid påpeker intervjupersonene at det kan få store konsekvenser for publikum dersom hunden skulle angripe, ettersom de mener hunder av de ulovlige rasene er mer aggressive enn andre hunder og at skadepotensialet deres er stort. Og det er hovedsakelig uberegneligheten angående hundenes atferd, og ikke velferden deres, som gjør at de synes det er vanskelig å sammenligne ulovlig hundehold med andre lovbrudd. Under

diskuteres politibetjentenes omtanke for hunder som rammes av raseforbudet og eventuelle politikontroller, slik dette kom til uttrykk under intervjuene.

3.4 Kontroll av hund eller eier?

Gunnar: «... vi vet jo det at hunder av ... farlige hunderaser ... brukes ofte i torpedooppdrag...».

Sollund viser hvordan enkelte egenskaper og tegn gjør personer mistenkelige for politiet, for eksempel kan en kombinasjon av spesielle typer biler og sjåførere med innvandrerbakgrunn vekke deres oppmerksomhet og føre til kontroll (2007:61-62). Oppsøkende politiarbeid foregår i stor grad på bakgrunn av kategorisering av personer basert på en samling av trekk ved vedkommende og situasjonen hun eller han befinner seg i (ibid.; Finstad 2003). Patruljene er derfor på utkikk etter visse kombinasjoner av typologiske og situasjonelle trekk de finner mistenkelige, ofte basert på tidligere erfaring og kunnskap (Sollund 2007; Finstad 2003; Holmberg 1999). Kontroller iverksettes når noe(n) oppfattes som mistenkelig(e), og politiet tror et lovbrudd er begått eller kan komme til å bli begått, det er derfor ofte ikke enkelthandlinger politiet reagerer på, «men omstendighetene rundt [personer] som vekker politiets oppmerksomhet» (Finstad 2003:89). Og med kort tid til å vurdere det de ser, og ofte bare synsinntrykk å basere avgjørelser på, forholder politiet seg til et forenklet bilde av personer og situasjoner, et bilde som så kan knyttes til stereotypier (ibid.; Sollund 2007; Holmberg 1999), slik Gunnar knytter ulovlige hundetyper til torpedovirksomhet over.

Intervjupersonene tror det skal mer til enn en mulig ulovlig hund for at en person blir stoppet, eller i det hele tatt oppdaget - og altså fanget opp av «politiblikket», de sier; «det må være noe med eieren». Samtidig fremholder de at eierens karakter ikke påvirker en *avgjørelse* om å utføre en hundekontroll eller ikke. Finn påpeker imidlertid at det er mer sannsynlig at han *legger merke til* en mistenkelig person med en mulig ulovlig hund, enn en person som ikke stikker seg ut. Han kan ikke gi noen videre beskrivelse av hva han mener med «mistenkelig», men viser til nettopp politiblikket og en «magefølelse», opparbeidet gjennom sin lange fartstid, som slår ut på noen personer.

Når politibetjentene sier at kontrollavgjørelser er uavhengige av hundeeierens fremtoning kan det være for å ikke gi inntrykk av at de diskriminerer, i tråd med utfordringene med å få «sann» informasjon i politiintervjuer (se kap.2.1.3). Men siden de ved stasjon en generelt stopper og sjekker hunder svært sjelden, og ved stasjon to mener de vil gjøre det nærmest

uansett omstendigheter hvis de mistenker at en hund er ulovlig, kan det stemme at eierens karakter er ubetydelig for en kontrollbeslutning. Samtidig som noen eiere oppdages lettere enn andre, slik Finn påpekte. I neste kapittel skal vi se at risikoen for og forløpet i hundekontroller trolig preges av hundeeierens karakter og oppførsel under kontrollen.

I episoden Karl fortalte om i forrige delkapittel var det noe med eieren, han hadde vært i et slagsmål, likevel sjekket de ikke hunden, antakelig fordi det var eieren som var interessant, og de allerede hadde en grunn til å kontrollere vedkommende. Datamaterialet viser nemlig at mulige ulovlige hunder brukes som en «unnskyldning» til å kontrollere eieren. Karl og Pål mente at en stopp av personer med hunder som rammes av hundeforskriften i de aller fleste tilfeller kommer av eieren, og at det er eieren som tror hun eller han blir stoppet på grunn av hunden, mens politiet stopper vedkommende av helt andre grunner. Men hunden kan likevel være startpunktet for en kontroll, selv om politiet har andre motiv enn å kontrollere den.

Ordenspolitiet er altså på utkikk etter personer eller situasjoner med visse kjennetegn som de mener kan henge sammen med kriminalitet, og ved stasjon to var ønsket om å oppdage (flere) kriminelle forhold ved eieren mye av motivet for å foreta eventuelle hundekontroller. Siden de knytter hundene til gjengmiljøer og torpedovirksomhet forventer de trolig å finne noe som oppfyller «ønsket» om spenning, skurker og *egentlig politiarbeid* når de starter en hundekontroll. Arne fremholder at en tilsynelatende ulovlig hund i baksetet på en bil vil vekke politiets interesse og føre til en grundig kontroll og «jakt» på andre lovbrudd;

Jeg tenker at det ville ha sagt litt om hva slags person dette her er, altså, «denne personen er villig til å bryte loven for å ha den hunden her, hva annet er han villig til å bryte loven på?». Du blir jo veldig interessert i den bilen, «hva slags person er dette her? (...) Da hadde du jobba med å komme inn i den bilen (...) Altså, det blir jo en pakke ikke sant. (...) Jeg tror nok de aller fleste [politibetjenter] ville brukt litt mer tid på den bilen da, enn på en bil hvor det ligger en retriever i baksetet. (...) En retriever i baksetet har ikke noe å si for kontrollen, men en amstaff ville nok absolutt fått opp øynene for den bilen. Da blir du plukka ut av den køen, istedenfor dem med retrieveren.

Hverken han eller Pål hadde særlig kjennskap til eller erfaring med hundeforskriften, og ved hver av stasjonene var disse to mest opptatt av den mulige koblingen til annen kriminalitet ved eiere av mulige ulovlige hunder, de var også mer opptatt av dette ved stasjon to enn stasjon én. Dette kan kanskje skyldes at mindre erfaring med og kjennskap til ulovlig hundehold øker forventningene til at eiere av ulovlige hunder driver med flere ulovligheter. Siden betjentene ved stasjon to var mer oppsatt på hundekontroll enn ved stasjon én fører muligens lite erfaring også til et sterkere ønske om å kontrollere mulige ulovlige hunder. Det

kan komme av at forventningene da farges av generelle stereotypiseringer og ikke erfaringer eller objektiv kunnskap, mens Trygve og Karl har erfart hvor sammensatt eiergruppen er.

Loven skal hindre hundeangrep og farlige hunder, men det kan se ut til at den nå, i den grad den brukes, brukes for å nå mennesker man vil kontrollere, med hundene som mellomledd og middel, på tross av, og uten hensyn til, at de er levende vesener. Karl sier om perioden da de jobbet aktivt mot hva de oppfattet som et statushundmiljø i området;

... vi fikk rensa ut både bikkjer og folk på den tida (...) altså, det er klart at det er jo ikke noe ålreit at folk som har vanlige bikkjer ikke kan lufte hunden fordi de blir flydd på av andre bikkjer, men vi fikk dratt med en del andre ting i kjølvannet av det ... ofte kan det være litt problematisk for politiet å få inngang til å gjøre noe, og da kan en jo bruke hunden da, for å ta mannen, ikke sant? Også er det egentlig ikke hunden du er ute etter, men du er faktisk ute etter det den fyren driver med.

Av sitatet ser vi at raseforbudet legitimerte og muliggjorde kontroll av eierne, med hundene som middel, lignende forteller Hedda Gjertsen at kontroll av samfunnets svake og utstøtte «rettferdiggjøres og hjemles» med narkotikalovgivningen (2003:179-180).

Hundenes funksjon som «inngangsport» til kontroll av eierne kan forstås som en videreføring av dyrs status som ting i lovverket (jf. f.eks. Ellefsen 2009; Kleveland 2013; Francione 2008), og viser hvor stor betydning eiere har for dyrs skjebne. Dette er blant temaene i kapittel seks. I tillegg kan det sees som et uttrykk for den nye styringslogikken at hva slags hund man har blir tegn på fare og fører til kontroll, i likhet med andre «ytre» trekk, som for eksempel nasjonalitet (jf. Hörnqvist 2003). Og mens for eksempel hudfarge eller andre trekk ved personer ikke er gyldig grunn alene for politiet til å foreta en kontroll, gjør hundeforskriften hundetyper til en legitim grunn for kontroll, med de konsekvensene det kan få for hundene. Forskjellen her fra andre tilfeller der noe tilhørende en person fører til kontroll, er at det er et levende individ, hvis liv kan bli ofret i politiets forsøk på å avdekke eierens mulige kriminalitet. Politibetjentenes tanker om hundenes skjebner i en kontrollsituasjon diskuteres under.

3.4.1 Omtanke for hundene

På spørsmål om hva de følte da eller ville ha følt dersom de inndro en hund på grunn av raseforbudet svarer alle politibetjentene at det er en del av jobben og at det var eller ville være greit, ettersom det er en arbeidsoppgave; «plikten veier tyngre enn personlige følelser». Igjen ser vi at lojaliteten til politirollen og -organisasjonen gir lite rom for personlige meninger og

følelser angående arbeidsoppgavene. Gunnar utdyper; «man må være profesjonell midt oppe i det hele og da, man må se på saken og ikke alltid individet», i tråd med at enkeltskjebner generelt overskygges av eventuell tilknytning til «risikogrupper» med den nye styringslogikkens kontroll på gruppenivå og den nye kvantitative og effektivitetssentrerte målstyringen i politiet. Selv om intervjupersonene forsikrer meg om at de ikke lar eventuell omtanke for hunden hindre dem i å fatte et avlivningsvedtak om en ulovlig hund, er det ikke utenkelig at de har vissheten om at hunden kan bli avlivet i bakhodet når de avgjør om de skal kontrollere og eventuelt inndra en hund, men det var bare to som ga uttrykk for dette.

Trygve og Pål vedgår at de ikke synes det er «optimalt» eller «hyggelig» å avlive hunder som ikke er aggressive. Pål «vil *helst ikke* at hunder skal avlives», og Trygve synes det har vært mer ubehagelig å fatte avlivningsvedtak på bakgrunn av ulovlig rase, der hunden ikke har gjort noe galt, enn når det har rammet aggressive hunder uavhengig av rase. Disse to gir generelt inntrykk av å tenke mer på hundene enn resten av intervjupersonene. Når de er positive til raseforbudet og at stathundeholdet i området tilsynelatende er borte er det hovedsakelig på grunn av hundene, mens de andre intervjupersonene først og fremst vektlegger at de fikk mulighet til å bekjempe eiernes kriminalitet og publikums frykt for aggressive hunder. Mens Trygve har hund og er veldig hundevant, gjelder det ikke Pål, men likevel tenker han tilsynelatende mer på hundene enn de tre andre intervjupersonene som har hunder, noe som viser variasjonene blant politibetjenter i synet på hundene og forskriften, også uavhengig av «forutsetninger». I tillegg jobber både Pål og Trygve ved stasjon én, hvor de lot til å ha noe mer kritisk avstand til lovverket, og deres omtanke for hundene kan delvis være en følge av dette. Imidlertid kan Pål ha blitt påvirket av Trygve, ettersom de ble intervjuet sammen og han ga uttrykk for en spesielt sterk omsorgsfølelse for hundene sammenlignet med resten av politibetjentene. Han omtalte eksempelvis hunder vi snakket om som «individer», og viste slik at han tilkjenner dem egenverdi.

Hos de fire andre politibetjentene er fokuset ved håndhevelsen av forskriften på hundeeierne, stathundmiljøer og *menneskers* frykt for hundene, ikke de enkelte hundene som «ofres». De mener de ikke har, eller ville ha, opplevd det som ubehagelig å inndra hunder på bakgrunn av rase. Uproblematisk hunder som har blitt avlivet som følge av forbudet blir på et vis sett på som «svinn» i jakten på eiere og miljøer man ønsker å kontrollere og motarbeide;

Karl: ... de få gangene det har skjedd (at han har inndratt en hund) så er det absolutt på sin plass. For det skal ikke være sånn at du skal kunne gå rundt og bruke hunden som et våpen. Det er jo også veldig uheldig for alle hundeeiere, ikke sant? For hundesaken i samfunnet så er det jo bra å ta ut sånne bikkjer. Og når folk bevisst bruker hunden sin sånn, så fortjener de jo å bli tatt fra hunden. Du kan si det er synd på hunden da, men okay. Det hensynet kan du jo ikke veie tyngre enn å beskytte samfunnet kan du si da. For det, det er jo mye av jobben vår.

Karl viser til «hundesaken i samfunnet» og politiets samfunnsansvar når han argumenterer for at det var, og er, riktig å inndra hunder som inngår i statushundehold og uønskede miljøer. Ettersom flesteparten av politibetjentene vektlegger hundeeierne og menneskers frykt framfor hundene, kan det virke som om politiet er «menneskesentrerte» i sitt arbeid med hundene, og kanskje dyresaker generelt. Larsen fant lignende at gjerningspersonen, og ikke dyret, sto «i sentrum» i politiets håndtering av dyremishandlingsaker (2003a:23-24, 68-73). Larsens og mine funn kan tolkes som at politiet har et antroposentrisk utgangspunkt i sitt arbeid med dyr, som samfunnet forøvrig, der sakene sees fra menneskers ståsted og det er våre interesser og behov som forfektes (jf. Tønnesen 2013 og G. Larsen 2013a om antroposentrisme), mens dyrene ikke inngår, eller i beste fall i andre rekke, i «samfunnsansvaret».

Selv om flesteparten av politibetjentene ser det som en slags «nødvendig bivirkning» at hunder som ikke har gjort noe galt har blitt avlivet som følge av raseforbudet, og ikke vier dem mye hensyn i det henseendet, forteller de som har inndratt hunder at de noen av gangene har tenkt at det var til det beste for hunden. Selv om hundene ble avlivet, mente intervjupersonene at de hadde det så dårlig hos eierne at det var bedre for dem å dø enn å leve det livet de hadde. Slik viser de at de ser hundene som levende individer, og ikke «ting», slik inntrykket er når de snakker om dem som «enheter» som må ofres for å «beskytte samfunnet». Men når alternativet til et dårlig liv for hundene er død kan det vanskelig kalles hjelp, – hundene er likefullt ofre, ikke lenger for dårlige eiere, men for en statlig praksis med å drepe dyr som er ofre for dårlig dyrehold. Hundenes offerposisjon som følge av raseforbudet og dets påvirkning på deres liv diskuteres videre i kapittel seks.

3.5 Oppsummering

Det later til å være variasjoner både mellom stasjonene og politibetjentene angående både erfaring med saker om ulovlig hundehold og skjønnsbruken ved hundekontroller. Videre er det forskjeller i kunnskapsnivået vedrørende hundeforskriften og hundetypene den rammer, og det er ingen rutiner for opplæring om dette. Det fører til at prioriteringen av håndhevelse av forbudet og fremgangsmåten ved en eventuell hundekontroll varierer fra politibetjent til

«Hundesamfunnets stebarn»

politibetjent. Håndhevelsen prioriteres imidlertid generelt lavt, til hundenes fordel. Det ser også ut til å være positivt for hundene at politiets kompetanse om dem er beskjeden. Hundene oppfattes antakelig ikke som «ideelle skurker» av politiet, men eierne mistenkes for å være det, og når hundene ofres i «jakten» på dem regnes de heller ikke som «ideelle ofre».

4 Hundeeiernes politi- og kontrollerfaringer

I dette kapitlet belyses hundeeiernes opplevelser av hundekontroller og inntrykk av politiets hundekunnskap og holdninger til hundene deres. Vi skal også se hvordan både hundeeiernes egne og andres kontrollopplevelser som følge av hundeforskriften oppgis å ha påvirket holdningene og forventningene deres til politiet. Avslutningsvis presenteres mulige grunner til at opplevelser og historier fra politiet og hundeeierne angående håndhevelsen av forskriften er forskjellige.

4.1 Kontrollopplevelser

Seks av sju av hundeeierne har opplevd politikontroll av hundene, og kontrollopplevelsene er sammenlignbare på tvers av alder og kjønn, men geografi ser ut til å ha betydning for erfaringene. De geografiske forskjellene utdypes under. Kontrollene har gjerne startet med at politiet har stoppet hundeeierne på gata eller tatt interesse for hunden i en regulær trafikkontroll. De har så spurt om dokumentasjonspapirer, har eierne hatt det har de fått gå eller kjøre videre, har de ikke det har politiet tatt med seg hunden eller opprettet sak, noe tre har opplevd; Mortens hunder Tapper og Trofast ble anmeldt til politiet og vedtatt avlivet, Peder ble fratatt blandingshunden King på grunn av manglende dokumentasjon i en hundekontroll, men fikk ham tilbake etter én uke ved å etterskaffe dokumentasjon, og Pauls hund har blitt inndratt for kortere tid frem til han har hentet og framvist dokumentasjonen. I tillegg har han og Fredrik opplevd at hundene har blitt inndratt for kortere tid, fordi de ikke hadde med seg dokumentasjonspapirene, eller selv ble innbragt eller arrestert¹³.

I flere av kontrollhistoriene¹⁴ har politiet nøydt seg med å spørre om hundens alder og stolt på eieren når hun eller han har sagt at den er født før forbudet. Det kan komme av at de først og fremst er interessert i om hundeholdet er problematisk eller ikke, slik intervjupersonene ved politistasjon én var (se kap.3.3.2). Kanskje ser de det også som mer hensiktsmessig å stole på at hunden er lovlig, enn å bruke ressurser på å oppdrive papirene eller inndra den, ettersom

¹³ Paul har opplevd at hunden ble inndratt både på grunn av manglende dokumentasjon og at han selv ble arrestert, mens Fredriks hund kun har blitt inndratt fordi han ble innbragt, han regnes derfor ikke med blant de tre som har fått hunden inndratt som følge av manglende dokumentasjon.

¹⁴ Dette gjelder ca. halvparten av kontrollopplevelsene informantene forteller om, men én informant med langt flere og mer inngripende kontrollopplevelser (se kap.4.1.3) regnes da ikke med.

det kan være tidkrevende (se kap.3.3.2). I tillegg kan det hende de unnlater å kontrollere hunden grundigere fordi de synes det er slitsomt og enklere å la være. Dersom grunnen er at de synes det er enklest eller hensiktsmessig å stole på at hunden er lovlig kan det tyde på at de anser håndhevelse av raseforbudet som en mindre viktig oppgave, slik datamaterialet fra politiintervjuene ga inntrykk av (se kap.3.3.2)

Den «typiske» kontrollhistorien i datamaterialet fra hundeeierintervjuene fremstår altså som lite inngripende og innenfor forskriftens rammer. Likevel er det ubehagelig å bli stoppet av politiet, og som vi skal se oppfatter informantene kontrollene negativt og reagerer på politiets holdninger til, og kunnskapsnivå om, hundene. To har også opplevd grundigere og mer inngripende kontroller, noe som både kan komme av deres ytre trekk og samhandlingen mellom dem og politiet under kontrollene.

4.1.1 Geografisk variasjon?

Historiene om opplevelser av hundekontroller tyder på at det er geografiske variasjoner angående politiets håndhevelse av raseforbudet og holdninger til hundene det rammer, slik politimaterialet antyder (se kap.3). Hundeeierne har med få unntak bare blitt stoppet i Oslo, selv om fem av dem bor og dermed oppholder seg mye utenfor, og nesten alle kontrollene har skjedd i Oslo Øst. Informanten som ikke hadde blitt kontrollert bodde landlig til og var sjelden på steder politiet kan ventes å befinne seg uten at noe har skjedd der. Peder er med i en organisasjon som jobber mot forbudet¹⁵ og forteller at de aller fleste kontrollene og inndragelsene de får henvendelser om også har skjedd i Oslo, og særlig i Groruddalen.

Som vi skal se senere har flere av hundeeierne opplevd negative holdninger til hundene blant politiet, men Axel har derimot ikke det og har en annen erfaring med politiet fra sitt hjemsted, et landlig distrikt et stykke utenfor Oslo. Han forteller at de hjalp ham og behandlet ham som andre hundeeiere, selv om han hadde amstaff, da hunden hans Nanna hadde rømt. Da han oppdaget at hun var borte ringte han til politiet og sa «jeg har en amstaff på rømmen», og det var greit for dem, de kommenterte ikke rasen, men var hyggelige og behjelpelige og ringte ham med kontaktinformasjonen da noen hadde funnet henne. På bakgrunn av skepsis til rasen i politiutvalget og de andre hundeeiernes opplevelser av politiets holdninger til hundene tror jeg Axel var heldig med at politiet ikke forsøkte å fange inn Nanna, ettersom flere av dem later til å mene at amstaff er aggressive og antakelig ville ha vært kritiske til at en slik var løs

¹⁵ Ettersom miljøet er lite er organisasjonen anonymisert av hensyn til Peders anonymitet.

og kunne skape uro og frykt. Hans positive opplevelse med politiet kommer kanskje av området den skjedde i. Stasjonen har sannsynligvis mindre erfaring med ulovlige raser og uønskede hundemiljøer, ettersom det later til å være et «Oslo-problem», og har derfor kanskje ikke et like negativt inntrykk av hundene. Imidlertid så vi i forrige kapittel at politibetjentene jeg intervjuet ved stasjon to var kritiske til hundene, selv om de hadde lite erfaring med dem, og jeg hevdet at manglende erfaring med hundene kan føre til at politibetjenter støtter seg til oppfatningen av dem som farlige i lovverket og mediebildet, og derfor er kritiske til dem.

4.1.2 Faktorer som påvirker kontrollforløp og -hyppighet

Når politiets mistanke og kontrollavgjørelser ofte er basert på ytre trekk, slik vi så i forrige kapittel, kan det føre (og fører) til en diskriminerende kontrollpraksis der noen er mer utsatte for kontroll enn andre (Holmberg 1999; Sollund 2007; Reiner 2010). Holmberg mener diskriminering er en del av ordenspatroljeringens sortering av «mistenkelige» og «ikke-mistenkelige» personer, som er en naturlig, effektiv og nødvendig måte å ordne inntrykk på i arbeidet (1999:175-176). Ordenspolitiets oppgave er i stor grad å oppdage og forebygge kriminalitet, da behøves en «metode» for å sortere inntrykk raskt og oppdage potensielle lovbrudd (Sollund 2007). I tillegg er det naturlig og hensiktsmessig for dem å være spesielt oppmerksomme på faktorer de mener kan ha sammenheng med kriminalitet når de skal oppdage «mest mulig» (ibid.).

Paul og Fredrik later til å bli oppfattet som mer mistenkelige av politiet enn de andre hundeeierne, og for Paul har det ført til at han og hunden har blitt kontrollert mange ganger. Her forteller Fredrik om en hundekontroll der han ble ransaket;

Jeg ble stoppa midt på gata jeg, (...) politifolka kommer i sivilen, også sier jeg bare, for jeg kjente dem fra tidligere, «hva er greia?», «Nei, har du fått deg ny hund?» (...) «nei, det er hunden min» liksom, også bare «ja, hvor er stamtavla?», så jeg bare «den ligger hjemme», også bare «har du legitimasjon?», så jeg bare «nei, jeg har ikke legitimasjon», også ble jeg ransaka midt på gata, og ... de vurderte om de skulle kjøre opp og se stamtavla og sånt, så sa jeg bare rett ut at «faen, har dere ikke mer å bruke tida deres på? Jeg går tur, jeg skal fortsette å gå tur, jeg skal gå ned til sentrum og hjem igjen». Også finner de ikke noe på meg, også bare sånn «gå med stamtavla neste gang», også bare gikk de da, sånn kjipe.

Paul har flere ganger opplevd at kontroller har begynt med hunden Buster og eskalert, både til ransakelse og arrestasjon, mens Buster har blitt sendt på kennel. En gang ble han for eksempel satt på glattcelle da politiet stoppet ham for å kontrollere hunden, ransaket bilen og fant en

skrutrekker som de begrunnet arrestasjonen med (han var håndverker og hadde den med seg på grunn av jobben).

De andre hundeeierne forteller ikke om kontroller som har utartet slik Paul og Fredrik har opplevd. Dersom de ikke har hatt dokumentasjonspapirer har politiet trodd dem når de har sagt at hunden var gammel nok¹⁶, og latt dem gå videre. Karl fra politiutvalget sier også dette når jeg spør ham om det er naturlig å ransake en hundeeier uten dokumentasjon under en kontroll; «Nei altså, det er jo, du har ikke hjemmel for det! Så det er jo ikke aktuelt i det hele tatt. Ikke er det lovlig og ikke er det noen grunn for det. Så hvis de har gjort det så har de noe mer». Ifølge ham må det altså ha vært ytterligere grunner utover hunden til at Fredrik og Paul ble ransaket¹⁷. Vi skal se at det kan være flere – mer eller mindre legitime – grunner til deres inngripende kontrollopplevelser.

Samhandlingens betydning

Sollund påpeker at det er «to deltagende parter» i en kontrollsituasjon, det er en samhandlingssituasjon som både politiet og de(n) som kontrolleres bidrar til å forme. Kontroller følger derfor ikke nødvendigvis et bestemt mønster, og begge parter kan bidra til at de eskalerer. Men ifølge Sollund har politiet hovedansvaret for at en kontroll foregår på en rolig måte, ettersom de har den legitime makten i situasjonen. I de aller fleste tilfeller velger de det hun kaller en «bileggelsesstrategi», der de søker å løse saken på en enkel måte på stedet, som i flere av hundekontrollene hundeeierne har opplevd, men noen ganger har de en fremgangsmåte som gjør kontrollen unødvendig inngripende. Det er fare for at det skjer dersom en politibetjent blir personlig involvert utover sin formelle yrkesrolle og «engasjeres i [en konflikt] på et personlig plan», slik at det blir «en primærrelasjon hvor politiets vanlige profesjonalitet ikke lenger fungerer». (Sollund 2007:94-96,117).

Da Fredrik spurte politibetjentene om ikke de hadde bedre ting å bruke tiden på i historien over, betvilte han deres prioriteringer, kritiserte deres yrkesutførelse, og utfordret slik deres autoritet. Det kan ha ført til at de tvilte på ham og provosert dem slik at de involverte seg mer

¹⁶ Unntatt tilfellene med inndragelse av hundene; opplevd av ytterligere én informant, Peder, i tillegg til de to det handler om her, og Morten som opplevde at hundene ble anmeldt til politiet og begjært avlivet (se vedlegg 1).

¹⁷ Det er ikke legitimasjonsplikt i Norge for norske statsborgere, og i Fredriks tilfelle ville ikke ransakelsen avklare om hunden var lovlig eller ikke. Jeg har ikke nok informasjon om hendelsen til å vurdere om ransakelsen var legitim eller ikke, men for et slikt inngrep må en begrunnet mistanke ligge til grunn, og det må være nødvendig og forholdsmessig (politiloven § 6). Poenget er uansett at andre hundeeiere ikke har opplevd slike inngrep når de ikke har hatt hundens dokumentasjon på seg under en kontroll.

enn de ellers ville ha gjort, og derfor kontrollerte ham grundig ved å ransake ham. Karl fra politiutvalget påpekte at slike spørsmål kan føre til at en kontroll eskalerer; «Altså, atferd skaper jo atferd, så ... det er klart at vi blir jo av og til møtt sånn generelt med "men faen, har du ikke noe annet å drive med?", og det gjør jo noe med den politimannen og da, som tenker "okey", da er du kanskje ikke så smidig lenger. Det er jo naturlig det».

Paul har i likhet med Fredrik stilt spørsmål og diskutert med politiet under kontrollene, noe han forteller har ført til at de har blitt mer omfattende. Derfor forsøker han å innta en passiv holdning hvis han blir stoppet, for at det skal gå fortere og for å beskytte hunden;

Noen ganger ber de deg om å holde kjeft og [sier at] de veit hva de driver med, du har ikke noe du skulle ha sagt. [Har du spurt «hvorfor gjør dere dette?»] Jaja, men da blir de bare provosert, også blir de mistenksomme, så da går de enda grundigere til verks. Jeg har stått der og holdt igjen så mange ganger, fordi jeg veit at «hvis jeg bare holder kjeft nå og lar dem få holde på i en halvtime, så er vi ferdige, hvis jeg begynner så tar det en time» [Gjorde du noe da du ble stoppa tre ganger på en dag?] Ja, siste gangen ba jeg om tjenestenummeret, for jeg sa «det her er helt latterlig». Og det endte opp med at jeg sto på fortauet mens de ransaka bilen, og jeg måtte ta av meg skoa og stå på et bein mens de sjekka inni skoa mi om jeg hadde gjemt noe. (...) det eneste som pleide å gå gjennom huet mitt var «bare ikke gi dem en grunn til å ta bikkja di», du bare står der og tar imot det du kan få (...) ender du opp med å krangle med dem, så blir de sure, så finner de en grunn til å ta deg, så hvis du bare holder kjeft og tar til deg alt de sier så kan det hende de bare lar deg gå og ikke stresser med det, men med en gang du ydmyker dem på en måte da, så blir de såpass provoserte at de bruker hver eneste grunn da ... hvis du begynner å krangle og sier noe til dem og sånt, så leiter de etter en unnskyldning for å ta deg, for å vise at du har ingenting du skulle sagt, må bare holde kjeft.

Det ser ut til at en hundekontroll kan utarte dersom hundeeierne er kritiske og stiller spørsmål underveis, et vanlig funn angående politiets kontrollpraksis (se f.eks. Holmberg 1999:104-109; Finstad 2003:179-185; Reiner 2010:161,170; Sollund 2007:100). Samtidig oppgir politibetjentene ifølge sitatet over ikke alltid en grunn for kontrollen, og da kan den oppleves mindre legitim av den kontrollerte (jf. Lagestad og Rønning 2010:82; Sollund 2007:231-232), som så kan bli kritisk og mindre samarbeidsvillig, noe som igjen kan påvirke kontrollens utvikling. Likevel ser vi at Paul mener han har blitt kontrollert i en halvtime også når han har vært stille og medgjørlig, mens resten av hundeeierne beskriver langt kortere kontroller. Senere vil jeg diskutere hvorfor hans opplevelser skiller seg ut.

Å være kjent fra før

Både Fredrik og Paul har erfaring med politiet fra andre typer saker enn raseforbudet, og i sitatet over sier Fredrik at han kjente til politibetjentene han møtte, mens Paul forteller at han ofte ble stoppet av de samme politibetjentene, og hadde vært i et miljø politiet holdt oppsyn

med da han var yngre. Det er derfor rimelig å anta at politiet også kjente til disse to, og/eller at de får treff på dem om de søker dem opp i registeret sitt. Finstad forteller at politiblikket først og fremst fanger opp «dem som oppfattes som politiets kjenninger», både mennesker som ser «slaskete» ut og personer de kjenner til (2003:124). Sollund viser hvordan det å være kjent av politiet er mistenkelig i seg selv og tilstrekkelig grunn til kontroll, grunnet den antatte muligheten til å finne noe på vedkommende, og fremholder at politiet tilpasser fremgangsmåten sin i kontroll av kjenninger etter hvordan de forventer at de vil oppføre seg (ibid:64-66,115). Finstad mener lignende at politiets fremgangsmåte og «løsninger» i en kontroll «henger sammen med politiblikkets bedømmelse av hvem [de] mener de har med å gjøre» (2006:77). I tråd med dette påpeker politibetjent Gunnar angående hundeeiere av mulige ulovlige hunder at «du har lettere for å tro på en historie fra en som ikke er registrert med et eneste straffbart forhold», og Fredrik og Pauls opplevelser kan skyldes at politiet var mindre tilbøyelige til å tro på dem enn resten av hundeeierne da de sa hundene var lovlige.

Politiet kan altså ha kontrollert Paul og Fredrik grundigere enn de andre hundeeierne fordi de antakelig er kjenninger av politiet, og det gjør dem mer mistenkelige. Og mistanken forsterkes trolig av at kjenning-statusen kobles med en hund som ser ulovlig ut, ettersom det ofte er *kombinasjonen* av trekk som fører til kontroll (Sollund 2007). Samtidig gir hunden også politiet et utmerket påskudd til å kontrollere dem (se kap.3.4). Fredrik har imidlertid ikke blitt stoppet oftere enn de andre informantene, men kontrollert grundigere. Selv om han kan være en kjenning, later ikke det til å ha økt hans risiko for kontroll, slik Sollund og Finstad fant at det gjør i sine studier (ibid.; 2003), men det kan virke som om det økte politibetjentenes skepsis til ham i kontrollsituasjonen, slik at de ikke lot ham «slippe» like lett som ukjente.

At politiets antatte kjennskap til Fredrik ikke har økt kontrollhyppigheten stemmer med at politibetjentene jeg intervjuet mente at en beslutning om hundekontroll var upåvirket av eierens karakter (se kap.3.4). Men samtidig bunner interessen for å kontrollere en hund i stor grad i forventninger til annen kriminalitet hos eieren (se kap.3.4). Hundeholdet kan imidlertid tenkes å gjøre eieren mistenkelig for politiet uavhengig av hvordan hun eller han fremstår. Imidlertid er det en kjensgjerning at noen «publikummere» oftere «fanges opp» av politiblikket og kontrolleres enn «publikum flest» (Finstad 2003; Sollund 2007), eller dem Holmberg kaller «hr. og fru Danmark» (1999). Paul har blitt kontrollert langt oftere enn de andre hundeeierne og er tilsynelatende mer mistenkelig.

Synlig minoritetsbakgrunn

Paul har minoritetsbakgrunn og anslår et forsiktig estimat på 50 hundekontroller. På begynnelsen av 2000-tallet mener han at han ble stoppet hver gang han var i nærheten av politiet. En dag ble han stoppet hele tre ganger på grunn av Buster, og en måned han karakteriserer som «den verste måneden jeg har vært gjennom», ble han stoppet *hver dag*. Men selv om politiet oppga Buster som grunn for kontrollene skal vi se at det kan ha vært en falsk begrunnelse for å stoppe ham. Måneden han ble stoppet hver dag var i 2004 eller 2005, da forbudet kom, og kan ha vært i en periode politiet hadde ulovlig hundehold som fokusområde. Men kontrollhyppigheten er likevel uten sammenligning i datamaterialet, og minoritetsbakgrunnen hans kan tenkes å ha bidratt til kontrollhyppigheten, slik Finstad mener mørkere hudfarge gjør en til «aktuell ... for politikontroll» (2003:92). Pauls kontrollopplevelser kan være flere enn de andre hundeeiernes fordi politiet plasserer ham i en risikokategori basert på hans fenotypiske trekk, akkurat som hundene. Ifølge Holmberg øker synlig minoritetsbakgrunn kontrollrisikoen, grunnet politiets erfarings- og statistikkbaserte «opfattelse af, at visse innvandrergupper generelt er mere kriminelle end de øvrige borgere» (1999:158). Noe som harmonerer med den nye styringslogikkens «forebyggende» risikohåndtering og kontroll på gruppenivå (se kap.1.6).

Finstad forteller at «Tegnene hudfarge og kjenning smelter i særdeleshet sammen når svarte (sic) (...) opptre på måter som passer med politiets blikk for kjenninger» (2003:93), og Sollund mener hudfarge øker kontrollrisikoen når det er kombinert med andre trekk politiet finner mistenkelige (2007). I forrige kapittel så vi at en ulovlig hundetype øker politiets mistanke, men ikke bestandig så mye at de starter en fullverdig kontroll, men kombinert med synlig minoritetsbakgrunn øker sannsynligvis risikoen for kontroll. I tråd med dette tror Paul at hans opplevelser har sammenheng med at han og Buster var «en pakke» i politiets øyne;

Jeg passer jo perfekt inn i båsen da, i hvert fall sånn som jeg var før, da jeg var skinna og så mer skummel ut, og hadde den bikkja på slep... ved første øyekast da, når du ser en skinna [asiat] med en amstaff, så er det liksom automatisk det du tenker på. [Hva da?] kamping, torpedo, gangster, et eller annet.

Siden oppsøkende politiarbeid er problemorientert og på søken etter kombinasjoner av tid, sted og tegn på at noe ikke stemmer (jf. Holmberg 1999; Finstad 2003; Sollund 2007), kan Paul ha rett, og det hjelper nok ikke at han er tidligere straffedømt. Han ble også stoppet av de samme politibetjentene i løpet av et kort tidsrom, og selv om han da nylig hadde dokumentert hundens lovlighet for dem utførte de en ny kontroll. Dette gir grunn til å tro at betjentene ikke

egentlig var interesserte i hunden hans, men ham. Denne slutningen drar han også selv, og kobler det til minoritetsbakgrunnen; «Det er provoserende, for de bruker det som en grunn da, i hvert fall når du er utlending». I forrige kapittel så vi at hundene brukes som middel for å kontrollere eierne (se kap.4), og det kan virke som om dette er tilfellet for Paul.

«Pakka» Paul og Buster utgjorde øker kanskje også sannsynligheten for publikumsmeldinger til politiet om hundeholdet. En gang de skulle møte en halvt afrikansk kompis av ham, med hans amstaff, for å spille basket og la hundene være sammen, meldte noen fra til politiet om at det skulle skje en hundekamp, og de kom med «sju politibiler, med blålys og sirener, [og] kassebil, sånn Maja-bil med hundebur». De to unge mennene med synlig minoritetsbakgrunn ble altså antatt å skulle møtes for å «kampe»¹⁸ hundene, når de egentlig skulle møtes i en park med hundene og være sammen, som andre hundeeiere, og kombinasjonen av trekk kan ha bidratt til mistanken. Politiet var visstnok skeptiske og insisterte på at Paul og vennen hans skulle hente dokumentasjonen til hundene hjemme mens de ventet, og den angivelige skepsisen og grundige kontrollen, samt det store politioppmøtet, tyder på at politiet trakk samme slutning som meldereren. Basert på Pauls opplevelser ser det altså ut til at det å gå med en ulovlig hundetype, kombinert med andre faktorer som vekker politiets – og tilsynelatende publikums – interesse, eksempelvis synlig minoritetsbakgrunn, øker risikoen for både politi- og publikumsinitiert kontroll.

«Uroende gatestraffer»?

En ransakelse ville ikke føre til mer kunnskap om Amigo, men politibetjentene avsluttet likevel kontrollen av Fredrik med å be ham gå med stamtavla neste gang. Kontrollen fant sted ved et politidistrikt ingen av de andre informantene oppholdt seg i, og kan ha forløpt slik den gjorde fordi distriktet har en annen og «strengere» kontrollkultur enn andre distrikter. Ransakelsen kan også tenkes å ha vært en symbolsk eller demonstrativ reaksjon på at han ikke hadde med seg dokumentasjonspapirene slik han skal, en slags markering av maktforskjellen mellom ham og betjentene.

Finstad forteller at ransaker og innbringelser brukes av politiet som «politipedagogiske "lærepenger"» (2006:74), Cecilie Høigård kaller det «gatestraffer» (2007:265-287). Dette er uformelle straffer og sosial kontroll, som kan være utenfor politiets myndighet og ikke

¹⁸ Uttrykk som brukes om å bruke hunder til å slåss i hundekamper.

nødvendigvis fører til anmeldelse eller sak, men som er ment disiplinerende. Ransakelsen av Fredrik kan ha vært et eksempel på dette, det samme gjelder ransakelsene og arrestasjonene Paul har opplevd. Han forteller at han flere ganger ble satt på glattcelle og Buster på kennel, og at politiet brukte det han oppfattet som «unnskyldninger for å arrestere [ham]», for så å slippe ham ut en stund senere, uten å opprette sak eller anmelde ham for noe, likt gatestraffene som ble brukt mot grafittimalere i Høigårds studie *Gategallerier* (ibid.). De hyppige og inngripende kontrollopplevelsene hans og «gatestraffene», kan tyde på at politiet «uroet» ham (jf. Finstad 2003:53). Muligens ønsket de å vise at de ikke bifaller hundeholdet. Eller de kan ha mistenkt ham for å drive med noe ulovlig, i tråd med forventningene til politibetjentene jeg intervjuet angående hundeeiere av ulovlige hundetyper. En mistanke som kan ha blitt forsterket av hans synlige minoritetsbakgrunn og eventuelle kjenning-status.

En eventuell uro-strategi overfor Paul kan sies å ha fungert, ettersom han han følte seg trakassert og «som en kriminell». Han syntes også det var flaut å bli stoppet av politiet ved hjemstedet, slik at kjente kunne se det og trekke slutninger om ham på bakgrunn av det;

Å stå så mange ganger med politiet, det gir et feil signal... det er flaut, på den måten at du blir stoppa i nabolaget ditt, naboene dine, familie, foreldra til venna dine ser deg, stå ute i gata med en sko av og hinker mens politiet driver og sjekker skoa dine og ransaker deg på åpen gate, av ingen grunn liksom...

Ubehaget ved at andre ser kontroller og frykten for at de skal dømme en uttrykte også Sollunds informanter, og ved gjentatte kontroller følte også de seg trakassert og stigmatisert (2007:213-215). Pauls situasjon kan imidlertid ha vært mer stigmatiserende enn hennes informanters, ettersom kontrollene fant sted i nærmiljøet hans, slik at personer han kjenner kan ha sett dem. De hyppige kontrollene kan ha bidratt til å bekrefte andres eventuelle inntrykk av ham som «kamphundeier» eller «kriminell», basert på hundeholdet, og dette er kanskje spesielt stigmatiserende når det er personer i nærmiljøet, som han kan møte jevnlig.

4.1.3 Opplevelser av politiets hundekompetanse

Hundeeierne er lite imponerte over hva de opplever som svært lav kunnskap om hunder i politiet, og dette er deres største ankepunkt angående håndhevelsen av raseforbudet, siden den enkelte politibetjent eller -patrolje kan inndra hunder etter eget skjønn. Oppfatningen om lav hundekunnskap baserer de på hvordan de har opptrådt og diskusjoner de har hatt med dem under hundekontroller, og historier fra media.

To mediasaker brukes gjennomgående i intervjuene for å vise at politiets kunnskap om hunder er beskjeden, dette er Fido-saken og pepperspray-saken. I den første kom brannvesenet til en bolig med røykutvikling og turte ikke å ta seg inn fordi en hund som de oppfattet som aggressiv var innenfor, politiet kom og inndro hunden på bakgrunn av raseforbudet og vedtok avlivning, ettersom eieren ikke hadde dokumentasjon (Treborg 2014). Hunden ligner en bulldogg og i ettertid er den også blitt bekreftet å være det (Avisa Nordland 2014)¹⁹. Denne saken er for hundeeierne et eksempel på hvordan raseforbudet kan ramme helt feil, siden det gir hver enkelt politibetjent mulighet til å inndra hunder uten dokumentasjon, om de, uavhengig av forutsetninger, vurderer dem som mulig ulovlige.

I den andre saken hundeeierne trekker fram angående politiets hundekunnskap skulle politiet ransake en bil med to amstaff i, i forbindelse med en narkotikasak, eieren satt varetektsfengslet (Hadland 2006; Mæland 2005). Hundene hadde sittet i bilen siden eieren ble pågrepet dagen før, siden de virket aggressive og politiet ikke fikk dem ut av bilen (Laran og Thoresen 2005). De peppersprayet dem, men da de ikke roet seg av dette²⁰ ble de skutt i bilen, to timer før eieren ble sluppet ut av varetekt (ibid.). For hundeeierne er denne saken også et klart eksempel på politiets manglende kompetanse og tvilsomme rutiner vedrørende hunder, de stiller seg kritiske til bruken av pepperspray mot hundene og mener det er naturlig at de ikke roet seg av dette. Hundeeieren og dyrevernorganisasjonen NOAH anmeldte betjentene til Spesialenheten for politisaker (SEFO), som mente fremgangsmåten deres «representerer eit sterkt brot med det som burde vere normen for profesjonelle tenestemen (sic)» og bøtela dem for «grov uforstand i tjenesten» (Voldsun 2005)²¹, og slik til en viss grad støtter hundeeiernes oppfatning.

Peder sier om politimennene som inndro hunden hans, King, at «de politifolka, de hadde ikke sett forskjell på en, ja, utseendet hadde ikke så veldig mye å si da, de hadde vel tatt ham med uansett åssen rase han var. Eller altså, de hadde så null peil på bikkjer at det ... jeg merka jo på dem at de var ikke hundemennesker, det var de ikke». Selv om de bestemte seg for å inndra

¹⁹ Hunden tilhørte en tidligere rusmisbruker som hadde fått støtte til hundehold av NAV og kommunen som hjelp til å bli rusfri (Røise 2014). Anmeldelsen ble etterhvert omgjort fra «farlig rase» til «farlig hund», som følge av angivelig aggressiv atferd (politiet.no 2014), og saken endte med at Fido ble omplassert (Barth-Heyerdahl 2014). Saken ble kritisert av dyrevernorganisasjonen NOAH, skapte reaksjoner i sosiale medier, og det ble arrangert demonstrasjonstog for å støtte hunden og eieren (Røise og Eriksen 2004).

²⁰ Det er uklart om dette er journalistens eller politiets formulering, men en tanke om at pepperspray «roer» hunder er ulogisk, motivet kan heller ha vært å inkapasitere dem. Videre ser dette ut til å være en vanlig, og etter min mening tvilsom, praksis overfor hunder som er vanskelige å håndtere (se Medby 2013; Hagen 2012; Budstikka 2004), noe som synliggjør viktigheten av å få kunnskap om politiets arbeid med, kunnskap om og holdninger til dyr, et mulig tema for videre forskning.

²¹ Saken gikk videre til Tingretten (Hadland 2006), avgjørelsen der fremkommer ikke.

King og ifølge Peder ikke var hundevante, tror han ikke de forsøkte å tilkalle noen med mer hundekunnskap, som for eksempel hundepatruljen.

I forrige kapittel så vi at politibetjentene mente hundepatruljen ville bli tilkalt og komme til en hundekontroll, dersom de hadde mulighet, og at stasjon én hadde en hundekontakt som kunne bistå i slike saker. Hundeeierne har imidlertid sjelden opplevd at hundepatruljen har kommet, de forteller om hundekontroller utført av regulære ordensbetjenter med tilsynelatende lite erfaring med og kunnskap om hunder. Fredrik og Paul forteller at de har diskutert raseforbudet med slike betjenter under kontroller, som har trodd på myter om pitbuller som at de ikke føler smerte og låser kjeven hvis de biter, Paul har til og med snakket med en hundekontakt som forfektet dem. Dette er feilaktige rykter om hundene, som bidrar til å legitimere stemplet som «farlige» (jf. American Veterinary Society of Animal Behavior 2014:1; Delise 2007:107-129), og det er kritikkverdig dersom en hundekontakt, som skal ha kunnskap om raseforbudet og hundetyperne, og være kontaktperson i slike saker, tror på slike myter.

4.1.4 Oppfatninger av politiets holdninger til hundene

Anders beskriver en episode hvor han og hans tolv år gamle amstaff Amigo tilfeldigvis gikk forbi noen politibetjenter som ikke umiddelbart gjenkjente Amigos rase. Han prøvde vanligvis å holde ham unna politiet, en vanlig forholdsregel for hundeeierne, men denne gangen insisterte Amigo på å gå forbi dem, fordi, som Anders sa, «han skjønner jo ikke det han, han er jo glad i alle ikke sant».

... de politifolka, de bare var så glade og hilste på og sånt, så så de at han var en amstaff, da så jeg at blikket gikk fra den der «åå, kose med babyen», også bare «ja, han har streptokokker!» (...) da de så ansiktet hans, så var det bare sånn «ebola! Aids!», da var det plutselig ikke noe hyggelig å kose med ham lenger (...) for meg så var det en påminner om at det er en amstaff jeg har da.

At politibetjentene ikke la merke til at Amigo var amstaff med en gang viser at de var lite opptatt av å se etter ulovlige hunder, i tråd med politiets prioritering av ulovlig hundehold (se kap.3.3.2). Det er også illustrerende for prioriteringen av hundekontroller at de ikke kontrollerte ham, men lite kunnskap om forskriften, dokumentasjonskravet og hvordan man utfører en kontroll, kan også ha medvirket til dette. I tillegg kan det hende betjentene unnlot å kontrollere Amigo fordi de så at han var gammel og regnet med at han var født før forbudet. Anders kan også ha misforstått, kanskje ikke betjentene kjente igjen rasen men trakk seg unna

av en annen grunn. Hundeeierne føler seg utsatt og er i en forsvarsposisjon angående hundene, og kan derfor være veldig følsomme på andres reaksjoner på hundene og tolke dem negativt selv om de ikke er det. Men dersom reaksjonen til politibetjentene kom av at de oppdaget at Amigo var amstaff er den et tegn på negative holdninger til hunder av ulovlig rase, noe vi skal se at flere av hundeeierne har opplevd hos politiet.

I forrige kapittel så vi at noen av intervjupersonene i politiet kalte hundetyperne som rammes av raseforbudet «farlige» og «kamphunder». Hundeeierinformantene har også opplevd politibetjenter som har kalt hundene kamphunder og kommet med ubehagelige kommentarer om hundene direkte til dem. Det kan være politibetjentene oppfatter kamphundbegrepet som akseptabelt, siden hundene faktisk er forbudt og definert som farlige i lovverket, og det brukes i media og har blitt en del av språket. Imidlertid synes hundeeierne det er sårende, urettferdig og feil, siden hundene er familiehunder, ifølge Camilla er det et «skjellsord» i amstaffmiljøet.

Av historiene til hundeeierne synes det som om noen i politiet har en negativ talemåte om hundene for å uttrykke negative holdninger til dem eller eierne. Isak forteller om en politikvinne som i utgangspunktet komplementerte amstaff-pitbullen hans Kompis, men som samtidig avslørte sine holdninger til hundetypen da hun sa «veit du hva, jeg liker egentlig ikke den rasen der, men han der var faktisk ganske pen». Selv om kommentaren også var hyggelig, ble Isak irritert og såret fordi hun «stigmatiserte hele rasen».

Camilla møtte en politimann som ga uttrykk for at han ikke likte amstaffene hennes, Alfred og Astrid, da hun ble stoppet i en trafikkontroll. Politimannen endret visstnok tone da han så dem og spurte, på hva hun oppfattet som en spydig måte, «har du noen papirer på de pitbulla baki der eller? Hva er det du skal med sånne bikkjer?». Dette var lenge etter kamphundloven ble innført og gjenlevende lovlige pitbuller var usannsynlig, spørsmålet insinuerte dermed at Camilla hadde ulovlige hunder. Men på bakgrunn av at hun oppfattet tonen hans som spydig tror jeg politimannen kalte Alfred og Astrid pitbuller fordi det assosieres med noe negativt, for å markere at han var negativ til dem. Han viste også at han var kritisk innstilt til både hundene og eierne deres, når han spurte Camilla hvorfor hun vil ha «sånne» hunder. Hundene påvirket altså hans oppfatning av henne, slik vi så over at visse «trekk» kan påvirke politiets forventninger til en person og gjøre dem mistenkelige i deres øyne, og at en ulovlig hundetype kan være et slikt «trekk».

Ved en annen anledning opplevde Camilla at politiet ikke ville hjelpe henne da Alfred hadde blitt angrepet og skambitt av en rottweiler, og eieren dens senere truet med å skyte ham og

Astrid²². Hun ble redd, ringte politiet og fortalte dem hva som hadde skjedd. Politimannen spurte henne hva slags hund hun hadde, og da hun svarte «amstaff» fikk hun høre at «ja, men da må du kanskje regne med det da vet du, at det skjer litt sånn», og han ville ikke hjelpe henne. For politiet kan dette selvfølgelig ha fremstått som «enda en nabokrangel», og de kan ha vurdert det som noe de ikke skulle gripe inn i uavhengig av hundens rase. Men ifølge Camilla endret politimannens tone og imøtekommenhet seg da hun sa hva slags hund hun hadde, og han mente hun måtte regne med å havne i slike situasjoner med nabokrangler og hundeslagsmål siden hun hadde amstaff.

Isak og Camillas historier illustrerer negative holdninger og forventninger til hundetypen deres hos politiet. Og i slike tilfeller, der politiet tilsynelatende bevisst formidler negative holdninger til hundene med talemåten, kan det tenkes at de forventer at hundeeierne vil oppleve det ubehagelig, noe hundeeierne gjør. I så fall kan det, og bruken av kamphundbegrepet, da sees som et brudd med politiinstruksen, som sier at politibetjenter skal «skal opptre høflig mot enhver», og forbyr «sårende eller andre upassende uttrykk» og «alle slags skjellsord» (§ 5-2).

Anders forteller at kompisen hans en gang overhørte to politimenn si om Amigo at de skulle «skyte i hjæl bikkja» hvis de fikk muligheten. Ingen andre hundeeiere har lignende opplevelser, og historien skiller seg klart fra beretningene til intervjupersonene i politiet. Imidlertid er dette antakelig et eksempel på usensurert, «intern politiprat» om hundene som vanligvis holdes skjult for hundeeiere, og meg (jf. f. eks. Finstad 2003:86 om intern og ekstern talemåte i politiet), og kan kanskje være mer «ekte» informasjon om politiets holdninger til de ulovlige hundetypene, med tanke på utfordringene og feilkildene ved politiintervjuer (se kap.2.1.3; Sollund 2005). Men selv om det kan virke som om det generelt er negative holdninger i politiet til hundetypene som rammes av hundeforskriften, kan denne ytringen ha kommet av spesielt negative holdninger hos de aktuelle politimennene (jf. Finstad 2003:214-234). Når politiet ofte har latt og lar hunder og eiere gå videre uten å be om dokumentasjon under en hundekontroll, viser det at de ikke er spesielt interesserte i å avlive hundene. Politibetjentene jeg intervjuet hadde også en forståelse for at det er snakk om enkeltindivider og at den enkelte hund kan være fredelig i rette hender. Selv om de generelt

²² Den andre hundens eier var en nyinnflyttet nabo som var rusmisbruker. Hunden hans gikk løs da den angrep Alfred, som var i bånd. Alfred fikk revet av kjevemuskulaturen, rottweileren ble ikke skadet. Først snakket Camilla med naboen og løste saken ved at han skulle betale veterinærregningen hennes og holde hunden i bånd, men senere på kvelden ringte han og sendte meldinger og truet med å skyte hundene hennes.

var skeptiske til hundetypen og mente at de lettere kan bli aggressive enn andre hunder, var de ikke så negative til dem at de ga uttrykk for et ønske om å avlive harmoniske enkeltindivider.

4.2 Holdninger og forventninger til politiet

Ifølge Larsson har nordmenn generelt stor tillit til politiet, men den er større hos dem med liten eller ingen erfaring med dem (Larsson 2010:8,15). Jon Strype skriver at det er «all grunn til å tro at politiets omdømme farges av «grad og type av kontakt med politiet og hvordan den faktiske kontakten oppleves» (2010:39). Erfaring med politiet kan altså påvirke holdninger og forventninger til dem, noe mitt datamateriale antyder. Min forståelse av tillit er basert på Harald Grimens relasjonelle definisjon av det som noe som synliggjøres ved å handle med få eller uten forholdsregler (2009). Dette innebærer at man stoler på og er komfortabel med å overlate noe til noen og ikke mistror deres motiver, men tror de vil ivareta ens interesser med gode hensikter.

Politibetjent Karl tror mange av hundeeierne som uttaler seg negativt om raseforbudet og politiets håndhevelse av det, for eksempel i sosiale medier, er personer som har «et horn i sida til politiet» og mener politiet «jakter» på hundene deres. Hundeeierne jeg intervjuet var negative til politiet, men oppgir det som en *følge* av raseforbudet. Få av dem hadde erfaring med politiet fra før, og har fått det gjennom hundeholdet. De forteller at de følte seg mistenkeliggjort og kriminalisert i perioden da det var mye kontroll. Som følge av hundeholdet har Camilla erfart hvordan det er å bli plassert i en «mistenkelig» kategori av politiet, og synes det er ubehagelig;

Camilla: Jeg har aldri vært i noe som helst, jeg er liksom sånn standard på en kjedelig borger. Så jeg hadde ikke noen dårlige opplevelser med politiet jeg, og hadde ikke noen egentlig formening i det hele tatt. Så første gangen det skjedde at jeg fikk en sånn i trynet så, så ble jeg bare helt sjokkert!

Når vi snakker om politiet og kontrollopplevelser er hundeeierne følsomme og ampre, fem sier eksplisitt at de har mistet tillit til politiet som følge av raseforbudet. Opplevelser av politiets kunnskap om og holdninger til ulovlige hundetyper, og historier fra andre hundeeiere og media om deres håndtering av hundesaker, har tilsynelatende ført til at de ikke stoler på dem og har negative forventninger til dem.

Som nevnt i forrige kapittel er ikke politiets legitimitet i moderne vestlige samfunn like automatisk gitt som tidligere, og befolkningen har store forventninger til dem (Larsson 2010).

Et eksempel er hundeeiernes krav om at politiet skal ha kunnskap om hunder og hunderaser. I tillegg vil politiet «alltid måtte velge side i samfunnsmessige konflikter» (ibid:16). Når man da utsettes for kontroll og får førstehåndserfaring med dem kan deres opptreden oppleves som mangelfull og urettferdig, som følge av de store forventningene til organisasjonen og at enkeltmenneskene som skal svare til dem ikke har mulighet til å oppfylle alle disse (ibid.). Kontakt med politiet kan slik på et vis slå sprekker i «glansbildet» man har av dem.

4.2.1 Forholdsregler og frykt

En del av hundeeierne har vært redde for politiet og føler fortsatt ubehag i nærheten av dem, selv om kontrollhyppigheten har avtatt. De har en forestilling om at politiet ønsker å ta livet av hundene deres og at det er målet med kontrollene, og følgelig stoler de ikke på dem. Som følge av dette tar de forholdsregler for å unngå dem eller lette en eventuell hundekontroll.

Flere av hundeeierne forteller at de unngår steder der de tror det er sannsynlig å møte politiet når de er ute og går tur med hunden, blant annet Oslo sentrum. Anders forteller for eksempel at han forsøker å holde seg til «skogsveier, stier, [og] å være litt forsiktig med hvor [han] går, bare sånn for å unngå kjipe situasjoner». I perioden da politiet var ekstra opptatt av å håndheve raseforbudet pleide Peder likedan å skynde seg over veien og inn i skogen, for å unngå politiet, skvatt hvis de kom, og følte seg som en «kriminell» som var «på flukt fra politiet», selv om hunden hans er lovlig. Han bor i Oslo øst og forteller videre om perioden at «folk turte så vidt å gå tur med bikkjene rundt her, [noen] gikk med *stamtavla laminert* på innerlomma. Du hadde de tilfellene altså, det var helt vilt». Camilla tok lignende forholdsregler angående dokumentasjonspapirene;

Det var veldig mange år hvor jeg ikke turte å gå ut med bikkjene uten å ha med papirer. Helt manisk på det. Hvis mora mi skulle passe bikkja en dag fordi jeg jobba skift, så hadde jeg kopier ikke sant, som hun hadde og, altså, hele tiden sånn. For det var jo sånn at hvis de hadde truffet på henne på tur og hun ikke hadde dokumentasjon så, hvis du var uheldig så hadde de bare tatt med bikkja. De hadde ikke gjort ham noe, men de hadde satt ham på kennel til du hadde kunnet fremlagt dokumentasjon da. Men det er belastende for bikkja og det er belastende for meg som eier. Det har vært mye sånn, blir nesten angst.

Som følge av at forbudet har gjort dem til potensielle mål for politikontroll, har flere av hundeeierne følt seg utsatte og redde. Paul og Fredrik, som hadde erfaring med politiet fra tidligere var ikke like redde for det som resten, de visste at «det går bra», siden de hadde dokumentasjon på hunden, men syntes det var irriterende å være i deres søkelys og bli kontrollert. Derfor tok også de forholdsregler og unngikk steder der de kunne møte politiet og

bli stoppet, siden «det er en time av livet ditt kasta bort med å stå og diskutere», som Paul sa. Når tillit forstås som fravær av forholdsregler, tyder datamaterialet altså på at hundeeierne har lav tillit til politiet, ifølge dem som en følge av raseforbudet.

Morten gir uttrykk for en sterkere og annerledes frykt for politiet, preget av erfaringer fra da de vedtok å avlive hundene hans, Tapper og Trofast, og han gikk til rettssak for å redde dem (se vedlegg 1). Han føler at han er i en utsatt posisjon og at politiet og myndighetspersoner «følger med» på ham, siden han «har stukket seg fram». Han og barna var forsiktige med hva de snakket om hjemme og i telefonen, ettersom han fryktet at de ble avlyttet og overvåket. Nå i ettertid frykter han at politiet følger med på uttalelsene hans angående raseforbudet i sosiale medier og lignende, og er redd for at noe skal skje med ham siden han uttaler seg kritisk om dem. Uavhengig av om de virkelig følger med på ham eller ikke er det tydelig at han føler seg utrygg og utsatt, og har svært liten tillit til politiet etter erfaringene fra saken.

4.2.2 Sinne og lite samarbeids- og kampvilje

Den lave tilliten til politiet blant hundeeierne har ikke bare ført til at de føler seg utsatt og er redd for dem, den har også påvirket væremåten og samarbeidsviljen deres i møte med dem, i tråd med at «Tillit har (...) betydning for om, og på hvilken måte, folk samhandler med en gitt institusjon» (Strype 2010:23). Morten bekrefter dette når han forteller at barna hans ikke vil anmelde et eventuelt innbrudd i for eksempel en butikk, eller bidra til oppklaring, så lenge det ikke «rammer enkeltpersoner», fordi de har mistet tilliten til politiet som følge av saken om Tapper og Trofast. Morten selv er natteravn og forteller at han har fått så dårlige følelser angående politiet at når han er ute og patruljerer kontakter han dem ikke med mindre det er helt nødvendig. Historien til Morten og barna er spesiell, siden de kjempet for hundene i to år og dermed hadde langvarig kontakt med politiet, men også de andre hundeeierne oppgir å ha blitt negativt innstilt til dem som følge av forbudet, noen har også blitt tøffere overfor dem.

Jeg merker et sinne mot politiet blant hundeeierne, en av dem sier for eksempel at hun «har lyst til å ta å grisebanke de der politifolka!», som følge av avlivningen av familiehunder i perioden med mye fokus. Det er rimelig å anta at sinnet og urettferdighetsfølelsen de har fører til at de inntar en forsvarsposisjon hvis de blir stoppet og kontrollert. Dette er tilfellet for Camilla, som forteller at hun har blitt tøffere «som person» av forbudet;

... hvis en politimann hadde kommet bort til meg nå og spurt om dokumentasjon, eller sagt at «hvis ikke du har papirer så må jeg ta med hunden din», så hadde jeg bare nektet. (...) Så jeg har blitt mer der, at jeg hadde bare latt være, da hadde de fysisk måttet tatt fra meg bikkja rett og slett.

De andre uttrykker ikke en slik «tøff forsvarsposisjon» overfor politiet like eksplisitt, men som vi så over har både Paul og Fredrik stilt spørsmål vedrørende politiets arbeid under hundekontroller. Alle hundeeierne oppgir også at de ville ha kjempet mot et eventuelt avlivningsvedtak, Axel sier «vi hadde gått til rettssak, garantert ... det hadde ikke vært noen kjære mor at "ja, ta bikkja!" ... nei vet du hva, da hadde jeg gått for fulle mugger», dersom politiet hadde inndratt hunden Frøya, som er registrert på en annen eier og dermed ulovlig. Peder og Morten viste en slik «kampvilje» da hundene deres ble inndratt og de kjempet for dem. I motsetning til Morten fikk Peder imidlertid King tilbake raskt, ettersom han skaffet dokumentasjon på at han var lovlig. Morten bruker «David og Goliat» som metafor på den lange prosessen og forteller; «jeg så for meg at jeg ble slått ned, og at jeg bare ristet av meg og reiste meg og prøvde på nytt igjen, så ... jeg gir meg ikke!».

Sollund viser hvordan politiets og den kontrollertes gjensidige forventninger til, og væremåte overfor, hverandre kan påvirke kontrollsituasjoner og føre til ytterligere negative erfaringer og forventninger (2007:217). Dersom hundeeierne er villige til å yte motstand mot politiet har vi sett at det kan føre til at en kontroll eskalerer, og slik er det fare for at det utvikles en *negativ bekreftelsesspiral* mellom politiet og hundeeierne. Ved å stille spørsmålstegn ved politiets arbeid og kverulere vil hundeeierne skape og bekrefte negative oppfatninger av dem hos politiet, noe som kan påvirke politiets være- og fremgangsmåte i kontroller, som igjen kan forsterke hundeeierens sinne og negative holdninger til dem. Mulige grunner til hundeeierens negative forventninger og holdninger til politiet diskuteres under.

4.3 Hvorfor motstridende beskrivelser?

Mens hundeeierne fortalte at de syntes det var ubehagelig å bli stoppet av politiet, mente politibetjentene ved stasjon én at det var harmløst å bli stoppet for en politikontroll, eller «hundepat», at «det må folk tåle, det er vel ikke noe farlig?». Dette synspunktet møtte Morten da han ringte politistasjonen etter at politiet hadde vært hjemme hos ham for å kontrollere Tapper og Trofast. Han sa «det er et stort sjokk for en barnefamilie å få besøk av politiet sånn», og politibetjenten stilte seg visstnok uforstående til dette og svarte «Det er bare sånn du må regne med det, å få besøk av politiet». Det er forståelig at politifolk tenker slik,

for dem utgjør jo kontakt med publikum og ulike kontroller en stor del av arbeidsdagen, men «Samtidig vil det som av politiet oppfattes som en rutinesituasjon, av dem som kontrolleres kunne oppfattes som et utilbørlig inngrep i deres personlige integritet» (Sollund 2007:229).

Som nevnt i starten av kapitlet oppfatter politiet og hundeeierne hundekontrollpraksisen ulikt, og den typiske kontrollhistorien til hundeeierne fremstår som lite inngripende og innenfor rammene for lovverket. Historien under er illustrerende;

Camilla: ... [Astrid] har sånn hvitt bles, så selv om hun er gammel og sikkert har fått noen grå hår så synes ikke det, hun ser ut som om hun like så godt kunne vært fire år. Og da var det politimenn som hadde sperra en branntomt, og jeg gikk tur forbi der, han ene vinka meg bort da, og så tenkte jeg, «hva er det her for noe?», (...) det er en rett strekke, så de så meg jo i god tid, og da så jeg det at de liksom fulgte med på at jeg kom, og tilfeldigvis åpna døra akkurat da jeg kom og spurte «kan du komme bort litt, vi skal prate med deg?». Og han var veldig hyggelig, og satte seg ned på huk og klappa hunden og sånn. Og så kom det; «ja, har du hatt henne lenge eller?» (tilgjort søt stemme), «Ja», sa jeg, «ja, hvor gammel er hun da?» (tilgjort stemme igjen), og da tenkte jeg sånn, «altså, ikke lat som om du er høflig, hvis det eneste du er ute etter er å finne ut om bikkja mi er gammel nok til at du kan taue'n inn og avlive'n» (...) Og det kan godt hende han bare mente å være høflig, men da tok ikke jeg det sånn, så da svarte jeg vel litt ufint, og så bare tok jeg hunden og gikk.

Som Camilla selv er inne på er hun negativt innstilt til politiet, og dermed forutinntatt i møte med dem. Dette kan forklare hvorfor hun tolker møtet med politiet negativt, selv om hun selv sier politimannen var hyggelig og han bare snakket med henne om Astrid, en slags «hundeprat», og lot henne gå videre uten å be om dokumentasjon. Likevel ville nok ikke politimennene ropt henne bort dersom hun hadde en annen type hund, og det er forståelig at hun opplever det som ubehagelig å bli mistenkeliggjort når hun går tur med hunden sin.

Anette Vestby påpeker at politiets handlinger ikke behøver «å være rettsstridige for [å] gi publikum et dårlig inntrykk og en negativ erfaring med [dem]» (2012:55). Det kan virke skremmende på personer som aldri har vært i kontakt med politiet før å bli stoppet av en politibetjent i full uniform som stiller spørsmål, samtidig som det oppleves urettferdig og kan virke diskriminerende om man utsettes for det gjentatte ganger. En politikontroll kan derfor av den som kontrolleres føles som et stort inngrep, selv om den er udramatisk og «etter boka» angående politiets opptreden og fremgangsmåte (jf. *ibid.*; Sollund 2007:229). I tillegg er det nok ekstra ubehagelig når betjenten stiller spørsmål om en hund, som eieren er glad i og har et beskyttelsesbehov overfor, og trolig gjør det omvendte beviskravet og risikoen for inndragelse og avlivning av hunden kontrollopplevelsen ekstra dramatisk. Hundeeiernes kjærlighet til hundene diskuteres videre i neste kapittel.

Et interessant funn i forlengelsen av kontrasten mellom politiets oppfatninger og beskrivelser av kontrollpraksisen og hundeeiernes opplevelser av den er at hundeeiernes forventninger til politiet ikke gjenspeiles i politibetjentenes beskrivelser, og til en viss grad heller ikke i deres egne beskrivelser av kontrollopplevelser. Jeg finner ikke belegg for at politiet er særlig negativt innstilt til hundene eller at de vil «ha dem i hjæl», hverken i politi- eller hundeeiermaterialet, selv om politibetjentene var noe kritiske til hundene.

Hundeeierne mener også at politiet har vært svært «streng» med dokumentasjonskravet, men dette stemmer lite med hva de forteller om egne opplevelser av kontroll, bortsett fra Paul, som *flere ganger* har måttet dra hjem og hente dokumentasjonen og eventuelt «løse ut» Buster hos Viking. Politiutvalget er derimot varierende opptatt av å kontrollere dokumentasjonen. Ved stasjon én er de lite opptatt av å kontrollere mulige ulovlige hunder generelt, og ved en eventuell kontroll ber de ikke om dokumentasjon dersom hundeholdet fremstår som godt. Ved stasjon to ville betjentene derimot ha igangsatt en fullstendig kontroll dersom de så en slik hund, og kunne da ha blitt oppfattet som «streng» angående dokumentasjonskravet. Men siden de uttaler seg på bakgrunn av tenkte situasjoner, ville de kanskje ha vært mer tilbøyelige til å la tvilen komme hundeeieren og hunden til gode i praksis, når de måtte ha forholdt seg til tidspresset i politihverdagen (se kap.3.3.2).

Videre gir hundeeierne uttrykk for at politiet har kontrollert hunder hyppig (særlig i perioden 2000-2005), men likevel har de fleste av dem «kun» blitt kontrollert én til tre ganger. Datamaterialet fra politiintervjuene samsvarer heller ikke med deres forestilling av politiinnsatsen, politibetjentene mente alle at det har vært svært lite fokus på forbudte hunder i politiet de siste ti årene, og ved stasjon to hadde det aldri vært et tema. Hundeeiernes påstand om politiets kontrollhyppighet, strenghet angående dokumentasjonskravet og fiendtlighet mot hundene kan være preget av at de føler seg utsatt og er kritiske til politiet angående raseforbudet i utgangspunktet, og da merker seg negative opplevelser.

Oppfatninger og forventninger preges av andres formidlede erfaringer, både personlig og i media eller lignende (jf. Strype 2010:22). En forklaring på hundeeiernes negative oppfatning av politiet og tendens til å overdrive deres kontrollhyppighet og – iherdighet kan være at de trekker på og tolker sine opplevelser inn i et allerede eksisterende narrativ om at politiet er negativt til ulovlige hundetyper og har et ønske om å avlive så mange som mulig av dem (jf. Sollund 2007:220-221). Som forklart over er dette en forventning flere av dem deler. Anders historie over om politibetjentene som ville skyte Amigo er den eneste historien i

datamaterialet som viser en så uttalt negativ holdning til hundene hos politiet og bekrefter forventningene til at de er «hundemordere». Men ifølge Larsson har slike ekstraordinært negative opplevelser med politiet stor påvirkning på en gruppes eller befolkningens forventninger og holdninger til dem, ettersom «Politiets rykte er sårbart for enkelthendelser – den enkelte betjent blir representant for organisasjonen» (2010:14). Selv om slike erfaringer er sjeldne, kan de forme hundeeiernes inntrykk av politiet om de deles, og bli «vandrehistorier» som bidrar til å bekrefte deres forventninger til politiet.

Ifølge Sollund vurderer ikke en som blir kontrollert av politiet situasjonen «som en enestående opplevelse», men ser den «i lys av tilsvarende erfaringer blant venner og familie», og slik kan en følelse av å bli diskriminert forsterkes (2007:216-217). Kanskje akkumuleres historier om negative opplevelser med politiet blant hundeeierne og blir til en slags «sannhet» eller felles oppfatning som informantene så videreformidlet til meg, selv om de fleste ikke har opplevd så hyppige og inngripende kontroller selv. Det følgende sitatet er illustrerende ved at det viser en oppfatning av politiet som bygger på historier hundeeieren har fått høre fra andre i hundemiljøet; «på det verste så var det jo sånn at politiet bare dro hjem til folk når de ikke var hjemme, tok bikkjer fra hagen, bare hanka dem inn. [Hvor har du hørt det?] Neimen det er bare sånn de gjør!». Uavhengig av om politiet faktisk hentet hunder på denne måten later det til å være en «sannhet» for informanten, når hun blir spurt om å begrunne påstanden og svarer at det bare er «sånn de gjør», som om det er allment kjent og noe som har skjedd ofte.

Forventninger som den hundeeieren formulerer over kan være formet av noen få virkningsfulle erfaringer, selv om erfaringene kan ha skjedd under «skjerpene omstendigheter». For eksempel kan Pauls og Fredriks kontrollhistorier ha bidratt til en slik «sannhet», selv om egenskaper ved dem eller deres samhandling med politiet antakelig preget kontrollene, som diskutert over. De andre hundeeierne kan derfor ha trukket på forventninger og en «sannhet» som ikke gjelder dem under intervjuene, og dette kan forklare hvorfor oppfatningene og forventningene deres, og tolkningene av kontrollene, virker overdrevet negative sammenlignet med forløpet i kontrollene de beskriver.

Det virket likevel som om hundeeierne virkelig oppfattet kontrollene de var blitt utsatt for som inngripende og ubehagelige, selv om mange av dem ikke synes slik fra mitt ståsted. Dette tror jeg kommer av at de fleste av dem hadde lite erfaring med politiet fra tidligere og ikke visste hva de kunne forvente av dem, kanskje hadde de også autoritetsfrykt og anså

politikontroll som noe «kriminelle» utsettes for. Da er det skremmende om politiet stopper dem med hunden, uansett hvordan kontrollen forløper og hva utfallet blir.

Paul og Fredrik var ikke så rystet over selve kontrollpraksisen til politiet som resten av hundeeierne, så lenge kontrollene ikke eskalerte. Dette tyder på at politiet antakelig ikke er spesielt «strengt» eller pågående ved hundekontroller, sammenlignet med andre typer politikontroll, men at en politikontroll kan oppleves slik dersom man ikke er blitt utsatt for det før, slik Larsson sier at kulturer (og personer) som ikke er vant til å bli utsatt for politiets oppmerksomhet «kan reagere sterkt på politimetoder som "gamle kjenninger" knapt ville brydd seg om» (2010:17). Dette viser at tidligere erfaringer med politiet kan avgjøre hvordan man opplever en kontroll, og forklarer hvordan lignende kontrollsituasjoner kan oppleves svært forskjellig for ulike parter. Det belyser også kontrasten mellom politiets og hundeeiernes oppfatninger.

4.4 Oppsummering

Hundekontrollene hundeeierne beskriver er innenfor hundeforskriftens rammer, og politiet har ofte unnlatt å følge opp dokumentasjonskravet. To hundeeiere har imidlertid opplevd kontroller som har eskalert til ransakelse, og for den ene også arrestasjoner – muligens såkalte «politipedagogiske lærepenge» eller «gatestraffer». Historiene deres viser at risikoen for grundig hundekontroll øker hvis hundeeieren har egenskaper politiet oppfatter som mistenkelige, eller uttrykker misnøye under kontrollen. Angående intervjupersonen som har blitt arrestert kan politiet ha brukt hunden som middel til å «uroe» ham, og hans hyppige og grundige kontrollopplevelser kan skyldes hans synlige minoritetsbakgrunn.

Hundeeierne mener de har mistet tillit til politiet som følge av kontrollopplevelsene, og har en negativ oppfatning av politiets hundekunnskap og holdninger til de ulovlige hundetyperne. De tror også politiet er mer opptatt av å håndheve raseforbudet enn både politimaterialet og deres egne kontrollopplevelser gir inntrykk av. Dette kan komme av at de trekker på et felles «narrativ» om politiet, og tolker sine opplevelser inn i dette, samtidig som raseforbudet har ført til at de er blitt mistenkelige for politiet, og har fått erfaringer som har brutt med store forventninger til og et «glansbilde» uerfarne publikummere kan ha av dem.

5 Stigmatisering og påkjenninger

Temaet for dette kapitlet er hvordan raseforbudet har påvirket hundeeierne utover politiets håndhevelse av det. Først vil jeg kort beskrive hundeholdet deres, bakgrunnen for at de fikk seg amstaff eller amstaffblandinger, og diskutere hvordan deres relasjoner til hundene og hundetyperen har blitt påvirket av forbudet. Deretter skal vi se at forbudet har fått følger for andre menneskers oppfatning om, og behandling av, dem. Til sist beskrives virkningene hundeeierne gir uttrykk for at raseforbudet og følger av det har fått for deres følelsesliv.

5.1 Om hundeholdet

Ifølge Harding blir det stadig mer populært å holde status- eller våpenhunder i Storbritannia, og slikt hundehold, der hunder brukes som «bevæpning», statussymbol og beskyttelse, er også utbredt i andre vestlige land (2010, 2014). Han fremstiller det som om alle hunder som rammes av det britiske raseforbudet er status- eller våpenhunder, og at svært mange av dem er tilknyttet kriminelle gjenger og hundekampmiljøer (ibid.). I kapittel tre så vi at politibetjentene i utvalget også knyttet de ulovlige hundetyperne til slike hundehold og miljøer. Hundene i mitt utvalg holdes imidlertid som familiemedlemmer, og hundeeierne fremstår som ansvarlige og glade i hundene sine. Mange var også erfarne hundeeiere og hadde hatt flere hunder. I de tilfellene jeg fikk møte dem med hundene var inntrykket at de hadde en genuin hundeinteresse, og hundene lot til å være avbalanserte og ha det godt.

Harding mener det er de ulovlige hundetyperne og andre muskelhunders «pariah status, together with the aggressive nature and fierce loyalty (...) that makes them desirable to their owners» (2010:30). Egenskapene han viser til er overdrevne og feilaktige (jf. Ott m.fl. 2008; Schjalke m.fl. 2008; Collier 2006; Kaspersson 2008), og forståelsen av enkelte hundetyper som iboende mer aggressive enn andre motstrider det konstruktivistiske perspektivet på «farlige hunder» som er utgangspunktet for dette prosjektet (se kap.1.5). Ved å kalle dem aggressive og status- og våpenhunder viderefører Harding også hundenes «pariah status», istedenfor å nyansere og stille spørsmålstegn ved den, og dermed søke å begrense redselen for dem. I tillegg overser han at det kan være andre grunner til at noen har eller vil ha en hund som rammes av raseforbudet. De egenskapene ved hundene som tiltrakk hundeeierne i mitt utvalg vitner ikke om et ønske om en hund som skremmer andre, og strider også mot forventninger til at hundetyperen er aggressiv og farlig.

5.1.1 Bakgrunnen for valg av hund

For fire av informantene var det tilfeldig at de fikk seg amstaff eller blandinger som ligner eller er av denne typen, ettersom de tok til seg omplasseringshunder. Men etter å ha vendt seg til hundetypen er bare én av dem åpen for å ha en annen type hund, fordi vedkommende synes rase er irrelevant. Av de tre informantene som bevisst kjøpte seg amstaff oppgir to at positiv erfaring med rasen var det som gjorde at de fikk lyst på en slik hund. Videre forteller de at de brukte tid på å innhente informasjon om rasen og finne en seriøs oppdretter, og at de gjerne møtte moren og faren til valpen og hilste på den flere ganger før de tok den med seg hjem. De gikk altså grundig til verks og var bevisste sitt ansvar ved anskaffelsen av hundene, noe som forsterker inntrykket av at de var ansvarlige hundeeiere.

Når informantene forteller hvorfor de ville og fortsatt vil ha amstaff trekker de frem flere egenskaper som utgjør en «perfect match» for dem, og ikke samsvarer med Hardings teori om at eierne tiltrekkes av hundenes «pariah status» og «aggressive nature». Det viktigste er at individer av rasen oppfattes å ha særegent sterke personligheter, i tillegg til at de krever lite pelsstell og har lite vakt- og jaktinstinkt, samt at de er selvsikre og tåler mye. Hundene ble også beskrevet som barnevennlige. Historisk har amstaffens «slektning» med samme hundekampbakgrunn, engelsk staffordshire bull terrier, vært kjent som «the nannydog», fordi den er kjent for å være så glad i mennesker og spesielt barn, og mødre lot den «passe» barna sine (Cummins 2013:«Preface»; Ricciardi u.å.). Dette motstrider Hardings og opinionens syn på dem som farlige.

Videre verdsatte hundeeierne at hundene elsker mennesker, noe jeg fikk oppleve selv. Hundene jeg møtte var ellevilt glade for å få besøk og insisterte på å sitte ved siden av meg eller på fanget mitt under intervjuene. Også rasens kjærlighet til mennesker har historisk resonans, dersom man vektlegger avl og genetikk angående atferd; ettersom hunder som ble brukt til kamp var nødt til å være menneskevennlige, fordi «handlerne» skulle kunne gå mellom dem og stoppe kampene, ble eventuell aggressivitet mot mennesker avlet bort (Stratton 1991:34). Menneskevennligheten deres fører også til at de er lite vaksomme overfor dem, og hundene jeg møtte gjorde ikke tegn til å skulle beskytte huset eller eieren overfor meg. Dette verdsetter hundeeierne, som Camilla her;

De fungerer jo kjempefint som vakthunder fordi folk er redde for dem utseendemessig, sånn sett da, men de er jo ikke det i det hele tatt. Liksom, hvis jeg har elektrikere eller rørleggere hjemme, eller hva som helst, så kan jeg bare bestille det og dra på jobb, også kan de låse seg inn og gjøre jobben mens hundene er løse, fordi hundene er bare kjempeglade for å få selskap.

«Hundesamfunnets stebarn»

Og de kan ta med seg tv-en og dra, det gjør ingenting! For de passer ikke på hverken eiendom eller gjenstander.

Camilla har nok rett i at hundenes stempel som «farlige», og redselen dette medfører, gjør dem til ypperlige vakthunder, men, som hun sier, og jeg opplevde under besøkene, er de positivt innstilte til nye mennesker og lite vaksomme. Som vist i kapittel tre er pitbull og amstaff funnet å være mer aggressive mot andre hunder enn en del andre raser, og flere av hundeeierne som hadde hannhunder fortalte at hundene var aggressive mot andre hannhunder. Som vi skal se i neste kapittel kan faktisk raseforbudet og stemplingen av hundene også ha bidratt til at de er blitt aggressive mot andre hunder.

Mens andre kan synes amstaff og amstaffblandinger ser skumle ut, synes informantene de er «vakre» og «stilige». Samtidig mener de størrelsen deres er praktisk og liker «at de ikke er for små, de orker å bli med litt, men samtidig ikke for store, man kan ha dem i sofaen og kose med dem». Hundenes utseende sees altså som en fordel, men fordi det oppfattes som pent og praktisk, ikke fordi andre synes de ser skumle ut. To av informantene innrømmer imidlertid at mye av grunnen til at de ville ha amstaff i utgangspunktet var at de syntes de så kule ut. Disse to kan tenkes å bli oppfattet som «statushundeeiere» av andre, siden de er unge menn på rundt 30 år som pratet med mye slang, samtidig som den ene er fysisk stor og den andre kledde seg i hip-hop-klær. Men selv om de fikk seg amstaff fordi de syntes de «så kule ut», betyr ikke det at de hadde til hensikt å bruke hundene som statussymbol eller våpenhunder. De leste om rasen og var nøye med å velge oppdretter da de kjøpte hundene sine, og vurderte dermed også andre egenskaper enn utseendet da de avgjorde hva slags hund de ville ha. I tillegg er det er nok vanlig at hundens utseende påvirker valget av hund.

Hundeeierne gruer seg til hundene blir borte og de skal skaffe seg en ny hund, ettersom de bare vil ha amstaff. Noen ser engelsk bull terrier som eneste alternative hunderase, blant annet informantene nevnt over. Selv om bullterrierens utseende skiller seg fra amstaffens, vil de heller ha dem enn en type som ser likere ut, siden de mener bullterrierindivider har tilsvarende store personligheter og egenskaper som de verdsetter hos amstaffindivider. Dette viser at hunders utseende er underordnet personlighet og egenskapskombinasjoner når hundeeierne i utvalget skal velge seg hund.

At hundene som rammes av raseforbudet ikke nødvendigvis er farlige, og eierne deres ikke nødvendigvis har dem for å true med eller delta i hundekamper mener jeg er en grunn til at forbudet er problematisk. Thomas Mathiesen skiller mellom lovverkets og rettens tilsiktede

og ikke-tilsiktete virkning, der den tilsiktete svarer til hensikten med for eksempel en lov og om den oppnås, mens den ikke-tilsiktete dreier seg om lovens uforutsette virkninger (2011). I tillegg til, og kanskje istedenfor, de uttalte tilsiktete virkningene raseforbudet skulle få, reduksjon av statushundehold, hundeangrep og befolkningens frykt for dette (se kap.1.1.1), rammer det ansvarlige hundeeiere med en genuin interesse for hund og hundene deres, og som vi skal se medfører det påkjenninger for dem. Samtidig så vi i forrige kapittel at forbudet gir politiet en legitim «inngangsport» til å kontrollere mennesker de ønsker å kontrollere (se kap.3.4). Dette er ikke nevnt som en begrunnelse i forarbeidene, men kanskje var det en tilbakeholdt tilsiktet virkning med forbudet (jf. Mathiesen 2011:45)? Eller kanskje virkningen ikke var planlagt, men likevel har bidratt til at det består, slik noen mener fengslets renovasjonsfunksjon er en ikke-tilsiktet effekt som bidrar til dets opprettholdelse (jf. *ibid*:85-86)? Når ikke-tilsiktete virkninger av for eksempel en lov bidrar til at den består slik, snakker man om dens «latente funksjon» (*ibid*:86), og politiets mulighet til å kontrollere eiere av ulovlige hunder med utgangspunkt i hunden kan være en latent funksjon ved raseforbudet.

5.1.2 Nære relasjoner

Statushund-begrepet dekker ikke den komplekse relasjonen mellom hund og eier tilfredsstillende, idet det fremstiller hunden som kun et middel for eieren. Det er rimelig å anta at relasjonen mellom hund og eier preges av noe mer enn eierens «bruk» av hunden som våpen og beskyttelse, ettersom hunden er et annet individ som eieren har ansvar for og antakelig tilbringer mye tid med, samtidig som den sosiale avstanden mellom dem trolig er liten. Dette er ikke ment som et forsvar av slikt hundehold og betyr ikke at hundene behandles tilfredsstillende, men synliggjør hvordan en merkelapp som «statushund» eller «kamphund» kan forenkle oppfatningen av og diskursen om f.eks. en relasjon eller en hund.

Maher og Pierpoints studie av muskelhunder og deres eiere (2011) graver dypere i hundehold som kan synes som «status eller våpenhundehold». Flere av informantene tilhørte gjengmiljøer, og hundene deres fungerte som beskyttelse og var en del av deres image, men relasjonen mellom dem og hundene var også preget av gjensidig kjærlighet og omsorg (*ibid.*). Hundene var selskap og venner for eierne, og en kilde til sosialisering med andre som hadde lignende hunder (*ibid.*). I tillegg til «extrinsic values» hadde hundene også «intrinsic values» for eierne, som var svært glade i dem (*ibid.*). Dette viser at fordommer mot, og stigmatisering av, muskelhunder og deres eiere ikke nødvendigvis reflekterer egenskapene ved hundeholdet.

Nedenfor skal jeg vise hvor mye hundene og rasen betyr for mine informanter, og at det de setter pris på ved dem ikke passer med statushundbegrepet.

Familiemedlemmer

Som nevnt satte informantene aller mest pris på personligheten til hundene, de fremholdt at de har sterkere personlighet enn andre hunder og at man kan kommunisere med dem på en annen og dypere måte;

Det var så mye mer med det liksom, fordi de skjønner, jeg sier ikke at andre bikkjer ikke skjønner det, men det var sånn, det var trøst å finne når du liksom, kjærlighetssorg, et eller annet har gått gærent eller et eller annet sånt, den bikkja visste det liksom, det var alltid lyspunktet å sitte og klappe ham da, og han klarte å kjenne på stemninga hvis det hadde skjedd noe. Alt. Og du kunne snakke med ham, sånn, gikk ute i skauen og han gikk seg rundt et par trær og sånt, så bare «nei, kutt ut», også bare fulgte han båndet sitt tilbake, mens når jeg går med de andre bikkjene nå, og de spinner seg rundt trærne, så bare står de der og ser dumt på deg.

I sitatet over snakker Isak ømt om hunden Kompis, og han og de andre hundeeierne gir uttrykk for stor kjærlighet til hundene. De regner dem som familiemedlemmer, noen sammenligner dem også med barn. Axel sier om Nanna; «Det er hunden min og det er familiemedlemmet, barnet mitt», og Peder sier det var «som om noen tar barnet ditt», om hvordan det var for ham da politiet inndro hunden King. Hundeeierne snakker også om hundene med en stolthet og vilje til å beskytte dem som minner om hvordan foreldre snakker om barna sine;

... det var jo ungen min da, ja, den bikkja hadde jeg dødd for tror jeg (smiler), jeg var ganske knytta til ham, så jeg hadde gjort det meste for den bikkja. (...) jeg tok jo alt ansvaret, det var tider hvor bikkja spiste bedre enn meg, under læretida mi og sånn, og jeg var jo blakk, men han fikk i hvert fall det beste av maten, og om jeg måtte spise knekkebrød, så var jo det greit ... Jeg har ikke vært så glad i noen før tror jeg. Jeg tror faktisk den bikkja gikk foran alle damer og foreldre og alt sånt jeg har hatt ass ...

Flere har funnet at dyreeiere refererer til dyrene sine som familiemedlemmer og «barn», og seg selv som «mor» eller «far» (se f.eks. Andersson 2003; Neumann 2006), og dette viser at mennesker kan ha fiktive slektskapsrelasjoner til dyr (jf. Sollund 2009; Andersson 2003; Serpell 1996; Arluke og Sanders 1996; Beck og Katcher 1996). Foreldre og barn regnes for å være svært nære hverandre, og hundeeiernes omtale av hundene som barna sine er illustrerende for styrken i relasjonen mellom dem og hundene.

Når dyreeiere regner dyrene sine som familiemedlemmer viser det at man kan oppnå en nær relasjon på tvers av arter, der dyrene har individuell verdi for eierne som personer (Serpell

1996; Sollund 2009:49), og kanskje til og med gjengjelder eierens glede av relasjonen (Serpell 1996:175; Sollund 2009:49). Isak er klar på at han regnet Kompis som en person når han sier «han var ikke bikkja i gjengen, han var en av gutta (...) han var lik alle andre, og jeg var jo sta, så jeg behandla ham jo likt som alle andre og, betalte jeg for bussbillett for ham, så satte han seg på setet liksom». Og når han over sier at Kompis var viktigere for ham enn foreldre og kjærester, viser det, som Sollund påpeker, «at de emosjonelle sidene ved en menneske-dyr-relasjon kan være vel så sterke som dem mennesker imellom» (ibid.:50).

Ved å omtale hundene som barn tilegner hundeeierne dem menneskelige egenskaper og roller, antropomorfiserer dem (jf. f.eks. Arluke og Sanders 1996:14; Serpell 1996:), slik Arluke og Sanders sier mennesker forstår og relaterer seg til dyr ved å tilkjenne dem en sosialt konstruert «cultural identity» (ibid.:9). Dyrene lever og vurderes ikke utfra deres egne forutsetninger og vilkår, heller ikke familiedyr, deres livsførsel og sosiale (og penge-) verdi avhenger av menneskers preferanser og «bedømmelseskriterier» (Noske 1997; Sollund 2009), noe som diskuteres videre i neste kapittel. Likevel bruker jeg, i tråd med hundeeiernes beskrivelser, begrepet «familiehunder» om hundene i utvalget, siden de lever tett med eierne, som er svært glade i, beskytter og vil det beste for dem. Et alternativ er «kjælehund», men etter min oppfatning gir det inntrykk av at hundene holdes som «accessoarer» som eierne kan «kjæle» med. «Familiehunder» uttrykker at de inngår i husholdet til eierne som personer med egenhet og egenverdi, slik informantene ga uttrykk for, selv om de er «den underordnede part» i relasjonen (jf. Sollund 2009:51).

Stor offervilje

Hundeeierne er villige til å ofre mye for hundene sine. Simon forteller at han hadde unnlatt å flytte inn i leiligheten han kjøpte om han tapte en rettssak mot borettslaget da styret forbød ham å flytte inn med Rocky (se vedlegg 2). Saken kostet ham 70 000 kroner og ble vanskelig for ham økonomisk, siden han var lærling. Men han vurderte aldri å ofre Rocky for leiligheten, for «hvis du lar en sånn sak komme gjennom, har du bare fått deg bikkje for å ha en bikkje, mens [han] fikk [seg] en livspartner». Morten kjempet for blandingshundene sine Tapper og Trofast i to år da politiet vedtok at de skulle avlives (se vedlegg 1). Det ble en stor påkjenning for ham og familien;

«Hundesamfunnets stebarn»

... vi føler nok at det har ført familien vår inn i en veldig vond sirkel. Vi har hatt det veldig tøft etter det (...) det var to år der du følte at du jobba med en tung ryggsekk altså, og i perioder sov dårlig, hver gang det kom i avisen (...) Ja vi har tenkt veldig mye, så det har vært en utrolig påkjenning for hele familien, liksom «hvordan skal vi løse dette her?» (...) Men med familien, jeg så jo at det røynta på, det tok jo på kreftene (...) Det var mye tøffe tider her, og det var følelsesmessig to utrolig tunge år altså ...

Det gikk ikke en dag uten at han tenkte på saken; «... jeg tenkte jo hele tiden "hva skal være neste trekk? Hvordan kan jeg løse dette her? Hvem kan jeg henvende meg til nå?" (...) Hele tiden så var det baki hodet, "hva gjør jeg nå? (...) Hvordan skal jeg klare å redde dem nå?", så, nei, det gikk i ett!». Han bekymret seg for hundene, som ble gjemt hos andre og flyttet rundt, før politiet fant Trofast og plasserte ham på kennel. Familien besøkte ham ofte og jobbet for å få ham ut derfra, men måtte også tenke på Tapper; «... så var det Tapper da, som vi måtte ha litt her, litt der, litt på en kennel i Sverige, "hvordan har han det? har han det bra?"». Rettssaken ble også stadig utsatt, med lang tid i uvisshet om hundenes skjebne;

... så skulle det vel opp allerede høsten, den skulle opp flere ganger den saken, men så ble det utsatt, også kom det da opp i mai (...) Vi følte jo at vi var mer i et vakuum, for «hvordan ville det her gå? Hva skal vi gjøre etterpå?» ikke sant, «hvem kan ta over [Tapper] da, som vi kjenner? Skal vi flytte til Sverige?» (...) også var det den utrolige gleden da vi da vant, også den redselen for at politiet skulle anke og at vi skulle gå på det en gang til ...

Saken preget også barna, eldstedatteren «vurderte virkelig å slutte på videregående [på hjemstedet] for å flytte et annet sted for å redde, prøve å ha hundene der», mens Morten tenkte på å få seg jobb ved svenskegrensen og flytte med familien til Sverige. Saken vanskeliggjorde også skolegangen og fremtidsplanene til sønnen;

... gutten min, (...) han var fem- og tjue år, skulle ta opp noen fag på Bjørknes²³, det gikk jo helt skit det altså, han klarte ikke å konsentrere seg etter at dette skjedde, og etterpå så har jo det gått bare verre og verre ... den saken ødela mye for ham, som prøvde å komme seg opp da, så slo det ham tilbake ...

Yngstedatteren var med i reportasjer om saken i media og det var en påkjenning for henne å bli eksponert slik, forteller Morten;

... jeg har jo levd et liv, altså, det verste er jo for ungene, det verste er kanskje for hun [yngstedatteren] altså. Hun skal ikke være gjennom dette her, hun skal ikke ha det sånn! Du visste jo aldri hva du fikk etter at du var i avisa, visste aldri hva slags respons du fikk (fra andre mennesker). Og det var tungt for meg, men det var enda tyngre for henne, som var tretten da det begynte ...

Familien tenkte også på hvem som hadde anmeldt dem; «[det gikk] nesten et halvt år før vi fikk vite hvem det var. Og ... bare det da, "hvem er det som har anmeldt meg? Hvem er det

²³ En privatskole der man kan ta fag fra Videregående Skole for å få studiekompetanse eller forbedre karakterer.

som vil oss så vondt?"». Samtidig fryktet Morten for hva som kunne skje med ham dersom han tapte rettssaken; «... og jeg har jo klaustrofobi, så (...) jeg tenkte at "dette her det, jeg klarer jo aldri å komme i fengsel! Det går ikke", det er jo det og ikke sant, det kunne jo òg ha skjedd». Han angrer imidlertid ikke på at han tok opp kampen, på tross av påkjenningene. Det var en prinsippsak for ham å kjempe mot at hunder som ikke har gjort noe galt skal avlives på grunn av utseendet sitt, for «hundene kan ikke noe for at de er sånn som de er». At han gikk gjennom en så lang, hard og dyr prosess for å redde Tapper og Trofast, viser hvor stor omtanke hundeeierne har for hundene sine, som familiemedlemmer, og hvor urettferdig de mener raseforbudet er.

Mens Morten og Simon gikk rettens vei for å beholde hundene (og leiligheten), sier Ane og Axel, som Morten, at de flykter til Sverige dersom det er fare for at Frøya, som er registrert på en annen eier, blir avlivet av politiet. Da jeg søkte etter intervjupersoner fikk jeg også henvendelser fra hundeeiere som vil flytte tilbake til Norge, men er «låst» i utlandet fordi de ikke kan ta med seg hunden sin, og Peder forteller at organisasjonen han er med i, som arbeider mot raseforbudet, får mange henvendelser av personer i samme situasjon. Hundeeiere er altså villige til å bo i et annet land for å beholde hundene sine, noe som viser illustrerer hvor viktige de er for dem. I tillegg sier flere av hundeeierne at de har vurdert eller vurderer å flytte til et land uten raseforbud for å kunne skaffe seg en ny amstaff, og deres sterke følelser for hundetypen diskuteres under.

5.1.3 Kjærlighet til og forsvar av hundetypen

Siden hundene er stemplet som farlige kan ikke hundeeierne ta for gitt at mennesker som liker hunder liker deres hunder. Kjærligheten til hundene kan tenkes å bli forsterket av at de må beskytte og forsvare dem i møte med politiet og andre mennesker. Og det kan virke som om de ikke bare er blitt mer glade i hundene sine som følge av raseforbudet og negative holdninger til dem, men også hundetypen. Dette synliggjøres når de absolutt vil at neste hund skal være av samme rase.

At hundeeierne uttrykker en så sterk kjærlighet til rasen er mindre innlysende enn at kjærligheten til de individuelle hundene er forsterket, ettersom det da dreier seg om en større gruppe, og ikke enkeltindivider som de kjenner personlig. Imidlertid oppfatter jeg det ikke som at kjærligheten til rasen er på bekostning av kjærligheten til hunden, men snarere som at det foregår en kamp på to plan for hundeeierne, en for den individuelle hunden og en for

rasens overlevelse og muligheten til å skaffe en ny hund av denne typen, og «kampen» for den enkelte hunden er viktigst. Kjærligheten til rasen tror jeg kan komme av at de er blitt mer bevisste på dens positive sider, siden de ikke kan få den samme «sammensetningen» av egenskaper igjen, og at rasen, som enkelthundene, oppfattes som «urettferdig behandlet», og hundeeierne blir dens talspersoner og «beskyttere». Dersom raseforbudet har forsterket hundeeiernes kjærlighet til og iver for rasen, istedenfor å avskrekke dem fra å ha en slik hund, har det fått motsatt virkning enn tilsiktet.

Det virker som om beskytterrollen hundeeierne har for hundene og rasen har ført til at de er i en konstant forsvarsposisjon der de nesten utelukkende snakker positivt om dem, noe som later til å være relativt ubevisst. Dette synliggjøres ved at de stadig trekker fram hunderaser som de mener er farligere enn amstaffen, og gjør et poeng ut av at de er redde for dem. Et sitat fra Axel er illustrerende; «[han] har møtt en slem schæfer, en sint rottweiler, men aldri en slem amstaff, og dem har [han] møtt mange av opp gjennom åra». Slike utsagn oppfatter jeg som en kritikk av raseforbudet, og samtidig et forsvar av de ulovlige hundetyperne, samt en rettferdiggjøring av både eget hundehold og det klare standpunkt mot raseforbudet. Denne formen for rettferdiggjøring minner om nøytraliseringsteknikken «Justification by comparison» hos Paul Cromwell og Quint Thurman (2003:93), som innebærer å vise til noe eller noen som er verre enn en selv for å nedvurdere eget brudd med forventninger og regler. Imidlertid innebærer dette at den som bruker teknikken til en viss grad erkjenner at det hun eller han gjør ikke er bra (ibid.), og dette gjelder ikke hundeeierne, som er uenige i avviksstemplet de har fått og motstrider at hundene er farlige.

Når hundeeierne vektlegger positive egenskaper ved amstaffen og trekker fram andre raser som de mener er farligere tar de utgangspunkt i at gemytt er arvelig og henger sammen med rase. Men ellers fremholder de at det er eierne man bør fokusere på og ikke hundene, og lener seg tungt mot miljø-siden i «arv eller miljø»-debatten (jf. f.eks. Aakvaag 2010; Nielsen 2011 om debatten). De står altså ikke fast ved standpunktet sitt, men velger den «siden» som er best egnet til å fremme deres synspunkt, noe som er typisk for narrativer der noen har en agenda (jf. Sandberg 2013; Sandberg 2009; Presser 2012; Loseke 2009).

Videre kan hundeeiernes kjærlighet til sin hundetype forstås som et uttrykk for menneskers spesiesistiske vaner (se kap.6.2.1 om spesiesisme), når de favoriserer amstaff setter de én type hunder over andre hunder, om enn i motsatt rekkefølge av hva raseforbudet gjør. Noen har også et antroposentrisk utgangspunkt (jf. Tønnesen 2013 og G. Larsen 2013a om

antroposentrisme) for sin motstand mot raseforbudet, da de hovedsakelig er opptatt av dets påkjenninger for eierne, og ikke nevner hundenes skjebne, mens andre er mer opptatt av hundenes (manglende) rettigheter som levende individer. Det er altså tilsynelatende antroposentriske holdninger både hos politiet som håndhever forbudet, slik vi så i kapittel tre, og hundeeiere som rammes av det.

5.2 Historier om stigmatisering

Hundeeierne føler at andre mennesker behandler dem annerledes som følge av hundene og setter dem «i bås», og beskrivelser av fryktreaksjoner og stigmatisering fra andre mennesker er gjennomgående i datamaterialet. Stigmatisering forstås her som situasjoner der noe(n) «af en eller anden grund ikke er i stand til at opnå fuld social accept» (Goffman 1975:9), på bakgrunn av en interaksjonistisk forståelse av avvik som skapt gjennom menneskelig samhandling, ved at noe(n) stemples som avvikende og behandles ut fra stemplet (jf. Becker 2005; se også kap.1.5). Ettersom min forståelse av stempling og stigma forutsetter menneskelig interaksjon er det her fokus på eiernes situasjon, siden det er dem stemplet kommuniseres til og de som må ta stilling til det. I neste kapittel tar jeg for meg følgene av blant annet stigmatiseringen for hundene.

Stigmatiseringen skjer i form av «alt fra andre hundeeiere som løfter opp bikkja si når de ser deg, til folk som går over veien, og så går over veien igjen rett etter deg», til kommentarer og ekskludering fra andre hundeeiere, samt bedrifter som retter seg mot dyr. Anders forteller: «Folk roper jo ting til deg og sånt og da ... roper bare sånn "få den der kamphunden vekk a!", (...) "det er sånn kamphund", du får jo høre sånne ting». Naboen til Camilla snur visstnok 180 grader med hundene sine dersom hun møter Camilla med hennes hunder, Astrid og Alfred, og Isak «kunne gå på fortauet [med Kompis], og det kunne være stappfullt på andre siden, ingen foran». Hundeeierne opplever altså ikke bare at andre mennesker er negative til hundene, noen tar til og med fysisk avstand fra dem.

Historiene om stigmatisering vitner om at hundenes muskuløse kropp og kraftige hode assosieres med fare og kriminalitet, hunden blir et «symbol» på farlighet som gjør at de oppfattes og behandles annerledes enn andre hundeeiere. Anders beskriver illustrerende at «[det] føles ut som om du går med våpen her (tar seg til hofta)» når han går ute med amstaffen Amigo. Dette er antakelig mye grunnet medias fremstilling av hundene (jf. Molloy 2011) og stadfestelsen av dem som farlige i lovverket. Loven og rettssystemet uttrykker

verdier og hva som oppfattes som riktig på vegne av statsmakten, og har derfor en normdannende funksjon (Aubert 1972), og i Norge, hvor lovverket og «rettens tale» har stor autoritet (Mathiesen 2011:203), har raseforbudet antakelig påvirket befolkningens syn på hundene det rammer, slik at «farligheten» tas for gitt ettersom den er nedfelt i loven.

Camilla sammenligner stigmatiseringen hun har opplevd med andre former for diskriminering, blant annet rasisme;

Da fikk jeg den opplevelsen ikke sant, og da begynte jeg litt mer å skjønne hva andre folk prater om da, sånn homofile, mennesker med annen hudfarge, mennesker som skiller seg ut ved at de har hanekam eller hva det er, når de sier «vi blir diskriminert». Så har jeg sett at, for jeg har jo bare hatt positive opplevelser egentlig, med både politiet og folk rundt meg, fordi jeg skiller meg ikke ut da på noe vis, men plutselig fordi jeg fikk sånn hund, så ble jeg automatisk satt i en bås og behandla deretter da. Og for meg så var det ganske, det er ganske mange som har slitt med det, for å si det sånn.

Hun er ikke den eneste som sammenligner stigmatiseringen av hundene og henne med rasisme. Anders sammenligner opplevelsen av å være amstaffeier med hvordan han forestiller seg at «en hvit familie følte seg på femtitallet, hvis de hadde adoptert en eller annen fra Colombia», og det plager ham at andre dømmer Amigo bare fordi han ser ut som han gjør, mens de ikke vet noe om ham som individ. Peder viser også til rasisme når han kaller dem som stigmatiserer ham og King for «hunderasistene». Videre oppgir Paul å ha opplevd mye hverdagsrasisme selv, og oppfatter måten hunden Buster ble møtt og behandlet på som rasisme på lik linje med den han selv utsettes for;

... fatteren pleide å si til meg da jeg var liten, «selv om du prater norsk og oppfører deg norsk så er du ikke norsk, det må du alltid huske på! Du blir sett på som annerledes selv om du ikke er det», og det er faktisk sant, fordi jeg merker jo hvordan man blir stigmatisert, av alle egentlig, før de blir kjent med deg. Og det samme gjelder jo bikkjene, de blir jo bare stigmatisert for hva de er og ikke for hva de gjør.

Henvisningene til rasisme må kunne sies å være på sin plass, ettersom hundene og informantene tilegnes negative egenskaper og behandles annerledes som følge av utvendige kjennetegn ved hunden.

Hundeeierne er ikke alene om å sammenligne diskriminering av dyr og diskriminering av mennesker (se f.eks. Regan 2007; Beirne 2007; Nibert 2002). Ifølge David Niberts «theory of oppression» er rasisme og spesiesisme to av flere beslektede *ideologier* – «a set of widely held, socially shared beliefs», som gjennomgående preger strukturene i vestlige samfunn og «are created to protect privelege» (2002:9-10). Videre mener øko-feminister at ulike former for diskriminering mellom mennesker og menneskers negative forskjellsbehandling av dyr er

tett sammenkoplet, og følger av en undertrykkende mentalitet og patriarkalsk maktfordeling i samfunnet (se f.eks. Donovan 1996; Adams 1996; Kheel 1996; Gaard 1993, beskrevet i Cazaux 1999:111; Beirne 2007:138-139). Som vi skal se i neste kapittel har differensiering og forskjellsbehandling av hunder røtter tilbake til utviklingen av forskjellige raser, og henger sammen med eiernes sosiale status, i tråd med Niberts og øko-feministenes teorier.

5.2.1 Stigmatisering og diskriminering fra uventede hold

Hundeeierne har opplevd stigmatisering fra flere hold, og ikke bare fra privatpersoner. For eksempel har flere av dem følt seg stigmatiserte og uønsket hos hundeskoler. Camilla ringte rundt til mange skoler før hun endelig fant én som ville ta imot henne og Astrid. Hun fortalte dem at hun ikke var velkommen andre steder, og de svarte «ja har du amstaff du da? Jaja, vi er klare over den problematikken», og bekreftet dermed at det var utbredt i bransjen å ekskludere slike hunder. I tillegg til at hundeskolene direkte har ekskludert amstaffeiere har flere av informantene opplevd negative holdninger til hundene sine fra andre kursdeltakere, og følt seg uønsket når de har oppsøkt slike steder, slik for eksempel Andreas beskriver her:

... vi gikk på valpekurs bare med andre vanlige hunder²⁴, og hadde tenkt til å gå videregående kurs og sånne ting, men det var bare så mye negativ, sånn ... baksnakking og ubehagelig. Det var veldig negativt ... veldig mye baksnakking. Du merka at folk ikke ville la hunden sin være i nærheten av din. Og da blir det sånn negativ energi ikke sant, også får du ikke lyst til å være der.

Som for Anders har negativiteten hundeeierne har opplevd på hundekurs ført til at de har sluttet på kurset eller ikke gått videre. «Farligheten» hundene assosieres med ser ut til å medføre at de ikke inkluderes som fullverdige medlemmer av «hundesamfunnet».

Isak opplever «andre hundeeiere som ikke har medlidenhet [og] medfølelse» som «noe av det mest provoserende» med følgene av raseforbudet, og et overraskende element ved hundeeiernes historier om stigmatisering er at den ofte kommer fra nettopp andre hundeeiere. Camillas historie om en gang hun forsøkte å bli med på et uorganisert valpetreff med Alfred er et ekstremt eksempel på situasjoner der hundeeierne har blitt stigmatisert av andre hundeeiere:

²⁴ Med kurs med «andre vanlige hunder» mener Anders blandede hundekurs som er åpne for alle hundetyper. Det er illustrerende at han kaller de andre hundene «vanlige». Slik jeg oppfattet det var det for å poengtere at hans hund er en vanlig familiehund, som andre hunder.

«Hundesamfunnets stebarn»

... jeg gikk og henta Alfred i bilen og gikk bort da, og han er en sånn superblid hund, bare logra med halen og var glad, og jeg går jo helt normalt kledd og er egentlig bare sånn grå mus, jeg skiller meg jo ikke ut. Og da var de bare full oppstandelse (...) jeg var tilfeldigvis der da de kom, så jeg hadde ikke snakket med dem på forhånd. Og jeg sa «åh, kan jeg få bli med? (glad stemme)», «nei vi vil ikke ha sånne som deg her», sa hun ene til meg, «Sånne som meg, hva er det du mener?», «vi vil ikke ha sånne hunder, du har sånn hund som spiser våre», også i fullt alvor da, (...) «jammen, hva er det du mener for noe? Det er da ingen amstaff i Norge som har, de spiser ikke andre hunder» liksom, «nei, kan du ikke bare komme deg vekk, vi vil ikke ha noe med deg å gjøre og vi ønsker ikke å lage noe bråk, vi vil bare holde på for oss sjøl», og da måtte jeg bare ta bikkja og snu da, helt sånn slukøra liksom, og da begynte hu ene å peke da, for de var flere voksne, pekte på meg og skulle fortelle, hun hadde med seg barna sine, «se på hun der, hun har sånn hund som spiser våre». Og det her var sånn utseendemessig helt normale a4-mennesker.

Anders forteller også hvordan han og Amigo ekskluderes fra «hundesamfunnet»; «folk bare "nei, jeg vil ikke at hunden min skal hilse på hunden din"». Andre hundeeiere klassifiserer Amigo som «kamphund» og ham som «kamphundeier» på grunn av Amigos rase, og nekter Amigo omgang med sine artsvenner, samtidig som Anders går glipp av «fordeler» ved det å være et akseptert medlem av «hundeeiersamfunnet». Når hundeeiere møtes er det vanlig å «slå av en hundepprat» mens hundene hilser, dersom hundene tolererer andre hunder, og det blir gjerne en kameratslig tone mellom dem om de møtes gjentatte ganger. Ved å ha hund har de en felles referanseplattform som de kan møtes på og kommunisere utfra. Men når Anders klassifiseres som «kamphundeier» får han ikke mulighet til å ta del i denne samhandlingen, hans hundehold og referanser antas å være annerledes og uønskede, selv om han har Amigo som familiehund på lik linje med andre.

Organisasjonen Peder er med i har fått flere henvendelser om borettslag der de ulovlige hundetyper er uønskede, og til og med et tilfelle der den lovlige rasen engelsk staffordshire terrier, var uønsket. Simon gikk som nevnt til rettssak i et slikt tilfelle, og en annen beboer i blokk hadde tidligere blitt kastet ut fordi hun hadde amstaff, og heller flyttet enn å gå til sak. Hundene var uønskede i borettslaget siden de ble ansett som farlige av lovgiver, og ble også nektet å være på uteområdene deres. I retten hevdet styrelederen at Simons hund Rocky var farlig for barn og andre beboere, og sammenlignet ham med en løve, men Simon atferdstestet ham før rettssaken og han fikk full score. På grunn av hundetypen han hadde ble Simon forsøkt forvist fra sitt nye hjem, av sine nye naboer, og det føltes tungt og urettferdig. Borettslags stigmatisering av ulovlige hundetyper er en ytterligere måte raseforbudet og hundeholdet kan påvirke hundeeieres bosted og bomuligheter, i tillegg til at noen av dem er «låst» i utlandet eller vurderer å flytte for å redde hundene eller få seg en ny amstaff.

Som med hundeskoler viser datamaterialet at enkelte virksomheter rettet mot hunder og dyr, som hundeskoler og dyreklinikker, er negative til ulovlige hundetyper. Peders organisasjon har fått flere henvendelser fra hundeeiere med lignende opplevelser som mine intervjupersoner, og det er visst et kjent problem at amstaff og andre ulovlige hundetyper er uønskede også hos en del veterinærer. Han har til og med hørt om veterinærer som melder fra til politiet dersom de mistenker at en hund er ulovlig, og veterinærer som er negative til hundetyperne i hundeforskriften er så utbredt at organisasjonen har laget en liste med «amstaffvennlige» veterinærer som «tenker på dyret og ikke loven».

I tråd med henvendelsene Peders organisasjon får har flere av informantene opplevd veterinærer som er lite imøtekommende, forutinntatte og indirekte ber dem gå et annet sted. Da Camilla var på rutinekontroll med Alfred ved det lokale veterinærkontoret avsluttet veterinæren for eksempel besøket ved å gi henne kontaktinformasjonen til en annen veterinær og sa «kanskje du kan kontakte ham, for han liker sånne hunder». Axel opplevde motvilje hos en veterinær mot å behandle hans forrige amstaff Roger da han var syk, selv om livet hans kunne reddes, da veterinæren sa «nei det der er ikke noe å *spare* på». Han oppfattet det som at veterinæren hadde en helt annen holdning til Roger enn hans forrige hund, en fuglehundblanding. Opplevelsene av negative holdninger hos veterinærer var uventet for meg, da jeg trodde de ønsket å hjelpe alle dyr, uansett rase, og ville ha forståelse for hundenes situasjon. Når de i tillegg ikke ønsker å behandle hunder som er lovlige (født før forbudet) er det enda mer overraskende. I tillegg kan det tenkes å gå dypere inn på hundeeierne når de stigmatiseres av profesjonelle kontrollører eller «dyreekspertene» som politiet eller veterinærer, ettersom «effektiviteten» ved en stemplingsreaksjon og dens innvirkning på den rammede avhenger av personen(e) som står for sanksjoneringen (jf. Becker 2005:32-34).

Felleskjøpssaken er et annet tilfelle av stigmatisering fra en virksomhet rettet mot dyr²⁵. Den lovlige amstaffen «Sara» deltok i kjedens fotokonkurranse «Norges fineste hund 2013», der premien var ett års forbruk av hundefôret «Labb», og bildet av hunden på fôrsekkene. For amstaffmiljøet var det stas at en amstaff var med, samt en mulighet til å profilere rasen, og de mobiliserte og stemte for å få Sara på fôrsekkene, slik at hun vant. Men siden hun var amstaff besluttet Felleskjøpet å ikke bruke hennes bilde på fôret, fordi de ikke ville «promotere en ulovlig hunderase» (Miljeteig 2013).

²⁵ Felleskjøpet er en bedrift som blant annet selger dyreutstyr og -fôr.

Felleskjøpssaken og informantenes negative erfaringer med hundeskoler og veterinærer tolker jeg som et tegn på at det eksisterer spesiesistiske holdninger også hos virksomheter som skal ta vare på dyr, slik Siri Martinsen og Toralf Metveit diskuterer i sin artikkel om veterinærutdannelsen (2013). Selv om forventningene til veterinærer er at de skal «være dyrenes talspersoner» og har valgt dette yrket for å lindre deres lidelse og hjelpe dem, er det ikke alltid slik (ibid:307-308). Dette er både fordi de gjennom utdannelsen er blitt opplært til å akseptere lidelse, for eksempel ved forskning (ibid.; Martinsen og Jukes 2005), og at de skal følge opp bransjer og praksiser som tar utgangspunkt i misbruk av dyr, som for eksempel kjøttindustrien (Martinsen og Metveit 2013.). De blir slik en del av og viderefører de spesiesistiske holdningene og kreftene i samfunnet når de for eksempel jobber ved slakterier og skal påse at dyrene drepes på en «akseptabel» måte (ibid.). Bruk og misbruk av dyr forventes akseptert og er en «naturlig» del av arbeidshverdagen, for eksempel er det lange tradisjoner for unødvendig bruk av forsøksdyr som en del av undervisningsopplegget ved veterinærutdannelser, selv om det finnes fullverdig gode alternativer (Martinsen og Jukes 2005).

Sollund mener spesiesismen er forstenet i moderne vestlige samfunnet og en del av vår habitus (2012), og diskrimineringen av ulovlige hundetyper hos veterinærer og andre bedrifter rettet mot dyr kan være en følge av dette. Utnyttelse av dyr er så naturlig og innflettet i hverdagslivet at det er vanskelig å oppdage og motsette seg, selv for dem som jobber med og for dyr. Noe av forklaringen kan også være at de har stor tro på loven, som befolkningen ellers (jf. Mathiesen 2011), og at de støtter seg til at hundene er farligere enn andre hunder, siden lovgiverne har fastslått det, som politibetjentene ved stasjon to (se kap.3.4.3).

5.2.2 «Indirekte» og «feilaktig» stempling og «tilknyttet stigma»

Ifølge stemplingsteoretikerne er det flere variabler ved handlinger eller egenskaper som avgjør om de stemples som avvik eller ikke, og de kan også bli stemplet selv om de ikke avviker fra en norm (Becker 2005:32-34). Selv om de fleste hundene i materialet er lovlige familiehunder, assosierer mange dem med farlighet og kriminalitet og behandler dem og eierne deretter, og de kan derfor forstås som «feilaktig stemplede» (jf. ibid.). Camillas beskrivelse av Alfred som «Oksen Ferdinand»²⁶ er illustrerende. Hundenes og eiernes

²⁶ «Oksen Ferdinand» er en referanse til en disneyfilm der Ferdinand er den største og sterkeste oksene i flokken, og alle tror han er mannevond på grunn av hans fryktingytende utseende, mens han egentlig er den fredeligste i flokken, og det beste han vet er å sitte i en blomstereng og lukte på blomstene.

situasjon har likhetstrekk med mistanken og kontrollrisikoen Sollunds minoritetsinformanter utsettes for av politiet, ettersom utseendet deres knyttes til kriminalitet selv om de ikke behøver å ha gjort noe galt (2007). Men selv om stemplet er misvisende kleber det og påvirker de stemplede (jf. *ibid.*; Becker 2005), for eksempel unngår hundeeierne steder der de regner det som sannsynlig at de blir kontrollert, og går til en veterinær de vet de er velkomne hos, og tilpasser seg slik stemplet som «mistenkelige» og «uønskede».

Goffman skiller mellom stigma tilknyttet umiddelbart synlige egenskaper, og egenskaper som er skjult for øyet (1975:16). Å eie eller være en hund av ulovlig rase kan, som vi har sett, medføre at man blir stigmatisert og behandlet annerledes enn man ellers ville ha blitt. Men stigmaet hunden utgjør kan passe inn i begge typene stigma som Goffman skisserer. Ofte behandles hundene og eierne annerledes i utgangspunktet, som følge av hundens utseende, og de er «miskrediterede» (*ibid.*:16). Men intervjupersonene forteller alle at de har opplevd mennesker som hilser på og klapper hundene og er sjarmert av dem, helt til de får vite at de er amstaff eller amstaffblandinger, – da rykker de hånden til seg og trekker seg unna, slik Anders historie under viser;

Alle disse eldre damene jeg møtte med bikkja mi, som bare «å så søt og så nydelig» og sånt, «hva slags rase er det?», «det er en amstaff, den forbudte rasen», «åå (tilgjort overrasket og engstelig stemme)», så blir de helt sånn ... ja, holder litt avstand og sånt, bare, «for to sekunder siden så lot du ham sleike deg i ansiktet, og nå tar du et skritt tilbake, bare fordi du hørte at det var en amstaff».

Av dette ser vi at ikke bare hundenes utseende, men også rasenavnet, assosieres med farlighet og fører til negative reaksjoner. Anders og Amigo oppfattes som «normale» i utgangspunktet, men når «sannheten» om Amigos rase kommer frem inntar folk en helt annen holdning til dem, og de er hva Goffman kaller «potensielt miskrediterede» (1975:16). Videre ser vi at Anders svarer til dem som spør om hundens rase at han er «den forbudte rasen». Slik han uttalte det under intervjuet virket det ikke som om han sa dette for å skremme dem, men snarere for å gjøre et poeng ut av at rasen nettopp ikke er farlig. Det virket som om det var noe han sa ironisk for å illustrere at han mener loven er urettferdig og stemplingen av hundene og mediefremstillingen av dem som farlige er misvisende, at stemplet altså er «feilaktig».

Når hundeeierne har gått med andre typer hunder har de opplevd det helt annerledes enn når de går med sin nåværende hund. Da har de visstnok ikke møtt noen reaksjoner, heller ikke selv om noen av dem karakteriserer den andre hunden som mer aggressiv enn amstaffen eller blandingen de har nå, noe som viser hvordan hundenes utseende og rase er avgjørende for

hvordan de og eierne oppfattes. Isaks beskrivelse av hvordan det var å gå tur med amstaff-pitbullen Kompis kontra morens blandingshund, som ligner en Golden Retriever, er illustrerende:

... mamma har vært og henta seg en tisper fra Bulgaria, sånn gatehund som ble satt på kennel, også har hun redda den derfra da, og du merker at den har vært gjennom ting da, så søt ute og så aggressiv hjemme hvis det kommer noen på besøk, den er liksom ustabil i huet. Og jeg går rundt med den bikkja, også tenker jeg sånn «den her er så ustabil», og alle som ser henne bare «åh, så fin», «åh, så søt» (tilgjort kosestemme) også skal alle komme å klappe, uten å spørre [meg] eller noe som helst, men da jeg gikk med bikkja mi, som var så søt og så glad i mennesker, var det bare som [om] Moses gikk bortover gata, det er ikke kødd en gang, folk flytta seg, damer bare plukka opp bikkjene sine og gikk sånn forbi (later som om han holder hunden vekk), og nå driver de og slipper bikkja si for å komme og leke med den bikkja til moderen, det er [de] samme personene ... hun er en skikkelig sånn usikker hund liksom, men folk går rett på henne, rett forbi, og folk flytter seg ikke, fordi hun ser søt og pen ut, og hadde de bare visst forskjellen, så hadde de jo flytta seg av henne og, men de bare, de bryr seg ikke.

Historien viser at det er hundene som bærer stigmaet, mens eierne på et vis havner «i skuddlinjen» i stempingssituasjonen, og blir *indirekte stemplet* når de er tilknyttet dem. Anders er den samme personen med Amigo som uten, og Amigo har ikke en atferd som gir andre grunn til å tro at Anders er en gangster, men likevel føler han at han blir oppfattet slik når han går med ham, mens han ellers oppfattes som en vanlig ung mann;

Går du med amstaff i zz sentrum så er du gangsteren ikke sant? Går du uten så er du bare deg, da er du bare en random kar i Carhartt-jakke med en liten cap' på huet, går du med amstaffen så er du plutselig «yeah, I'm tough» ikke sant, det er de blikka du føler du får da, den der «ooh». Også er det sånn, de der (ansiktsuttrykk: beundring) fra noen ikke sant, [de] tror du er tøff liksom, også får du de der (ansiktsuttrykk: redd), også får du den (ansiktsuttrykk: skuling), så du merker forskjellene.

Sitatet viser at de ulovlige hundetypenes stigma «smitter over» på eierne, slik at hunden faktisk *er* et stigma for vedkommende.

Goffman identifiserer videre tre typer stigma; fysiske avvik eller «misdannelser», «karaktermessige feil», og «tribale» eller slektsbetingede stigma, «som race, nation og religion» (1975:17). Hundenes stigma er nærmest det tribale, de stemples på bakgrunn av sitt utseende, som ikke er en misdannelse, men det «vanlige» utseendet til hundetypen. Men hundeeiernes situasjon fordrer en ytterligere kategori av stigma, som innebærer at en person stemples når hun eller han eier eller bærer med seg noe(n) uønsket eller avvikende, og stigmaet altså ikke er en del av personen, slik som de andre typene, men tilknyttet henne eller ham. Dette vil jeg kalle «tilknyttet stigma», som en følge av «indirekte stemping».

Hvordan forholder hundeeierne seg til stempelingen?

Når noen risikerer å bli stigmatiserte vil de ofte forsøke å skjule stigmaet, hevder Goffman (1975:26), noe Twining, Arluke og Patronek fant i sin studie av pitbulleiere (2000). Deltakerne i studien følte seg stigmatisert på flere måter, og brukte teknikker for å unngå ubehagelige situasjoner, i tråd med Goffmans teori. For eksempel kunne de si at hundene var av en annen rase enn de egentlig var (ibid:33-35). Noen av mine informanter har gjort det samme, men det er vanligere at de har forsøkt å skjule hunden, og altså stigmaet den medfører, rent fysisk, ved å holde den unna områder der andre mennesker, og spesielt politiet, ferdes, som vist i forrige kapittel. Peder forteller også om en nabo med engelsk staffordshire terrier, som flyttet fra Oslo vest til hans hjemsted «fordi hun syntes det var så ubehagelig å gå tur med bikkja der», ettersom hun visstnok fikk ubehagelige kommentarer av fremmede da hun gikk ute med hunden. Hun gikk altså så langt som å flytte for å unngå reaksjoner på hunden, ikke fra politiet, men andre mennesker som stigmatiserte henne. Det tilknyttede stigmaet er også et stigma man kan unnslipe permanent, slik hundeeierne kan unngå stigmatiseringen ved å «kvitte» seg med hundene. Vi har imidlertid sett at de er villige til å kjempe hardt for dem, og det er følgelig utenkelig for dem å ofre hunden for å slippe stigmatiseringen den medfører, noe som viser at man ikke alltid vil velge bort et stigma selv om det er mulig. Hundeeierne er så glade i hundene at de fortsetter å «bære» stigmaet de utgjør, på tross av påkjenningene det medfører.

Ifølge stempelingsteorien vil personer som stemples som avvikere samle seg i subkulturer med andre stemplede og internalisere og «bekrefte» stemplet og avvikidentiteten de er tilskrevet (Becker 2005). Hundeeierne har knyttet tette bånd og finner sammen for å støtte hverandre og dele historier og sorger, men de bekrefter ikke stemplet som «kamphundeeiere» eller «kriminelle», og miljøet er heller ikke en isolert subkultur. En «bekreftelse» kunne ha vært å skaffe seg en hund som faktisk er ulovlig, eller begynne med hundekamp, ettersom det er det som forventes av dem som følge av hunden. Hundeeierne tar derimot sterkt avstand fra oppdrett av ulovlige hunder og hundekamper, grunnet avlivningsfaren og hundenes velferd. Det eneste aksepterte «avviket» i miljøet angående hund er det som samler dem, at de har en hund andre oppfatter som avvikende, ellers er de som andre hundegrupper og gjør vanlige hundetreffaktiviteter. Jeg var på det årlige amstafftreffet, hvor det var hundeutstilling, hundene lekte og eierne snakket sammen og spiste pølser og vafler, som på andre hundetreff jeg har vært på. Peder fortalte at noen som ikke tilhørte det etablerte miljøet hadde forsøkt å

selge pitbullvalper under et tidligere arrangement, men at dette var uønsket og de ble bedt om å forlate stedet, ved treffet jeg var med på skjedde ikke noe slikt og det sto på plakaten for arrangementet at det var uønsket.

Hundeeierne mener den beste løsningen er å jobbe for å oppheve forbudet så de kan få seg en amstaff eller pitbull på lovlig vis. I stedet for å utvikle seg inn i «status-» eller «kamphundeierrollen», eller skaffe seg en ulovlig hund, er de derfor opptatte av å være lovlige og vise allmennheten at hundene og hundeholdet deres er uproblematisk og akkurat som andre hunder og hundehold. Edwin Lemert påpeker at stemplingsprosessen ikke er kausal og gir den stemplede selvbestemmelse ved å poengtere at vedkommende har «mulighet» til å motsette seg stemplet, det internaliseres ikke automatisk, selv om forhold rundt personen kan virke pressende (1967:19). Hundeeierne finner seg ikke i at hundene deres er «farlige» og «kamphunder» og de selv «kriminelle kamphundeiere», og avstår fra å «kle på seg» avvikerrollen. Grunnen til at de motsetter seg stemplet er sannsynligvis at de føler det er urettferdig og uriktig ettersom det ikke stemmer med deres virkelige situasjon og de er feilaktig stemplet. De føler heller ikke skam på grunn av hundeholdet, men heller tristhet, urettferdighet og sinne som følge av andres reaksjoner på det, slik vi skal se under.

5.3 Emosjonell belastning

Hundeeierne er veldig glade i hundene sine. Raseforbudet har derfor påvirket følelseslivet og hverdagen deres. Jeg observerer tristhet, avmakt, mistillit, frykt og sinne som de overordnede følelestrekkene i datamaterialet fra hundeeierintervjuene. Sinnet og mistilliten er rettet mot politiet og lovgiverne, men også privatpersoner som stigmatiserer, og frykten er for at politiet skal inndra hundene, som diskutert i forrige kapittel. Med avmakt mener jeg at hundeeierne uttrykker en følelse av maktesløshet angående forbudet og håndhevelsen av det, og tristheten er knyttet til stigmatiseringen de og hundene møter. I tillegg til disse negative følelsene ser det også ut til at raseforbudet og stigmatiseringen har ført til tett samhold mellom hundeeierne.

5.3.1 «Berg- og dalbane av følelser»

Anders beskriver det å gå tur med hunden som å være på en «berg- og dalbane av følelser» fordi reaksjonene han møter dekker «hele spekteret av smilefjes på Iphone». Andres reaksjoner på Amigo medfører altså en følelsemessig belastning for ham. De negative

opplevelsene hundeeierne har hatt med andre mennesker som er redde for eller negative til hundene og dem har preget dem overraskende mye. De virker triste når de forteller om situasjoner der hundene har blitt stigmatisert, som om de oppfatter det som en fornærmelse mot dem selv og/eller hunden. Dette reflekterer deres kjærlighet til hundene og syn på dem som familiemedlemmer, noe Isak bekrefter når han sier at han opplevde negativiteten rettet mot Kompis «som om noen skulle skue stygt på ungen [hans]». Noen forteller også at stigmatiseringen har ført til skuffelse over mennesker generelt, slik Camilla gjør her;

... jeg har lært veldig mye om mennesker, på godt og vondt, jeg har blitt veldig lei meg og veldig såra mange ganger, av måten helt fremmede mennesker rett og slett har (...) diskriminert meg, bare på grunn av at jeg har sånn hund, og jeg får meg ikke til å forstå hvordan mennesker i dagens Norge kan gjøre det, vi er jo opplyste mennesker.

Camilla er skuffet over fordommene hun møter og hvordan andre oppfører seg på bakgrunn av dem. Hun sier også at det er hun som blir stigmatisert, og viser slik hvordan negative reaksjoner på hundene kan oppleves som en fornærmelse mot eieren, selv om vedkommende er indirekte stemplet.

Avmakt

Videre går utsagn som «det hjelper ikke», «det går ingen vei» og «man har ikke noe man skulle ha sagt» igjen i hundeeierintervjuene angående politikontroll og arbeid mot raseforbudet. Flere av intervjupersonene har engasjert seg i saken, skrevet brev til politikere, og drev med grasrotaktivisme i forkant av forbudet. De opplever imidlertid at det er en tapt kamp og at de ikke blir hørt eller tatt på alvor. Anders sier; «vi følte at myndighetene hørte bare på dem (foreldregruppen ²⁷), også hørte de på (representanten fra Justis- og politidepartementet), også hørte de på politiet, en hundefører ... og that's it liksom». Axel fulgte høringene om forbudet og deltok på møter med Norsk Kennel Klub, men følte allerede da at han og de andre motstanderne var sjanseløse; «jeg skjønnte at slaget var tapt, uansett hva man gjorde ikke sant, det var ikke nok mennesker som hadde den type hund, det er det som var problemet, uansett hva du prøvde å gjøre så, underskriftskampanjer var vi med på, men det bar ikke noen vei». Som flere av de andre ga han opp og tenkte « jeg har jo hund og den er lovlig og den skal jeg leve med så lenge den lever», for å fortsette å kjempe mot forbudet føler han ville være som å føre «èn manns kamp mot loven». Det er altså en tydelig følelse av

²⁷ En gruppe sammensatt av tre fedre hvis sønner ble drept eller hardt skadd i hundegangrep i forkant av det utvidede forbudet. Gruppen uttalte seg og ble tillagt mye vekt under høringene til hundeloven og hundeforskriften (se kap.1.1.1).

avmakt i intervjumaterialet, hundeeierne trekker frem at det ikke føres statistikk over bitt og angrep, slik at oppfølging og revurdering av forbudet vanskeliggjøres, og føler at de ikke blir hørt eller har mulighet til forandre lovgivningen ettersom de er en liten gruppe.

Nå som de yngste lovlige hundene av forbudte typer er over ti år dør de ut og informantene og andre i deres situasjon føler seg enda mer maktesløse. Camilla forteller at hun og andre fra miljøet «sitter og ser på gamle bilder sammen» og synes det er vondt at «hundene dør og [de] ikke [har] noen mulighet til å skaffe [seg] nye». De tar det tungt at ikke de kan få seg en ny hund av typen de er så glade i, noe som viser til kjærligheten til selve rasen, utover enkeltindividene, som diskutert over. En ytterligere forklaring av dette kommer til syne når Anders snakker om at de norske blodslinjene forsvinner;

... jeg tror jeg mista alt sånn vilje til å lære mer om rasen, om blodslinjer, alt det der døde ass ... I hvert fall for meg som, det var en så stor del av livet da, amstaff og, jeg digga liksom hele, jeg likte alt det der... alle hundene blir borte, det er sånne hunder jeg alltid har «åh, jeg gleder meg til jeg får meg valp av den (gira stemme)» og sånne ting ikke sant, men, men (trist stemme).

Hundeavl er en møysommelig prosess, en slags «hobby» og et «presisjonsarbeid», og for amstaffeskere og -oppdrettere er «arbeidet» med å «foredle» rasen forgjeves som følge av raseforbudet, og tre av hundeeierne uttrykker sorg over at «den norske» amstaffen utryddes. Ettersom slektslinjene og «motene» er forskjellige i ulike land varierer rasens utseende, og derfor mener de at noe verdifullt, den «norske» standarden, vil være mistet også selv om forbudet oppheves. Imidlertid må det nevnes at slik typeavl og ønsket om å isolere og videreutvikle enkelte egenskaper, særlig utseendemessige, vanligvis er negativt for dyrs helse (Rådet for dyreetikk 2010:4-5; Sandøe m.fl. 2014; Solbu 2014). Igjen sees spesiesistiske trekk hos hundeeierne, selv om de er kjente med at trendene innen hundeavl er problematiske for hunders helse, er det et sterkt ønske å videreføre og foredle rasen, av egen lyst på en hund med bestemte egenskaper.

Mistillit

I forrige kapittel så vi at hundeeierne mener de har fått mindre tillit til politiet som følge av forbudet, men de uttrykker også mistillit til statsapparatet²⁸ og det politiske systemet. Isak sier om lovgiverne; «Å utrydde en hel rase, hvor er menneskeligheten i det? Det er provoserende,

²⁸ Med dette menes byråkrater og politikere, altså personer i samfunnsinstitusjoner som regjeringen, stortinget og departementer.

og man mister liksom litt trua på staten og rettssystemet og lovgiver og alt det der». Den rådende holdningen er at når noe de opplever som så urettferdig og dårlig begrunnet som raseforbudet innføres, kan man ikke lenger ha tillit til det politiske systemet;

Camilla: Jeg mista veldig mye tro altså, og tillit, til det norske rettsvesenet og Stortinget og politikere og alt. Jeg har rett og slett ikke tillit lenger ... At ikke politikerne bryr seg mer om å sjekke fakta da. For (...) disse tre fedrene blei da satt sammen. og nummer én, amstaff var jo ikke involvert i noen av tilfellene (angrepene), og nummer to, hvor mentalt tilstedeværende er du når du har mista ungen din, hvorfor, hva er det som gjør at [de] kan sette sammen disse tre menneskene og si «vær så god, lag et utkast»²⁹? De skulle jo aldri vært satt til den jobben! ... Det er ikke noe håp om å få forbudt polarhund og schæfer i Norge, ikke sant, det går ikke det, de rasene er altfor satt. Og hva går man på da? Jo, man tar en rase som er lett å ta. Og det er det inntrykket jeg har, at de gikk bare på amstaffen fordi de kunne gjøre det! ... altså når politikerne kunne la noe sånt gå gjennom, så tenkte jeg at «da er det ikke håp altså». Det ble levert inn bittstatistikk ikke sant, det ble levert inn så mye materiell, som bare ble avfeid. Det skal ikke gå an at noe sånt noe går gjennom!

Anders: ... det vi amstaffeiere føler er at loven ikke er bygd rundt noe fornuft, den er ikke bygget rundt Norsk Kennel Klub, (...) Norsk Terrierklubb [eller] hundemiljøet, men rundt en gruppe fedre, som har et ubegrunnet hat mot amstaff (...) Både jeg, du, alle veit at ... innen fem år så kan et barn bli drept av en hund, fordi, vi har ikke fått noen ordning på det, det kommer vi aldri til å få heller.

Anders er opprørt over at en sak med så store konsekvenser var gjenstand for et «politisk spill», og sier kjennskapet til prosessen har ført til at han tenker daglig på å flytte; «Norge, når forbudet kommer her, da må jeg bare planlegge en eller annen måte å flytte herfra (...) Jeg trives ikke her jeg. At de bare kan innføre sånne lover som det her gjør meg dårlig». Det er kun Anders som nevner det som en følge av mistro til staten, men alle uttrykte en slik mistro. Og som vi har sett er flytting en mulig konsekvens av raseforbudet for flere av intervjupersonene.

Sinne

Urettferdighetsfølelsen angående stigmatiseringen hundeeierne møter og kjærligheten til hundene, koblet med at de konstant er i forsvarsposisjon, har ført til sinne og at de «svarer tilbake» på ubehagelige reaksjoner og kommentarer. Som vi så i forrige kapittel har de en kritisk innstilling til politiet, og noen har også blitt «tøffere» i møte med dem, i tillegg kan de miste besinnelsen overfor andre mennesker som er negative. Paul forteller om en episode som han «ikke er stolt av», der han var så lei og provosert av at hunden ble stemplet som farlig og

²⁹ Foreldregruppen lagde ikke utkast til loven, men uttalte seg under høringene (se fotnote 26).

reaksjonene det medførte at han svarte på en slik reaksjon med å trekke fram en fordom mot etnisiteten til personen han møtte;

... jeg gikk tur med bikkja i bånd, også kommer det en somalisk dame med hijab, med barnevogn, også har hun en unge som løper rundt, også ser hun jeg kommer med bikkja, så hun går liksom rett ut på gressletta og blir helt sånn hysterisk og hvelver barnevogna og skriker «hold den bikkja unna meg!», og da husker jeg jeg blei så forbanna at jeg bare «hold han der fremtidige voldtektsforbryteren din unna meg!», også så du hun blei helt rar, så jeg bare «ja, skal du sette bikkja mi i bås så setter jeg ungen din i bås, så veit du hvordan det er». Bikkja mi så ikke på henne en gang, han dreiv og snuste og var i sin egen verden, og det dramaskriket fra henne, barnevogna som hvelver, og at hun løfter opp ungen sin og, helt sånn der, du blir så provosert til slutt veit du, også noen ganger så klarer du ikke å holde igjen, sånn som der (...) han ene kompisen min gikk forbi meg, så helt sjokkert på meg og bare «hva var det du sa nå?», og jeg bare «det er akkurat det samme for meg, selv om det høres helt forferdelig ut, så er det akkurat det samme for meg, så jeg ville bare at hun skulle skjønne hvordan jeg hadde det».

Dette er imidlertid heller unntaket enn regelen, og det er få slike historier. Siden hundeeierne er opptatte av å være lovlige og representere rasen på en god måte, forsøker de å være rolige dersom noen er negative til hunden og rasen, og saklige dersom de svarer tilbake.

Frykt og samhold

Iforrige kapittel så vi også at hundeeierne har fryktet politiet og lever med en ekstra usikkerhet sammenlignet med eiere av lovlige hunder. De er ekstra bevisste på hva slags hund de har, både med tanke på hvordan andre reagerer på hundene og dem, og risikoen for politikontroll og at hunden i verste fall blir inndratt, og tar som vi så i forrige kapittel forholdsregler for å unngå situasjoner og steder der de kan møte politiet eller mennesker som er negative. En lignende frykt for politiet har Sollund funnet hos norske reptileiere, informantene hennes «live with a constant fear of being informed on or caught and having their animals taken away from them», som er så inngripende at de ikke tør å åpne døren hvis det ringer på (2013b:83). Denne frykten har begrenset deres sosiale nettverk ved at de isolerer seg og kun sosialiserer seg med andre som holder reptiler (ibid.). Dersom en person isolerer seg for å skjule et stigma, som reptileierne, mener Goffman at det kan få negative konsekvenser for vedkommende rent psykisk; personen «afskærer ... sig fra den gavnlige stimulans, som dagligt socialt samkvem med andre kan give, og han kan blive mistænksom, fjendtlig, ængstelig og forvirret» (1975:26).

Som vi så over har hundeeierne utviklet et sterkt samhold. De samles og snakker om vanskeligheter de møter på grunn av hundenes rase, og er glade for å kunne være sammen

med noen de er sikre på at ikke dømmer dem. På amstafftreffet jeg var på kjente alle hverandre og virket glade for å være sammen, to av deltakerne hadde kjørt helt fra Tromsø for å delta, fordi de så gjerne ville være «et sted [de følte seg] velkomne», og ikke trengte å være redde for negative kommentarer eller reaksjoner på hundene. Forbudet har altså ført til samhold og vennskap mellom hundeeiere, men i motsetning til Sollunds funn later det ikke til å ha *begrenset* deres sosiale omgang til dette fellesskapet. Mye av grunnen kan være at flesteparten av hundene i utvalget er lovlige, de ser bare ulovlige ut, slik at risikoen for at de blir inndratt og avlivet er mindre enn hos reptileierne. Men samtidig opplever antakelig hundeeierne mer stigmatisering fra andre mennesker, ettersom de må lufte hundene hver eneste dag, og slik eksponere «stigmaet» sitt. Dersom flere av informantene mine hadde hatt ulovlige hunder ville jeg kanskje ha funnet den samme frykten og begrensningen av det sosiale nettverket som følge av forbudet hos dem, som hos reptileierne, siden risikoen for at hunden skal bli inndratt er mer påtrengende for dem, og de antakelig er mer engstelige for at andre skal melde fra til politiet om hunden.

5.4 Oppsummering

Belastningene og konsekvensene av raseforbudet har vært store for hundeeierne. Dette er spesielt, ettersom de ikke har gjort noe galt eller skiller seg ut på noe annet vis enn at de har en hund som etter at de fikk den ble stemplet som en uønsket samfunnsfiende. Hundene er familiehunder og -medlemmer, og hundeholdet er som andre hundehold, muligens med enda større kjærlighet til hundene enn normalt, og med raseforbudet er atferd som ellers er godtatt kriminalisert for noen individer. Selv om hundeeierne gjør det samme som andre hundeeiere blir de mistenkeliggjort, stigmatisert og kontrollert fordi hunden deres har et visst utseende. Som følge av raseforbudet blir de stemplet *som om* de er kriminelle, behandlet *som om* de er kriminelle og må forsvare seg *som om* de er kriminelle.

6 Hva med hundene?

Til nå har vi sett hvordan politiet håndhever hundeforskriften, og hvordan dette og stigmatisering, blant annet fra andre hundeeiere og bedrifter som retter seg mot dyr, har påvirket hundeeierne. Men stigmatiseringen og risikoen for politikontroll har også fått konsekvenser for hundene, og det er dem raseforbudet har potensiale til å ramme hardest. Under vil jeg diskutere hvordan dette kan ha påvirket dem, og se det i lys av dyrs status i samfunnet og lovverket.

6.1 De «farlige andre»

Raseforbudet innebærer et deterministisk syn på farlighet, og dermed atferd, som medfødt (jf. Gabrielsen 2013). Hundene er i tillegg så «farlige» at den eneste løsningen på «problemet» de oppfattes å utgjøre er å fjerne dem ved å forby dem og avlive eventuelle individer som er født etter forbudet trådte i kraft, – de kan tydeligvis heller ikke «rehabiliteres» eller «formes» til å bli «ufarlige». En slik forståelse av farlighet, alá Cesare Lombroso's «Criminal Man» (2006; jf. Gabrielsen 2013:96), må kunne sies å være en utdatert måte å forstå og forklare menneskelig handling, men som raseforbudet viser kan man fortsatt benytte seg av denne typen deterministisk positivisme angående dyr. Dette får konsekvenser for hundenes skjebner og hvordan vi tillater oss å behandle dem.

Forsøk på å forutsi farlighet er imidlertid en del av den moderne styringslogikken, og hundenes situasjon kan sees i lys av dette (se kap.1.5; jf. Gabrielsen 2013:95; Molloy 2011). En viktig kontrolloppgave er nå å bekjempe *potensielle* farer og «de farlige andre», i tillegg til å håndtere *faktiske* lovbrudd (Hörnqvist 2004; Baker og Roberts 2005; Lianos og Douglas 2000; Molloy 2011). Larsen opplever en økende frykt for hunder i samfunnet, og sinne mot hunder som ikke har «folkeskikk» (2012a:113-114), en frykt som er betraktelig større for hundetyperne som rammes av hundeforskriften enn andre hunder, ettersom den har fastslått at de ikke bare mangler «folkeskikk», men er farlige. Den definerer hunder som ikke har gjort noe galt, annen enn tilfeldigvis å være født med et visst utseende, som de farlige «andre» (Hallsworth 2011:392), og er et ekstremt utslag av styringslogikken, siden de er begjært *utryddet*. Av disse grunnene påpeker Heather Pratt en viktig parallell mellom raseforbud og kontrollapparatets risikokartlegging når hun kaller amerikanske Dangerous Dogs Acts «canine profiling» (2002-2003).

6.2 I menneskers interesse

«... nordmenn er redde for å bli stempla som rasister ... og det er alltid en eller annen som skriker rasisme, så holder alle kjeft. Men når det gjelder dyra så er det ingen som bryr seg».

Når han snakker om opplevelser av rasisme angående hundeholdet påpeker Paul et viktig aspekt ved raseforbudet og dyrs status i samfunnet, nemlig at vi tilegner dyr andre og mindre verdier og rettigheter enn mennesker (jf. f.eks. Beirne 1999; Cazaux 1999; Larsen 2003b; Nibert 2002; Sollund 2008; Ellefsen 2009). Av historiene om stigmatisering så vi at det tilknyttede stigmaet hundene er for eierne medfører at andre sier ting til dem og oppfører seg på måter overfor dem som de ikke ville ha gjort ellers. I en del andre tilfeller der noen bærer et stigma ville det vært uakseptabelt å ekskludere og snakke nedsettende om dem så åpenlyst, og jeg oppfatter det som spesielt at dette gjøres direkte til dem. Mye av grunnen til at dette er tolerert tror jeg er at det er hundene som bærer stigmaet, og at de ikke tilkjenner den samme verdien som mennesker. Selv om stigmatisering av mennesker absolutt også finner sted, kan det virke som om det er færre (u)skrevne regler mot og mer akseptert å stigmatisere dyr. Folkeskikk og fintfølelse gjelder ikke hunder som stigmatiseres, og tilsynelatende heller ikke eierne, når de stigmatiseres «gjennom» hundene.

I forrige kapittel viste jeg imidlertid at ulike former for undertrykking kan sees i sammenheng, praksisen med at noen tilegner andre mindre verdi er sammensatt, gjennomgående og differensiert (Nibert 2002; Donovan 1996; Adams 1996; Gålmark 2008). Med utgangspunkt i teorien om «anthro-androcentrism» ser Lisa Gålmark vestlige samfunn som hierarkisk inndelt, sosialt og institusjonelt, ved at «animals, women, workers and slaves are perceived as the inferior others, made to serve the free human males who instead are conceived of as rulers of nature» (2008:88). Slik kan teorier om undertrykking av dyr inngå i en teori om undertrykking av «de andre», og dette viser at dyrenes situasjon har sammenheng med tradisjoner og samfunnsstrukturer. Imidlertid vil jeg hevde at dyrene ofte undertrykkes mer eksplisitt, og at denne eksplisitte undertrykkelsen oppleves som mer legitim når den rammer en annen art enn vår egen, ettersom dette gjør dem til «de andre» i enda større grad.

Forbudte hundetyper er eksplisitt ekskludert i lovverket, og jeg vil nå hovedsakelig se deres situasjon i lys av dyrs sosiale status i samfunnet. Da kan jeg komme i skade for å gi inntrykk av at mennesker er en samlet enhet der individene har like høy status og samme livsvilkår, og

undertrykker i samme grad, men jeg vil påpeke at, som med dyrene, differensierer mennesker også mellom ulike mennesker.

6.2.1 Spesiesisme

Det er ulike holdninger til hvordan man kan behandle mennesker og hvordan man kan behandle dyr i modern vestlige samfunn, noe som kommer til uttrykk i undertrykkende praksiser og systemer i modern vestlige samfunn (jf. f.eks. Sollund 2012; Beirne 2007). Simon Hallsworth ser det britiske raseforbudet i lys av dette når han sier at pitbullen har «found itself subject to a staggering degree of inhumanity on the part of society that has lost all moral bearings in relation to its relations with non-humans» (2011:392).

Ifølge Piers Beirne ser vi mennesker stort sett verden fra vårt ståsted (2007), og har altså en antroposentrisk verdensanskuelse (jf. Tønnesen 2013; G. Larsen 2013a). Vi favoriserer våre egne interesser og behov på bekostning av andre arters interesser og behov, og tilegner ikke dem de samme rettighetene som vi krever for oss selv (Beirne 2007). Derfor er det ulike holdninger til hva man kan gjøre mot mennesker og hva man kan gjøre mot dyr (ibid.). Denne diskrimineringen av andre arter fra menneskers side kalles spesiesisme (se f.eks. ibid.; Beirne 1999; Sollund 2012; Sollund 2013c). Sollund ser spesiesismen som doksisk i dagens vestlige samfunn, med dette mener hun at vi tar våre holdninger til dyr og vår utnyttelse av dem for gitt, det oppfattes som naturlig (2012). Dette synliggjøres for eksempel når endeløst mange dyr lever korte liv som enheter i institusjonaliserte systemer og ofres for å bli menneskemat (f.eks. Francione 2008; Ellefsen 2013a; Sollund 2008). Praksisen er utbredt, vidt akseptert og legal, selv om dyrene lever langt fra naturlige dyreliv og påføres lidelser og død (jf. f.eks. Ellefsen 2013a; Sollund 2012). Innen grønn kriminologi argumenteres det for at slik legal skade bør inngå i begrepet «animal abuse» og omfattes av kriminologien (se f.eks. Beirne 1999; Agnew 1998; Cazaux 1999). Beirne definerer dyremishandling slik;

... any act that contributes to the pain, suffering, or death of an animal or that otherwise threatens its welfare. Animal abuse may be physical, psychological, or emotional; may involve active maltreatment or passive neglect or omission; and may be direct or indirect, intentional or unintentional (Agnew 1999 sitert i Beirne 1999:121)

I tråd med dette mener jeg den legale institusjonaliserte drepingen av hunder som hundeforskriften innebærer kan forstås innenfor den utvidede definisjonen av skade og mishandling. Dette medfører at hundene forstås som ofre, snarere enn «farlige våpen» som må bekjempes. Og med en konstruktivistisk forståelse av «farlige hunder» og raseforbudet, og

dersom det stemmer at de forbudte rasene ikke biter oftere enn andre (jf. Kaspersson 2008), og befolkningens frykt i stor grad er medieskapt (jf. *ibid.*; Molloy 2011; Cohen 2002), viser raseforbudet tydelig hvor lite hensyn man tar til dyrs interesse i å ha et liv.

Videre bygger forskriften på en spesiesistisk tankegang ved at den tar for gitt menneskers rett til å avgjøre dyrs skjebne. Det er ikke i hundenes interesse å være ulovlige og risikere avlivning, men snarere et tiltak for å berolige mennesker (jf. Gabrielsen 2013; Hallsworth 2011; Kaspersson 2008; Molloy 2011). Og hundeloven er et regelverk som ikke er ment å skulle beskytte hunder, men mennesker, – en «menneskevernlov» (jf. Larsen 2012a:114), det samme gjelder hundeforskriften (jf. Regjeringen.no 2004). Dermed er raseforbudet ett av mange eksempler på at mennesker kontrollerer hvilke dyr som skal få leve og reproducere seg (jf. f.eks. Kleveland 2013:298-299; Sollund 2009).

«Menneskets beste venn» eller «passende redskap og tilbehør»?

Dyr «tilpasses» menneskers til enhver tids ønsker og behov, enten de handler om utseende eller atferd (f.eks. Sollund 2009). Dyr som skal bli til mat avles og føres for å bli store raskest mulig, for å tilfredsstille våre matønsker og -vaner mest mulig kostnadseffektivt (f.eks. Kleveland 2013:299; Ellefsen 2013a:24-40; Hallsworth 2008:78-79; Sollund 2008:112), mens «kjæledyr» avles etter menneskeskapte rasestandarder og «moter», selv om dette er skadelig for helsen deres (f.eks. Hallsworth 2008:76-77; Sollund 2013a; Larsen 2012a:108). De skal være «passende» kjæledyr (Sollund 2013a; Sollund 2009; Hallsworth 2008:76-77; Stephenson 2008). Dette illustreres i Svetlana Stephensons studie av amerikanske «dog shelters», der hundene må bestå en mengde tester for å være «passende» for adopsjon, feiler de på én av testene blir de avlivet (2008).

Hunder er det dyret som har levd lengst i nært samspill med mennesket (Larsen 2012a:105-106), og de har blitt «trained to please us, and (...) manipulated through breeding to suit our aesthetic demands and to meet our needs for particular skills» (Lilly og Puckett 1997:127). En effekt av denne utviklingen er at vi har skapt «hundetyper godt tilpasset det livet som passer best for oss mennesker, og ikke et dyreliv» (Larsen 2012a:108). Denne menneskestyrte transformasjonen fra ulver til «passende» kjæledyr har formet dem til hva Larsen kaller «kulturerterte dyr» (*ibid.*:103).

Historisk har hunder hatt mange forskjellige bruksområder, de har trukket vogner og sleder, vaktet hjem og buskap, vært «accessoires» og blitt brukt i krig, mens andre skal hjelpe blinde og syke eller være et «våpen» for politiet, og innen politiet har hundene også differensierte arbeidsoppgaver (jf. Lilly og Puckett 1997; Thorsen 2001; Larsen 2012a; Glasø 2014). Ulike egenskaper verdsettes altså hos forskjellige hundetyper og til forskjellige tider. Da hundekamper ble ansett som underholdning i storsamfunnet avlet man for eksempel på hunder som var utholdende og kampvillige mot hunder og andre dyr (Lilly og Puckett 1997:128,130). Nå er hundetyper som oppfattes å ha disse egenskapene uønsket og forbudt i mange land med raseforbud. Likeledes bruker politiet hunder som våpen, mens dette ellers også er forbudt.

Mens utholdenhet og kampvilje er uønsket hos familiehunder fant Karin Glasø at «politiet ønsker patruljehunder med stor motor, stor kamplyst og godt bitt» (2014:58). Med dette menes at hundene «ikke gir seg», at det ligger «latent for hunden» å bite, og at bittet er «effektivt, hardt og kontant», og kan holdes lenge (ibid:59). Disse egenskapene minner mye om egenskapene som tillegges de ulovlige hundetyperne, og beskrivelsen av «det gode bittet» gir en assosiasjon til myten om at kjevene til pitbullen låser seg (jf. American Veterinary Society of Animal Behavior 2014:1; Delise 2007:107-129; Bradshaw 2011:270). Det er bemerkelsesverdig at egenskapene politiet ønsker hos sine hunder tilsvarer egenskapene som assosieres med de ulovlige hundetyperne. De skal verdsette disse egenskapene i visse situasjoner, og «fjerne» dem ved håndhevelse av raseforbudet i andre. En kan også undres hva som skjer med patruljehundene når de pensjoneres og det ikke lenger er behov for egenskapene som ble verdsatt hos dem til politibruk, men er uønsket i annet samfunnsliv. De har levd med strenge regler hele «karrieren», og må kanskje fortsette med det når de endelig får «fri», for å tøyse farepotensialet de utgjør for mennesker?

Betydningsfull kategorisering

Ifølge Rune Ellefsen får dyrene «sin status etter hvilken nyttefunksjon de har for mennesker», og denne statusen «er igjen avgjørende for hvordan vi betrakter og behandler dem» (2013a:16-17). Kategorisering av dyr etter menneskers nytte og interesse av dem er altså en spesiesistisk praksis med avgjørende betydning for deres skjebner, sosiale status og rettigheter (se f.eks. ibid.; Hallsworth 2008; White og Heckenberg 2014:119-123). Denne spesiesistiske differensieringen og forskjellsbehandlingen mellom dyr utgjør etter min mening selve bakgrunnsteppet for raseforbudet og stigmatiseringen av hunder og eiere det rammer.

Vi behandler ikke bare dyr etter deres «bruksområder», men differensierer også mellom dyr innenfor samme art og «kategori». Kjæledyrene er vanligvis den gruppen dyr som «are accorded most respect and intrinsic value» (Sollund 2013c:12-13). Som vi så i forrige kapittel kan eierne regne dem som familiemedlemmer, og en mer betegnende «kategorisering» kan da være «familiedyr» (se kap.5.1.1). Larsen finner at kjæledyrs, spesielt hunders, lidelse tilsynelatende tas mest alvorlig av både publikum og politiet i sin studie av anmeldt dyremishandling i Oslo-området; «Hunden har flest venner og er oftest offer» (2003a:132). Dette «hundeblikket» (ibid.:135) gjelder imidlertid ikke hundene som rammes av raseforbudet, de er langt mindre «ideelle ofre» enn andre familiehunder (jf. Sollund 2012:10).

Hundeforskriften skaper en slags underklasse blant kjæledyrene, og behandlingen av hundene kan kanskje minne mer om synet på, og behandlingen av, skadedyr, siden de er uønskede og forsøkes «fjernet». På et vis kan skjebnene deres forstås som at de er «født i feil kropp dobbelt opp», ved at de både undertrykkes slik dyr generelt undertrykkes av mennesker, samtidig som de har lavere status enn andre familiehunder. Og siden de er en uønsket undergruppe av kjæledyr, der individer som ble født før raseforbudet har fått leve «på nåde», kan man si at de ulovlige hundetyperne på et vis er «hundesamfunnets stebarn»³⁰.

Raseforbudet skaper altså en kategori med «farlige hunder», som et motstykke til andre hunder, som er «ufarlige» (jf. Gabrielsen 2013:95-96). Denne kategoriseringen åpner for (og påbyr) en annen behandling av dem, de er forbudt og skal etter loven bøte med livet (hvis de er født etter forbudet). Kategorien er faktisk også avgjørende for raseforbudet, håndhevelsen av det og dets konsekvenser, ettersom konstruksjonen av «farlige» og «ufarlige» hunderaser er vesentlig for å kunne forby de «farlige». Imidlertid er det ikke slik at *alle* hunder som ikke rammes av raseforbudet regnes og behandles som kjæledyr, noen hunder av lovlige typer plasseres også i en annen kategori og får «stemoderlig» behandling. For å poengtere dette bruker Ellefsen begrepet «kjælehunder» om hunder som holdes som kjæledyr, slik jeg kaller dem «familiehunder», ettersom hunder for eksempel også brukes til dyreforsøk, og da har helt andre livsvilkår og rettigheter enn kjæle- eller familiehundene (2009:123).

I forrige kapittel så vi at også hundeeierne i utvalget differensierer mellom hundetyper når de favoriserer sin hunderase over andre og mener individer av rasen har «mer personlighet».

³⁰ Dette er et ordspill på Kjersti Ericssons begrep «samfunnets stebarn», om barn som er født (og oppvokst) utenfor ekteskap (se Ericsson 2012). Barna og mødrene deres har hatt økonomiske vanskeligheter, få rettigheter og lav status, og deres situasjon er fortsatt ikke helt likestilt med andre barns. Dette som følge av barnets opprinnelse, noe de ikke kan noe for, slik de ulovlige hundene er uønskede av grunner utenfor deres kontroll.

Imidlertid vites det ikke om dette kommer til uttrykk i deres handlinger og praksis. Det ville vært interessant å vite om de behandler ulike typer hunder forskjellig som følge av preferansene for noen hundetyper, eller om de vurderer og verdsetter hvert individ individuelt, slik de mener man bør gjøre ved spørsmål om hunders farlighet.

I forlengelsen av hundeeiernes spesiesistiske differensiering mellom sin hundetype og andre typer observerte jeg en selvmotsigelse ved amstafftreffet jeg deltok på. Samtidig som hundeeierne og organisasjonen som arrangerte treffet fremholder at det er urettferdig at hunder drepes på bakgrunn av hvem de er, solgte og spiste de pølser, og tok slik del i og videreførte en praksis hvor andre dyr slaktes på løpende bånd, fordi de kategoriseres som «produksjonsdyr». Ifølge Melanie Joy kommer slik selvmotsigende praksis, hvor man spiser noen dyr og elsker andre, av at oppfatningen av de ulike dyrene er forskjellig (2010:13). Motsetningen mellom å spise noen dyr, og kjempe for andre dyrs liv viser hvor gjennomgående og naturaliserte spesiesistiske praksiser er hos mennesker (jf. Sollund 2012), og hvor selvmotsigende vårt syn på og behandling av dyr er (jf. Francione 2008; Sollund 2009); vi har langt større aksept for noen dyrs lidelser og urett enn andres, og dette gjelder også hundeeierne.

I kapittel tre så vi at oppsøkende politiarbeid baserer seg på kategorisering av publikum (Finstad 2003; Sollund 2007), og kontroll av risikogrupper er sentralt for kontrollapparatet i den nye styringslogikken (f.eks. Feeley og Simon 1992; Hörnqvist 2004). Raseforbudet har forenklet denne kategoriseringen angående hunder og eiere ved å definere hunder med et visst utseende og deres eiere som «mistenkelige», uavhengig av andre egenskaper ved dem, og legitimere beslag i hundene på bakgrunn av deres «kategori». Som vi så var denne kategoriseringen nyttig for politiet ved stasjon én da de skulle håndtere det problematiske hundemiljøet med hunder som ble brukt som trussel og våpen på begynnelsen av 2000-tallet. Politibetjent «Karl» fortalte at arbeidet ble mer effektivt da hundeforskriften kom, ettersom det ble lettere for politiet å inndra hunder. Angående situasjonen nå tyder politimaterialet på at politiet prioriterer hundekontroller lavt (se kap.3.3.2). Selv om kategoriseringen av hundene er skjebnesvanger for dem, og gjør det «enklere» for politiet å inndra og avlive dem, skjer det trolig sjelden, og i dette tilfellet er politiets lave prioritering av en «dyresak» (jf. Larsen 2002b; 2003) til fordel for dyrene, og kan til og med «spare» deres liv.

Som eier, så hund?

Hundeeierne forteller at hundeeiere som stigmatiserer dem ofte har hva de kaller «pyntehunder», typisk småhunder, pudler og fuglehunder. Det har alltid vært tradisjon for å tilegne ulike hundetyper forskjellig sosial status og rettigheter (Thorsen 2001). Pudler og fuglehunder har tradisjonelt vært velansett og tilhørt høyere samfunnslag, mens blandingshunder har hatt lavest status (ibid.:54-61). Stamtavle har vært avgjørende for hunders levekår, og dette reflekterte eierens sosiale status – de velstående hadde rasehunder, mens blandingshundene uten stamtavle tilhørte «bermen», og hadde dårligst levekår (ibid.:53). Dette videreføres med raseforbudet, ettersom hunder uten stamtavle, oftest blandingshunder, er rettsløse dersom de ligner en av de ulovlige rasene (jf. Bertling 2012; Norsk Kennel Klub u.å.). Samtidig viser det at skillet ikke bare går mellom rase og ikke-rase, – amstaff er kriminalisert og avlives selv om de er renrasede og har stamtavle.

Selv om blandingshundene har hatt lavest status historisk, er det også lange tradisjoner for differensiering mellom rasehunder etter hvem eiermassen deres er, mopsen gikk for eksempel fra å være høyt ansett på 1700-tallet til å bli nedvurdert og tillagt negative egenskaper på 1800-tallet, blant annet fordi den ble ansett som en «kvinnehund» (Thorsen 2001:56-58). Lodge og Hood ser trenden med raseforbud i sammenheng med hva de oppfatter som et «canine class system» (2002) og Hallsworth knytter pitbullen til arbeiderklassen i Storbritannia (2011:401), mens Gabrielsen mener forbudet mot pitbull i 1991 og amstaff i 2004 hang sammen med at eierne ble oppfattet som farlige og «i samhällets utkanter» (2013:96). På bakgrunn av dette kan man se kriminaliseringen av amstaff og pitbull som en videreføring av sammenhengen mellom hunders og eieres sosiale status og livsvilkår. Kanskje kan raseforbudet og stigmatisering som følge av det også sees som en forlengelse eller et mikroeksempel på maktposisjoneringer i samfunnet, og forstås med konfliktteoriens tese om at det er de ressurssterke som setter reglene og har mest gjennomslagskraft ved «stemplingen» og håndhevelsen av dem (jf. Høigård 2003; samt Hauge 2001:117-128 og Mathiesen 2011:213-229 om dette perspektivet).

Det koster å kjempe mot et avlivningsvedtak etter hundeforskriften, i tillegg til en eventuell rettssak belastes hundeeieren for hundens «fengselsopphold» på kennel. For Morten beløp kennelopphold, atferdstest, veterinær- og advokatutgifter da politiet vedtok at Tapper og Trofast skulle avlives og han gikk til rettssak seg til 200 000 kroner (se vedlegg 1). Dette innebærer at eieres mulighet til å beholde hundene og hundenes mulighet til å overleve

avhenger av eierens økonomiske evne. Eierens ressurser kan også være avgjørende når hundene er uønsket i borettslag. Simon forteller om en venn som i likhet med ham fikk utkastelsesordre på grunn av amstaffen han hadde, men som var i en presset livssituasjon og ikke hadde mulighet til å gå til sak eller flytte, slik Simon gjorde (se vedlegg 2). Den eneste (lovlige) løsningen var da at hunden ble avlivet, ettersom hundetyperne i hundeforskriften ikke kan omplasseres, selv om de er lovlige (§ 3a). Simon og Morten forteller også at de hadde gode advokater, og tror det var avgjørende for at de vant rettssakene. Når kun ressurssterke har mulighet til å kjempe for å «redde» hundene sin fra avlivning viderefører det koblingen mellom hunders rettigheter og livsvilkår og eierens økonomiske evne, samtidig som det viser hvordan rettssystemet, selv om det forfekter formell likhet, fører til reell ulikhet og viderefører sosiale forskjeller (jf. Mathiesen 2011:213-229).

Hundenes skjebne avhenger også av at eierne kjenner til dokumentasjonskravet og sørger for at det er oppfylt, og at de vil gå til retten dersom hundene blir inndratt, selv om de ikke er garantert å lykkes. De er altså prisgitt både eiernes evne, kunnskap og *vilje* til å kjempe for dem, og dette er bare ett av utallige eksempler på hvordan dyrs liv styres av mennesker (se f.eks. Francione 2008:26-28, Tønnesen 2013; G. Larsen 2013b; Ellefsen 2013c).

Forbudet mot å omplassere lovlige individer av de ulovlige rasene gjør også hundene avhengige av eierne sine. Dersom eieren dør eller ikke vil eller kan ha dem lenger må de avlives, selv om de er lovlige. Isak bekymret seg for hva som ville skje med Kompis dersom han ble borte over lengre tid, hvis han for eksempel ble innlagt på sykehus; «hvis det skjedde noe med meg etter den loven kom da, så skjer det noe med bikkja liksom». Videre var det ikke av hensyn til hundene at de som var født før forbudet fikk leve, men av hensyn til «det vanlige familieholdet» av dem, (Justis- og politidepartementet 2002-2003:182), og for å hindre at forbudet får tilbakevirkende kraft ved at eierne må avlive hunden (Regjeringen 2004:24). Igjen ser vi at menneskers interesser veier tyngre enn dyrs, selv om det i dette tilfellet gagnar hundene som fikk leve, men kun så lenge eierne kan og vil ha dem. Antakelig ville mange, kanskje spesielt tidligere eiere av ulovlige hundetyper, ha ønsket å ta til seg slike omplasseringshunder, ettersom det ville ha vært eneste mulighet til å få seg en slik lovlig, men likevel er hundene dømt til døden dersom noe skjer med eieren.

Den sosiale nærheten hunder vanligvis har til eierne gjør dem også sårbare, fremholder Larsen (2012a:118). Domestiseringen og kulturiseringen av dem har gjort dem avhengige av at eieren skaffer dem mat, omsorg og hjelp om de er syke, de er ikke i stand til å klare seg selv, og

derfor «prisgitt menneskers skiftende velvilje og forgoðtbefinnende» (ibid.:118-119). Vi har sett at hunder av ulovlige typer som rammes av hundeforskriften er ytterligere avhengige av eierne sine, grunnet raseforbudet, dokumentasjonskravet og omplasseringsforbudet.

I tillegg kan det se ut til at eieren, som skal være hundenes beskytter, slik mine informanter forsøker å være for sine hunder, også kan være mye av grunnen til at de er blitt kriminalisert, utsettes for kontroll og risikerer avlivning (se også Gabrielsen 2013:96). Hundene ble blant annet forbudt fordi de ble knyttet til og assosiert med uønskede kriminelle miljøer (se kap.1.1.1). Vi har også sett at hundekontroller antakelig skjer hyppigere og grundigere dersom egenskaper ved hundeeierne og deres væremåte tiltrekker seg politiets oppmerksomhet, og hunden altså er ett av flere «tegn» som øker politiets mistanke om eierens kriminalitet (se kap.4.1.2). Med «mistenkelig» eier løper en hund altså større risiko for kontroll og eventuelt avlivning, hunden øker ikke bare eierens kontrollrisiko, eieren kan ha samme funksjon for hunden – en ytterligere variant av dyrs avhengighet av eieren. Larsen har lignende funnet at politiets reaksjon og vilje til å inngripe ved anmeldt dyremishandling tilsynelatende påvirkes av dyreeierens sosiale status (2003a:100-103). Selv om eide dyr er avhengige av sine eiere for å få rettigheter (om enn som eiendom), kan det altså i enkelte tilfeller være uheldig for dem å være tilknyttet enkelte eiere og være deres eiendom.

Vi har også sett at politiet bruker hundene som «inngangsport» for å kontrollere eierne, slik at de kan bli ofret i «jakten» på eierens mulige kriminalitet (se kap.3.54). Det er i utgangspunktet eierne man vil ramme, og hundene havner «i skuddlinjen» og har det «tilknyttede stigmaet», istedenfor eieren, motsatt av hva jeg fremholdt i forrige kapittel. Dette forsterkes av at håndhevelsen av raseforbudet er plassert hos politiet, og ikke Mattilsynet, noe som tyder på at «farlige hunder» hovedsakelig oppfattes som et kriminalitetsproblem, og ikke et dyrevelferdsproblem³¹. Som nevnt i kapittel tre fant Larsen at politiet har et «gjerningspersonperspektiv» på anmeldt dyremishandling, mens den daværende Dyrevernemnda hadde et «offerperspektiv» og fokuserte på dyrene som var rammet (2002:18-21).

³¹ Håndhevelsen av hundeforskriften ønskes imidlertid flyttet til Mattilsynet eller kommunene i forbindelse med den nye politireformen (Justis- og beredskapsdepartementet 2014-2015:7,42,49). Dersom håndhevelsen flyttes til Mattilsynet, kan det bety at håndheverne vil ha bedre forutsetninger til å avgjøre rasetilhørighet, ettersom de arbeider med dyr og har kunnskap på feltet. Det kan kanskje også føre til at hundenes velferd vektlegges i større grad, siden dyrevelferd er et av deres hovedområder, men samtidig er forskriften klar på hva som skal skje med hunder som er ulovlige eller hvis lovlighet ikke kan dokumenteres.

6.3 Stemoderlig behandling i lovverket

Spesiesisme uttrykkes også i lovverket og dyrevelferdslovgivningen (Beirne 2007:56-57; Kleveland 2013:303; Ellefsen 2009:120; Francione 2008). Angående den norske dyrevelferdsloven skriver Ellefsen at den «på mange måter [verner] menneskers bruk av dyr, mer enn dyrene som brukes» (2013a:47). Når dyr opptrer i retten er det som menneskers eiendom, ting, de har ingen rettigheter som levende vesener med egne interesser (ibid.:56-57; Ellefsen 2013b:87; Ellefsen 2009:43; Kleveland 2013:292 Francione 2008:37-44). Dette gjelder også hundeforskriften, der hundene har status som farlig og ulovlig eiendom, på lik linje med våpen e.l., på tross av at de er individer, i tråd med synet på dem som et kriminalitetsproblem.

Lovverket er selvmotsigende angående dyr, for mens dyrevelferdslovens § 3 slår fast at de har egenverdi, åpner den også for at de kan utsettes for nødvendig lidelse. Den sier at dyrene bare skal «beskyttes mot fare for unødige påkjenninger og belastninger», og tillater slik «nødvendige» påkjenninger og belastninger, hva det enn er (jf. Francione 2008; Ellefsen 2009). Ifølge Ellefsen fører ikke bestemmelsen om egenverdi til reelle juridiske rettigheter for dyrene, men er snarere ment å være holdningsskapende, og er slik kun symbolsk (2013b:87). Denne selvmotsigelsen er gjennomgående i dyrevelferdslovgivningen i vestlige land, som ifølge Francione legger opp til en veiing av interesser, der menneskers interesser så godt som alltid vinner, ettersom vi har eiendomsrett over dyrene (2008:37-44). Han påpeker at det er «absurd to suggest that we can balance human interests, which are protected by claims of right in general and of a right to own property in particular, against the interests of property, which exists only as a means to the ends of humans» (ibid:38). Dyrenes lidelse er tolererbar, så lenge den oppveies av menneskers interesser, og i den grad dyrene beskyttes er det som menneskers eiendom. Men de ulovlige hundene «beskyttes» ikke en gang av eiendomsretten, slik som andre kjæledyr. Risikobekjempelse trumfer altså den sterke eiendomsretten, som regnes som en av naturrettenene (jf. Aubert 1982), i hundeforskriften, noe som for øvrig kan være et tegn på den nye styringslogikkens tilstedeværelse i norsk rett.

Den spesiesistiske praksisen med differensiering av dyr synliggjøres også i lovverket, som «beskytter» dyr ulikt avhengig av deres bruksområde (jf. Kleveland 2013:297; Ellefsen 2009). Ellefsen fremholder for eksempel at kjæledyr vernes i større grad enn produksjonsdyr, ettersom vi tilkjenner dem større sosial verdi og har andre holdninger til hva som kan

tolereres av deres lidelser (2009:122-126). Dette gjelder imidlertid ikke hunder som rammes av hundeforskriften, selv om de holdes som familiehunder, siden de er kriminalisert. Her er det ikke bare er snakk om *legal skade*, men faktisk *påbudt utrydning*, hva Hallsworth kaller «canine genocide» (2011:391).

I Norge er også eksotiske arter forbudt (forskrift om fremmedartede dyr m.v.). I motsetning til forbudet mot farlige hunder er dette gjort for å verne artene, ikke for å utrydde dem. Imidlertid viser Sollund at dette også er et uttrykk for spesiesisme, siden dyrene er forbudt fordi de ansees som «ressurser» som må bevares for å sikre senere bruk av og handel med dem, ikke av hensyn til dyrene selv eller artenes interesse i overlevelse (2013b). Det forutsetter likevel at de fortsetter å eksistere, forbudet forbyr dyrene for å bevare dem, selv om det er med spesiesistiske motiver, mens hundeforskriften forbyr hundene fordi de er uønsket og ønskes utryddet fra landet. Men resultatet dersom brudd på de to forskriftene oppdages er imidlertid ofte det samme for dyrene, de eksotiske «vernedede» dyrene blir vanligvis også drept (F. Larsen 2013c:22-24).

6.4 Begrenset sosialisering og frihet

I forrige kapittel så vi at kategoriseringen og stemplingen av hunder som rammes av hundeforskriften som «farlige» har ført til at de og eierne deres ekskluderes fra «hundesamfunnet», både av andre hundeeiere og ved hundeskoler. Dette har fått følger for sosialiseringen av hundene, og som vi skal se kan det ha påvirket deres livskvalitet.

Anders forteller fra da Amigo var valp at «han fikk ikke lekt og vært så mye sosial som vi skulle ønske (...) fordi folk hadde en veldig negativ oppfatning, av ham som hund da, så han fikk ikke den sosialiseringen han burde ha fått». Ettersom andre ikke ville la hundene sine leke med Amigo, og Anders følte at de var uønsket ved hundeskolen de gikk på, ble Amigo lite vant med andre hunder, oppfører seg rart rundt dem og er aggressiv mot andre hannhunder. Anders er derfor veldig forsiktig med å slippe ham løs og å la ham leke med andre hunder. Når hundene ikke blir sosialisert kan de, som Amigo, bli usikre og opptre aggressivt overfor andre hunder, slik at andre hundeeieres oppfatning av at de er farlige bekreftes og det blir enda vanskeligere å finne «lekekamerater» til dem. I tillegg er sosialiseringen ekstra viktig dersom det stemmer at hundetypen kan være aggressiv mot andre hunder (se kap.3.2), for å hindre nettopp dette.

Videre mener Camilla at eiere av ulovlige hundetyper hele tiden må tenke «enhver hendelse med de hundene her kan faktisk forårsake at jeg mister dem». På bakgrunn av forventningene til at politiet vil «ta» hundene deres, som diskutert i kapittel fire, føler hun og de andre hundeeierne at hundene er «mer utsatt enn andre hunder» dersom noe skulle skje, for eksempel at de slåss med en annen hund. Av frykt for at hundene skal bli anmeldt og inndratt er fem av hundeeierne derfor tilbakeholdne med å la dem gå løse eller ha dem sammen med andre hunder, om de får muligheten til det. Stigmatiseringen fra andre hundeeiere og hundeskoler, samt forventningene til og frykten for at politiet skal inndra hundene, har slik ført til en *negativ spiral* som hindrer hundene i å ha omgang med sine artsfrender og begrenser deres frihet. Slik har raseforbudet og debatten om «farlige hunder» medført at de ikke har fått leke og «løpe fritt» i samme grad som de ville ha fått om de hadde hatt et annet utseende.

Larsen viser at det tette samlivet med mennesker i stor grad har berøvet hunder livet som er naturlig for dem og samsvarer med deres «mentale og fysiologiske utrustning» (2012a:109). Hundene som rammes av raseforbudet er berøvet muligheten til å leve i tråd med sine naturbehov i enda større grad enn andre hunder. De har først mistet frihet og omgang med artsfrender ved å være domestiserte og holdt som «kjæledyr», og frarøves så disse interessene ytterligere siden de er ekskludert og utdefinert fra denne gruppen.

Anders tror Amigos manglende omgang med andre hunder har påvirket livskvaliteten hans;

... jeg tror han merker det en del ganger (...) for eksempel når vi bare må gå forbi hundeparken, og han ikke kan gå inn. han har lyst til å gå inn også står han der og bare ser opp på deg sånn her (etterligner lengtende øyne). Også har du allerede spurt om det er hannhunder der, og det er tre hannhunder der, så du bare «bli med a, vær så snill a, ikke stå her og gjør meg dum a! Jeg kan dessverre ikke» liksom, «jeg veit det er min feil» (...) også må du bare dra ham med deg og gi ham litt mer godteri da, for ikke å få dårlig samvittighet, så er han happy liksom. De er ikke så vanskelige å tilfredsstille, det er jo positivt, men jeg merker jo på ham at han har ikke hatt [et] så godt liv som han kunne da, hvis han bare hadde vært en vanlig hund.

De fleste andre hundeeierne tror imidlertid ikke hundene har merket de negative holdningene til dem, når mennesker for eksempel krysser veien eller ikke vil la hundene sine leke med dem, men en eventuell følelsemessig påvirkning på hundene av raseforbudet kan ikke avskrives. Isak forteller at han «mange ganger måtte dra [Kompis] bort fra folk som bare stod og så rart på ham», og at han kunne se «hvor glad han ble når folk faktisk var hygge på å hilse på ham, fordi det var så få [som gjorde det]», og da kan man undres om ikke Kompis

oppfattet og reagerte på at mange var negative til ham. Det er bare hundene som vet det, men hvordan forbudet har påvirket dem følelsesmessig er et spørsmål til ettertanke.

6.5 På liv og helse løs

Sikkerhetskappløpet i den nye styringslogikken utfordrer viktige rettssikkerhetsprinsipper (jf. Hörnqvist 2003, se også Lianos og Douglas 2000). I tråd med dette argumenterer Bertling for at hundeforskriften bryter med likhetsprinsippet og beviskravet i norsk rett (2012:27-29, 37-40). Hun mener raseforbudet er for dårlig begrunnet til å oppfylle likhetsprinsippet, blant annet siden andre hundetyper vil kunne gjøre like mye skade som dem som er forbudt (ibid.:27-29). Og angående uskyldspresumpsjonen gjelder den ikke hundene og eierne deres, ettersom det er opp til eierne å bevise at hundene er lovlige (ibid.37-40). Dette kan være svært vanskelig, ofte umulig, for eldre hunder med døde foreldre og blandingshunder, som kan ha flere ledd med blandingshunder bak seg, eller usikkert opphav, ettersom det er vanskelig å skaffe tilstrekkelig dokumentasjon³². Derfor er mange blandingshunder som kan ligne på ulovlige hunder rettsløse som følge av raseforbudet.

Hundeforskriften er ikke det eneste eksemplet på omvendt beviskrav i norsk rett, men det kan få skjebnesvangre konsekvenser for individene den rammer. Bruddet med rettsprinsippene, til tross for konsekvensene, er nok en følge av at det er dyr og ikke mennesker som rammes av en eventuell dom. Når rettssikkerheten til hundene er så lav, beviskravet omvendt og dokumentasjonskravet strengt, risikerer man å begå *justismord*, bokstavelig talt. En avlivning etter hundeforskriften kan for øvrig forstås som et justismord også om hunden er ulovlig, dersom den blir drept på grunn av sitt utseende, og ikke fordi den har gjort noe galt, og omfattes også av dyremishandlingsdefinisjonen som legges til grunn her.

Den største virkningen har forbudet på hunder som blir inndratt av politiet og sitter lenge «i arrest» på kennel eller i verste fall blir avlivet og eventuelt drept³³. Ingen i utvalget har fått hundene sine avlivet, men fire har blitt fratatt hunden i alt fra noen timer til flere måneder, og for to av hundene tyder hundeeiernes historier på at kenneloppholdet var en stor påkjenning. Peder forteller at da han hentet King etter en uke på kennel var han «det nervevraket. Det

³² For å bevise slike hunders lovlighet kreves blodprøver som viser slektskap tilbake til renrasede individer registrert hos Norsk Kennel Klub (Regjeringen 2004:18; Justis- og politidepartementet 2002-2003:184).

³³ Etter gjentatte forsøk på å komme i kontakt med dem i Politidirektoratet som har ansvar for hundelovgivning, både på telefon og mail, har jeg ikke lyktes i å få tall på hvor mange hunder som er blitt avlivet som følge av forbudet. Det ser imidlertid ut til at det ikke føres statistikk på dette (se Holm-Nielsen 2014).

første han [gjorde], altså, jeg kjenner igjen trynet hans når han skal gjøre fra seg, det så ikke ut som om han hadde gjort fra seg på flere dager, for å si det sånn! Han var heelt, ja, rett og slett, han virka mishandla». Under vil jeg fortelle historien til blandingshunden Trofast, for å illustrere hvordan det kan være for en familiehund som blir inndratt av politiet å tilbringe lang tid på kennel.

6.5.1 Historien om Trofast

Trofast var på kennel i tre måneder i påvente av rettssaken der politiets avlivningsvedtak om ham skulle overprøves (se vedlegg 1), og eieren Mortens historie vitner om en hund som led;

... vi var og besøkte ham, også ble han tynnere og tynnere, han var jo 28 kilo i utgangspunktet, også gikk han vel ned til 20,5 kilo. Og de hadde ham til veterinær og det var ikke noe feil med ham, men han skulle gå på allergifôr, og han, en hund som er vant til å være i en familie, ble da satt på en kennel med mye bråk, veldig mye bråk, og for å skåne ham satte de ham ut i bånd. Det var om høsten, det var veldig kaldt, han har jo lite pels fra før ikke sant, også ned i vekt. Så det var så ilt (les:vondt) altså, det var så ilt hver gang vi var der. Og det er klart, han merka jo på oss og at vi syntes det var tøft. (...) Og så, etter at han var både eksteriørbedømt og atferdstesta, fikk vi lov til å få ham ut og kjøre ham til Sverige. Og da vi kom og henta ham om kvelden så hadde han diaré, han var så dårlig at han klarte ikke å gå, altså, han gikk ikke inn (hjemme), han gikk ut av bilen, også tok jeg bare og satte ham i bilen igjen, også snudde vi og reiste til veterinæren, også var han innlagt der i et døgn, og veterinæren sa at han hadde ikke klart ett døgn til uten at han fikk intravenøs behandling og sånn.

Etter en ukes sykeleie blir Trofast så midlertidig omplassert i Sverige fram til rettssaken, men hun som skal passe ham avliver ham etter noen få uker, angivelig på grunn av aggressivitet. Morten stiller seg uforstående til at han skal ha vært aggressiv, men påpeker at han kan ha blitt påvirket av oppholdet på kennelen, og hevder å ha funnet ut i ettertid at kvinnen som skulle passe Trofast var psykisk syk og har avlivet flere hunder med samme begrunnelse. Uavhengig av dette er det tydelig at han led under kenneloppholdet, og historien er et eksempel på konsekvenser raseforbudet kan få for hundene det rammer. De kan bli skilt fra familiene sine og «fengslet», fordi noen mistenker at de er av en viss genetisk type. Som for Trofast kan det være så belastende for dem at de blir syke. Hundene er altså den absolutt svakeste parten i slike saker, slik lovgivningen og rettssystemet gjerne rammer de svakeste individene i samfunnet (se f.eks. Wacquant 2001; Skarðhamar 2002; Høigård 2003), i tråd med konfliktteorien. Og for hundene det gjelder spiller det ingen rolle hvorvidt dette er egnet til å dempe noens frykt for dem og hundeangrep, eller om det er rett praksis etter loven, slik Sollund sier om dyr i trafficking; «Whether the abduction or killing is in agreement with or against regulation is irrelevant for the animal victim» (2013c:17).

6.5.2 Usikker helsehjelp

Utover risikoen for inndragelse og avlivning kan helsen til hunder som rammes av raseforbudet også påvirkes på andre måter. Som vi så i forrige kapittel har flere hundeeiere med ulovlige hundetyper møtt motvilje hos veterinærer mot å behandle hundene, noe som kan tenkes å føre til at de ikke får like god behandling som andre pasienter, eller at de i verste fall ikke får hjelp dersom de er syke. Som vi så knyttet jeg veterinærers motvilje til å behandle hundene til spesiesistiske trekk ved utdannelsen og yrkeshverdagen deres (jf. Martinsen og Metveit 2013; Martinsen og Jukes 2005). Jeg hevdet også at det kunne komme av tiltro til lovverket og definisjonen av hundene som «farlige». Men uavhengig av om de finner støtte for forskjellsbehandling av hundepasienter i lovgivningen, rammer det den enkelte hund hardt, og strider mot forventningene til dem som yrkesuttøvere, ettersom de skal være «dyrenes hjelpere» (jf. Martinsen og Metveit 2013). Stigmatiseringen hos veterinærer kan også føre til at eiere ikke tar med ulovlige hunder til veterinær om de er syke, grunnet frykt for at de skal veterinæren skal melde dem til politiet (jf. Sollund 2013b:84 om vanskelig veterinærhjelp til ulovlige reptiler).

Til sist kan raseforbudet også få konsekvenser for hundenes liv på motsatt måte. Ettersom eierne er så glade i dem og ikke kan få seg en ny lovlig hund av samme type kan de bli fristet til å «holde dem i live» lenger enn de ellers ville ha gjort. På spørsmål om dette svarer alle hundeeierne jeg intervjuet at de vil høre på veterinæren og ikke «tvinge hundene til å leve om ikke de har det godt», men tre av dem kjenner til amstaffeiere som har holdt hundene sine i live lenger enn hva intervjupersonene mente var riktig. Ettersom det var den siste amstaffen de kunne ha har de operert dem gjentatte ganger og unnlatt å avlive dem selv om de har levd med store smerter. Menneskers mulighet til å avgjøre når dyr skal dø er imidlertid diskutabel, og også et utslag av vår makt over dyr. Man kan undres hvorfor vi mener det er greit, og til og med riktig, å avlive dyr når de blir gamle og syke, mens vi ikke gjør det med mennesker. Det stiller seg likevel annerledes når hundene det fortelles om holdes i live fordi *eierne* ikke klarer å miste dem, da er det igjen tale om *menneskelige* interesser som trumfer dyrs.

6.6 En «enkel løsning»?

I innledningen så vi at statsapparatet i moderne vestlige samfunn er opptatt av å love befolkningen sikkerhet for å beholde deres støtte, uansett om trusselen er reell eller ikke, og om sikkerhetstiltakene virkelig bekjemper den (Beck 1992; kap.1.5). Molloy og Hallsworth

mener begge det britiske raseforbudet var resultatet av en moralsk panikk om «farlige hunder» (2011; 2011), og Thorslund tolker det danske forbudet på samme måte (2010). Media fremstilte «farlige hunder» som «folk devils» og et uproposjonalt stort samfunnsproblem, og la slik et press på politikere og politiet om å håndtere og bekjempe «problemet», deres «svar» ble raseforbud (Molloy 2011; Hallsworth 2011; Thorslund 2010). Den norske hundeforskriften er kanskje også resultatet av en slik moralsk panikk, og en analyse av medias rolle i prosessen fram mot forbudet kan være et interessant tema for videre forskning. Forskriften var i hvert fall et «sikkerhetstiltak» som skulle begrense befolkningens frykt for «farlige hunder», hundeangrep og kriminelle miljøer med hund (se kap.1,1,1; Justis- og politidepartementet 2002-2003), noe hundeeieren Anders mener den ikke gjør;

... raseforbudet var bare på en måte en sånn, akutt sak ... sånn «vi må ha plaster på med én gang, for ellers så blør han i hjel», ikke sant, «vi må løse dette her nå»... i isteden for å tenke litt da, tenke, «okey, det har konsekvenser sånn, det har konsekvenser sånn, blandingshunder har ingen rettigheter», så er det bare sånn (smekker med tunga) forbudt, enkel løsning, ferdig, klistra over. Det funker ikke, det er bare snakk om tid før vi hører om en eller annen alvorlig episode (hundeangrep).

Nils Christie og Kjetil Bruun påpeker at fiendebilder kan være nyttige og brukes strategisk av samfunnsledere, ettersom de «gjør det mulig å samle all oppmerksomhet om bare en liten del av virkeligheten og å glemme alt annet» (2003:56). I likhet med Anders betegner Kaspersson det britiske raseforbudet som «'quick fix' legislation», og mener det kan ha blitt innført fordi politikerne ville vise handlekraft og vinne velgere (2008:216-117), mens Karen Delise kaller raseforbud «The Pit Bull Placebo» (2007).

Kaspersson mener raseforbudene «has a tendency (...) to merely treat the symptoms - Pit Bulls and other 'dangerous' breeds - rather than the causes - dog owners», og at hundene blir «the scapegoat[s] for the sins of [their] owners» (2008:216). Kamphundmiljøer og statushundehold knyttes til maskulinitetsprosjekter blant marginaliserte unge menn og kriminelle miljøer (Maher og Pierpoint 2011, Kalof og Taylor 2007). Dette er prosjekter og miljøer som ikke vil forandre seg om noen av hundene de har er forbudt, dessuten kan de fortsette sitt problematiske hundehold med nye lovlige eller ulovlige hunder, som vil leve under de samme kårerne hos disse menneskene uavhengig av forbudet. Kanskje hundenes levekår til og med blir dårligere i disse miljøene som følge av forbudt, hvis eierne tar forholdsregler for å hindre at hundene blir inndratt, slik eierne i mitt utvalg gjorde. I tillegg kan forbudet faktisk ha gjort de ulovlige hundene attraktive for slike miljøer som ikke bør ha dem, og slik virket mot sin hensikt, som følge av statusen de har fått som «farlige» og

skremselspotensialet det gir, en utvikling som er synlig i Storbritannia (jf. Hallsworth 2011; Maher og Pierpoint 2011).

Det er mer krevende å gjøre noe med *farlige hundeeiere* enn «farlige» hunder, og raseforbudet kan ha blitt innført av politikerne for å vise handlekraft og gi inntrykk av at de tok tak i det problematiske hundeholdet som sto på dagsorden, mens underliggende grunner til slikt hundehold forblir uløste (jf. Mathiesen 2011:88 om lovers handlingsfunksjon). De har da det Mathiesen kaller en «tilslørende virkning»; «Problemer defineres som rettslige, mens de egentlig er sosiale og økonomiske» (ibid.:45). Med den store tilliten til lovverket og rettssystemet i Norge (ibid.), har innføring av lover med denne funksjonen sannsynligvis et stort potensiale som velgerfrieri. Men en slik form for rettsliggjøring kan forstås som en forenkling av større sosiale problemer, som ikke løses ved at et «symptom» på dem forbys, slik raseforbudet kan være et eksempel på, i tråd med Christies teori om at rettsliggjøring omdefinerer og «stjeler» konflikter, mens de underliggende årsakene til konfliktene forblir uløste (1977).

Det er et tankekors at det er hundene som får den strengeste straffen med hundeforskriften, når bakgrunnen for negativt hundehold dreier seg om eierne (jf. Kaspersson 2008; Maher og Pierspoint 2011; Hallsworth 2011; Kalof og Taylor 2007), og det også ofte er eierne politiet ønsker å kontrollere i en hundekontroll (se kap.3.4). Larsen sier om en pitbull som fikk «dødsstraff» som følge av den tidligere kamphundloven og en mistanke om at den var brukt i kamp, sannsynligvis koblet med eierens brokete bakgrunn, at «forbrytelsen er ikke dyrets. Men [hunden] må bære byrden av den oppdragelsen og det livet den har blitt gitt av sin eier» (2003a:81). Hallsworth fremholder at hunder som utviser farlig atferd eller blir brukt som våpenhunder sannsynligvis er *ofre* for dårlig hundehold eller eiere med «onde hensikter» (2011), og i slike tilfeller er det eieren som er problemet, og ikke hunden. Men ettersom raseforbudet har et antroposentrisk utgangspunkt, ved at det forfekter menneskers interesser, ble hundene viet lite hensyn, og siden de ikke kan protestere er de kanskje ideelle mål for kriminalisering (jf. Hallsworth 2011)?

Forbudet har ført til at ulovlige hunder som holdes som våpenhunder eller brukes i kamp kan sies å ha blitt *dobbelt ofre*, de er både ofre for dårlige eiere og raseforbudet. Og dersom raseforbudet ble innført som en handlingsfunksjon, betyr det at det politiske målet veide tyngre enn både enkeltfamiliers kjærlighet til sine familiemedlemmer og det mest grunnleggende ønsket til hundene, nemlig livsønsket.

6.7 Oppsummering

I dette kapitlet har vi sett at plasseringen av hundene i en «skadedyrgruppe» innenfor kjæledyrkategorien fører til at de blir gjenstand for politikontroll, har begrenset frihet og omgang med artsfrender, og risikerer å bli «fengslet» og i verste fall drept dersom de er født for sent, eieren ikke har dokumentasjon på dem, vilje og mulighet til å kjempe for dem dersom de blir inndratt, eller ikke kan ha dem lenger. Ettersom de ikke passer med storsamfunnets forventninger til «passende» hunder har de altså dårligere livsvilkår og rettigheter enn andre familiehunder.

Lovverkets behandling av de ulovlige hundetyperne er et ekstremt eksempel på spesiesisme i lovverket. Samtidig fører stemplingen av dem som «farlige» i loven til at det blir en «sannhet» at de er farligere enn andre hunder, ettersom lovverket har en normdannende funksjon (Aubert 1972). Kriminaliseringen kan imidlertid ha vært en politisk «enkel løsning» som tilslører dypere problemer og bakgrunnen for «farlige hunder». I tillegg kan det ha økt deres popularitet hos dem som holder hunder som statussymbol eller våpen. I stedet for å beskytte og hjelpe hunder som eies av dårlige eiere og ikke lever gode hundeliv, er de kriminalisert, med potensielt store konsekvenser for deres liv og helse, selv om de egentlig kan forstås som *dobbelt ofre*.

7 Avsluttende refleksjoner

Vi har sett at konstruksjonen av «farlige hunder» og raseforbud kan være uttrykk for og sees i lys av et økt risikofokus i rettssystemet, kriminalpolitikken og det postmoderne samfunnet generelt (jf. Molloy 2011; Gabrielsen 2013; Thorslund 2010). Forbudene kan forstås slik siden de skal begrense risikoen for hundeangrep ved å forby hunderaser som oppfattes som farlige, uten at individene de rammer trenger å ha gjort noe farlig eller lovstridig for å bli utsatt for kontroll og eventuelt avlivet. Samtidig er hundeforskriften en «menneskevernlov» som skal beskytte mennesker framfor hunder (jf. Larsen 2012a:114). Den innebærer at menneskers interesser trumfer hundenes livsønske, i tråd med en undertrykkende spesiesistisk ideologi i vestlige samfunn, som favoriserer menneskers interesser og behov framfor dyrs (jf. f.eks. Nibert 2002; Sollund 2012). I lys av dette kan hundenes situasjon sees i et «anti-spesiesistisk konfliktperspektiv», som et utfall av at samfunnet og lovverket favoriserer sterke grupper over svake, og mennesker over dyr.

Mennesker kategoriserer dyr basert på deres «bruksområde», og dette har avgjørende betydning for deres livsvilkår (jf. Hallsworth 2008; Ellefsen 2013a; White og Heckenberg 2014). Denne spesiesistiske kategoriseringspraksisen uttrykkes også i lovverket, der dyrs beskyttelse og rettigheter varierer etter deres «kategori» og bruksområde (Ellefsen 2009; Kleveland 2013; Francione 2008). Hundeforskriften skiller seg imidlertid fra annen lovgivning ved at den *kriminaliserer dyr*, og dermed gir hundene som rammes enda mindre beskyttelse enn dyr vanligvis har i lovverket, når de har status som legal *eiendom*. Forskriftens kategoriske og deterministiske syn på hundetyperne den forbyr kan være et resultat av at den spesiesistiske kategoriseringspraksisen har blitt kombinert med en rettsliggjøringstrend og en mulig ny styringslogikk kontroll av «risikogrupper».

Familiedyr er vanligvis dyrene med høyest status og flest rettigheter, og hunder er kanskje det dyret med høyest status. Historisk har imidlertid hunders verdi og levekår vært betinget av eiernes sosiale posisjon (Thorsen 2001). Raseforbudet kan sees som en fortsettelse av dette, blant annet fordi hundeeieres mulighet til å kjempe for hundene det rammer om de blir inndratt, og dermed hundenes overlevelsesmulighet i slike situasjoner, avhenger av eierens økonomiske evne (og vilje). I tillegg gjør forbudet hunder som kan se ulovlige ut og ikke har stamtavle, rettsløse, i tråd med at blandingshunder bestandig har hatt lavest status (jf. *ibid.*).

Raseforbudets kategorisering av hundene og eierne passer godt med logikken i oppsøkende politiarbeid, siden politiinitiativene der baseres på kombinasjoner av utseendemessige og situasjonsbetingede egenskaper ved personer og situasjoner, som knyttes til kriminalitet og oppfattes som mistenkelige (Finstad 2003; Sollund 2007; Holmberg 1999). Denne arbeidsmåten er naturlig og nødvendig når politiets oppgave er å oppdage og forebygge mest mulig kriminalitet, men den fører også til at noen kontrolleres oftere og strengere enn andre, som hundeeieren med synlig minoritetsbakgrunn, og har slik en iboende diskriminerende karakter (Holmberg 1999).

Som vi har sett er hold av ulovlige hundetyper et trekk som øker politiets mistanke om hundeeieren. Likevel viser datamaterialet at hundene ofte oversees av «politiblikket», og at ulovlig hundehold ikke bestandig regnes som mistenkelig eller alvorlig «nok» til at politiet igangsetter en fullverdig kontroll. Hvis hundene *kombineres* med egenskaper ved hundeeieren eller vedkommendes væremåte, som også er egnet til å øke politiets mistanke, for eksempel «kjenningsstatus» eller kritisk opptreden under en kontroll, kan det imidlertid gjøre kontrollen mer inngripende. I tillegg ser en mulig ulovlig hund kombinert med synlig minoritetsbakgrunn ut til å øke kontrollrisikoen betraktelig, i tråd med andre studier angående ordenspolitiets kontrollpraksis (f.eks. Finstad 2003; Sollund 2007; Holmberg 1999; Reiner 2010). Da dømmes både hunden og eieren basert på sitt utseende, og blir «en pakke».

Datamaterialet viser at håndhevelse av hundeforskriften prioriteres lavt av politiet. Men politibetjentene ved politistasjonen med lite erfaring med ulovlig hundehold gir uttrykk for å prioritere håndhevelsen høyere enn intervjupersonene ved stasjonen med mer erfaring, som åpner for mye skjønnsutøvelse ved håndhevelsen. Dersom de foretar en hundekontroll foretrekker de å ta en «hundepprat», uten å sjekke dokumentasjonspapirene på hunden, såfremt den har godt gemytt og det virker som om den har det bra. Ved den andre stasjonen fremholder betjentene at de vil gjennomføre en fullverdig kontroll, i en hypotetisk situasjon der de ser en mulig ulovlig hund og har tid til å sjekke den. Variasjonene i prioritering og rom for skjønn har vi sett kan komme av ulikt erfaringsgrunnlag hos betjentene, og mulige variasjoner i stasjonskulturene, – stasjonen med minst erfaring har kanskje en mer proaktiv og legalistisk arbeidsmåte enn den andre.

Politibetjentenes utgangspunkt for å foreta kunnskapsbaserte hundekontroller er også varierende. Det gjennomføres ingen systematisk opplæring om hunderaser eller hundeforskriften i politiorganisasjonen eller -utdannelsen, bortsett fra for hundeførere. Derfor

avhenger kunnskapsgrunnlaget for håndhevelse av forskriften av tilfeldigheter og politibetjentenes personlige hundeinteresse. Ved den ene stasjonen har de imidlertid en hundekontakt som kan rådføres i slike saker, og ved den andre har en av intervjupersonene selv tatt initiativ til å være «dyrekontakt», med lignende funksjon. Ellers fremholder politibetjentene at kollegaer med begrenset hundekunnskap sjelden vil gjennomføre hundekontroller, og at de i en eventuell kontroll kan bistås av hundepatruljer, dersom de er tilgjengelige.

Når kunnskapsnivået er tilfeldig og varierende kan det tenkes å øke risikoen for feilaktige vurderinger av hunders rase, slik at hunder som egentlig er lovlige inndras, og i ytterste konsekvens utsettes for *justismord*. Det kan også forstås som justismord når ulovlige hunder som ikke har gjort noe galt avlives. Den legale, systematiske avlivningen favnes i tillegg av en kritisk kriminologisk definisjon av dyremishandling, som inkluderer legal skade (jf. f.eks. Beirne 1999). Datamaterialet viser imidlertid at politiets lave prioritering av hundekontroller, og dyresaker generelt, samt deres begrensede hundekunnskap, kan være positivt for hunder som rammes av hundeforskriften. Det ser nemlig ut til å medføre svært lav kontrollhyppighet, og begrenser dermed risikoen for inndragning og eventuell avlivning.

For ulovlige hunder som lever i de kriminelle miljøene man ville ramme med hundeforskriften, der de brukes som trussel og våpen, eller i kamp mot andre hunder, kan man tenke at det er negativt at politiet nedprioriterer håndhevelsen av hundeforskriften. For disse hundene vil imidlertid den eneste «hjelpen» de får fra kontrollapparatet om den håndheves være døden. Dette kan komme av at politiet har et antroposentrisk gjerningspersonperspektiv (jf. Larsen 2003a), og ikke et offerperspektiv, i saker der dyr er ofre, og at de ikke oppfatter dem som «ideelle ofre» (jf. Sollund 2012). I tillegg til at slike statushundehold og kamphundmiljøer først og fremst synes å regnes som kriminalitetsproblemer, ikke dyrevelferdsproblemer, siden politiet har fått oppgaven med å kontrollere dem, og deres motiv for å intervenere slike miljøer hovedsakelig er å ta eierne. I hundehold som hundeforskriften er ment å ramme er hundene altså i en tap-tap-situasjon, – enten er de ofre for eierne, eller for det statlige kontrollapparatet, og kan derfor forstås som *dobbelt ofre*. I tillegg kan raseforbudet ha økt populariteten til de ulovlige hundetyperne i disse miljøene (jf. Hallswort 2011; Kaspersson 2008). Slik kan det både virke mot sin hensikt, og føre til lidelser hos flere hunder, som avlives om politiet finner dem.

Det antroposentriske gjerningspersonperspektivet i politiarbeidet utspilles når politiet bruker mulige ulovlige hunder som «inngangsport», og altså middel, til å kontrollere eierne deres. Dette kan være den viktigste og mest brukte funksjonen til hundeforskriften, og også en latent funksjon som bidrar til at den består, selv om politibetjentene oppfatter statushundehold og hundekampmiljøer som et lite aktuelt problem, som også ser ut til å ha vært svært lokalt da det var på dagsorden. Raseforbudet kan i tillegg ha vært en enkel og velgervennlig politisk løsning med en «handlingsfunksjon», som gir inntrykk av å bekjempe de «farlige» hundene, selv om det virkelige problemet er *farlige hundeeiere*, og hundene er «symptomer» på, og ofre for, slike eiere (jf. Kaspersson 2008; Hallsworth 2011; Kalof og Taylor 2007). Når hunder som rammes av hundeforskriften brukes som midler av politiet, og er ofret som en «enkel løsning» for å begrense en udokumentert risiko, viser det hvor lite hundenes livsønske vektlegges. De er «født i feil kropp dobbelt opp», både som en undertrykket art og som en uønsket undergruppe blant familiedyrene.

Datamaterialet viser at rolige hunder som tilhører fredelige familier, og familiene deres, rammes hardt av forskriften, selv om deres tilværelse og atferd ikke avviker fra hva som ellers oppfattes som «normalt», er lovlig og unngår stemping. Disse hundene og eierne er *feilaktig stemplede*. Stempingen har ikke bare utsatt dem for politikontroll, de stigmatiseres også av andre mennesker og hundeeiere, og til og med av veterinærer og virksomheter rettet mot hunder og dyr, som følge av hundenes utseende og «type».

Hundeeierne i utvalget er tett knyttet til og svært glade i hundene sine, og også rasen de tilhører, og flere vurderer å flytte for å få en ny hund av samme rase. Når hundeeierne favoriserer sin hundetype framfor andre typer kan det forstås som et utslag av menneskers spesiesistiske differensiering av dyr. Det kan komme av at hundeeierne er blitt dens «talspersoner» og «beskyttere». Videre ser hundeeierne hundene sine som familiemedlemmer med egenverdi, og er villige til å kjempe hardt for å beholde dem, selv om hundene er deres *tilknyttede stigma* og eierne stemples indirekte via dem. Grunnet den sterke relasjonen og kjærligheten til hundene har raseforbudet og stigmatiseringen av dem og hundene medført følelsesmessige påkjenninger for hundeeierne, og kanskje også hundene. Under intervjuene uttrykker eierne avmakt og tristhet, samt mistillit til statsapparatet og frykt for og sinne mot politiet, som følge av raseforbudet, kontrollopplevelsene og stigmatiseringen.

Selv om hundekontrollene synes lite inngripende for de fleste av hundeeierne, har de opplevd dem svært negativt, og har negative holdninger og forventninger til politiet. De oppgir også

svekket tillit til politiet i kjølvannet av raseforbudet, grunnet skuffelser over deres hundekunnskap og opplevelser av å være «mistenkelige». I tillegg ser de ut til å trekke på et felles negativt narrativ om politiet. Narrativet kan være basert på ekstra negative enkelthendelser, kanskje spesielt fra tidsperioden da raseforbudet kom og håndhevelsen av det ble prioritert høyere enn det blir nå, som en *aktualitetsrefleksjon* av dagsorden og en mulig moralsk panikk.

Dyrs liv er prisgitt mennesker (se f.eks. Francione 2008; Tønnesen 2013; G. Larsen 2013b; Ellefsen 2013c), og dersom eiere av hunder som rammes av hundeforskriften ikke sørger for dokumentasjon, skjuler dem for politiet om de ikke kan dokumenteres, og har vilje og mulighet til å kjempe for dem, risikerer hundene å bli avlivet. De avlives også hvis eierne ikke kan ha dem lenger. Men når motivet for hundekontroller samtidig ofte er hundeeierne, og kontrollrisikoen og -forløpene ser ut til å avhenge av eieren, påvirker eierne også hundenes risiko for å bli inndratt og internert – en stor påkjenning for deres helse, og i verste fall drept.

Hundeeierne i utvalget passer godt på hundene sine, grunnet frykten for, og de negative forventningene til, politiet, tar de forholdsregler for å beskytte dem. I samspill med stigmatisering fra andre hundeeiere og hundeskoler, kan disse forholdsreglene imidlertid forringe hundenes livskvalitet, ved å begrense deres frihet og omgang med artsfrender. Hundene og eierne havner i en *negativ spiral* der hundene ikke blir sosialisert, og dermed lite vant med andre hunder, noe som vanskeliggjør omgang med artsfrender, og kan bekrefte andre hundeeieres forventninger til dem som aggressive og farlige. Hunder som rammes av hundeforskriften kan slik ha få muligheter for fullgode familiehundeliv, utover «kulturiserte» hunders generelle tap av sine naturlige hundeliv (jf. Larsen 2012a om «kulturiserte dyr»).

Raseforbudet i hundeforskriften viser seg å være et utmerket middel til både sosial kontroll og politikontroll av hundene det rammer, og eierne deres, og det kan se ut som om uformelle kontrollører er vel så ivrige etter å «håndheve» det som politiet. Hundene og eierne stemples og stigmatiseres både av lovverket, veterinærer, hundeskoler, borettslag og andre mennesker og hundeeiere, og aksepteres ikke som fullverdige medlemmer av «hundesamfunnet».

De er hundesamfunnets stebarn.

Litteraturliste

Aakvaag, Gunnar C. (2010): «Samfunnsvitenskapen og den naturalistiske utfordringen» I: *Nytt Norsk Tidsskrift* nr.3, årgang 27. Norge : Universitetsforlaget. s.264-278.

Adams, Carol J. (1996): «Caring about suffering: A feminist exploration» I: *Beyond Animal Rights: A Feminist Caring Ethic for the Treatment of Animals*, Donovan, Jane og Carol Adams (red.). New York : The Continuum Publishing Company. s.170-196.

Agnew, Robert (1998): «The causes of animal abuse: A social-psychological analysis» I : *Theoretical Criminology* Vol. 2(2). London : SAGE Publications. s.177-209.

American Veterinary Society of Animal Behavior (2014): *Position Statement on Breed-Specific Legislation*. Hentet fra: <http://stubbydog.org/wp-content/uploads/2014/05/Attachment-18-American-Veterinary-Society-of-Animal-Behavior.pdf> [25.02.2015]

Anderson, Patricia (2003): «A bird in the house: An anthropological perspective on companion parrots» I: *Society and animals*. Vol. 11 no. 4. Leiden : Koninklijke Brill NV. s.393-418.

Arluke, Arnold og Clinton R. Sanders (1996): *Regarding Animals*. Philadelphia, Pennsylvania : Temple University Press.

Aubert, Vilhelm (1982): *Retssosiologi*. Oslo : Universitetsforlaget.

Aubert, Vilhelm (1972): *Om straffens sosiale funksjon*. Oslo : Universitetsforlaget.

Avisa Nordland (2014): *Politiet snur – Fido får leve*. Artikkel 14. januar 2014. Hentet fra: <http://www.an.no/nyheter/article7104616.ece> [23.02.2015]

Baker, Estella og Roberts, Julian V. (2005): «Globalization and the new punitiveness» I : *The New Punitiveness; Trends, theories, perspectives*, Pratt, John m.fl. (red.). Storbritannia: Willan Publishing. s.121-139.

Barth-Heyerdahl, Lars (2014): «Fido blir omplassert». Artikkel hos tv2.no onsdag 26. februar 2014. Hentet fra:

<http://www.tv2.no/2014/02/26/nyheter/innenriks/dyrene/fido/5361766#.Uw8C2hB5N8E>
[24.02.2015]

Beck, Ulrich (1992): *Risk Society: – towards a new modernity*. London: Sage.

Beck, Alan og Aaron Katcher (1996): *Between Pets and People. The Importance of Animal Companionship*. West Lafayette, Indiana: Purdue University Press.

Becker, Howard S. (2005): *Outsidere: Studier i afvigelsessociologi*. Dansk utgave oversatt av Søren Sjøgaard. København : Hans Reitzels Forlag.

Beirne, Piers (2007): «Animal rights, Animal abuse and green criminology» I: *Issues in Green Criminology: Confronting Harms Against Environments, Humanity and Other Animals*, Beirne, Piers og Nigel South (red.). Oregon: Willan Publishing. s.55-87.

Beirne, Piers (1999): «For a non-speciesist criminology: Animal abuse as an object of study» I: *Criminology*, Volume 37, Number 1. [u.s.] : Blackwell Publishing Ltd. s.117-147

Benton, Ted (1993): «Animal rights and social relations» I: *the Politics of Nature: explorations in green political theory*, Dobson, Andrew og Paul Lucardie (red.). London : Routledge. s.161-176.

Berry, Bonnie (2012): «A critical interpretation of animal exploitation» I: *Routledge Handbook of Criminology*. DeKeseredy, Walter S. og Molly Dragiewicz (red.). New York : Routledge. s.230-240.

Bertling, Johanne K. (2012): *Et forvaltningsrettslig blikk på Forskrift om hunder*. Masteroppgave. Tromsø : Det juridiske fakultet, Universitetet i Tromsø.

Bradshaw, John (2011): *In Defence of Dogs: Why dogs need our understanding*. Storbritannia: Allen Lane, Penguin Books.

Bryman, Alan (2012): *Social Research Methods* 4. utg. USA : Oxford University Press.

Budstikka.no (2004): *Politiet brukte pepperspray mot kamphund: Kamphunden slapp taket i politimannen og stakk snuten i snøen da den fikk en dusj pepperspray i fleisen. Eieren er anmeldt for vold mot politiet.* Artikkel 10. februar 2004. Hentet fra:

<http://www.budstikka.no/nyheter/politiet-brukte-pepperspray-mot-kamphund-1.3511272>

[10.02.2015]

Børresen, Bergljot (1996): *Den ensomme apen: Instinkt på avveie.* Oslo : Gyldendal Norsk Forlag.

Cazaux, Geertrui (1999): «Beauty and the Beast: Animal abuse from a non-speciesist criminological perspective» I: *Crime, Law & Social Change* 31. Nederland: Kluwer Academic Publishers. s.105–126.

Christie, Nils (1977): «Conflicts of property» I: *British Journal of Criminology* volume 17 nr.1. [u.s.] s.1-15.

Christie, Nils, Kjetil Bruun (2003): *Den gode fiende: Narkotikapolitikk I Norden.* Oslo : Universitetsforlaget AS.

Cohen, Judy og John Richardson (2002): «Pit Bull Panic» I: *Journal of Popular Culture.* Volume 36, issue 2. [u.s.] : Blackwell Publishers. s.285-317.

Collier, Stephen (2006): «Breed-specific legislation and the pit bull terrier: Are the laws justified?», I: *Journal of Veterinary Behavior: Clinical Applications and Research* volume 1 issue 1. [u.s.] : Elsevier Inc. s.17-22.

Cromwell, Paul og Quint Thurman (2003): «the devil made me do it: use of neutralizations by shoplifters» I: *Deviant Behavior*, vol.24 Iss.6. [u.s.] : Taylor & Francis Inc. s.535-550.

Cummins, Bryan D. (2013): *Our Debt to the Dog.* Usa : Carolina Academic Press.

Dagbladet (2014): – *Lav politi-kompetanse om dyremishandling gir lave straffer: Det mener Mattilsynet.* Artikkel onsdag 21. januar 2014. Hentet fra:

<http://www.dagbladet.no/2015/01/21/nyheter/landbruk/dyr/mattilsynet/innenriks/37288236/>

[02.05.2015]

DeKeseredy, Walter og Molly Dragiewicz (2012): «Introduction: critical criminology: past, present and future» I: *Routledge Handbook of Criminology*. DeKeseredy, Walter S. og Molly Dragiewicz (red.). New York : Routledge. s.1-8.

Delise, Karen (2007): *The Pit Bull Placebo: The media, myths and politics of canine aggression*. [u.s.] : Anubis Publishing.

Donovan, Josephine (1996): «Animal Rights and Feminist Theory» I: *Beyond Animal Rights: A Feminist Caring Ethic for the Treatment of Animals*, Donovan, Jane og Carol Adams (red.). New York : The Continuum Publishing Company. s.34-59.

Duffy, Deborah L., Yuying Hsu og James Serpell (2008): «Breed differences in canine aggression», I: *Applied Animal Behaviour Science* volume 114, issues 3-4. S.441-460. [u.s.] : Elsevier Inc.

Dyrevernalliansen: *Fakta om ulovlig dyremishandling og dyreplageri*. Hentet fra: http://www.dyrevern.no/politikk_samfunn/rettigheter_dyrepoliti/fakta_om_ulovlig_dyremishandling#styrking [02.05.2015]

Dyrevelferdsloven: Lov av 19. juni 2009 nr.97 om dyrevelferd.

Hentet fra: <https://lovdata.no/dokument/NL/lov/2009-06-19-97> [09.03.2014]

Ellefsen, Rune (2013a): *Med lov til å pine*. Norge: Inspirator Forlag/ Fritt Forlag.

Ellefsen, Rune (2013b): «Å fylle "dyrevelferd" med mening: Skillelinjene i dyrevelfersdebatten» I: *Sosiologi i dag*. Årgang 43, nr.2. s.85-113.

Ellefsen, Rune (2013c): «Den moderne pelsdyrfabrikken: Konflikten om legitimiteten» I: *Hvem er villest i landet her?*, Sollund, Ragnhild m.fl. (red.). Oslo: Spartacus forlag AS. s.205-224.

Ellefsen, Rune (2009): *Ny dyrevelferdslov: Beskyttes dyr eller næring?* Masteroppgave. Oslo : Institutt for kriminologi og rettssosiologi, Universitetet i Oslo.

Ericsson, Kjersti (2012): «Samfunnets stebarn og mødrene deres» I: *Kriminologiske byvandring*. Andenæs, Kristian, Turid Eikvam og Per Jørgen Ystehede (red.). Oslo : Novus forlag. s.21-35.

Fangen, Katrine (2010): *Deltakende observasjon 2*. utgave. Bergen: Fagbokforlaget.

Feeley, Jonathan og Simon (1992): «The new penology: Notes on the emerging strategy of corrections and its implications» I: *Criminology* volume 30 nr.4. s.449-474.

Finstad, Liv (2006): «Politisosiologi» I: *Straff og Rett* Finstad, Liv og Cecilie Høigård (red.). Norge : Pax Forlag. s.49-95.

Finstad, Liv (2003): *Politiblikket*. Norge : Pax Forlag.

Forskrift om fremmedartede dyr: Forskrifter om forbud mot at fremmedartede (eksotiske) dyr innføres, omsettes eller holdes som husdyr, selskapsdyr eller i fangenskap på annen måte av 20. november 1976 nr.3. Hentet fra: <https://lovdata.no/dokument/SF/forskrift/1976-11-20-3?q=forskrift+om+fremmedartede+dyr> [02.04.2015]

Forvaltningsloven: Lov av 10. februar 1967 om behandlingsmåten i forvaltningssaker. Hentet fra: <https://lovdata.no/dokument/NL/lov/1967-02-10> [25.02.2015]

Francione, Gary (2008): *Animals as Persons: Essays on the Abolition of Animal Exploitation*. New York: Columbia University Press.

Gaard, Greta (1993): *Ecofeminism: Women, Animals, Nature*. Philadelphia : Temple University Press.

Gabrielsen, Ane Møller (2013): «“Farlig hund” som diskursiv konstruksjon: Disciplinering av hundar och hundägare i Norge», I: *Elore*, vol.20 nr.1. s.83-105.

Gjertsen, Hedda (2003): «Straff er ikke noe rensmiddel» I: *Fortsatt uferdig: Festskrift til Thomas Mathiesen*. Andenæs, Kristian og Knut Papendorf (red.). Oslo : Pax Forlag. s.170-187.

Glasø, Karin Henriksen (2014): *“Patruljehunden”*: En studie av hundeførerens politioperative skjønn i en kulturell kontekst. Masteroppgave. Oslo : Institutt for kriminologi og rettsosiologi, Universitetet i Oslo.

Goffman, Erving (1975): *Stigma: Om afvigerens social identitet*. Danmark : Gyldendals samfundsbibliotek.

Granér, Rolf (2014): «Selvstendige sheriffer eller lojale byråkrater – om patruljerende politis yrkeskultur» I: *Innføring i politivitenskap* Larsson, Paul, Helene O.I. Gundhus og Rolf Granér (red.). Oslo : Cappelen Damm AS. s.134-152.

Granér, Rolf og Ola Kronqvist (2014): «Kontroll av og i politiorganisasjonen» I: *Innføring i politivitenskap* Larsson, Paul, Helene O.I. Gundhus og Rolf Granér (red.). Oslo : Cappelen Damm AS. s.53-78.

Grimen, Harald (2009): *Hva er tillit?* Oslo : Universitetsforlaget.

Gundhus, Helene Oppen og Paul Larsson (2014): «Fremtidens politi?» I: *Innføring i politivitenskap* Larsson, Paul, Helene O.I. Gundhus og Rolf Granér (red.). Oslo : Cappelen Damm AS. s.273-302.

Gålmark, Lisa (2008): «Aristotle Revisited: Anthro-Androcentrism and Meat Normativity» I: *Global Harms : Ecological Crime and Speciesism*. Ragnhild Sollund (red.). New York : Nova Science Publishers, Inc. s.87-108.

Hadland, Wenche Lamo (2006): «Politimenn i retten etter hundedrap». Artikkel hos *nrk.no* mandag 13. Februar 2006. Hentet fra: [http://www.nrk.no/rogaland/politimenn-i-retten-etter-hunedrap-1.247588](http://www.nrk.no/rogaland/politimenn-i-retten-etter-hundedrap-1.247588) [24.02.2015]

Hagen, Jørn Mikael (2012): «Pepperspray mot aggressiv hund: To løshunder skapte redsel og uro blant folk» Artikkel 09. april 2012 på *Nordlys.no*. Hentet fra: <http://www.nordlys.no/nyheter/article6004007.ece> [10.02.2015]

Hallsworth, Simon (2011): «Then they came for the dogs!» I: *Crime, Law and Social Change* 55(5). S.391-403. London : Springer.

Hallsworth, Simon (2008): «Imaginary Spaces and Real Relations» I: *Global Harms : Ecological Crime and Speciesism*. Ragnhild Sollund (red.). S. 71-84. New York : Nova Science Publishers, Inc.

Harding, Simon (2014): *Unleashed: The phenomena of status dogs and weapon dogs*. Storbritannia : Policy Press.

Harding, Simon (2010): «“status dogs” and gangs» I: *Safer Communities*, Vol.9, Iss.1. [u.s.] : Emerald Group Publishing Limited. s.30-35.

Hauge, Ragnar (2001): *Kriminalitetens årsaker: Utsnitt av kriminologiens historie*. Oslo : Universitetsforlaget.

Hessen, Dag Olav (2013): «Hvor unikt er mennesket?» I: *Hvem er villest i landet her?: Råskap mot dyr og natur i antropocen, menneskets tidsalder*. Sollund, Ragnhild, Morten Tønnesen og Guri Larsen (red.). Oslo: Spartacus Forlag AS. s.57-78.

Holmberg, Lars (1999): *Inden for lovens rammer: - politiets arbeidsmetoder og konkrete skøn*. København : Gyldendal Forlag.

Holm-Nielsen, Sverre (2014): «Politiet vet ikke hvilke hunder som er farlige: Politiet fører ikke statistikk over hvilke hunder som biter, og avliver dem som ser farlige ut» Artikkel hos *tv2.no* fredag 28. februar 2014. Hentet fra: <http://www.tv2.no/a/5363807> [15.03.2015]

Hundeforskriften: Forskrift av 20. august 2004 nr.1204 om hunder. Hentet fra: <https://lovdata.no/dokument/SF/forskrift/2004-08-20-1204> [03.10.2013]

Hundeloven: Lov av 4. juli 2003 nr.74 om hundehold. Hentet fra: <https://lovdata.no/dokument/NL/lov/2003-07-04-74?q=hundeloven> [03.10.2013]

Hörnqvist, Magnus (2004): «Risk Assessments and Public Order Disturbances: New European Guidelines for the Use of Force?» I: *Journal of Scandinavian Studies in Criminology and Crime Prevention*, Vol 5. s.4-24.

Hörnqvist, Magnus (2003): «Ordningspolitikens födelse». I: *Laglöst land. Terroristjakt och rättssäkerhet i Sverige*. Magnus Hörnqvist og Janne Flyghed (red.). [u.s.] : Ordfront. s. 98-130.

Høigård, Cecilie (2007): *Gategallerier*. Oslo : Pax Forlag A/S.

Høigård, Cecilie (2003): «Kriminalitet – naturalisering av sosiale relasjoner» I: *Fortsatt uferdig: Festskrift til Thomas Mathiesen*. Andenæs, Kristian og Knut Papendorf (red.). Oslo : Pax Forlag. s. 188-199.

Joy, Melanie (2010): *Why we Love Dogs, Eat Pigs, and Wear Cows: An Introduction to Carnism*. San Francisco : Conari Press.

Justis- og beredskapsdepartementet (2014-2015): *Endringer i politiloven mv. (trygghet i hverdagen – nærpolitireformen)*, Prop.61 LS (2014-2015). Oslo : Justis- og beredskapsdepartementet. Hentet fra:

http://www.politiforum.no/filestore/Politiforum/Filer/Vedlegg_til_artikler/politireformen.pdf

[24.03.2015]

Justis- og politidepartementet (2002-2003): *Om lov om hundehold (hundeloven)*, Ot.prp. nr.48 (2002-2003). Oslo: Justis- og politidepartementet. Hentet fra:

<https://www.regjeringen.no/contentassets/cbb72d4eb95f4a66b8c6c40454adc0b7/no/pdfs/otp200220030048000dddpdfs.pdf> [01.02.2015]

Järvinen, Margaretha (1998): «Att konstruera och dekonstruera sociala problem» I: *Kvinder på randen*, Kongstad, A., B. Kyvsgaard og A. Storgaard (red.). Aarhus : Aarhus Universitetsforlag. s.13-31.

Kalof, Linda og Carl Taylor (2007): «The Discourse of Dogfighting» I : *Humanity & Society* vol.31. [u.s.] : Sage Publications. s.319-333.

Kaspersson, Maria (2008): «On Treating the Symptoms and not the Cause : Reflections on the Dangerous Dogs Act» I : *Papers from The British Ciminology Conference 2008*, Vol. 8. s.205-225. Hentet fra: <http://britsoccrim.org/volume8/13Kaspersson08.pdf> [01.09.2013]

Kheel, Marti (1996): «The Liberation of Nature: A Circular Affair» I : *Beyond Animal Rights: A Feminist Caring Ethic for the Treatment of Animals*, Donovan, Jane og Carol Adams (red.). New York : The Continuum Publishing Company. s.17-33.

Kleveland, Live (2013): «Livet, smerten og friheten. Sikres dyrs interesser av dyrevelferdsloven og forvaltningen?» I : *Hvem er villest i landet her?*, Sollund, Ragnhild m.fl. (red.). Oslo: Spartacus forlag AS. s.289-307.

Kvale, Steinar og Svend Brinkmann (2011): *Interview*. 2. utg. København: Hans Reitzels Forlag.

Lagestad, Pål og Hild Rønning (2010): «Sunn fornuft og bedre vitende – Om betydningen av politiets bruk av regelverket i møtet med publikum» I: *Nordisk Tidsskrift for Kriminalvidenskap* 97(1). [u.s.] : De Nordiske Kriminalistforeninger. s.70-91.

Laran, Eugene Brandal og Jan Thoresen (2005): «Politiet anmeldt for hundedrap». Artikkel i *Dagbladet* tirsdag 8. februar 2005. Hentet fra:

<http://www.dagbladet.no/nyheter/2005/02/08/422839.html> [24.02.2015]

Larsen, Guri (2013a): «Matens urettferdighet: Matproduksjonens antroposentriske system» I: *Hvem er villest i landet her?: Råskap mot dyr og natur i antropocen, menneskets tidsalder*.

Sollund, Ragnhild, Morten Tønnesen og Guri Larsen (red.). Oslo: Spartacus Forlag AS. s.185–204.

Larsen, Guri, (2013b): «Kuas tildelte rolle som matobjekt» I: *Hvem er villest i landet her?: Råskap mot dyr og natur i antropocen, menneskets tidsalder*. Sollund, Ragnhild, Morten Tønnesen og Guri Larsen (red.). Oslo: Spartacus Forlag AS. s.141-164.

Larsen, Guri (2012a): «Hva er et hundeliv?», I: *Kriminologiske byvandring*. Andenæs, Kristian, Turid Eikvam og Per Jørgen Ystehede (red.). Oslo : Novus forlag. s.103-121.

Larsen, Guri (2012b): «The Most Serious Crime: Eco-genocide Concepts and Perspectives in Eco-global Criminology» I: *Eco Global Crimes : Contemporary Problems and Future Challenges*. Rune Ellefsen, Ragnhild Sollund og Guri Larsen (red.). Surrey, England : Ashgate Publishing Limited. s.33-56.

Larsen, Guri (2003a): *Dyrevern eller samfunnsvern?: Dyremishandling som lovbrudd og lovlydig handling*. Oslo : Unipub forlag.

Larsen, Guri (2003b): «Behandling av dyr: et spørsmål om sivilisasjon?» I: *Årsrapport 2002 for Institutt for kriminologi og rettssosiologi*. Oslo : Institutt for kriminologi og rettssosiologi. s.39-54.

Larsen, Guri (2002): *Samfunnets dyrevern – dyras vern mot lidelse?: Om anmeldt dyremishandling i Oslo-området*. Oslo : Institutt for kriminologi og rettssosiologi, Universitetet i Oslo.

Larsen, Fredrik (2013c): *Herptiler i Norge: ulovlig hold og innførsel av reptiler og amfibier*. Masteroppgave. Oslo: Institutt for kriminologi og rettssosiologi, Universitetet i Oslo.

Larsson, Paul (2010): «Tillit til politiet – frå nærhet til forhandlet legitimitet» I: *Tillit til politiet*. Runhovde, Siv (red.). Oslo : Politihøgskolen. s.7-20.

- Lemert, Edwin M. (1967): *human deviance, social problems, and social control*. Andre utgave. [u.s.] : Prentice-Hall, Inc.
- Lianos, Michalis og Mary Douglas (2000): «Dangerization and the End of Deviance. The Institutional Environment» I : *Criminology and Social Theory*. (David Garland og Richard Sparks (red.)). [u.s.] : Oxford University Press. s.103-125.
- Lilly, J. Robert og Michael B. Puckett (1997): «Social Control and Dogs: A Sociohistorical Analysis» I : *Crime & Delinquency*, Vol.43, No.2. [u.s.] : Sage Publications. s.123-147.
- Lodge, Martin og Christopher Hood (2002): «Pavlovian Policy Responses to Media Feeding Frenzies? Dangerous Dogs Regulation in Comparative Perspective» I: *Journal of Contingencies and Crisis Management*. Volume 10, number 1. [u.s.] : Blacwell Publishers. s.1-11.
- Lombroso, Cesare (2006): *Criminal Man*. London: Duke University Press.
- Loseke, Donileen R. (2009): «Examining Emotion as Discourse: Emotion Codes and Presidential Speeches Justifying War.» I: *The Sociological Quarterly* 50 (3). Usa : Midwest Sociological Society. s.499-526.
- Lynch, Michael J. og Paul B. Stretesky (2014): *Exploring Green Criminology: Toward a Green Criminological Revolution*. Surrey, England : Ashgate Publishing Limited.
- Maher, Jennifer og Harriet Pierpoint (2011). «Friends, status symbols and weapons: the use of dogs by youth groups and youth gangs» I : *Crime, Law and Social Change Volum 55, nr. 5*. [u.s.] : Springer Science and Business Media. s.405-420.
- Martinsen, Siri og Toralf Metveit (2013): «Veterinærens rolle I utviklingen av norsk dyrevern» I: *Hvem er villest i landet her?: Råskap mot dyr og natur i antropocen, menneskets tidsalder*. Sollund, Ragnhild, Morten Tønnesen og Guri Larsen (red.). Oslo: Spartacus Forlag AS. s.307-328.
- Martinsen, Siri og Nick Jukes (2005): «Towards a Humane Veterinary Education» I: *Journal of Veterinary Medicin Education* 32(4). Canada : University of Toronto Press. s.454-460.
- Mathiesen, Thomas (2011): *Retten i samfunnet: En innføring i rettsosiologi*. Oslo : Pax Forlag.

Medby, Are (2013): «Politiet brukte pepperspray mot illsint hund: Hundeeier bøtelagt»
Artikkel hos *Nordlys.no* 11. Januar 2013. Hentet fra:

<http://www.nordlys.no/nyheter/article6437525.ece> [10.02.2015]

Miljeteig, Margrethe (2013): «Amstaffen Sara vant fotokonkurranse – men fikk ikke premien». Artikkel hos *tv2.no* onsdag 19. mai 2013. Hentet fra: <http://www.tv2.no/a/4055116> [01.02.2015]

Moen, Hilde Berit (2013): «Metodologiske utfordringer ved personbiografiske intervju som empirisk materiale i sosiologien» I: *Sosiologisk tidsskrift* nr.1. s.33-64. [u.s.] : Universitetsforlaget.

Molloy, Claire (2011): «Dangerous Dogs and The Construction of Risk» I: *Theorizing Animals: Re-thinking Humanimal Relations*, Taylor, Nik og Tania Signal (red.). [u.s.] : Brill. s.107-129.

Mæland, Kjetil (2005): «Skjøt rabiate hunder I bil». Artikkel i *Nettavisen* tirsdag 8. februar 2005. Hentet fra <http://www.nettavisen.no/342559.html> [24.02.2015]

Neumann, Iver B. (2006): «Flerbent fellesskap i en norsk trekkhundklubb» I: *Norsk antropologisk tidsskrift* nr. 1 17. s.48-63.

Nibert, David (2002): *Animal Rights/ Human Rights: Entanglements of Oppression and Liberation*. Usa : Rowman & Littlefield Publishers Inc.

Nielsen, Harriet Bjerrum (2011): «Hvis svaret er biologi – hva var da spørsmålet?» I: *Nytt Norsk Tidsskrift* nr.3. Norge : Universitetsforlaget. s.284-295.

NOAH (2014): *Dyrs rettsstatus*. Hentet fra: <http://dyrepoliti.no/dyrs-rettsstatus> [02.05.2015]

Norsk Kennel Klub (u.å.): *Hundeloven: Erfaringsrapport fra Norsk Kennel Klub*. [u.s.] : Norsk Kennel Klub. Hentet fra: http://web2.nkk.no/filestore/Klubbtjenester/NKK_mener/Hundeloven-Erfaringsrapport-fra-Norsk-Kennel-Klub.pdf [28.04.2015]

Noske, Barbara (1997): *Beyond Boundaries: Humans and Animals*. Canada: Black Rose Books.

Ott, Stefanie A., Esther Schalke, Amelie M. von Gaertner og Hansjoachim Hackbarth (2008): «Is there a difference? Comparison of golden retrievers and dogs affected by breed-specific legislation regarding aggressive behavior» I: *Journal of Veterinary Behavior: Clinical Applications and Research*, volume 3 issue 3, [u.s.] : Elsevier Inc. s.134-140.

Petersson, Otto (2014): «Hvem er politiet?» I: *Innføring i politivitenskap*. Larsson, Paul, Helene O.I. Gundhus og Rolf Granér (red.). Oslo : Cappelen Damm AS. s.110-133.

Politiet.no (2014): *Omgjør vedtaket om hunden Fido*. 15. januar 2014. Hentet fra: https://www.politi.no/salten/aktuelt/nyhetsarkiv/2014_01/Nyhet_13321.xml [24.02.2015]

Politiet.no (2013): *Tettere samarbeid om dyrevelferd*. 09. oktober 2013. Hentet fra: https://www.politi.no/politidirektoratet/aktuelt/nyhetsarkiv/2013_10/Nyhet_12971.xml [30.03.2015]

Politiinstruksen: Allminnelig tjenesteinstruks for politiet av 22. juni 1990 nr.3963. Hentet fra: <https://lovdata.no/dokument/INS/forskrift/1990-06-22-3963?q=politiinstruksen> [05.04.2015]

Politi-loven: Lov av 4. august 1995 nr.53 om politiet. Hentet fra: <https://lovdata.no/dokument/NL/lov/1995-08-04-53> [05.04.2015]

Pratt, Heather K. (2003-2004): «Canine Profiling: Does Breed-Specific Legislation Take a Bite out of Canine Crime?» I: *Penn State Law Review* 108 Volume 855. s.855-880.

Presser, Lois (2012): «Getting on top through mass murder: narrative, metaphor, and violence» I: *Crime, Media, Culture* 8(1). [u.s.] : Sage Publications. s.3–21.

Presser, Lois (2009): «The narratives of offenders» I: *Theoretical Criminology*, vol. 13(2). s.177-200. [u.s.] : Sage Publications.

Rabe-Hemp, Cara E. (2008): «Female officers and the ethic of care: Does officer gender impact police behaviors?» I: *Journal of Criminal Justice* 36. [u.s.] : Elsevier. s.426-434.

Regan, Tom (2007): «Vivisection: the case for abolition» I: *Issues in Green Criminology: Confronting Harms Against Environments, Humanity and Other Animals*, Beirne, Pierse og Nigel South (red.). Oregon: Willan Publishing. s.114-139.

Regjeringen.no (2004): *Ny forskrift om hunder*. Publisert 20.08.2004. Hentet fra: <https://www.regjeringen.no/nb/dokumenter/ny-forskrift-om-hunder/id107502/> [10.02.2015]

Reiner, Robert (2010): *The Politics of the Police*. USA : Oxford University Press Inc.

Ricciardi, Anna (u.å.): *Sitting to stay with the trouble*. Hentet fra: <http://www.fufufo.com/wp-content/uploads/2014/12/Sitting-to-Stay-with-the-Trouble.pdf> [02.03.2015]

Røise, Martin Braathen (2014): «Fido hjalp Ruben ut av rusmareritt – nå skal hunden avlives». Artikkel i *Avisa Nordland* onsdag 8. januar 2014. Hentet fra: <http://www.an.no/nyheter/article7087849.ece> [24.02.2015]

Røise, Martin Braathen og Nicolai Eriksen (2014): «Har startet facebookaksjon for å redde Fido». Artikkel i *Avisa Nordland* onsdag 8. januar 2014. Hentet fra <http://www.an.no/nyheter/article7090163.ece> [24.02.2015]

Rådet for dyreetikk (2010): *Etiske vurderinger av dagens hundehold*. Uttalelse desember 2010. Hentet fra http://www.radetfordyreetikk.no/wp-content/uploads/2010/12/Uttalelse_om_hundehold_desember_2010.pdf [04.03.2015]

Sandberg, Sveinung (2013): «Are self-narratives unified or fragmented, strategic or determined? Reading Breivik's manifesto in light of narrative criminology» I: *Acta Sociologica* 56(1), s.69-83.

Sandberg, Sveinung (2009): «Gangster, victim, or both? The interdiscursive construction of sameness and difference in self-presentations» I: *British Journal of Sociology* volume 60 issue 3. s.523-542.

Sandøe, P., I. H. C. Meyer, M. Fredholm og H. F. Proschowsky (2014): «Selektiv avl af racehunde og -katte: kan den ske på en velfærdsmæssigt forsvarlig måde?». I: *Dyrevelfærd i Danmark 2014*. København : Videncenter for dyrevelfærd. s. 36-48. Hentet fra: http://curis.ku.dk/ws/files/118766137/Avl_af_hunde_Dyrevelf_rdsrapport_2014.pdf [04.03.2015]

Schalke, Esther, Stefanie A. Ott, Amelie M. von Gaertner, Hansjoachim Hackbarth og Angela Mittmann. (2008): «Is breed-specific legislation justified? Study of the results of the temperament test of Lower Saxony» I: *Journal of Veterinary Behavior: Clinical Applications and Research* volume 3, issue 3. [u.s.] : Elsevier Inc. s.97-103.

Serpell, James (1996): *In the Company of Animals: A Study of Human-Animal Relationships*. [u.s.] : Cambridge University Press.

Skarøhamar, Torbjørn (2002): *Levekår og livssituasjon blant innsatte i norske fengsler*. Masteroppgave. Oslo : Institutt for kriminologi og rettssosiologi, Universitetet i Oslo.

Skoglund, Anita Borrmann og Gisle Skoglund (2012): *En gang politi, alltid politi?: En kvalitativ studie av de bakenforliggende årsaker til turnover hos politigeneralisten*. Masteroppgave. Hedmark: Høgskolen i Hedmark.

Solbu, Erlend Lånke (2014): «- vi avler på det ekstreme». Artikkel hos nrk.no onsdag 17. september 2014. Hentet fra: <http://www.nrk.no/viten/-vi-avler-pa-det-ekstreme-1.11935013> [04.03.2015]

Sollund, Ragnhild (2013a): «Selskapsdyr: Vennskap versus utnyttning» I: *Hvem er villest I landet her? : Råskap mot dyr og natur I antropocen, menneskets tidsalder*. Sollund, Ragnhild, Morten Tønnesen og Guri Larsen (red.). Norge : Scandinavian Academic Press / Spartacus forlag AS 2013. s.245-271

Sollund, Ragnhild (2013b): «Animal Trafficking and Trade: Abuse and Species Injustice» I: *Emerging Issues in Green Criminology*. Diane Westerhuis, Reece Walters of Tanya Wyatt (red.). [u.s.] : Palgrave Macmillan. s.72-92.

Sollund, Ragnhild (2013c): «Animal Rights, Animal Abuse and Species Justice» Paper presentert på *American Society of Criminology's Annual Meeting*, Atlanta, USA, 2013.

Sollund, Ragnhild (2012): «Speciesism as Doxic Practice Versus Valuing Difference and Plurality» I: *Eco Global Crimes : Contemporary Problems and Future Challenges*. Rune Ellefsen, Ragnhild Sollund og Guri Larsen (red.). Surrey, England : Ashgate Publishing Limited. s.91-113.

Sollund, Ragnhild (2009): «Menneskers paradoksale forhold til dyr» I: *Sosiologi i dag*, årgang 39, Nr. 3. Oslo : Novus Forlag. s.42-68.

Sollund, Ragnhild (2008): «Causes for Speciesism: Difference, distance and Denial» I: *Global Harms : Ecological Crime and Speciesism*. Ragnhild Sollund (red.). New York : Nova Science Publishers, Inc. s. 109-130

Sollund, Ragnhild Aslaug (2007): *Tatt for en annen*. [u.s.] : Gyldendal Norsk Forlag AS.

Sollund, Ragnhild (2005): «Obstacles and possibilities in police research» I: *Outlines. Critical Social Studies* Vol.7, no.2. [u.s.]. s.43-65.

Stephenson, Svetlana (2008): «The Dog That Could Not Bark» I: *Global Harms : Ecological Crime and Speciesism*. Ragnhild Sollund (red.). S. 151-166. New York : Nova Science Publishers, Inc.

Stratton, Richard (1991): *The Truth about the American Pit Bull Terrier*. Neptune City: NJ: T.F.H. Publications.

Strype, Jon (2010): «Politiets omdømme i Norge» I: *Tillit til politiet*. Runhovde, Siv (red.). Oslo : Politihøgskolen. s.21-42.

Stubbs, Julie (2008): «Critical Criminological Research» I: *The Critical Criminology Companion*. Anthony, Thalia og Chris Cunin (red.). Sydney : Hawkins Press, The Federation Press. s.6-17.

Thagaard, Tove (2009): *Systematikk og innlevelse* 3. utgave. Bergen: Fagbokforlaget.

Thorsen, Liv Emma (2001): *Hund! Fornuft og følelser*. Oslo : Pax Forlag.

Thorslund, Cecilie A. (2010): *Kampen om hundene: En analyse av hundeloven og kamphundeeieres praksis*. Specialeafhandling. Roskilde : Institut for Samfund og Globalisering, Roskilde Universitet.

Treborg, Ingrid (2014): «Politiet vil avlive Fido fordi han ser farlig ut», artikkel hos *tv2.no* torsdag 9. januar 2014. Hentet fra: <http://www.tv2.no/a/5210146> [23.02.2015]

Twining, Hillary, Arnold Arluke og Gary Patronek (2000): «Managing the Stigma of Outlaw Breeds: A Case Study of Pit Bull Owners» I: *Society & Animals* 8:1. Leiden : Koninklijke Brill NV. s.25-51.

Tønnesen, Morten (2013): «Hvem er villest i landet her? Et ulveliv» I: *Hvem er villest I landet her? : Råskap mot dyr og natur I antropocen, menneskets tidsalder*. Sollund, Ragnhild, Morten Tønnesen og Guri Larsen (red.). Norge : Scandinavian Academic Press / Spartacus forlag AS 2013. s.79-98.

Vestby, Annette (2012): *Politi og sted : Integrasjon, samarbeid og styring*. Masteroppgave. Oslo : Institutt for kriminologi og rettssosiologi, Universitetet I Oslo.

Voldsund, Otto (2006): «Unødvendig hundedrap». Artikkel hos *Nrk.no* fredag 16. september 2005. Hentet fra: <http://www.nrk.no/rogaland/unodvendig-hundedrap-1.245354> [24.02.2015]

Wacquant, Loïs (2001): «The penalisation of poverty and the rise of neo-liberty» I: *European Journal on Criminal Policy and Research* nr.9. Nederland: Kluwer Academics Publishers. s.401-412.

White, Rob (2013): «The Conceptual Contours of Green Criminology» I: *Emerging Issues in Green Criminology*. Walters, Reece, Diane Westerhuis og Tanya Wyatt (red.). [u.s.] : Palgrave Macmillan. s.17-33.

White, Rob og Diane Heckenberg (2014): *Green Criminology : An introduction to the study of environmental harm*. New York : Routledge

Øvre Romerike Tingrett (2012): «Overprøving av vedtak om avlivning av hund», 04.06.2012. Dom hentet fra: <https://lovdata.no/pro/#document/TRSIV/avgjorelse/tovro-2011-14413?searchResultContext=2062> [01.03.2015]

Vedlegg 1: Morten, Tapper og Trofast

Morten gikk til sak mot politiet for å prøve deres avlivningsvedtak om blandingshundene hans og vant.

Noen i nærmiljøet sendte bekymringsmelding til politiet om hundene hans Tapper og Trofast, som de mente var «kamphunder» og til fare for barna i området. Politiet kom hjem til Morten for å se hundene og mente de var amstaffblandinger og kunne være ulovlige. De tok da med seg et bilde av dem til stasjonen, som deres «hundeeekspert» sammenlignet med bilder av hundene som vedkommende fant på nettet (dette fremkom i rettssaken). Morten kunne ikke dokumentere at hundene var lovlige eller fødselsdatoen deres, ettersom de var blandings- og omplasseringshunder med uvisst opphav, og politiet fattet dermed avlivningsvedtak om dem. Det var starten på en to år lang prosess for å redde hundene.

Morten plasserte bort hundene dagen etter politiet hadde sett på dem, i frykt for at de skulle komme tilbake og inndra dem. Trofast ble funnet i forbindelse med en annen sak angående personen han var bortplassert hos, og ble satt på kennel av politiet. Morten og familien fikk lov til å besøke ham på kennelen, og fikk ham eksteriørbedømt og atferdstestet der. Etter at han «besto» disse testene fikk de kjøre ham til Sverige (som ikke har raseforbud), hvor han ble avlivet i forsterhjemmet (se hans historie i kapittel 6.5.1). Tapper var bortplassert frem til saken skulle for retten, da fikk Morten lov til å ha ham hjemme. Rettssaken ble imidlertid stadig utsatt, nesten et år til sammen.

Etter å ha forsøkt med to andre kom Morten i kontakt med en advokat med kompetanse på hundeloven og interesse for saken, og fikk da håp om å vinne. Tapper var blitt atferdstestet, med gode resultater, og under rettssaken uttalte anerkjente hundedommere at det var lite sannsynlig at han var pitbull- eller amstaffblanding. Under domsavsigelsen viste dommeren til atferdstesten og husedommernes uttalelser, samt dyrevelferdslovens paragraf om egenverdi (§ 3), som begrunnelse for at Morten skulle få tilbake Tapper. Dommeren påpekte formålet med raseforbudet; hindring av hundekamper og forbud mot hunder som er en fare for samfunnet, for å skape trygghet og av dyrevelferdshensyn, og mente Tapper ikke utgjorde en slik fare, og at avlivning derfor ville være lite hensiktsmessig.

Vedlegg 2: Simon og Rocky

Simon vant en rettssak mot borettslaget sitt da de ikke ville ha amstaff i blokka han hadde kjøpt seg leilighet i.

Simon hadde kjøpt seg sin første leilighet i området han vokste opp. I blokka bodde det allerede seks-sju andre med hunder, blant annet en Golden retriever, en rottweiler og en puddel, så han regnet med at han kunne ha med hunden sin Rocky. Men dagen han flyttet inn sa vaktmesteren «den bikkja der får du ikke lov til å ha her», siden en annen beboer hadde blitt kastet ut fordi hun hadde amstaff (hun flyttet istedenfor å ta saken videre). Dagen etter kom styrelederen med et brev med «krav om fjerning av hund» og utkastelsesordre dersom det ikke ble fulgt opp.

Amstaff var uønsket i borettslaget siden de ble ansett som farlige av lovgiver, de ville også nekte dem å være på uteområdene deres, men siden Rocky var født før forbudet og lovlig, gikk Simon til sak mot borettslaget. Styrelederen mente Rocky var farlig for barn og andre beboere og sammenlignet hunden med en løve i retten, men han ble atferdstestet før rettssaken, besto alle testene og fikk full score. To naboer fra blokka der han vokste opp og hadde bodd med Rocky vitnet i rettssaken og fortalte at de aldri hadde opplevd ham som aggressiv, og Simon fremholdt at Rocky hadde holdt ham unna dårlige miljøer. Han måtte hjem og passe på ham, og kunne ikke feste og være ute mye og lenge, dessuten holdt Simon seg unna trøbbel og kriminalitet av frykt for at politiet skulle ta Rocky.

I rettskjennelsen vektla dommeren atferdstesten og Rockys betydning og positive innvirkning på Simons liv, og Simon tror naboenes vitnemål og Rockys positive innvirkning på ham var mye av grunnen til at han vant. I tillegg hadde han en god advokat som han kjente fra før.

Vedlegg 3: Prosjektgodkjennelse fra NSD

Norsk samfunnsvitenskapelig datatjeneste AS
NORWEGIAN SOCIAL SCIENCE DATA SERVICES

NSD Høfdings gate 28
N-0007 Degei
Narvik
Tel: +47 25 28 21 17
Fax: +47 25 28 50 50
nsd@nsd.uib.no
www.nsd.uib.no
Orgnr: 985 221 884

Ragnhild Sollund
Institutt for kriminologi og rettssosiologi Universitetet i Oslo
Postboks 6706 St. Olavs plass
0130 OSLO

Vår dato: 15.01.2014

Vår ref: 36683 / 2 / LMR

Deres dato:

Deres ref:

TILBAKEMELDING PÅ MELDING OM BEHANDLING AV PERSONOPPLYSNINGER

Vi viser til melding om behandling av personopplysninger, mottatt 16.12.2013. Meldingen gjelder prosjektet:

<i>36683</i>	<i>De farlige hundene</i>
<i>Behandlingsansvarlig</i>	<i>Universitetet i Oslo, ved institusjonens øverste leder</i>
<i>Daglig ansvarlig</i>	<i>Ragnhild Sollund</i>
<i>Student</i>	<i>Martine Synnøve Bergersen Lie</i>

Personvernombudet har vurdert prosjektet og finner at behandlingen av personopplysninger er meldepliktig i henhold til personopplysningsloven § 31. Behandlingen tilfredsstiller kravene i personopplysningsloven.

Personvernombudets vurdering forutsetter at prosjektet gjennomføres i tråd med opplysningene gitt i meldeskjemaet, korrespondanse med ombudet, ombudets kommentarer samt personopplysningsloven og helseregisterloven med forskrifter. Behandlingen av personopplysninger kan settes i gang.

Det gjøres oppmerksom på at det skal gis ny melding dersom behandlingen endres i forhold til de opplysninger som ligger til grunn for personvernombudets vurdering. Endringsmeldinger gis via et eget skjema, <http://www.nsd.uib.no/personvern/meldeplikt/skjema.html>. Det skal også gis melding etter tre år dersom prosjektet fortsatt pågår. Meldinger skal skje skriftlig til ombudet.

Personvernombudet har lagt ut opplysninger om prosjektet i en offentlig database, <http://pvo.nsd.no/prosjekt>.

Personvernombudet vil ved prosjektets avslutning, 20.06.2015, rette en henvendelse angående status for behandlingen av personopplysninger.

Vennlig hilsen

Vigdis Namtvedt Kvalheim

Linn-Merethe Rød

Kontaktperson: Linn-Merethe Rød tlf: 55 58 89 11

Vedlegg: Prosjektvurdering

Kopi: Martine Synnøve Bergersen Lie m.s.b.lie@student.jus.uio.no

Dokumentet er elektronisk produsert og godkjent ved NSD's rutiner for elektronisk godkjenning.

Årskriftpublisert 27.06.2014 09:05

OSLO NSD: Universitetet i Oslo, Postboks 1047 Blindern, 0116 Oslo. Tel: +47 22 85 12 11. nsd@uio.no
TRONDHEIM NSD: Norges teknisk-naturvitenskapelige universitet, 7901 Trondheim. Tel: +47 73 21 15 02. kjenn@sv.uib.no
MUNDO NSD: St. Universitetet i Murcia, 9001 Murcia. Tel: +497 31 43 26. nsd@estm.es

Personvernombudet for forskning

Prosjektvurdering - Kommentar

Prosjektnr: 36683

Ifølge prosjektmeldingen skal det innhentes muntlig samtykke basert på skriftlig informasjon om prosjektet og behandling av personopplysninger. Personvernombudet finner informasjonsskrivet tilfredsstillende utformet i henhold til personopplysningslovens vilkår.

Innsamlede opplysninger registreres på privat pc. Personvernombudet legger til grunn at veileder og student setter seg inn i og etterfølger Universitetet i Oslo sine interne rutiner for datasikkerhet, spesielt med tanke på bruk av privat pc til oppbevaring av personidentifiserende data.

Prosjektet skal avsluttes 20.06.2015 og innsamlede opplysninger skal da anonymiseres og lydopptak slettes. Anonymisering innebærer at direkte personidentifiserende opplysninger som navn/koblingsnøkkel slettes, og at indirekte personidentifiserende opplysninger (sammenstilling av bakgrunnsopplysninger som f.eks. sted, yrke, alder, kjønn) fjernes eller grovkategoriseres slik at ingen enkeltpersoner kan gjenkjennes i materialet.

Vedlegg 4: Inspirasjonsspørsmål - Politiintervju

Bakgrunnsinformasjon:

Kjønn:

Alder:

Hvilken stilling har du i politiet?

Hvor lenge har du jobbet i politiet?

Hvor lenge har du jobbet ved denne politistasjonen?

Kan du beskrive ditt forhold til hunder?

Har du noen personlig erfaring med noen av de ulovlige rasene?

Hvordan er ditt forhold til disse rasene/ hva tenker du om dem (uavhengig av eier osv.)?

Hva er ditt syn på hundeforskriften?

Om politiets arbeid med forbudte hunderaser:

Oppfatter du at det er fokus på forbudte hunder blant politiet?

- Har du inntrykk av at dette inngår i POP (Problemorientert politiarbeid)?

Har du fått noen føringer fra politistasjonen angående denne typen saker?

Hvordan ønsker/ mener du selv at denne typen saker helst skal håndteres og prioriteres?

Er det samsvar mellom politiets strategi på området og den strategien du selv mener er best?

Har du inntrykk av at forskjellige politistasjoner prioriterer og arbeider ulikt med hundeforskriften?

- Hvis ja, kan du utdype dette?

Om publikumsmeldinger:

Ca. hvor ofte får dere publikumsmeldinger om mulige ulovlige hunder?

- Hva oppfatter du som bakgrunnen for slike meldinger?
- Kan du gi eksempel på hva slags henvendelser som kommer?
- Kan du beskrive hvordan dere går frem når dere får slike meldinger?
- Hender det at hundene som er meldt inn viser seg å være lovlige?

Om den enkelte politimanns/-kvinnes arbeid med forbudte hunderaser:

Er du opptatt av å se etter mulige ulovlige hunder når du patruljerer?

- Hvorfor/ hvorfor ikke?

Hvordan føler du at din interesse for denne typen saker er sammenlignet med andre kollegaers?

Kan du beskrive hvordan du går frem/ ville ha gått frem hvis du ser/ så en mulig ulovlig hund?

Kan du beskrive hva du ser etter ved hunden?

- Ser du etter noen fysiske kjennetegn, (hvis ja) hvilke?
- Vektlegger du hundens atferd og gemytt i en slik vurdering?
- Vektlegger du hundeeiers fremtoning i en slik vurdering?

Hvis du skal beskrive den typiske eier av en forbudt hunderase, hvem er denne personen?

Hva gjør du hvis du ser en eier med en mulig ulovlig hund, der det ellers ikke er noe mistenkelig ved eieren osv?

Hva gjør du hvis du ser en mulig ulovlig hund med klare alderstegn?

Hvordan pleier hundeeiere å reagere/oppføre seg hvis du stopper dem og sjekker hunden deres?

Om forutsetninger for å kunne avgjøre hunders rasetilhørighet:

Har dere fått opplæring i å vurdere hunders rasetilhørighet i forbindelse med jobben?

- Hvis ja, har du inntrykk av at alle polititjenestemenn (i distriktet/ byen/ landet) fått det?

Hvor god kjennskap har du personlig til hunder og ulike hunderaser?

Hvilke forutsetninger føler du at du har til å anslå en hunds rase?

- Hvis gode forutsetninger: kommer det av personlig interesse eller læring gjennom jobb og skole?

Om egne erfaringer med denne typen saker:

Har du inntrykk av at hold av ulovlige hunder er utbredt?

- Hva baserer du den vurderingen på?
- Har du noe inntrykk hva gjelder regionale forskjeller i utbredelse?

Hvilken av de ulovlige rasene har du inntrykk av at det er mest av?

- Hva baserer du dette inntrykket på?

Har du noen gang stoppet og sjekket en hund som du mistenkte at var ulovlig?

- Hvis ja: kan du beskrive en slik hendelse?
- Hva skjedde med hunden(e) i saken(e)?
- Hvis stoppet flere: har det hendt at hundene du har stoppet har vist seg å være lovlige?

Hvilke raser vil du si det er vanligst at du har stoppet og sjekket?

- Har du noen gang stoppet en av de mer sjeldne forbudte rasene, som f.eks. tsjekkosllovakisk ulvehund?

Har du noen gang tatt inn en hund på grunn av mistanke om ulovlig rase?

- Hvis ja: Kan du beskrive hva du følte da du tok hunden fra eieren?
- Hvordan reagerte eieren?
- Hvordan endte saken, hva skjedde med hund og eier?

Hvor vanlig oppfatter du at det er at hunder som er tatt inn blir sluppet løs igjen?

- Hvis erfaring med slike saker. Har det hendt du har tenkt at det var til det beste for en hund at den ble innbrakt?

Har du noen gang sett en hund som du mistenkte for å være ulovlig uten å stoppe og sjekke den?

- Hvis ja: hvorfor stoppet du den ikke?

Om den videre saksgangen når en hund vurderes som ulovlig:

Kan du beskrive den videre saksgangen dersom politiet vurderer en hund som ulovlig når de sjekker en publikumshenvendelse eller stopper og sjekker den på eget initiativ?

Har du til sist noen tanker om medias fremstilling av "muskelhunder"?

Avslutning

Hva synes du selv er viktig å tenke på/være klar over e.l. i denne type saker?

Har du noe å tilføye som du mener jeg burde spurt om?

Er det noe du ikke har fått sagt som du mener er viktig å få med, eller ønsker å få sagt?

Vedlegg 5 Inspirasjonsspørsmål – Hundeeierintervjuer

Bakgrunnsinformasjon:

Kjønn:

Alder:

Sivil status, familie etc:

Yrke/student:

Innledningsspørsmål om hundeholdet:

Hvordan hadde det seg at du fikk akkurat denne hunden (og ikke en annen rase?)

Hvorfor ville du ha denne rasen/blandingen?

Hvor lenge har du hatt hunden din?

Har du hatt flere hunder, og av denne rasen/blandingen?

Har du noen gang hatt en hund av en rase som nå er forbudt?

– Hvis ja: hva føler du om at denne rasen er forbudt?

Hva synes du om hundeforskriften?

Inspirasjon til samtale

Hvilke holdninger har du til politiet?

- Har dette endret seg som følge av raseforbudet? I så fall hvordan?

Føler du at raseforbudet påvirker deg og din hund?

- Hvis ja: kan du beskrive hvordan?

- Hvordan forholder du deg til dokumentasjonskravet?

Føler du at debatten om såkalte ”kamphunder” og hundeangrep i media i kjølvannet av raseforbudet har påvirket andres syn på ditt hundehold og hunden din?

- Hvordan?

Har politiet noen gang sjekket om hunden din er lovlig?

- Hvis ja: kan du beskrive hendelsen(e)?

- Hvordan opplevde du det?

Føler du at du og hunden din blir mistenkeliggjort som følge av raseforbudet og dokumentasjonsplikten?

Kjenner du til noen som har en ulovlig hund?

– Hvis ja: hvordan oppfatter du det hundeholdet, og hvordan forholder hundeeieren seg til at hunden hennes eller hans er forbudt?

Avslutning:

Er det noe du har lyst til å si som du føler vi burde snakket om?

Vedlegg 6: Informasjonsskriv om prosjektet til politistasjonene

Hei,

Mitt navn er Martine Lie. Jeg er student ved Institutt for kriminologi og rettssosiologi ved Universitetet i Oslo, og arbeider med en masteroppgave om forbudet mot farlige hunder i hundeforskriften. Den foreløpige problemstillingen er:

Hvordan håndheves raseforbudet i hundeforskriften, og hvilke påvirkninger har det på hunder og eiere som rammes av dokumentasjonskravet? Er det problematiske sider ved raseforbudet i seg selv?

Prosjektets formål

Formålet med prosjektet er å undersøke hvordan raseforbudet håndheves av politiet, og hvilke forutsetninger de har for å avgjøre om en hund er ulovlig eller ikke. I tillegg vil jeg studere hvordan forbudet påvirker hunder og eiere som rammes av dokumentasjonskravet i forskriftens § 2, som sier at eiere må kunne dokumentere at hunder som kan forveksles med en ulovlig hund, eller er av ulovlig rase, men født før forbudet trådte i kraft, er lovlige. Til sist ønsker jeg også å belyse generelle sider ved raseforbudet som kan være problematiske.

Hva innebærer deltakelse i studien?

Deltakelse i studien innebærer et personlig intervju som jeg håper kan finne sted i politibetjentenes arbeidstid. Antatt varighet for intervjuet er 45 til 90 minutter, avhengig av hvordan det forløper, for eksempel av hvor utfyllende svarene er. Spørsmålene vil dreie seg om politiets fokus på og arbeid med bekjempelse av forbudte hunder, og den intervjuedes kunnskap om og erfaringer med denne typen saker. Jeg ønsker å ta opp intervjuet for å sikre at dataene det vil utgjøre blir så etterrettelige som mulig. Dersom dette ikke er ønskelig kan dataene alternativt registreres ved at jeg tar notater under intervjuet.

Hva skjer med informasjonen om intervjupersonene?

Alle personopplysninger vil bli behandlet konfidensielt. Kun jeg vil ha tilgang til disse dataene, og de vil bli lagret på en passordbeskyttet pc i et låsbart rom. All informasjon om den enkelte vil bli anonymisert idet intervjuene transkriberes og i publikasjonen av prosjektet, slik at vedkomne ikke vil kunne gjenkjennes, og den informasjonen de bidrar med vil ikke kunne spores tilbake til dem. Prosjektets veileder, professor Ragnhild Sollund, vil kvalitetssikre arbeidet.

Prosjektet skal etter planen avsluttes i juni 2015, og de innsamlede dataene vil da bli slettet og makulert.

Frivillig deltakelse

Det er frivillig å delta i studien, og man kan når som helst trekke sitt samtykke uten å oppgi noen grunn. Dersom noen trekker seg, vil alle opplysninger om personen bli slettet.

Dersom det ønskes ytterligere informasjon om prosjektet, ta gjerne kontakt på tlf.nr.: xxx xx xxx eller e-post: xxxxxx.

Studien er meldt til Personvernombudet for forskning, Norsk samfunnsvitenskapelig datatjeneste AS.

Vennlig hilsen

Martine S. B. Lie

Masterstudent ved Universitetet i Oslo.

Vedlegg 7: Forespørsel til politibetjenter om deltakelse i prosjektet

Hei,

Mitt navn er Martine Lie. Jeg er masterstudent ved Institutt for kriminologi og rettssosiologi ved Universitetet i Oslo og ønsker å invitere deg til å delta i et intervju i forbindelse med mitt mastergradsprosjekt. Dette er et studentprosjekt i kriminologi der jeg vil undersøke forbudet mot farlige hunder i hundeforskriften.

Formålet med prosjektet er å undersøke hvordan raseforbudet i hundeforskriften håndheves av politiet, og hvilke forutsetninger politiet har for å avgjøre om en hund er ulovlig eller ikke. I tillegg vil jeg studere hvordan forbudet påvirker hunder og eiere som rammes av dokumentasjonskravet i forskriftens § 2, som sier at eiere må kunne dokumentere at hunder som kan forveksles med en ulovlig hund, eller er av ulovlig rase, men født før forbudet trådte i kraft, er lovlige. Til sist ønsker jeg også å belyse generelle sider ved raseforbudet som kan være problematiske.

Jeg ønsker å intervju deg for å få kunnskap om politiets arbeid med, og fokus på, hold av ulovlige hunder. Selv om du ikke skulle ha så mye direkte erfaring med dette temaet vil din kunnskap og dine erfaringer likevel være interessante og viktige.

Hva innebærer deltakelse i studien?

Deltakelse i studien innebærer et personlig intervju som jeg håper kan finne sted i din arbeidstid. Antatt varighet for intervjuene er 45 til 90 minutter, avhengig av hvordan intervjuene forløper, for eksempel av hvor utfyllende dine svar er. Spørsmålene vil dreie seg om politiets fokus på og arbeid med bekjempelse av forbudte hunder, og din kunnskap om og dine erfaringer med denne typen saker. Jeg ønsker å ta opp intervjuet for å sikre at dataene det vil utgjøre blir så etterrettelige som mulig. Dersom du ikke ønsker dette kan dataene alternativt registreres ved at jeg tar notater under intervjuet.

Hva skjer med informasjonen om deg?

Alle personopplysninger vil bli behandlet konfidensielt. Kun jeg vil ha tilgang til disse dataene, og de vil bli lagret på en passordbeskyttet pc i et låsbart rom. All informasjon om deg vil bli anonymisert idet intervjuene transkriberes og i publikasjonen av prosjektet, slik at du ikke vil kunne gjenkjennes, og den informasjonen du bidrar med vil ikke kunne spores tilbake til deg. Prosjektets veileder, professor Ragnhild Sollund, vil kvalitetssikre arbeidet.

Prosjektet skal etter planen avsluttes i juni 2015, og de innsamlede dataene vil da bli slettet og makulert.

Frivillig deltakelse

Det er frivillig å delta i studien, og du kan når som helst trekke ditt samtykke uten å oppgi noen grunn. Dersom du trekker deg, vil alle opplysninger om deg bli slettet.

Dersom du ønsker å delta eller lurer på noe, ta gjerne kontakt på tlf.nr.: xxx xx xxx eller e-post: xxxxxx. Jeg tar kontakt på telefon for å fortelle mer om studien og svare på eventuelle spørsmål.

Studien er meldt til Personvernombudet for forskning, Norsk samfunnsvitenskapelig datatjeneste AS.

Vennlig hilsen

Martine S. B. Lie

Vedlegg 8: Informasjonsskriv til hundeeiere om deltakelse i prosjektet

Hei,

Mitt navn er Martine Lie. Jeg er masterstudent ved Institutt for kriminologi og rettssosiologi ved Universitetet i Oslo og ønsker å invitere deg til å delta i et intervju i forbindelse med mitt mastergradsprosjekt. Dette er et studentprosjekt i kriminologi der jeg vil undersøke forbudet mot farlige hunder i hundeforskriften. Forbudet er blitt kritisert, og derfor ønsker jeg å belyse hvordan det håndheves av politiet, og hvordan det påvirker hunder og eiere som rammes av dokumentasjonskravet.

Sentrale spørsmål vil være:

Hvilke forutsetninger har politiet til å vurdere hvorvidt en hund er av ulovlig rase eller ikke?

Utvises det skjønn, med tanke på hundens atferd og gemytt, og eierens fremtoning, når det avgjøres om en hund skal inndras og avlives eller ikke?

Hvordan opplever eiere av hunder som er av, eller kan forveksles med, en ulovlig rase at raseforbudet, og medias fremstilling av ”farlige hunder” og hundeangrep, har påvirket dem og hundene deres?

Er det rent etiske betenkeligheter knyttet til raseforbudet?

Du blir forespurt om å delta for å belyse noen av disse spørsmålene, ved å bidra med din historie om hvordan raseforbudet og debatten om ”farlige hunder” har påvirket deg og din hund.

Hva innebærer deltakelse i studien?

Deltakelse i studien innebærer et personlig intervju i form av en samtale, med antatt varighet på ca. én og en halv time, der du vil bli invitert til å fortelle om dine erfaringer med

raseforbudet. Intervjuet vil bli rutinemessig registrert på lydbånd, dersom du ikke ønsker dette kan det alternativt registreres ved at jeg tar notater under intervjuet.

Hva skjer med informasjonen om deg?

Alle personopplysninger vil bli behandlet konfidensielt. Kun jeg vil ha tilgang til disse dataene, og de vil bli lagret på en passordbeskyttet pc i et låsbart rom. All informasjon om deg vil bli anonymisert idet intervjuet transkriberes og i publikasjonen av prosjektet, slik at du ikke vil kunne gjenkjennes, og den informasjonen du bidrar med ikke vil kunne spores tilbake til deg. Prosjektets veileder, professor Ragnhild Sollund, vil kvalitetssikre arbeidet.

Prosjektet skal etter planen avsluttes i juni 2015, og de innsamlede dataene vil da bli slettet og makulert.

Frivillig deltakelse

Det er frivillig å delta i studien, og du kan når som helst trekke ditt samtykke uten å oppgi noen grunn. Dersom du trekker deg, vil alle opplysninger om deg bli slettet.

Dersom du ønsker å delta eller lurer på noe, ta gjerne kontakt på tlf.nr.: xxx xx xxx eller e-post: xxxxxx.

Studien er meldt til Personvernombudet for forskning, Norsk samfunnsvitenskapelig datatjeneste AS.

Vennlig hilsen

Martine S. B. Lie

Vedlegg 9: Hundeforskriften

Forskrift om hunder

Dato	20.08.2004 nr. 1204
Departement	Justis- og beredskapsdepartementet
Avd/dir	Politiavd.
Publisert	I 2004 hefte 12
Ikrafttredelse	20.08.2004
Sist endret	
Endrer	FOR-2001-01-15-28
Gjelder for	Norge
Hjemmel	LOV-2003-07-04-74-§19, LOV-1967-02-10-§24
Kunngjort	24.08.2004
Rettet	
Korttittel	Hundeforskriften

Hjemmel: Fastsatt ved kgl.res. 20. august 2004 med hjemmel i lov 4. juli 2003 nr. 74 om hundehold (hundeloven) § 19 første ledd, jf. annet ledd og lov 10. februar 1967 om behandlingsmåten i forvaltningssaker (forvaltningsloven) § 24 fjerde ledd første punktum. Fremmet av Justis- og politidepartementet.

§ 1. *Forbud mot farlige hunder*

Det er forbudt å holde, avle eller innføre farlige hunder, eller å innføre sæd eller embryo fra farlige hunder.

Hunder av følgende typer, og blandinger der en eller flere av disse er med, anses som farlige hunder, uansett blandingsforhold:

- a) Pitbullterrier,
- b) amerikansk staffordshire terrier,
- c) fila brasileiro,
- d) toso inu,
- e) dogo argentino.

Som farlige hunder anses også hunder og hundetyper som er en blanding av hund og ulv, uansett blandingsforhold. For hunderaser med opprinnelig blanding av ulv som er registrert i Norge av Norsk Kennel Klub 1. januar 2003, gjelder første punktum bare for tsjekkosllovakisk ulvehund. Hvis ulv er

iblandet rasen etter den internasjonale raseetableringen, gjelder første punktum for hunder som kan være etterkommere etter denne ulven.

§ 2. Dokumentasjonskrav

Dersom det er tvil om et dyr er en farlig hund etter § 1 kan politi og tollmyndigheter kreve at hundeholderen dokumenterer dens rase eller type.

Som minstedokumentasjon etter at en hund er blitt fire måneder gammel, kreves at hunden er identitetsmerket med microchip og at dette identitetsmerket knytter hunden til et registreringsbevis påført DNA-koding med en tilknyttet stamtavle.

Når det foreligger særskilte omstendigheter kan politiet, i enkelttilfeller, bestemme at annen tilfredsstillende dokumentasjon kan tre i stedet for kravet etter andre ledd.

Dersom ikke fremlagt bevis fjerner tvilen på stedet, regnes hunden som en farlig hund. Ved slik tvil som nevnt kan politiet eller tollmyndigheter ta hånd om hunden straks, jf. hundeloven § 24. Hundeholderen skal på begjæring gis en rimelig frist til å supplere dokumentasjonen mens hunden tas hånd om etter annet punktum.

§ 3. Overgangsregler

Hunder som omfattes av § 1 annet ledd og tsjekkosllovakisk ulvehund kan beholdes dersom de var lovlig avlet, innført eller holdt før forskriften her ble vedtatt. Hund som kan beholdes kan også tilbakeføres til landet etter utenlandsreiser.

Det gjelder følgende vilkår for å kunne beholde disse hundene:

- a) hundene kan ikke brukes i avl, selges eller omplasseres,
- b) hundene skal bære identitetsmerke som knytter hunden til et registreringsbevis som opplyser om eierens navn og adresse og viser at hunden er avlet, innført eller holdt før forskriften her ble vedtatt.

Blir ett av vilkårene overtrådt eller en slik hund angriper mennesker, gjelder ikke lenger § 3 for denne hunden.

§ 4. Avliving mv.

Hunder som blir avlet, innført eller holdt i strid med denne forskrift kan avlives eller pålegges utført av riket ved vedtak av politiet, jf. hundeloven § 19 femte ledd.

§ 5. Unntak fra regler i forvaltningsloven

For vedtak om å ta hånd om hund på stedet i tilfeller som omfattes av denne forskrift gjelder bestemmelsen i forvaltningsloven § 24 første ledd annet punktum om samtidig begrunnelse ikke. Begrunnelse skal bli gitt i ettertid.

§ 6. Ikrafttredelse. Opphevelse av eldre forskrift

Forskriften trer i kraft straks. Fra samme dato oppheves forskrift 15. januar 2001 nr. 28 om forbud mot innførsel, hold og avl av farlige hunder. Bestemmelsen i § 2 andre ledd gjelder likevel først fra fire måneder etter forskriftens ikrafttredelse, så langt det gjelder kravet om microchip og DNA-koding.

«Hundesamfunnets stebarn»

© Martine Synnøve Bergersen Lie

2015

«Hundesamfunnets stebarn»:

En kvalitativ studie av politiets håndhevelse av raseforbudet, og dets påvirkning på hunder og eiere.

Martine Synnøve Bergersen Lie

<http://www.duo.uio.no/>

Trykk: Webergs Printshop, Oslo